

T.C
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

TERÖRİZM VE TÜRKİYE

(Yüksek Lisans Tez Çalışması)

Hazırlayan;
Hakan ÖZDEMİR

Danışman;
Prof. Dr. Aykut KANSU

ANKARA, Aralık 2009

JÜRİ ÜYELERİ'NİN İMZA SAYFASI

Hakan ÖZDEMİR' e ait “ Terörizm ve Türkiye” konulu bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Aykut KANSU
Tez Danışmanı

Bu çalışma jürimiz tarafından oybirliği ile Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Aykut KANSU

Üye : Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ

Üye : Doç. Dr. Cenk AYGÜL

Bu tez Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yayım kurallarına uygundur.

Prof. Dr. Özkan ÜNVER
Sos.Bil.Enstitüsü Müdürü

TERÖRİZM VE TÜRKİYE

ÖZET

Terörizmle mücadelede en önemli problem tanım sorunudur. Çünkü birinin kahramanı bir diğersinin teröristi olabilir. Ancak bu sorun, terörizm ile insanoğlu arasında süregelen yıkıcı ilişki gerçeğini değiştirmez.

Terörizm, şiddet ve gücü, politik içeriği korku, terör ve tehdidi içerir ki tüm bu özellikler insanlığın ortak değerleri ile bağdaşmaz. Terörizm, bir ÷lke veya sistemi ayakta tutan değerlerin tümüne saldırır.

Terörizm 11 Eylül saldırıları ile çok daha globalleşmiş ve dış destek almaksızın ve uluslar arası hale gelmeksizin yaşamını sürdüremeyeceğini ortaya koymuştur.

Onlarca yıldır terörizmle mücadele eden Türkiye, bu beladan kurtulmak için tereddüt etmeksizin tüm kaynaklarını seferber etmektedir. Çözümüne bugün dünden daha yakındır, ancak herkes ve tüm dost ÷lkeler bu süreçte başarılı olunabilmesi için üzerilerine düşen sorumlulukları tam anlamıyla yerine getirmelidirler.

Unutulmamalıdır ki, Türkiye’de terörizme karşı kazanılacak zafer, tüm dünyada terörizme karşı mücadelede bir örnek teşkil edecek ve teröristlere kararlı bir mesaj olacaktır.

TERRORISM AND TURKEY

ABSTRACT

The most important problem in the study of terrorism is the difficulty in reaching definition. Because one's hero could be somebody else's terrorist. However, that difficulty does not change the reality of devastating relationship between terrorism and human being.

Terrorism, consists of violence and force, political content, fear, terror and threat almost all of which are going that common values of humanity. It attacks anything that holds up a modern state or a system.

Terrorism is much more globalize with 11 September assaults and proving that it cannot survive without getting external support and being international.

Turkey, in its fight against terrorism for decades, mobilizes all of its resources without hesitating to get rid of it. Turkey is much closer to the solution today than yesterday; however, everybody in the country and other countries should fully meet their responsibilities to reach that goal with fewer casualties.

It should be remembered that a victory against terrorism in Turkey would set a perfect example for the world and would send a strong and decisive message to terrorists.

GİRİŞ

Terör ve Terörizm, uzun zamandan beri dünyanın her yerinde, araştırmacıları, politikacıları ve yerel halkları ilgilendiren konuların başında gelmektedir ve bu önemini uzun zaman da sürdüreceğı benzemektedir. İnsanlığın tarihi kadar eski olan ve insanlığın varlığını devam ettireceğı sürece varlığını koruyacak olan terörizm'in tanımı, neyi içinde barındırdığı ve sebeplerinin neler olduğı, ülkelerin iç dinamiklerinde ve uluslar arası platformda bu toplumsal belanın nasıl algılandığı ve terörizme karşı devletlerin neler yaptığını ve yapabileceğini anlatabilmek amacıyla hazırlanan bu çalışmada Türkiye'nin de bu olumsuz koşullardan nasıl etkilendiğı anlatılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada terörizm kavramı hakkında bilgi verebilmek amacıyla tanımlamalara yer verilmiş, terör ve terörizm kavramının tanımında yaşanan karmaşıklığın nedenlerinin toplumların günlük yaşamından, uluslar arası ilişkilerin ve ülkelerin farklı tanımlama sorunlarından kaynaklandığı bu nedenle üzerinde anlaşılmış net bir terör tanımının olmamasına değinilmiştir. Çalışmamızda belirtildiğı gibi terörün, uluslar arası ilişkilerde güçlünün güçsüzü terbiye etmek, ekonomik ve siyasi çıkarımlarını sürdürebilmek, zayıfın ise kuvvetliye karşı düşük maliyetli savaş yöntemi olarak kullanmaktan çıkartılmadığı sürece bu sorununun yaşanacağı anlatılmıştır. Çünkü terör en ucuz insan kaynağı gerektiren, bir hedefe yönelik gerçekleştirilmesine rağmen günümüzde inanılmaz bir şekilde gelişen iletişim sayesinde bir çok hedefi etkileyebilme gücüne sahip, bağlantılarının veya bir devlet ile bağlantısının kanıtlanmasının zor olması düşünüldüğünde etkili bir yöntemdir.

Çalışmada, terörizmi kullanan ve gelecekte kullanacak olan güçlerin yalnızca milliyetçi marjinal gruplar yada özgürlüğü şiddete başvurarak elde etmek isteyen gruplar olmadığı, büyük güçlerin kendi politikalarını örtülü olarak uygulamada terörizmi kullanmayı bir seçenek olarak gördükleri örnekleriyle belirtilmiştir.

Günümüzde sadece bir ülkenin sınırları içinde kalan ve yalnız o ülkede yaşayan insanları ilgilendiren bir terörist örgütten ve eylemlerinden bahsetmemiz zordur. Artık terörizm evrenseldir. Terör örgütlerinin yapısına ve örgüt militanlarının kimliklerine baktığımızda tahmin edemeyeceğimiz bağlantıların ve desteğinin olduğunu, PKK ve El- Kaide gibi örgütlere kuruldukları ülkelerin vatandaşlarının yanı sıra çok çeşitli ülkelere militan

desteğinin olduğunu gormekteyiz. Bu rnkler terörün kreselleştiğinin en açık işaretlerini bize göstermektedir ve çalışmamızda incelenmiştir.

Terörün küreselleşmesinin tam anlamıyla 11 Eyll saldırılarıyla olmadığı Filistin Kurtuluş rgt yada daha gerilere gidersek Hınçak ve Taşnak örgütlerinin kurucularının ve militanlarının farklı ülke vatandaşlarından olabildiklerinin hatırlatılması bu rnklerin terörün küreselleşmesinin miladının aşında 11 Eyll saldırılarına dayandırılmaması o dönemlerde iletişimin gücünün sınırlı olmasının kamuoyunda yarattığı etkiyi azalttığı fakat günümüze uyarlandığında, bu eylemlerin ve örgütlerin yapısının Küreselleşmenin ilk göstergeleri olduğunun anlatıldığı çalışmada evrensel hale gelen terörizm ile mücadelenin de evrensel boyutlarda uluslar arası işbirliği çerçevesinde alınacak ortak kararlar ile yapılabileceği anlatılmış ve bu konuda Türkiye ve Türkiye gibi terörizmi yaşayan ve onunla mücadele eden ülkelerin terör mevzuatları incelenmiş ve teröre karşı çözüm yolları araştırılmıştır.

Bazı çıkar çevrelerinin siyasi ve ekonomik amaçları uğruna masum insanların hayatına kastetmek için terörü kullanmaktan vazgeçmeyecek olması ve terörün yeryüzünden silinmesinin mümkün olmadığı, terörle yaşamaya alişmamız gerektiği ve terörün sadece kontrol altına alınabileceğini kabul ederek şunu hatırlamalıyız ; yeryüzünde sadece kendi imkan ve kabiliyetiyle var olabilen bir terörist yapılanma, düzenli bir silahlı güce sahip bir devlete karşı uzun süre varlık gösteremez. Uluslar arası destek olmadan yaşayabilen bir terörist örgüt yoktur. Türkiye’ye yönelik terör odaklarının da gerisinde de her zaman bazı güçler ve devletler olmuştur. Bu odakların amaçları stratejik öneme sahip Türkiye’yi kendi çıkarları doğrultusunda terör ortamında tutarak güçlenmesini önlemek, istikrarsızlaştırmaktır. Türkiye’de yaşanan terörün nedeni kültürel ve siyasi hak elde etmek değil dış güçlerce içeriden bir grubun ortak seçilerek kullanılması ve sonuç olarak Türkiye’nin bölünmek istenmesi gerçeğidir.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

TERÖRİZM VE GELİŞİMİ

1.1	Modern bir kavram olarak terörizm.....	1-2
1.2	Teorik bakış açısıyla terör	2
1.2.1	Rasyonel tercih teorisi	3
1.2.2	Psiko – analitik yaklaşım	3
1.2.3	Bağlamsal yaklaşım	3
1.2.4	Etno – sentrik yaklaşım	4-6
1.3	Uluslar arası terörizm kavramı	6-10
1.4	Terörizmin psikolojisi ve amaçları	10-12
1.4.1	Terörist, kendi amaçlarına uygun tepkiler yaratmaya çalışır.....	10-11
1.4.2	Şimdiye kadar politik olarak lakayt olan halkı, devlete karşı döndürmek.....	11
1.4.3	Baskıcı yaklaşım ile devletin kaynak, istek ve enerjisini tüketmek ister.....	11
1.4.4	Terörist reklam arar.....	11
1.4.5	Terörist sosyal düzenin yıkılmasını hedefler.....	11
1.4.6	Terörist, belirli kazançlar (fidye almak vs.) sağlamaya çalışır.....	11
1.4.7	Terörist, işbirliği yapmaya zorlamak ister.....	11-12
1.4.8	Terörist, düşmanını cezalandırmaya çalışır.....	12
1.5	Terörizmin karakteristik unsurları ve siyasal terörizm	12-13
1.6	Siyasal terörizm	13
1.7	Terörizmin yöntemsel özellikleri	14-18

1.8 Terörizmin nedenleri	18-20
1.9 Modern terörizmin doğuşu ve modern yaşam içinde gelişimi	20-27

II. BÖLÜM

ÜLKELERİN TERÖRİZME YAKLAŞIMI

2.1 Uluslar arası ilişkiler aracı olarak terörizm	28-35
2.2 Batılı devletlerin terörizm tanımları ve yaklaşımları	35-38
2.3 Türkiye Cumhuriyeti Devletinin terörizm yaklaşımı	38-40
2.4 Türk Devletinin BM nezdinde terör girişimleri	40-43
2.5 Batılı devletlerin terörle mücadele mevzuatı	43-59
2.6 Türkiye ve batılı devletlerin terörle mücadele mevzuatlarının karşılaştırılması	59-64

III. BÖLÜM

DEĞİŞEN DÜNYANIN YENİ TERÖR PARAMETRELERİ VE KÜRESELLEŞEN TERÖR

3.1 11 Eylül saldırılarıyla değişen terör tanımı ve küreselleşen terörün Türkiye'ye etkileri	65
3.1.1 Küreselleşmenin Birinci Kaynağı: İletişim- Bilişim Devrimi.....	66
3.1.2 Küreselleşmenin İkinci Kaynağı: Sovyetler Birliğinin Çökmesi, Soğuk Savaşın Sonu.....	66-67
3.2 Küreselleşme	68-69
3.3 Küreselleşmenin sonuçları	70-73

3.4 Terörün küreselleşmesi	73-76
3.5 Değişen dünya düzeni ve terör	76-77
3.6 11 Eylül saldırılarının kısa analizi ve Türkiye'ye etkileri	77-78
3.6.1 11 Eylül saldırılarının Türkiye'ye etkileri.....	78-79
3.6.2 11 Eylül sonrası Amerikan stratejileri ve Türkiye.....	79-80
3.6.3 11 Eylül saldırılarından sonra ABD ve batı'nın Türkiye'nin terörle mücadelesini daha iyi anlaması.....	81-82

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE TERÖR

4.1 Türkiye'deki terörün nedenleri ve alınacak tedbirler	83-84
4.1.1 Ermeni terörü	84-89
4.1.2 1970'li yıllardaki Sağ – Sol çatışmaları	90-93
4.1.3 Ayrılıkçı – bölücü (etnik) terör	93-97
4.1.4 Kökten dinci terör	98-103
4.2 Türkiye'deki terörizm'e destek faaliyetleri	103-105
4.3 Terörizmin Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimine etkileri	106-109
4.4 Terörün önlenmesi kapsamında alınması gereken tedbirler	110-112
4.5 Terörizmle Mücadele İlkeleri.....	112
4.5.1 Terörün kaynağına inmek.....	113
4.5.2 Terörle ilgili politika ve strateji geliştirmek.....	113-114

4.5.3 Güvenlik güçlerinin tutumu.....	114-115
4.5.4 Eğitimin yaygınlaştırılması ve kamuoyu oluşturulması.....	115
4.5.5 Basın ve yayın organlarının tarafsızlığı.....	115
4.5.6 Psikolojik savunma ve propaganda'nın etkinleştirilmesi.....	115-116
4.5.7 Uluslar arası işbirliği ve yasal düzenlemeler.....	116
4.5.8 Teröre sağlanan dış desteğin önlenmesi.....	116-117
4.5.9 Kültürel isteklerin mantıklı bir zemine çekilmesi.....	117
SONUÇ.....	118-119
KAYNAKÇA.....	120-123
KISALTMALAR.....	124-125
EKLER.....	126-129

I. BÖLÜM

TERÖRİZM VE GELİŞİMİ

1.1 MODERN BİR KAVRAM OLARAK TERÖRİZM

Gelişi güzel şekilde kullanılan “terörizm” kelimesi, bu eylemi, dünya kamuoyunun sık sık karşılaştığı ufak anlaşmazlıklar, sınır kavgaları ve ilan edilmemiş savaş gibi eylemlerden ayırmayı bazen çok zorlaştırmaktadır. Bir televizyon seyircisi özü bakımından Filistin Kurtuluş Örgütü’nün (FKÖ) uluslararası eylemleri ile kitle kıyıcısı bir teröristin tek başına giriştiği hareketler arasındaki farkı pek sormaz ve bunların hepsini terörizm olarak algılar. Çünkü, onun için esas olan eylemin sonucudur. Sıradan bir insan için, neyin terörizm olduğu bu kadar basitken, yakından incelendiğinde terörizm tanımının son derece zor olduğu görülür. Tek başına hiçbir tanım ve olguya uymamaktadır. Bazı teröristler milli kurtuluş savaşçıları olduklarını (FKÖ gibi), bazıları ise geçmişteki olayların intikamını aldıklarını (Ermeni Soykırımı grupları gibi) söylerler. Bazılarının ise gayeleri pek açık değildir (Simbionez Kurtuluş Ordusu gibi). Bu problemlere bakıldığında, terörizm diye tanımlanan eylemlerde temel ve çözümü imkânsız bir yorumlama farklılığı vardır. “Birisini için terörist olan, diğeri için kurtuluş savaşçısıdır.”¹

Terörizmle ilgili bir yazıya başlarken önce tanım üzerinde durmak, terörizmin tanımını yapmaya kalkışmak, usulen yapılması gereken bir işmiş gibi görülebilir, oysa terörizmin tanımını yapabilmek belki de bu konuda karşılaşılan problemlerin en önemlisidir. Özellikle bu konu, uluslar arası terörizm ise en önemli sorun kesinlikle tanım sorunudur. Aynı kişinin aynı fiilden dolayı, sınırın bir tarafında özgürlük savaşçısı bir kahraman, diğer tarafında ise en affedilmez suçları işlemiş bir hain olarak değerlendirilmesi, terörizmin ortadan kaldırılmasının önündeki en büyük engeldir. Sınırın iki yanındaki otoritelerin, kimin terörist olduğu konusunda anlaşmaları halinde terörizmle mücadele mesele olmaktan çıkacaktır. Nitekim terörizm, ulusal sınırları aşmadığı hallerde, böyle bir problem söz konusu değildir ve bu durumda terörizmle mücadele diğer örgütlü suçlarla mücadeleden çok farklı bir özellik göstermez. Bununla birlikte dünya genelinde terörizmin ulusal sınırları aşmadığı hallerin yok denecek kadar az olduğunu unutmamak gerekir.²

Terörizmin bütün dünya devletleri tarafından ya da en azından etkili olduğu kabul edilebilecek çoğunluğu tarafından onaylanmış tanımı yoktur. Aksine, hemen herkesin kendine göre başka bir terörizm tanımı vardır. 1936’dan 1981’e kadar değişik tanımların yapıldığı

¹ KARACAN İsmet, “Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı”, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994, s: 195.

² BAŞEREN Sertaç, “Avrasya Dosyası” Kış 1994/95 Cilt:1 Sayı:4.

tespit edilmiştir. Hatta bazen aynı devletin değişen zaman içinde farklı tanımlar yaptığı da görülmektedir. ABD'nin resmi belgelerinde yarım düzine kadar değişik terörizm tanımı kullandığı bilinmektedir. Bu durum BM çalışmalarına da yansımıştır. Genel olarak bakıldığında yapılan tanımları iki ayrı grupta toplamak mümkündür. Bir grup fiilin niteliğini belirlerken nedenini dikkate almakta, diğer bir grup ise dikkate almamaktadır. Ortak bir tanıma yakın bir gelecekte ulaşılabileceği de beklenmemelidir.³

Esasen, terörün şiddet içeren boyutunun, terörü kullanan için “haklı“, teröre muhatap olan için “ haksız” sayılmasının, terörün farklı şekillerde tanımlanmasının gerisindeki en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek gerekir. Çünkü “haklılık“ bir değer yargısıdır; genel ve geçerli değildir, görecelidir, konjonktürelidir ve bütün özellikleri nedeniyle ideolojiktir. Dolayısıyla, terörizm konusunda farklı tanımların ortaya çıkması doğaldır. Bu bakış açısının bir diğer doğal sonucu da terörizme, sadece örgütsel bir yapı ve işlev ya da ideolojik sınırlar içinde örgütün görünen yapısından yaklaşılmamasının doğru olmayacağı; terörizmin, çok boyutlu olduğu dolayısıyla bu konudaki değerlendirmelerin sağlıklı olabilmesi için bütün boyutların dikkate alınması gerektiğidir.⁴

Etimolojik olarak terör kelimesi, Latince anlamı korkutmak, ürkütmek yada korkudan titretmek, korkunç, yıldırma ve dehşete kaptırma, sindirmek, korkutma gibi manaları olan “terrere“ kelimesinden gelmektedir. Türkçemize ise batıdan, (muhtemelen Fransızca)’ dan geçmiş ve olduğu gibi korunmuştur. Daha çok siyasal ve ideolojik içerikli eylemleri açıklamak için kullanılmaktadır. Kullanımda olay ya da eylem değil, eyleminin amacı esas alınarak olay, bu kelime ile tanımlanmaktadır. Teröre, Türkçemizde önerebileceğimiz en iyi terim “siyasal nitelikli şiddet eylemleridir.⁵ Fakat çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde terörün, sadece siyasi amaçlar için uygulanmadığını, siyasi amaçların bir kılıf olarak öne sürülerek, güçlü ülkelerin siyasi ve ekonomik nüfuz alanlarını genişletmek için kullandığı bir araç olduğunu, küresel güçlerin amaçlarına ulaşmak için, terör uygulanan bölge ya da ülkelerdeki karışıklıktan ekonomik çıkarımlar sağlayan gruplarla olan işbirliğini göreceğiz.

1.2 TEORİK BAKIŞ AÇISIYLA TERÖR

Terörün, uzmanların sürekli üzerinde durduğu ancak net bir şekilde uzlaşmadığı bir kavram olduğunu belirtmiştik. Gerek terörizmin sebepleri olsun gerekse insanların neden terör eylemine giriştikleri konusunda olsun, birçok farklı görüş vardır. Bu kısımda teorik bir

³ BAŞEREN Sertaç, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*”, Asam Yayınları, 2000, s:1.

⁴ LEATUE Jacques, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*”, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1984, ss: 301-302.

⁵ ÖRGÜN Faruk, “*Küresel Terör*”, Okumuş Adam Yayınları, 2001, s:13.

perspektifte terörün; Rasyonel tercih teorisi, Psiko - analitik yaklaşımı, Bağlamsal yaklaşımı ve Etno – sentrik yaklaşımı olan dört temel yaklaşım tarzından kısaca bahsedeceğiz;

1.2.1 Rasyonel tercih teorisi

Rasyonel tercih teorisi, sistemdeki terör eylemcilerinin bir karar alma süreci içinde kararını verdiğini ileri sürer. Rasyonel karar alma süreci şu aşamalardan oluşur:

- (1) Hedeflerin tespiti,
- (2) Birden fazla hedefin mevcudiyeti halinde hedefler arasında tercih sıralaması yapılması ve en öncelikli olanın tespiti,
- (3) Bu hedefe götüreceği düşünülen araçların tespiti,
- (4) Her aracın getiri ve götürülerinin tespiti, en faydalı ya da en az zararlı olan aracın tespiti, karar ve uygulama,

Rasyonel tercih teorisinin iddiası hiçbir şekilde, seçim süreci sonunda en akli selim ya da mantıklı kararın alındığı değildir. Bu teori, son kararın mantıklı olmasından daha çok, o karara götüren sürecin mantıkliliğini vurgular. Bu yaklaşıma göre eylem, somut ve açık bir hedefe yöneliktir.

1.2.2 Psiko – analitik yaklaşım

Psiko – analitik yaklaşım, terör eylemcilerini, mantıklı karar verme yeteneğine sahip olmayan, psikolojik açıdan sorunlu bireyler olarak kabul eder. Psiko – analitik yorumlar, terör eylemcilerinin, her birinin özgeçmişleriyle ilgili bazı sorunları olduğunu iddia eder. Psiko – analitik terör yorumcusu Jerold Post'un ifadesiyle, teröristler terörist olmak için yani davranış kalıplıklarındaki bozuklukları uygulamaya koymak için terör örgütlerine katılırlar, kısacası rasyonel tercih teorisi ile karşılaştırıldığında psikolojik yaklaşım, teröristleri mantıklı değil, psikolojik açıdan sorunlu bireyler olarak görür. Sonuçta teröristler konuşulacak, müzakere edilecek değil, klinik tedavi görmesi gereken bireylerdir.

1.2.3 Bağlamsal yaklaşım

Bu yaklaşıma göre terörizmi, bireylerin özgeçmişleriyle ilgili sorunlar değil, belli bir sosyal, siyasi ve ekonomik bir ortam doğurur. Örneğin Filistin'deki eylemcileri özgeçmişlerine indirgemek, onların motivasyonları hakkında sağlıklı bir ipucu vermez. Filistinli eylemcileri ait oldukları toplumdan ayıran herhangi bir davranış bozukluğu değil, toplumun diğer fertleri tarafından tasvip edilen yaptıkları tercihtir.

1.2.4 Etno – sentrik yaklaşım

Bağlamsal yaklaşımın içinde değerlendirilebilirse de vardığı sonuçlar itibarıyla çok farklı bir mecra ya yönelen etno – sentrik yaklaşım, terörizmin nedeni olarak belli bir kültüre ya da dine odaklanır. Özellikle Batı’da yaygın olan ve Orta Doğu’daki terörü, bizzat İslam’la yada belirli bir İslam yorumuyla ilişkilendiren bu yaklaşımı önemli hale getiren, akademik camiada kabul görür olmasından çok, özellikle Amerika’da siyasi çevreler arasında rağbet görmesidir.⁶ Daniel Pipes’ in yaptığı çalışmalarda terörü sürekli olarak İslam’la bağdaştırması buna örnek olarak verilebilir. 11 Eylül’ün getirdiği ortam, etno – sentrik yaklaşıma hayat öpücüğü gibi gelmiştir. Olayın sorumlusu olarak radikal İslam’a karşı, Batı’da büyük bir kamuoyu oluşturulmuş ve bu gelişmeler, Amerika Birleşik Devletlerinin Orta Asya ve Ortadoğu da ki planlarını harekete geçirmesine bahane yaratmıştır.

Terör, kelime olarak birçok anlam içerse de belirli unsurlar üzerinde anlamı yoğunlaşmıştır. Schmid ve Jorgman adlı yazarlar da, 190 adet terör tanımı yayınlamışlardır. Bu tanımlar incelendiğinde, tanımlarda geçen önemli vurgular şunlardır;

- Olay ve Güç (violence and force) % 83,5
- Siyasi İçerik (political content) % 65
- Endişe ve Sindirme (fear and terror) % 51
- Korkutma, tehdit (threat) % 46
- Psikolojik Etki (psychological effects) % 41,5⁷

Terör tanımında anlaşamama ise, terörü yasaklayan genel bir uluslar arası anlaşmanın hazırlanmasını engelleyen en önemli faktördür. Bu nedenle uluslar arası hukukta terörü tümünden yasaklayan uluslar arası kapsamlı bir anlaşma yapmak henüz mümkün olamamıştır. Uluslar arası hukukta ancak bazı spesifik terör eylemlerini yasaklayan ve onlarla mücadele eden anlaşmalar yapılabilmektedir.⁸

Küresel güçlerin, terörü tarif ettikleri ; “Yerli veya uluslararası olsun terörizm zayıfın silahıdır. Çünkü Terörizm, meşru yollarla iktidara ulaşamayan veya hükümet siyasetini etkileyemeyen muhalif siyasi grupların hükümetleri zorlayabilecekleri, yerleşmiş rejimleri devirebilecekleri ve tüm halkı korkutabilecekleri bir stratejidir.”⁹ tanımı, terörün karşı cephesinin düşüncesini oluşturur. Fakat terörün günümüzde kitlesel savaşların yerini aldığı ve büyük güçlerin amaçlarını gerçekleştirmek için terörizme dolaylı olarak yaptığı katkı

⁶ KÖSEBALABAN Hasan, ” Terör Sorununa Teorik Bir Bakış”, *Anlayış Dergisi*, Sayı: 8, 2004, ss: 44-46.

⁷ ÖRGÜN Faruk, “*Küresel Terör*”, Okumuş Adam Yayınları, 2001, s: 14.

⁸ KAYA İbrahim, “*Uluslar arası Terörizmin Yasaklanması Çabaları*”, *Türk Harb-iş Dergisi*, Sayı: 210, Ekim 2004, ss: 49-52.

⁹ ALTUĞ Yılmaz, “*Terörün Anatomisi*”, Altın Kitaplar, 1995, s: 19.

düşünüldüğünde, terörizmin sadece güçsüzün silahı olmadığı, küresel güçlerin nüfuz alanlarını arttırmak amacıyla direkt veya dolaylı olarak, terör örgütlerine maddi ve lojistik yardım sağlamaları da, bir tür terörizm stratejisi anlamına gelmektedir. Ancak her iki düşünceye göre yapılan terör tanımlarından ve amaçlarından çıkarılabilecek iki nokta:

- Kuvvetin yarattığı korku,
- Maksudı, zararlı olan endişe yaratmaktır.

Terörizmin amaç ve tanımıyla ilgili birçok farklı düşünce olması, uluslar arası mücadele kavramının gelişmesine de olanak sağlamıştır. Bu amaçla terörizmle mücadele alanında düzenlenmiş, on iki uluslar arası sözleşme ve protokol bulunmaktadır.

Bu sözleşme ve protokollerde, hava ve deniz ulaşım vasıtaları, nükleer tesis, önemli devlet adamları, diplomatlar, rehinelere veya sivil halka karşı patlayıcıların, kimyasal veya biyolojik silahların kullanılması, Birleşmiş Milletler bünyesinde, terörist saldırı olarak kabul edilmiştir. 1977 tarihli Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi' de benzer faaliyetleri ayrıntılı olarak belirterek terörist faaliyet olarak tanımlamaya çalışmıştır. Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin terörist faaliyet tanımlamaları, bu faaliyetleri uluslar arası bir suç olarak tanımlamamaktadır. Bu çelişki de, doğal olarak tanımlanan terör faaliyetlerine bu sözleşme ve protokollerin doğrudan uygulanmasını mümkün kılmamaktadır. Tanımlanan ve tanımlanmayan terörist eylemleri ve suçları, ilgili ülkeler kendi iç hukukunda düzenleyecekler ve müeyyide altına alacaklar, dolayısıyla da, hukuki sorumluluğu ve son çözüm de ilgili ülkeye kalacaktır. Çok geniş katılımlı Birleşmiş Milletler veya Avrupa Konseyi gibi uluslar arası platformlarda, terörle ilgili ceza hukuku hükümlerinin ortak çözümünün yakın zamanda sağlanması mümkün görünmemektedir. Bu durum uluslar arası terörizmi ve uygulayıcılarını cesaretlendirmeye devam edecektir.

Bunların yanında, daha anlamlı görülebilecek girişimlerin gözlendiği Avrupa Birliğinde ise 11 Eylül 2001 saldırılarından önce ve sonra olmak üzere farklı olarak terörist faaliyetlerin tanımlaması yapılmıştır. Avrupa Parlamentosu 1997'de Avrupa Birliği'nde, terörizmle mücadele amacına yönelik bir tavsiye kararı almıştır. Alınan bu kararlar ilk kez Avrupa Birliği bünyesindeki üye ülkeler arasında bağlayıcı olmasa da terörizm tanımı, 5 Eylül 2001'de modifiye edilerek, bir faaliyetin terörist eylem olarak görülmesini;

a. Maddi unsura; bir ülkeye, bunun kurumlarına, halkına yada halkı meydana getiren belirli kişi ve veya gruplara karşı şiddet uygulanması,

b. Ayrılmakçı düşünceleri, aşırı ideolojik inançları, dinsel fanatizmi ya da kazanç sağlama isteğini içeren bir motivasyona sahip olması,

c. Ayrılcıkçı düşünceleri, ideolojik inançları, dinsel fanatizm gibi unsurların, grupların veya şahısların arasında terör ortamının yaratılması niyeti, gibi şartlara bağlanmıştır.

Avrupa Konseyi, 11 Eylül 'den sonra yukarıdaki terörizmin tanımını, 13 Haziran 2002 'de aldığı "Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararı"nın içine taşımıştır.

Terörizmin tanımı, ortamın farklılığına, çeşitliliğine, siyasi konjunktüre göre değişebiliyor. Aslında ne kadar uğraşılırsa uğraşılırsın tam anlamıyla bir terör tanımını yapmak imkânsızdır. Çünkü terör, psikolojik yönlendirmeye göre şekil alan bilinçsiz bir hareket tarzıdır. Terörizmin aynı anda birçok tipi mevcuttur ve bu yüzden objektif bir tanım getirme zorluğu mevcuttur. Uluslar arası terörizm, 20. Yüzyılda yoğun bir şekilde yaşanmış, 21. Yüzyılında en önemli güvenlik sorunlarından biri haline gelmiştir. Terörizm, önceki döneme oranla etnik ve dini sorunları, kitleler üzerinde daha yoğun olarak kullanmaya, bunu da global dünya düzenine daha sık olarak yerleştirmeye başlamıştır. Yüksek teknolojiyi dilediği gibi kullanabilen ve her ülkede faaliyet gösterebilen terör örgütlerinin önümüzdeki dönemde yaşamımızı nasıl etkileyeceği merak edilmektedir.

1.3 ULUSLAR ARASI TERÖRİZM KAVRAMI

Uluslar arası terörizm kavramı, terörist faaliyetlerin birden fazla ülkede yürütülmesi anlamına gelmektedir. Örgütlerin faaliyetlerini ve varlıklarını sürdürebilmesi ve özellikle uzmanlık gerektiren konularda eğitim, teşkilatlanma, finans ve silahlı eğitim gibi faaliyetlerde bulunabilmesi çoğunlukla başka ülke ve gruplardan sağlayacağı desteğe bağlı olduğundan tüm bu özellikler, terörün uluslar arası niteliğini kazanmasını sağlar. Uluslar arası terörizm hareketlerini, doğrudan devlet destekli gruplar ile uluslar arası grup ve örgütlerce uygulanan bağımsız terör hareketleri olarak iki kategoride inceleyebiliriz; bunlara en iyi örnekler 11 Eylül 2001 ABD saldırıları ve PKK terörüdür.

Çeşitli terör uzmanlarına göre; teröre uluslar arası nitelik kazandıran bir diğer konu da, terör örgütlerinin devlet desteği elde etmeleri ve eylemlerini faaliyet gösterdikleri ülkelerin sınırları dışına da taşınmaları ve hatta başka ülkelerdeki terör örgütleri ile eğitim, barınma başta olmak üzere işbirliğine gitmeleridir.

Yaygın olarak, Suriye, İran, Libya, Küba, Afganistan, Somali, Yemen, Libya ve Sudan teröre destek veren ülkeler olarak gündemde kalmakla beraber, bazı medya organlarınca yayınlanan raporlarda, Kuzey Kore, Güney Yemen, Irak ve Nikaragua' da teröre destek veren ülkeler listesine eklenmiştir. Tüm bu listedeki ülkelerin yanı sıra, PKK Terör Örgütü ile olan ilişkileri çok net bir şekilde ortaya çıkmasına rağmen Yunanistan'ın batılı ülkeler tarafından hiçbir zaman kınanmaması ve teröre destek veren ülkeler listesinde yer almaması büyük bir

çelişki olarak durmaktadır. Bu örnek, uluslar arası platformlarda, hangi ülkelerin teröre destek verdiği kararı alınırken siyasi kararların çok etkili olduğunu ispatlamaktadır. Çeşitli uzmanların görüşlerine göre terörizm eğer:

- Yabancılara ve yabancılara ait hedeflere yönelirse,
- Hükümetler veya başka devletlerin beslediği, desteklediği unsurlarla yapılırsa,
- Bir yabancı hükümetin veya uluslar arası örgütlerin, siyasetlerini etkilemek için yapılırsa uluslar arası nitelik kazanmaktadır.

Uluslar arası terörü, devletlerarası arenada kabul edilmiş olan ve devam eden normlar, diplomatik kaideler ve savaş kurallarına aykırı olarak konan, belirli bir ülkenin sınırları ile sınırlanmayan ve muhatap devletlerin politikalarına yönelik sonuçlar doğurmaya çalışan, şiddet hareketleri ve gösterileri şeklinde ifade etmek mümkündür.

Milli Güvenlik Akademisi Çalışma grubunun uzmanlarınca, 2002 yılında yayınlanan bir raporda devlet destekli uluslar arası terörizmden şu şekilde bahsedilmektedir:

Eğer bir devlet;

- Bazı stratejik kazanımlar için terörizmi doğrudan bir mücadele aracı olarak kullanıyorsa,
- Veya resmi olarak belirlenmiş hedefleri doğrultusunda, terörizme her türlü mali ve lojistik desteği sağlıyorsa,
- Veyahut terör örgütlerinin ülkesinde konuşlanmasına hoşgörü ile yaklaşıyor ve göz yumuyorsa,
- Ya da ülkesindeki terör örgütleri ile mücadelede yetersiz kalıyor ve bu konuda zaaf içinde ise, terör ile devlet arasındaki bağ kurulmakta ve devlet destekli uluslar arası terörizmden söz edilmektedir.

“Devlet destekli uluslar arası terörizm“in uluslar arası bir sorun olarak görülmesi, bir yandan devletlerin terör tanımları yapmalarına, “terörle mücadele kanunları“ çıkarmalarına, diğer yandan da çeşitli bakımlardan terörizmi sorun edinen bir uzmanlar topluluğunun oluşmasına katkıda bulunmuştur. Bu uzmanlar topluluğunun terörizm konusunu ele alış tarzları sorunu çözümlenmeye yetmemiştir. Konu hakkında ortak bir çerçeve oluşturulamamış, uzmanın kendi dünya görüşü, “terör“ kavramı “Zalim’e uygulanıyorsa terör iyidir, değilse kötüdür“. Ne var ki, birinin “zalim“i diğerinin “kurtarıcı“sı olabilmektedir, ya da tam tersi. Terörizm hakkında çözümlenme yapan uzmanlar, aynı örnek olayları kullanmakla birlikte

yaptıkları çözümlerler bambaşka olabilmektedir. Dolayısıyla, terörizm konusu hakkında üretilen söylemler de terörizmin kendisi kadar sorunlu bir hal almıştır.¹⁰

ABD, İngiltere ve Fransa gibi ileri endüstriyel devletler “zorlukla tesis edilmiş düzenlerine” karşı girişilen her türlü şiddeti lanetlerken, bunun aksine, Üçüncü dünya ülkeleri milli kurtuluş hareketlerinin nasıl olursa olsun mevcut problemleri çözmek için gerekli olduğu şeklinde düşünmekte ve doğrudan terörizmi kınamaktan ve hatta terörizmin ne olduğu hakkında bile bir tanımlama getirmekten kaçınmaktadır.¹¹ Bu düşünceler, endüstriyel devletlerin gelişimlerini üçüncü dünya ülkelerinin kaynaklarından sağladıkları birikimlerle tamamladıkları, buna karşı direnişi de tamamen terörizm kılıfına soktukları gerçeğini çok masumane bir biçimde ortaya koymaktadır. Bir eylem türü olarak terörün altında yatan ve terörü doğuran, birbirinden farklı birçok gerekçenin varlığı, bu gerekçelere ek olarak ülkeler, toplumlar ve bireylerin eş gerekçelere dayalı eylemleri, farklılıklar içeren algılamalarla değerlendirmeleri, ülkeler iç hukukunun terör ve terörizme farklı yaklaşımları düşünüldüğünde, terör konusunda ortak yaptırımları öngören bir tanıma ulaşmanın olanaksızlığı ortaya çıkmaktadır. Hatta yukarıda belirttiğimiz gibi kimi devletlerin terörün destekleyicisi, kimilerinin sponsoru, kimilerinin doğrudan katkısı, kimilerinin ise aktif olarak içinde yer almaları gibi nedenler, terörün tanımından önce anlaşılmasını daha önemli bir düzeye taşımaktadır.¹²

Terör konusunda yanıtlanması gereken sorular ortaktır: “Terör nedir?“, “Terörizm nedir?“, “Terörist kimdir?“. Sorular ortak olmasına ortaktır ama başka başka ölçütler temel alınıp değerlendirmeler yapıldığı için, bu soruların üzerinde uzlaşılacak yanıtları yoktur.¹³

Geçmiş dönemlerde birçok ülke farklı nedenlerle terörle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu ülkelerden özellikle İngiltere, İspanya, ve Türkiye gibi devletler halâ mücadelelerini sürdürmektedir. Günümüzde birey ve devletlere yönelik tehlike ve saldırıların başında terörizm gelmektedir. Bu yüzden terörizm’in sosyolojik ve bilimsel olarak incelenmesi ve doğru yaklaşımlarla soruna çare aranması gereklidir.

Terörizmin incelenmesinde tutulacak iki yol vardır. Her ikisinde de nasıl yol alınacağı bellidir. Doğru yaklaşım yolunu tutarsak, neyin terörizm olduğunu belirlemekle işe başlanır. Sonra ilgili örneklerin belli başlıları üzerinde yoğunlaşarak araştırılır ve nedenler çareler saptanmaya çalışılır. Propagandacı yaklaşım ise farklı bir yol buyurur. Terörizmin

¹⁰ GÜZEL Cemal, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör*,”*Korkunun Korkusu: Terörizm*”,Ayraç Yayınevi,2007, ss: 12-13.

¹¹ KARACAN İsmet,“*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*”,Ankara Üniversitesi Yayınları 1984,s:195.

¹² ÇİTLİOĞLU Ercan, “*Gri Tehdit Terörizm*” Ümit Yayıncılık,Ankara, 2005, s; 197.

¹³ GÜZEL Cemal,“*Silinen Yüzler Karşısında Terör*,”*Korkunun Korkusu: Terörizm*”,Ayraç Yayınevi,2007,s:13.

sorumlusunun resmen belirlenmiş belli bir düşman olduğu savından yola çıkılır. Sonra terörist eylemleri, ancak bu eylemlerin (kabul edilebilir olsun ya da olmasın) istenen kaynağa yüklenebildiği durumlarda, “terörist“ diye nitelenir; yoksa bunlar görmezlikten gelinmeli, örtbas edilmeli yada “misilleme“, “özsavunu“ diye adlandırılmalıdır.¹⁴

Terör ve terörle ilgili kavramları tam olarak tanımlamanın, yada tek ve genel kabul görmüş bir tanımdan bahsetmenin oldukça zor olduğunu belirtmiştik. Bu nedenle farklı tanımlar ve farklı unsurları içeren anlatımlarla karşılaşmak mümkün. Terör ve terörizm tanımı, toplumdan topluma, hükümetten hükümete ve yer yer yazardan yazara farklı anlamlarda tanımlanmaktadır. Bunun anlamı, terör herkese ve her şarta ya da bölgeye göre değişen bir olgu demek, değildir. Burada belirtmek istenen, sadece terör kavramının sınırlarının çizilmesinin zor olması, evrensel ve herkes tarafından kabul edilen bir tanımlamaya henüz ulaşamamış olmasıdır. Ayrıca, teröre maruz kalan ya da terörle mücadele eden grupların yahut devletlerin de çalışmalarına meşruiyet kazandırmak için kendilerine göre terör tanımları yaptıkları da bir gerçektir.¹⁵ Örneğin, ABD tarafından hazırlanan “Belirli Uluslar arası Terörizm Olaylarını Önleme ve Cezalandırma Anlaşma“ taslağı, dar ve sınırlı olmasına rağmen Birleşmiş Milletlerde, özellikle Arap ve Afrika devletlerinden tek taraflı olması nedeniyle, pek destek görmemiştir.¹⁶

Terör kelimesi, bir toplumda, bir grubun, halkın direnişini kırmak için ortaya çıkardığı korku olarak da ifade edilmektedir. Çok genel bir ifadeyle, terörün, bilinçli, planlı bir siyasal amaç güdülerek yürütülmesi ise , “terörizm“ olarak ifade edilebilir. Terörizmde, yasadışı siyasal ve stratejik amaçlarını gerçekleştirmek isteyen bir grubun veya devletin, bilinçli ve planlı bir şekilde, şiddet kullanması ve / veya şiddet kullanma tehdidinde bulunması söz konusudur.¹⁷ Ancak terörizm ne bir konvansiyonel savaş şekli, ne adi bir suçtur. Terörizmi farklı kılan en önemli özelliği, onun belli politik amaçlara erişmek için kullandığı kendine mahsus stratejisidir. Bu strateji hakkında iyi bir fikir edinmek için yöneldiği amaçlardan en yaygın olanların incelenmesi gerekir.¹⁸ Terörün çok sayıda tanımını birbirine benzeyen biçimlerde belirttik. Aslında şu ana kadarki bütün tanımlarda, terörün farklı bir anlamını ve farklı bir yönünü görmekteyiz. Her terör tanımı aynı şeyleri çağrıştırırsa da bize yeni

¹⁴ CHOMSKY Noam, “*Terörizm Efsanesi,*” *Uluslar arası Terörizm, Görünüş ile Gerçek*”, Ayraç Yayın, 1999, s:7.

¹⁵ ÇINAR Bekir, “*Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*”, Ankara, 1997, s:197.

¹⁶ KARACAN İsmet, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Terörizm: Kavram ve Yapısı*”, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984, s:195.

¹⁷ ÖZTÜRK, Osman Metin “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*”, Asam Yayınları, 2000, s:137.

¹⁸ KARACAN İsmet, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Terörizm: Kavram ve Yapısı*” Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984, s:196.

yaklaşımlar göstermektedir. Çünkü terör hareketlerini farklı kılan ve birbirinden çok ince nüanslarla ayıran detaylar da, bu tanımlamalarda kendini göstermektedir.

1.4 TERÖRİZMİN PSİKOLOJİSİ VE AMAÇLARI

Terörizmin muhtemel amaçları ve işlevleri, şu şekilde sıralanabilir. Birincisi, halkı hedef topluluğu korkutmak, dehşete düşürmektir. İkincisi, yerleşik otoriteyi tahrip etmek, yerleşik otoritenin, terörist ile masum kitle arasında ayırım yapmadan baskı yöntemlerine başvurmasını sağlamaktır. Üçüncüsü, otoriteye ve düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek, yerleşik otoritenin güçlerini ve kurumlarını etkisizleştirilmek ve işlemez kılmaktır. Dördüncüsü, kamuoyunu kendi lehine veya düzene / otoriteye karşı etkilemek veya yönlendirmektir. Beşincisi de, siyasal güç odaklarını ele geçirmek ve / veya var olan yönetimi devirmektir. Terörizm'in genelde şu boyutlara ve unsurlara sahip olduğu söylenebilir; şiddet veya zor kullanma, bir siyasal amaç gütmeye, dehşet veya korku salma, tehdit ve toplumda uyandırılan psikolojik etki veya üçüncü kişilerden beklenen yaygın tepkidir.¹⁹

Özet bir ifade ile belirtmek gerekirse, terörizm'in; uygar bir toplumu ve bir ülkeyi ayakta tutan ne varsa, bunları aşındırmayı, tahrip etmeyi ve ortadan kaldırmayı ve bu suretle ortaya çıkacak boşluktan ve zafiyetten yararlanarak amaçlarını gerçekleştirmeyi hedeflediği söylenebilir.²⁰

Terörizmin hedefleri; terörizmin tanımları, terör örgütlerinin taktik ve stratejileri, örgütlerin amaçlarına göre de çoğaltılarak gruplandırılabilir. "Teröristler için hedef yoktur", "ya onunla beraber veya ona karşısındır" ifadesi terörizm hedeflerinin ne kadar çok ve geniş olabileceğini anlatır bir ifadedir. Teröristler için en önemli olan, eylemin hedefi üzerindeki fiziki etkisinden çok, bu eylemin kamuoyunda yaratacağı psikolojik etki ve getireceği sestir. Terörizm, gerçek kurbanları değil, izleyenleri yani kamuoyunu hedef almaktadır. Dolayısıyla bir terörist eylemin kurbanları, sürdürülen bir mücadelenin hedefine ulaşmasına canları ile katkı sağlayan, bir anlamda zorunlu olarak destek veren araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu görevlileri ve kamuya ait binalar, bürokratlar, güvenlik güçleri, karakollar, halkın toplu olarak bulunduğu yerler teröristler için uygun hedeflerdir.

Terörizmin ve Teröristlerin Psikolojisi Konusunu daha detaylı inceleyecek olursak;

1.4.1 Terörist, kendi amaçlarına uygun tepkiler yaratmaya çalışır: Her şeyden evvel terörizm zayıfın güçlüye karşı kullandığı bir stratejidir. Bir yazarın dediği gibi, terörizm

¹⁹ ERGİL Doğu,"*Uluslar arası Terörizm*",Ankara Üniversitesi SBF.Dergisi,Cilt:47,Sayı:3-4,Haziran- Aralık 1992, s:140.

²⁰ ÖZTÜRK Osman Metin,"*Terörizm İncelemeleri, Teori,Örgütler,Olaylar*",Asam Yayınları,2000, s:139.

“politik bir Ju-Jitsu“ dur (Fromkin 1978). Bir Ju-Jutsi Ustası nasıl rakibini üzerine çekip daha sonra kendi ağırlığıyla yere fırlatırsa terörist de aynı amaçla, devletin tepkisini üzerine çekmeye çalışır. Terörist devleti baskıcı bir tepki göstermeye zorlamak suretiyle;

1.4.2 Şimdiye kadar politik olarak lakayt olan halkı, devlete karşı döndürmek,

1.4.3 Bu baskıcı yaklaşım ile devletin kaynak, istek ve enerjisini tüketmek ister: Bu stratejinin en ilginç yönü, tüm terör olaylarında, teröristin kurbanı kayıtsız olmasıdır. Onun için hareket değil, hareketin yaratacağı sonuç önemlidir.

1.4.4 Terörist reklam arar: Eğer tepki stratejisi başarılı olacaksa teröristin bir kamuoyu oluşturması gerekir. Bu yüzden terörist hareket gösterişli, dramatik olmalı ve şehirleşmiş bir mevkide gerçekleştirilmelidir. Mao-Tse Tung veya Ernesto “Che“ Guevera gibi liderlerin savunduğu kır gerilla savaşı doktrininin, modern terörist strateji ile pek az benzerliği kalmıştır.

1.4.5 Terörist sosyal düzenin yıkılmasını hedefler: Terörist için panik ve korku, en az baskı kadar kullanışlıdır. Hükümetlerin mevcudiyetleri, vatandaşlarına adalet, düzen ve korkularından arınmış bir dünya vermelerine bağlıdır. Hükümetler bu fonksiyonlarını yerine getirmediği müddetçe halkın desteğini kaybederler. Bu yüzden teröristler bu düzeni, trenleri rayından çıkarmak, postaneleri bombalamak, kalabalık havaalanı bekleme salonlarını silahla taramak gibi eylemlerle bozmaya çalışırlar. Bu düzeni eylemci olarak bozmaya çalışmalarının yanında teröristler, devletin çaresiz kaldığı psikolojik bir panik ve kararsızlık ortamı yaratmaya da çalışırlar. Bu nokta, teröristler tarafından çok kullanılan, olayların yavaş yavaş gelişmesi tekniğini gayet iyi açıklar.

1.4.6 Terörist, belirli kazançlar (fidye almak vs.) sağlamaya çalışır: Daha önceden gördüğümüz gibi gerçek amaç eylem değilse de mevcut terörist hareketlerin birçoğu gerçek düşmana saldırma ve gerçek ihtiyaçları tatmin amacına yönelmiştir. Birçok şehir gerilla grubu eylemlerini fidye parası ile finanse eder; mesela Orta ve Güney Amerika’ da Amoco, Peugeot ve Pepsico firmalarının yetkilileri kaçırılmış ve büyük miktarlarda fidye parası toplanmıştır.

1.4.7 Terörist, işbirliği yapmaya zorlamak ister: Bu gaye genellikle devlet destekli terörizmin bir özelliğidir. (Nazi Almanya’sında olduğu gibi). Buradaki amaç da tepkinin kendisidir. Devlet bu şekilde davranarak istenmeyen faktörleri de ortadan kaldırır ama bunun yanı sıra, gece yarısı sorgulamaları, işkence ve esrarengiz şekilde yok olma söylentileri

yayılır, böylece birkaç siyasi muhalifi ortadan kaldırarak devlet korkuya dayalı bir işbirliği atmosferi kazanmış olur.

1.4.8 Terörist, düşmanını cezalandırmaya çalışır: Bu ve bir önceki amacın yöneltildiği şahıs ve kurbanlar çeşitlidir. Teröriste göre devlet, kendine haksızlık etmiş, halk kayıtsızlık gösterip ihanet etmiştir. Terörist grubun elemanları da ihaneti cezalandırıp disiplini sağlar.

Tüm bu durumlardaki, karmaşık görünen şiddetin arkasında “mantıklı“ davranış biçimleri vardır; çünkü terörist bir amaç seçer ve bu amaca erişmek için eylemlere girer. Ancak çok aşırı durumlarda, sırf iş olsun diye sorun yaratır. Terörizm bir stratejidir, hem de bazen son derece başarılı bir strateji. Bu sebepten terörizmi, psikopatolojik varsayımlara dayanan bir yaklaşım yerine (ki bazen bu da gerekli olabilir) davranışsal bir yaklaşım tarzı ile incelemek doğru olacaktır.²¹

1.5 TERÖRİZMİN KARAKTERİSTİK UNSURLARI VE SİYASAL TERÖRİZM

Karakteristik özellikleri düşünüldüğünde, terörün dehşet ve korkuyu ifade ettiği hemen anlaşılabilir, ancak terör ile terörizm ayrı kavramlardır. Terörden farklı olarak, terörizm siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır. Bu nedenle, örneğin herhangi bir linç olayında ya da trafik kazasında terör bulunmakla beraber terörizm yoktur. Terörizmden söz edebilmek için, aynı siyasi amaca yönelmiş bir dizi terör olayının varlığı gereklidir. Birbirleriyle bağlantılı olmayan terör hareketlerinin de toplumdaki dehşet ve korkuyu arttıracacağı şüphesizdir ancak bu, terörizmden söz etmek için yeterli değildir.²² Terörizmi diğer eylemlerden ayıran, masumların ya da suçsuzların isteyerek ve hesap edilerek hedef seçilmesidir. Bir pazar yerinde bombanın patlatılması, ya da yoldan geçen bir insanın silahla öldürülmesi kaza değil, bilakis teröristin çok inceleyerek seçtiği hedefi vurmasıdır. Terörizmi başka çatışmalardan ayıran, terörün yöntem olarak tekrar edilen kampanya ve kanunsuz eylemler olmasıdır. Bunun yanında, kasıt (deliberate) ve sistematik düzen (systematic) unsurları içermesi de terörizmi diğer çatışmalardan ayırır.²³

Terörizmin özel karakterine ve işleyiş biçimine, siyasal yönelimine ve uzun erimli sonuçlarına, onu güdeleyen ve esin veren şeylere ilişkin bütün tartışmalar, ideal olarak, sorunu açık, tam ve anlaşılır bir şekilde tanımlayarak işe başlamalıdır.²⁴

²¹ KARACAN İsmet, “Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Terörizm: Kavram ve Yapısı”, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984, ss:196-198.

²² BAŞEREN Sertaç, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları”, Asam Yayınları, 2000, ss: 2-3.

²³ ÖRGÜN Faruk, “Küresel Terör”, Okumuş Adam Yayınları, Ekim 2001, s: 16.

²⁴ LAQUEUR Walter, “Silinen Yüzler Karşısında Terör; Terörizmin Yorumlanması”, Ayraç Yayınları 2007, s: 95.

Her türlü olayın aynı olduğu düşünülemez. Toksinmanların, psikopatların, akli dengesi bozuk olanların davranışları ile kendi koşullarında terör yaratabileceğini düşünmek mümkündür. Adi suçlular da, kendi amaçlarına ulaşmak için işledikleri fiillerle, bilerek ya da bilmeyerek terör yaratabilirler.²⁵ Çalışmamızda işleyeceğimiz, sistematik yani siyasi amaçlı terörizm'dir.

1.6 SİYASAL TERÖRİZM

Siyasal terör türünü diğerlerinden ayıran, fiilin siyasi saikle işlenmiş olmasıdır. Siyasal saik, siyasal terörizmin belirleyici unsurlarından birisidir. Ancak siyasal olan saikin içeriği, fiilin terörizm niteliğinde olup olmadığını belirlemede bir rol oynamaz. Böyle bir değerlendirmenin doğal sonucu olarak hangi siyasal görüş doğrultusunda olursa olsun, etki yaratmak için terörist stratejilere başvuran herkesin terörist olduğunu kabul etmek gerekir. Sadece niteliği gereği şiddetle hiçbir şekilde bağdaşması mümkün olmayan ideolojilerin, şiddete başvurdukları anda artık kendileri olmaktan çıkacak olmaları nedeniyle, terörist olmaları imkân haricidir. Gandi'nin pasif direnişi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Herhalde çok az kişi Gandi'nin pasif direnişinin sembolik olması nedeniyle terörist sayılacağını söyleyebilir. Şiddetsiz terör ve terörizm olamayacağını kabul ederek, şiddetin terörist faaliyetlerin karakteristik bir unsuru olduğunu belirtelim.²⁶

Mc Clure'e göre Siyasal Terörizmin beş ana "sebebi" vardır:

- Sömürge İdaresine karşı Direnme: Mesela, Cezayir ve Doğu Afrika mücadeleleri.
- Ayrılkçılık: Mesela, Bask ve Portorikolular. "Sömürgeciliğe" karşı direnmeye benzer. Ancak, etnik bir temele dayanıp, aralarında politik farklılıklar vardır.
- İç Politika: Mesela Mao veya Castro'nun ilk zamanları: Ülkenin politik kavram ve politik münasebetlerini değiştirme amacıyla ülkeyi içten ele geçirme çabalarıdır.
- İdeolojik: Mesela, Tupamaros, Kızıl Tugaylar, Bader, Meinhof, Weather Yer altı Örgütü. Bunlar en tehlikeli ve teorik yönden en ilginç olanlarıdır. Buradaki gaye, herhangi bir tutarlı ve uygulanabilir seçenek getirmeden mevcut sistemi yıkmaktır
- Dış İşgali Destek: Mesela, Altmışlarda Vietnam'da olduğu gibi.

Bu beş tip birbiriyle iç içe olabilir.²⁷

²⁵ BAŞEREN Sertaç, "Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları", Asam Yayınları, 2000, s: 3.

²⁶ BAŞEREN Sertaç, "Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları", Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, s: 3.

²⁷ FERRACUTI Franco, "Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Terörizm Teorileri", Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984, ss: 220-221.

1.7 TERÖRİZMİN YÖNTEMSEL ÖZELLİKLERİ

Herhangi bir suçlunun fiilini işlerken, bunu kimsenin görmemesini arzu edeceği açıktır. Oysa teröristin davranışı tam aksinedir. O, suçu, mümkün olduğunca fazla kişinin haberdar olacağı şekilde işlemeyi tercih eder, çünkü kurbanını öldürürken asıl yapmak istediği şey geniş bir kitleye mesaj vermektir. Bu noktada ortaya dikkat edilmesi gereken çok önemli bir husus çıkmaktadır: teröristin işlediği fiille kitleye mesaj vermek bakımından doğurduğu fiziki kapasitesinin arasında çok büyük bir fark vardır. Bu açıdan fiil, fiziki kapasitenin çok üstünde bir etki doğurmaktadır. Bu durum Thomas Parry Thornton' un terminolojisinde “fiil semboliktir“ deyimini ile asıl manasını bulmaktadır. Fiilin sembolik olması enstrümantal olmadığını anlatmaktadır. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse: bir devletin diplomatlarına karşı terörist bir stratejiye başvuranlar diplomatlarını öldürüp o devleti diplomatsız bırakarak sonuç almayı düşünmezler. Onlar diplomatları öldürmenin ötesinde yaratacakları etkinin peşindedirler. Amaç propaganda yapmaktır. Fiilin sembolik olması işlenmediği anlamına gelmez, aksine korku öğrenilen subjektif bir deneyim olduğu için bu gerçekleşene kadar şiddet içeren fiil mutlaka işlenmelidir. Maksat baskı, korku ve yılgınlık yaratmaktır. Stratejinin hedef aldığı kitle, korkmayı öğrendikten sonra şiddet kullanılmadan sadece tehdidi de yeterli olacaktır. Şiddet neticeye ulaşmak için kullanılan bir araçtır ve terörle propagandayı birbirinden ayırır. Fiilin sembolik olması, terörizmi gerilla savaşı ve savaştan da ayırır. Gerilla faaliyetleri ve savaşın uluslar arası hukuktaki tarifleri biryana bırakılacak olursa, her ikisinde silahlı çatışmayla sonuç almaya yönelik faaliyetler olduğu söylenebilir. Terörizmde ise asıl önemli olan doğrudan doğruya işlenen fiil değil, o fiilin yakın maksadının ötesinde bir yarar olarak gördüğü propagandadır. Basit bir terörist hareketten bir ülkenin bölünmesine ya da kurulu düzenini anayasaya aykırı olarak el değiştirmesine kadar uzanan silahlı çatışmalar sırasında farklı safhalarda terörizm, gerilla savaşı ve savaş farklı yoğunluklarda olmakla beraber iç içe geçmiş vaziyette bulunur.²⁸

Savaş ve gerilla savaşı sırasında da terörizme başvurulması mümkündür. Bu durum söz konusu faaliyetleri birbirinden ayırt etmeyi biraz daha zorlaştırmakla beraber, terörizm niteliğindeki fiillerin sembolik olması bu açıdan önemli bir ölçü olarak görülebilir.²⁹

Terör ve terörizm tanımlarının çokluğundan bahsetmiştik. Bu tanımlamalar çok olmakla birlikte tanımlamalar içerisindeki ortak paydalar bir hayli fazladır. Terörizmin

²⁸ BAŞEREN Sertaç, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları*”, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, ss: 4-6.

²⁹ BAŞEREN Sertaç, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları*”, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, s: 6.

tanımlamalarına genel olarak baktığımızda, ortak noktalar olarak şu maddeler karşımıza çıkmaktadır;

- Şiddetin (şiddet olayının) ortada bulunması,
- Siyasi bir motifin bulunması,
- Terör ve korkunun takdimi,
- Halkta güvensizlik ve öngörüsüzlük,
- Halkta çaresizlik duygusu yaymak,
- Halkın dikkatini çekmek ve reklam yapmak, bunu şiddet stratejisinin bir parçası olarak kullanmak,
- Sembolik hedeflerin kullanılması,
- İnsanlıktan uzak ve acımasız metodlar uygulamak,
- Gizli planlama ve eylemlerin uygulanması,
- Grup ya da topluca eylemde bulunma,
- Gelişmiş silahların mümkün olduğunca kullanımı gibi.³⁰

Terörizm niteliğini haiz suçlarla fail ile suçun mağduru arasında bir bağlantı yoktur. Fail çoğu kere kurbanını hiç tanımaz; esasen suçun mağdurundan alıp veremediği hiç bir şey yoktur. Mağdur hemen her zaman tümüyle masumdur, sadece başkaları üzerinde yaratılacak bir etki adına kurban edilmektedir. Bu durum, terörizmin niçin ahlak dışı olduğunu da açıklamakta ve ona pejoratif yani kötüleyici ve aşağılayıcı bir anlam yüklemektedir. Terörizmin pejoratif bir anlam taşıması, konuyu biraz daha karmaşık hale getirmekte, herkes siyasal karşıtlarına karşı bu deyimini rahatça kullanmaktadır.³¹

Özetleyecek olursak: terör kavramı içinde, şiddet ve kuvvet kullanımı eylemleri vardır ve çoğunlukla siyasal amaçlıdır. Terörün amacı korkutmak, yıldırım, sindirmektir, tehdit de terör yöntemlerindedir. Teröristin beklentisi, öngördüğü sonuç psikolojik ağırlıklıdır. Terör, maksatlı, planlı, sistematik, örgütlü bir eylemdir, terör stratejisi ve taktikleri olan, olağandışı, kabul edilmiş kurallara yasalara ve ahlaka aykırı, insancıl düşüncelerden kopuk, zorlama, gasp, baş eğdirme nitelikleri ağır basan, kendi reklamını ve propagandasını yapma amacı güden bir gizli ve örtülü yer altı örgütlenmesidir.

Siyasi bir silah olarak terörizm kavramı, insan davranışı hakkında yanlış yada ispatlanmamış çok sayıda sayılıya dayanır. Örneğin; hayat ve hayati konularda tehditle karşı karşıya kalan kişiler, kendini kurtarmak için sonunda daima sadakatlerinden, ilkelerinden

³⁰ ÖRGÜN Faruk, “*Küresel Terör*”, Okumuş Adam Yayınları, 2001, ss: 18-19.

³¹ BAŞEREN Sertaç, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar, Terörizmin Türleri ve Karakteristik Unsurları*”, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, s: 6.

yada inançlarından feragat edeceklerdir. Terörizm, hedef ve kurbanlarda korku ve dehşete yol açar ve bunların sonucu olarak, kişiler baskıyla sindirmenin herhangi bir bölümüne maruz kaldıklarında, kaçınılmaz olarak iradelerinin kırılmasına ses çıkarmayacaklar ve kendilerine zulmedenlere boyun eğeceklerdir. Terörün, genellikle tek başına diktatörlüklerin yada demokrasilerin devrilmesini sağlamakta etkili bir silah olmadığına ilişkin bol miktarda tarihsel kanıt vardır. Buna karşın, terörizmin kapsamlı siyasi değişiklikler yapılmasında önemli rol oynadığı birkaç örnek durum,, yabancı yönetime karşı Kıbrıs'taki EOKA kampanyası ve Irgun ve Stern'in terörist kampanyalarının ardından Filistin mandasının sona ermesi örneğindeki gibi belli sömürgelerin bağımsızlık mücadelelerinde görülmüştür. Bu nadir örneklerde bile terörizmi çok daha güçlü bir silah haline getiren, işgale veya manda yönetimine karşı direniş gibi özel koşullar egemendir.³²

Yine Yonah Alexander modern terörizmin beş temel karakteristiği olarak şunları sayıyor:

- Yeni teknoloji, tehdit ve tepki anlamında yeni bir şiddet birimi oluşturmak,
- Uluslar arası arenada kargaşa ve düzensizlik yaratmak için çeşitli vasıtalarla eylem gerçekleştirme, politik, ideolojik, sosyal, ekonomik stratejik ayrımlar yaratmak,
- Terörizmin toplumlar için bir dizi tehdit oluşturmasını sağlayıp, en ciddi tehlike olarak bireylerin güvenliği ve esenliği ile ilgili kaygılar oluşturmak,
- Terörizme destek veren ülkeler, küçük grupları doğrudan ve dolaylı olarak destekleyerek, siyasal şiddet, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yönlendirebilir ve sonuçta uluslar arası güç dengesini etkileyebilir ve değiştirebilirler,
- Özgür dünyanın hükümetleri ve insanları modern terörizmin doğasını, sahasını ve yoğunluğunu değerlendirememeye hatasına düşmüşlerdir.³³

Siyasal terörizmin uzun vadedeki hedefleri, teröristlerin yeni-faşizm ve ırkçılıktan tutunda yeni Marksçılık ve anarşizme kadar her şey olabilen ideolojilerine bağlıdır. Bir tek nihilist terörist gruplar, geleceğin ideal toplumuna ilişkin herhangi bir olumlu toplum görüşünden yoksun görünmektedirler. Gerçek bir nihilist, ütopya peşinde koşmak yerine, kendisini bütünüyle “bu değersiz dünyanın tamamını yok etmeye“ adayarak, Neçayev'in ardından gider. Gözlemciler bazen, kimi grupların uzun vadedeki devrimci hedeflerini ciddiye almakta zorlanırlar. Bir Fransız yazarın dediği gibi, “terörizmin, zayıfın kendisini güçlüymiş gibi

³² WILKINSON Paul, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör, Terör ve Terörizm: Kavram, Özellikler ve Tipoloji*”, Ayraç Yayınları, 2007, s: 146.

³³ ÖRGÜN Faruk, “*Küresel Terör*”, Okumuş Adam Yayınları, 2001, s: 19.

göstermeye çalıştığı bir silah olduğu“ doğrudur. Ayrıca “Dünya Devrimi“ için çalıştıklarını iddia eden Japon Birleşik Kızıl Ordusu gibi oldukça küçük bir terörist grubun açıkça beyan edilmiş amaçları doğrultusunda anlamsız bir şeyler vardır. Ne var ki bu çağdaş gizli terör kardeşlik örgütünün direnmesinin kararlılığının ve esnekliğinin açıklanmasına yardım eden şey tam olarak, onların kendilerini ideallerine bağnazca adamalarıdır. Bunlardan hiç değilse bazıları, terör eylemlerini neredeyse kutsal bir ayin gibi eski suikast tarikatı tarzında gerçekleştirir görünüyorlar. Ancak, tüm çağdaş devrimci teröristlerin ütopyaları dünyevidir: özgürlüklerini ve adaleti, gökte değil, yerde isterler ve bunu hemen şimdi isterler. Tüm çağdaş teröristlerde ortak olan ana stratejik hedef, mevcut yönetimi devirmek ve düşünceleri adına gücü ele geçirmektir. Bunların bazıları, terörizmin bu amaç için meşru ya da etkili bir araç olup olmadığı, konusunda kuşkuludurlar.

Siyasal terörizm için en baştaki amaç, davadır ve halkın dikkatini bu davaya çekmektir. Televizyon ve haberleşme uydularının gelişimi gibi, kitle iletişim araçlarındaki çağdaş gelişmeler, terörizm eylemlerini neredeyse anında dünya kamuoyunun önüne getirirler. Teröristler iletişim araçlarına erişim konusunda öylesine isteklidirler ki; bazen kendi yayın organlarını kurmaya çalışırlar, ya da FLQ'nun (Quebec Kurtuluş Cephesi [Front de Libération du Québec]) 1970 yılında yaptığı gibi, kaçırdıkları kurbanları serbest bırakma koşulu olarak bildirilerinin mutlaka yayınlanmasını talep ederler. İçinde yalnızca en ilgi uyandırıcı çirkinliklerin sürmüş olmaya eğilim gösterdikleri başlıklar için bir tür rekabet arkadan gelir. İletişim araçlarıyla halkın dikkatini çekme konusundaki bir diğer önemli nokta, bunun yetkeci yönetimler tarafından yadsınabileceği ya da yaptığı yayının kesilebileceğidir. Bu yüzden, otokrasiye karşı savaş açmış teröristler için, eylem propagandasının ana hedefleri, yabancı iletişim araçları ve bunların vasıtasıyla yabancı devletler ve uluslar arası kamuoyudur. Bir diğer ortak amaç, destekleyicilerine ya da potansiyel yakınlık duyanlarına, teröristlere benzemeye çalışmaları ya da onları geçmeye çalışmaları için esin kaynağı olmak ve harekete geçirmektir. Terörizm, şehir gerilla savaşının yaptığı gibi, siyasi bunalımı, silahlı kuvvetlere karşı olan insanlarla silahlı mücadeleye dönüştürmek içinde kullanılabilir. Terörizm, devlet ve güvenlik güçlerini sert ve aşırı tepki vermek için kışkırtmaya ve böylece insanların, kendilerine bir meşru müdafaa örgütü süsü verebilen teröristleri destekleme hareketine katılmalarına yardım da edebilir.

Terörizm, sıkça toplumlar arası ilişkileri zehirlemek, onları zıt kutuplara bölmek ve ortak tüm uzlaştırmacı siyasi öğeleri yok etmek için kullanılmıştır; örneğin İrlanda, Kıbrıs ve Cezayir'deki çekişmelerde bu apaçıktır. Kısa vadeli kimi yöntemsel hedefler, terörist grubun kendisini ayakta tutmasının ve hayati önemde kaynaklar elde etmesinin bir işlevidirler. Fidyeye

ve silah elde etmek, yandaşlarını hapisten çıkarmak, özellikle tehlikeli muhalifleri ortadan kaldırmak, sözde muhbirleri cezalandırmak ve gizlilik ve mutlak itaati sağlamak için terörü kullanırlar.³⁴ Terörist örgütler bu gibi eylemleri, topluma ve yandaşlarına kutsal bir amaç uğruna yapılan masum hareketler olarak lanse ederler.

1.8 TERÖRİZMİN NEDENLERİ

Terörizmi doğuran sebepleri bulup ortaya çıkarmak ve onun yayılma sebeplerini tahmin etmek, terörizm kavramını tanımlamak kadar zor görünmektedir. Bu, kısmen terörizm şekillerinin son derece çeşitli olmasıyla da açıklanabilir. Alexander, terörün ortaya çıkmasında ve yayılmasında etken olan en az on faktör sıralamıştır. Bunlar; teröristin kimliği hakkında uzlaşmama, terörizmin sebebinin tam olarak anlaşılabilmesi, bazı devletlerin birbirleri üzerindeki emellerinden dolayı terörü desteklemeleri, uluslar arası bir terörizm şebekesinin varlığı, dinin politikaya alet edilmesi, ahlakta çifte standart, hükümetlerin sorunlara çözüm üretememesi, teröristlerin hafif cezalara çarptırılması, dünya hukukunun umursamazlığı ve medyanın rolü gibi etkenlerdir.

Yine Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan; “Terörizmin Temel Nedenleri ve Uluslar arası Terörizm” isimli bir araştırmada, terörizmin nedenlerine ilişkin olarak şu hususlara rastlanır; “Sefalet, hüsrana, dert, keder ve umutsuzluk terörizme götürür, teröristler uluslar arası ve ulusal, siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelerden etkilenirler, kişisel nedenleri de bulunabilir. Ancak teröristleri somut eylemlere yönelten somut nedenleri bilimsel doğrulukta saptamak mümkün değildir.” Yapılan incelemelerin bir bölümü, sorunun temelinde psikolojik nedenler olduğuna işaret etmektedir.³⁵

Terör veya benzeri başkaldırı hareketlerinde, yok olan veya gittikçe azalan aile, kabile, aşiret, millet, devlet gibi kavramların etkisi, din, insani değerler, ahlaki ve vicdan gibi manevi yapıtaşlarının oluşturduğu toplumsal değerlere bağlılığın hızla azalması veya bunların deformasyonu, idealist felsefi değerlerin yerini çıkarıcı ve materyalist anlayışın alması ve insanların ihtiyaç ve ihtiraslarının sürekli olarak artması gibi sorunlar sonucu, bireyler teröre ve terörizme kolayca alet olabilmektedirler.

Terörizmin Nedenleri ile ilgili olarak Pulat Y. Tacar kitabında, Lawrance Hamilton’un kuramını şu şekilde yansıtıyor:

a. Sefalet ve baskı, her türlü sivil toplum kargaşasının nedenini oluşturur; isyancı terörizm bunun bir türüdür. Terörizm başlayınca, polis kışkırtılmış olur ve karşı saldırıya

³⁴ WİLKİNSON Paul, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör, Terör ve Terörizm, Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji*”, Ayraç Yayınevi, 2007, ss: 155-156.

³⁵ BM Genel Kurulunun 6. Komitesinin 27 Eylül 1972 tarihinde 1314 sayılı toplantısında aldığı karar gereğince hazırlanan rapor. Ch BASSİOUNİ, “*International Terrorism and Political Crimes*” (1975, Springfield) s: 10.

geçer. Teröristler bu karşı saldırıların altında bunalırlar ve gösterilerine devam edemezler, sağda solda nutuk atamazlar, gazetelerini yayımlayamazlar. Bu baskılar kendilerine sempati toplar, baskı arttıkça sempati ve siyasal mücadele hareketine destekte artar, bu desteği alan militanlar terör eylemlerine girişmekten kaçınmazlar: zira bu eylem baskı altında mecbur kalınan bir savunma darbesi niteliğine bürünecektir. Böylece başlatılan terör, başarılı olabilecek bir ihtilalin ilk adımlarını oluşturur. Mao, Lenin ve Che Guevera aşağı yukarı bu teoriyi uygulamışlardır.

b. Sefalet ve baskı, terörizmi doğuran etkenlerdir. Terör başlayınca, hükümet rejimde baskısını arttırır. Baskı, halkın rejime olan desteğini azaltır ve isyancılara duyulan sempatiyi çoğaltır; buda bir çeşit zincirleme reaksiyon gibi rejime karşı kışkırtmaların artmasına neden olur. Sonunda halk isyancılara katılır ve ihtilal olur. Bu Brezilyalı terörist Marighela' nın teorisidir.

c. Terörizm sefalet ve baskı sonucunda doğar. Terörizm başlayınca hükümet terörizmi oluşturan nedenleri araştırır ve bunları yavaş yavaş ortadan kaldırmak için reformlar yapmaya başlar, terör reformlar yeterli oluncaya yada hükümet düşünceye kadar devam eder.

d. Terörizm sadece fakirlerin yada istismar edilenlerin değil, öğrenciler ve bir kısım aydınlar dahil seçkinlerin işidir. Umutsuzluk, fakirlik döneminde değil refah dönemlerinde de ortaya çıkabilir: en açık ve liberal hükümetler bundan en büyük zararı görenlerdir. Özgürlük ve refah, terörizme olanak tanır ve hatta onu doğurur. Terörizm başlayınca bastırma hareketleri artar, özgürlükler azalır, benzer şekilde askeri darbe olasılığı da artar. Devletler terörü bastırma çabaları sonunda terörizmle başa çıkarlar ve ihtilal olasılığını ortadan kaldırır.

e. Mahrumiyetin doğal sonucu olan bu hüsrana duygusu, rejimin ve isyancıların gücü, sağlanan dış destek, geçmiş dönemdeki isyanların başarılı olup olmadıkları hususu, isyana tepki olarak devletin uyguladığı şiddet, hükümetin cezalandırma ve isyanı bastırma eylemlerinin başarı oranı, terörle doğrudan ilişkisi bulunan unsurlardır; bu etkenler ayrı ayrı terörün biçimini etkiler.

- f. (1) Terör, daha az baskıcı, daha liberal olan yönetimlerin döneminde canlanır,
(2) Terör başlayınca hükümetlerin baskıları da artar,
(3) Baskı artınca teröristler de, hükümetin aldığı karşı önlemlere dayanabiliyorsa eylemlerini artırırlar,
(4) Terörizm şiddetin artması sonucunu verir, (Ancak artan şiddet, başarılı bir ihtilal yapılabileceği anlamına gelmez.)³⁶

³⁶ TACAR Pulat Y, "Terör ve Demokrasi", Bilgi Yayınevi, 1999, ss: 51-53.

Bu kuramların, terör örgütleri ve eylemlerini tahlil ettiğimizde göreceğimiz gibi hepsinde tutarlı bir yan vardır. Terör; yoksulluk, ümitsizlik ve çaresizlikten beslenmektedir. Birçok öngörüye göre bugün gözlemlediğimiz terör, yerel unsurların bir kısım haksızlıklara karşı başkaldırısı olarak şekillenen amatör bir şiddet türü olmaktan çıkmış durumdadır. Artık uluslar arası güçlerin yönlendirdiği, bir kısım sektörlerin teşvik ettiği, uluslararası istihbarat servislerinin yön çizdiği, içine ekonomik çıkarların girmesiyle kurumsal bir yapıya kayan ve daha profesyonel bir şekil haline gelen bir yıkım ve şiddet yapılanması haline gelmiştir. Yine uluslar arası baskı, dayatma ve sömürü sistemleri, dini ve etnik ayrım yapmayı sistemin ve iktidarda kalmanın bir garantisi gibi gören ve bundan siyasi çıkarımlar sağlayarak ürettikleri tahammülsüzlük ve dışlayıcılık, yeni direniş yöntemlerinin türemesine ve bunların toplumsal hastalığa ve buna bağlı olarak bir çatışmaya dönüşmesine yol açmaktadır. Toplumlarda sağlanamayan adalet duygusu, refah ve eşitlik, tam anlamıyla tesis edilemeyen demokratik haklar gibi sorunların oluşturduğu ortamlar, buna karşı gelişen şiddet hareketleri, küresel güçlerin de çıkarıcı destekleriyle içinden çıkılmaz bir kaotik durum yaratmaktadır. Tüm bu saydığımız nedenler, insanca bir yaşam için modern çağın gereksinimleri düşünüldüğünde, elde edilmesi gereken kazanımlar için mücadeleyi anlatmaktadır.

1.9 MODERN TERÖRİZMİN DOĞUŞU VE MODERN YAŞAM İÇİNDE GELİŞİMİ

Geleneksel olarak terörizm, bir siyasal sistemi değiştirmeye çalışan ancak bunun için meşruiyet temeli olmayan ve silahlı güç bakımından yeterli olmayan gruplar için bir araç olagelmıştır. Kökleri çok eskilere kadar gidebilen “terörizm“ terimi ilk defa 1700’lerin sonlarında Fransız ihtilali ve ardından yaşanan Jakoben iktidarı sırasında kullanılmıştır. 1793’ün ilk aylarından itibaren, Fransız devrimini ve başarısını, rejim düşmanlarına karşı savunmak için terör rejimi (regime de la terreur) devlet doktrini olarak kabul edilmiştir.

Burada terör, politik ve ekonomik problemlerin çözümü için, devlet yetkililerince alınan olağanüstü tedbirleri meşrulaştıran ve devrim değerlerini yücelten bir anlam taşımaktaydı. 19. yüzyıl süresince, terörizm kavramı değişime uğrayarak, hükümet dışı gruplarla ilişkilendirilmiştir. Günümüzde ise, bu kavrama yüklenen olumsuz anlam o kadar kuvvetlidir ki terörizm, soykırım, işkence ya da insanlığa karşı diğer suçlarla aynı kategoride yer almaktadır.

Terörizm tanımı, politik ve operasyonel konular ile suçluların geri iade sorunu açısından zamanımızda tartışmalı bir kavramdır. Terörizmin gerçek bir tanımının olmadığı yönünde yaygın bir görüş olmasına rağmen, çeşitli makale ve kitaplarda, bazı yazarlar tarafından

terörizmi tanımlamaya yönelik birçok teşebbüse rastlamak mümkündür. En basit şekliyle “siyasal sonuçlar elde etmek amacıyla şiddet kullanılmasıdır“ şeklinde tanımlanmış olan terörizme genellikle, bir şiddet ya da şiddetin özel bir biçimi olarak yaklaşılmaktadır. Bazı yaklaşım ve tanımlamalarda terörizmin siyasal niteliği; bazılarında terörizmin belli bir amaca yönelik sistematik karakteri, bazılarında ise tahmin edilemezliği ile simgesel yönleri ön plana çıkartılmaktadır.³⁷

Bazı araştırmacılar terörün ilk örneklerinin Romalılar döneminde görüldüğünü iddia etseler de bu oldukça zorlama ve oldukça geniş anlamda bir terör tanımı için geçerli olabilir. Bugün anlaşıldığı haliyle terör, yeni ve modern bir kavramdır. Fransız Devrimi ile zihinsel altyapının oluştuğu söylene de asıl şekillenmesi Sanayi Devrimi ile olmuştur.

Terörizmin ilk örneklerinin Romalılar döneminde görülmesi, MS. 66-73 tarihleri arasında faaliyette bulunan yahudi kökenli “sicarii“ örgütünün, bugünkü İsrail topraklarında, Roma yönetimine karşı mücadele etmesi ve kurbanlarını Romalılara yakın Yahudiler arasından seçerek, hububat depolarına ve su kanallarına saldırılar düzenlemesi, “sica“ adı verilen bir silahı kullanarak adlarını bu silahtan alması ve o dönemde Modern terörizmin örneklerini oluşturması ile özetlenebilir. Buna benzer bir diğer örnek ise, 11. Yüzyıl’da Hasan Sabbah’ın liderliğindeki “Haşhaşinler“ adı verilen grup ile ortaya çıkmıştır. Dinsel motivasyona sahip olan bu grubun üyeleri, uyuşturucu olarak özellikle siyasette önemli kişilere suikastlar düzenleme stratejisi kullanarak son derece disiplinli ve sistematik bir grup olarak İngilizce ve Fransızcadaki “assain“ kelimesinin türemesine etki etmiş ve bugünkü dinsel nitelikteki terörist örgütlenmelere de ilkel bir model teşkil etmiştir.³⁸

Bunlardan anlaşıldığı gibi terörizm, yeni ortaya çıkan bir olgu değildir. Çeşitli kavram ve düşünceler ile tanımlanmaya çalışılmış olmakla birlikte bu düşünceler içerisinde değerlendirilebilecek olay ve gelişmelerin varlığı, insanların birlikte toplu olarak yaşamaya başladıkları dönemlere kadar bile götürülebilir. Bununla birlikte, bilimsel ve teknolojik gelişmeler, terörizm kavramında da değişime neden olmuş ve bugünkü görünümüne ulaşmasını sağlamıştır.

Terörizmin tarih kadar eski olduğu söylenir. Bu belki doğrudur. Ancak modern terörizm, klasik modelden büyük farklılıklar göstermektedir.

³⁷ ERSOY Ömer, “*Terörizm ve Diğer Örgütlü Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi*” USAK Stratejik Gündem, 2008.

³⁸ ALTUĞ Yılmaz, “*Terörün Anatomisi*”, Altın Kitaplar Yayınevi, 1995, s: 9.

Son yüzyıllardaki klasik terörist tipi genellikle gelişigüzel ve tek başına eylemci kişi olarak idealist, politik yönden milliyetçi ve anarşist idi. Bunun aksine, modern teröristin iyi bir dünya yaratmak isteyen bir idealist ile ilgisi yoktur. Politik amaçları derin ve köklü değildir. Ancak milletler arası ilişkileri gelişmiş ve çok daha iyi organize olmuş durumdadır. Modern teknolojiyi kullanarak milletlerarası etki yaratan olaylar düzenleyebilecek kapasitededir.

Günümüzde, modern bir terörizm hortlağı kol geziyor; o anda söz konusu terör eylemini gerçekleştiren ya da gerçekleştirenler dışında herkesin karşı olduğu bir şey. Terör siyasi bir amaç için, örgütlü bir biçimde, birilerine genellikle iktidarlara karşı zora, şiddete başvurarak kaygı yaratıp istekleri kabul ettirmek yada birilerini cezalandırmak için gerçekleştirilen bir eylem biçimi olarak tanımlandığında, bu biçimiyle terörün ilk kez devlet eliyle gerçekleştirildiğini söylemek yanlış olmaz. “Özgürlük, eşitlik, kardeşlik“ savsözüyle özetlenebilecek 1789 Fransız Devrimi, “karşıdevrimci“ girişimlerle karşılaşır. Jakobenlerin iktidara geldiği 1793 yılında bu “karşıdevrimci“ girişimler en üst noktasına varır. Konvansiyon 13 Mart 1793’ de “karşıdevrimci“ girişimleri cezalandırmak amacıyla Devrim Mahkemelerini kurar. Fransız Devriminde bu tarihte, 13 Mart 1793 tarihiyle 27 Temmuz 1794 tarihleri arasındaki döneme “terör dönemi“ adı verilir. Bütün 19.yüzyıl, işçi sınıfının devrimcilerin “kızıl terörü“ ile karşı devrimcilerin “ak terörü“ nün karşı karşıya geldiği bir çağ olur. 19.yüzyılın sonlarına doğru da terörizm kimileyin anarşizmle, kimileyin de nihilizmle yan yana getirilir. Anarşistlerle nihilistler, isteklerini kabul ettirmek için, devletlerin başvurduğu bir yola, teröre başvururlar. Böylece “ezenler ezilenler“ aynı ilkeden yani, “her şey yapılabilir“ ilkesinden hareket ederler. O dönemde pek yaygın olmayan terörizm kavramı yerine nihilizm kavramı kullanılır. Nihilistler yetkeye, dine, sanata, ahlaka karşıdır. Bu karşı çıkışın gerekçesi, kimileyin “daha iyi bir düzen“. kimileyin de yalnızca “devrim adına“ öncül diye kullanılmak olmuştur. Anarşizm ise, aslında belirli ilkelere dayalı siyasal bir düzen istemidir. Kimine göre “nomokrasi“ kimine göre de bir “ütopyadır.“ Kişileri göklere çıkarır, mülkiyete karşıdır, insanlar arasında eşitlik ister. Kişinin özgürlüğünü yok ettiği için devletin ortadan kaldırılması gerektiğini düşünür. Egemen yokluğundan yanadır, yalnızca yasaların sözünün geçmesini ister. 1881’de Londra’da toplanan “anarşist kongresi” şu kararlar çıkarır; Kurulu düzenin, kral, bakan, papaz, polis, sanayici, kim olursa olsun, herhangi bir temsilcisini öldürmek meşrudur.

Bu “fetva“ dünyayı kana bulayacaktır. 1881 Martının ilk gününde Çar II. Aleksander, Norodnaya Volya (Halkın İradesi) örgütüne öldürülür. 1894’de Fransa Cumhurbaşkanı Sadi

Carnot, 1897’de İspanya Başbakanı Antonio Canovas, 1898’de Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth, 1900’de İtalya Kralı I. Umberto, 1901’de ABD Başkanı Mc. Kinley öldürülür.

Rus Norodnaya Volyacılar, terörü yeni bir savaşım biçimi olarak kullanacaklardır. 1904’de terör eylemlerini yapanlara karşı Çar’dan tam yetki alıp ortalığa “dehşet“ salan İçişleri Bakanı Plehve’yi Sazanov, 1905’de Grandük Sergey’i ise Kaliyev, bombalı bir suikast sonucu öldürür.

Birinci Dünya savaşı sonrasında dünya; Rusya, Almanya ve İtalya’da iktidarların gerçekleştirdiği devlet terörünün, zirveye vardığını görür. Rusya’da Stalin, Almanya’da Hitler, İtalya’da Mussolini yönetimleri, öncelikle yurttaşlarına karşı geniş çapta terör uygular. Stalin döneminde, “düzen karşıtı“ olduğu gerekçesiyle pek çok kişi “çalışma kampları“yla hastanelerde öldürülmüştür. Bazı eylemler Rusya dışında da gerçekleştirilmiş, örneğin Troçki Meksika’da öldürülmüştür. Hitler Almanya’ında terör, yalnızca düzene karşı olanlara yönelmemiş, bir dine mensup olanlara, yani Yahudilere; ayrıca Çingene’lere de yönelmiştir. Mussolini döneminde de, aralarında Sosyalist Parti Genel sekreteri Giacoma Matteotti’nin de olduğu pek çok kişi öldürülür. Terör, İtalya sınırları dışında da uygulanır. 9 Haziran 1937’de Carlo Rosseli ile Nello Rosseli adlı düzen karşıtı iki kardeş Normandiya’da öldürülür. Böylece, birbirine karşı olan iki ideoloji, komünizm ve faşizm, terörü aynı amaç için, halkı-yurttaşları mevcut düzene bağlamak, karşı çıkamaz hale getirmek için başvurulacak bir yol olarak benimserler. Bu dönemde “Terör“e bakış, tıpkı Fransız Devrimi sırasında olduğu gibidir.

1960 ile 1980 arasında yirmi yıl boyunca dünyanın hemen her yerinde, “demokratik ve sanayileşmiş“ ülkelerden “geri kalmış“ ülkelere kadar her yerde, çeşitli ideolojilerde, başka başka amaçları olan, bir kısmı bugünde var olan, pek çok “terör örgütü“ kurulur ve eylemlerde bulunur. Asala, Aydınlık Yol, Beader-Meinhof, Bask Bağımsızlık Hareketi (ETA), Doğrudan Eylem, Ealam Tamil Kurtuluş Kaplanları, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Japon Kızıl Ordusu, 17 Kasım, Kara Eylül, Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), Kızıl Tugaylar, Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri (FARC), PKK, Tupamaros, bu dönemde kurulmuş belli başlı örgütlerdir.

Bu örgütlerin bir kısmı anarşist, bir kısmı emperyalizm karşıtı, bir kısmı Marxcı-Leninci, bir kısmı Maocu, bir kısmı ulusalcı, bir kısmı da ayrılıkçı ideoloji amaçları taşır. Yine bunlardan bir kısmına üye olanlar, “özgürlük savaşçıları“ ya da “terörist“ olarak görülür. Birinin “özgürlük savaşçısı“ diğeri “teröristi” olmaktadır. Yine, “terörün çifte

anamlılığı...” Bu örgütlerin başlıca eylem biçimi uzunca yıllar bombalı saldırılar ile siyasi cinayetlerle sınırlı kalır. 1960’lardan sonra bu eylem biçimlerine, ilk örneğini İsrail’in verdiği (1954 yılında İsrail, Suriye’ye ait bir sivil uçağını, Suriye’nin casuslukla suçlayıp tutukladığı adamlarını serbest bıraktırmak için kaçıırır.) uçak kaçırmalar ile adam kaçırmalar eklenir. 1980’lerden sonraysa, kamuya açık yerlerde öldürücü gaz kullanmak, ayrıca biyolojik silahlar kullanmak gibi eylemler de gerçekleştirilir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, SSCB ile ABD arasında yaşanan Soğuk Savaş döneminde, bu iki ülkenin, dolayısıyla da karşıt ideolojilerin savaşı da terör aracılığıyla yapılır olmuştur. Bu şekilde “Devlet destekli uluslar arası terörizm“ kavramı dünya gündemine yerleşmiştir. 1960’larda devlet terörü başlıca ABD’nin öncülüğünde yapılır hale gelir. Filipinlerdeki Huk ayaklanması sırasında (1946-1954) gerilla olduğundan yada gerillalara yardım ettiğinden kuşku edilen kişilerin, ABD’nin desteklediği “Terör Mangaları“ tarafından öldürölmesi buna örnektir. Benzer örnekler, Vietnam ve El Salvador’da da uygulanmıştır.³⁹

Sedat Laçiner, yerkürenin hemen her coğrafyasında etkili olan terörün, modern yaşam içerisinde gelişmesinin nedenlerini bir makalesinde şu şekilde belirtmiştir:

- Ulaşım Devrimi: Buharlı makineler ve özellikle trenin keşfiyle birlikte bireyler, büyük bir hareket serbestisine kavuşarak bölgeler ve yerleşim merkezleri arasındaki mesafeleri kısaltmışlar, bu da operasyon sahalarını genişletmiştir.
- İletişim Devrimi: Güvercinlerle ve atlı kuryeler ile haberleşme mukayese edildiğinde telgraf, telsiz, telefon ve çok yakın zamanda hayatımıza giren bilgisayar sistemleri iletişimi geliştirmiş ve kolay hale getirmiştir. Bu sayede, suçlular daha organize olarak hareket edebilme kabiliyetine kavuşmuşlardır. Bundan daha önemlisi olaylar kısa sürede tüm dünya gündeminde yer bularak terör olaylarının etkisinin olduğu yer ile sınırlı kalmaması sonucunu doğurmuştur. Önceleri, bir bölgede meydana gelen bir olay en fazla dilden dile yayılabılırdi. Gelişen teknoloji ile birlikte bir tek cinayet dahi çok kısa bir sürede tüm dünyayı etkileyen stratejik bir olay haline gelebilmektedir.
- Teknoloji Devrimi: Ulaşım ve İletişim Devrimlerini de kapsayan, fakat ateş gücünden diğer alanlara kadar çok geniş bir alandaki gelişmeleri açıklayan

³⁹ GÜZEL Cemal, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör*”, “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Ayraç Yayınevi, 2007, ss: 7 – 11.

teknoloji devrimi hem tahrip gücü yüksek samsasyonel olaylara olanak sağlamış hem de bu olayların tüm düzeni etkilemesine neden olmuştur. Tüm bunlara ek olarak gelişen teknoloji, birbirine büyük oranda bağlı ağlar (network) üretmiştir. Bu ağlardan birinde meydana gelen aksama tüm diğer alt ve ana ağları etkilemektedir ve hayatın her noktasında bu etkiler hissedilmektedir. Örneğin; iki kıt'a arasındaki internet ağlarına yapılacak bir saldırı sadece iletişimi değil, üretimden pazarlamaya, siyasetten sanata kadar her alt sektöre etkide bulunabilecektir. Modern ve post modern hayat düzeninde ağların ve sistemin durmaksızın çalışması gerekmektedir. Ufak aksamalar ciddi maliyetlere daha da önemlisi insanların zihninde güvenlik sorunlarına yol açmakta, böylece teröristlerin eylemleriyle seslerini ve reklamlarını daha fazla duyurmalarına yol açmaktadır.

- Ekonomik Yapının Karmaşıklaşması ve Hassaslaşması: Özellikle 19.yüzyıldan itibaren ekonomik pazarlar hızla entegre olmaya başlamışlar ve birbirlerine daha fazla bağımlı hale gelmişlerdir. Gümrük duvarları inerken 20.yüzyılda bu süreç pazarların daha büyük tek pazar haline gelmesine yol açmıştır.21. yüzyılda hala içinde bulunduğumuz bu süreç tek bir dünya pazarına doğru yol almaktadır denebilir. Sadece pazarlar birleşmemekte, aynı zamanda birbirini ciddi ölçüde etkileyen dengeler oluşmaktadır. Uzak Doğu pazarlarındaki hareketlenmeler birkaç dakika içerisinde tüm dünyayı sarsabilmektedir. Terörün güç kazanmasında ve küreselleşmesinde bu hassaslaşan dengelerin büyük rolü vardır. Bugün Mali'de, Madrid'de veya Londra'da patlayan bombalar tüm dünya borsaları tarafından takip edilmekte, bu sonuç olarak terörist saldırıları daha etkin hale getirmektedir.
- Kentleşme: 19.yüzyılda Batı Avrupa'da hız kazanan kentleşme günümüzde tüm dünyanın reddedilemez olgusudur. Terör ise kırsal olmaktan çok kentsel bir olgudur. Gerilla yöntemine dayalı kırsal terör örnekleri'de olmakla birlikte, bu eylemlerde dahi kentsel renkler ağırlıktadır. Kentler dışarıdan bakıldığında tüm ihtişamına ve güçlü duruşuna rağmen hassas dengeler üzerine kuruludurlar ve bir terör eylemi için çok büyük zayıflıkları vardır. Örneğin trafik ışıklarının birkaç saat çalışmaması kentlerdeki kazaları artırır. Birkaç kaza ise şehrin belli noktalarında kaotik bir görünüme yol açabilir.Organize bir saldırıda ise kentler neredeyse savunmasızdırlar. Özellikle ulaşım ve iletişim hatları, para akış ağları

bu tür saldırılarda büyük zarar görürler. Bir şehrin ulaşım şebekesini felç etmek için sadece bir otobüsü havaya uçurmak,yada metro sisteminde birkaç bomba patlatmak yeterli olabilir. Birkaç kişinin öldüğü bu saldırılar sonucu ulaşımındaki yolcu sayısında % 70'lere varan azalmalar yaşanabilir. Bu da terör örgütlerinin çok büyük kitlelere kolayca ulaşabilmeleri anlamına gelir.

- Demokratikleşme: Terörün daha etkili bir araç haline gelmesinde şüphesiz bir diğer etkende demokratikleşmedir. Siyasi sistem ne kadar geniş kitlelerin etkisine açılırsa aktör sayısında da o kadar çok artış olmaktadır. Daha önceleri sadece krallar, padişahlar ile doğrudan pazarlıklar yapabilen teröristlerin sıradan halk üzerinde uyguladıkları terör araçları belli bir noktaya kadar etkili olmuyordu. Örneğin Selçuklular döneminde, bir eşkıya'nın bir köydeki tarlayı yakması ile, günümüzde İstanbul'un bir mahallesinde teröristlerin Molotof kokteylli saldırı düzenlemesinin etkileri aynı değildir. Günümüzde etkisi artmış bir birey söz konusudur ve bireylerin karşılaştıkları tehlikeler kısa sürede siyasi sistem üzerinde baskı oluşturmaktadır. Ulusal düzeyde başlayan bu baskı hızla küresel düzlemede taşınmaktadır.
- Medyanın Oluşumu: Terörün 19.yüzyıldan başlayarak günümüze kadarki yükselişinde medyanın büyük bir rolü vardır. Hatta bazı uzmanlara göre en önemli etken medyadır."Eğer medya olmasaydı teröristler olmazdı, teröristler olmasaydı medya işini yapamazdı" diyenler az sayıda değildir. Çünkü, bir terörist, medya olmadan eylemlerini duyuramazdı. Böyle olunca da eylemin gerçek anlamı ortadan kalkardı."⁴⁰

Bu bağlamda karşı karşıya bulunduğumuz ve küresel bir tehdit olarak algılamaktan öteye adlandırdığımız " terörizm" olgusuna nasıl bakmamız, nasıl tanımlamamız gerektiği sorusunun cevabını araştırmacı-yazar İlber Ortaylı bir konferansta gerçekçi bir yaklaşımla şu şekilde vermektedir; " Son derece zor, tasnifi mümkün olmayan, aslında tarifi de mümkün olmayan ama hayatımızın içinde, her an birlikte yaşadığımız bir olgu ile karşı karşıyayız. Çok kimse terörü bir yenilik, hayatımızda arzu edilmeyen bir felaket, bizi rahatsız ve hasta eden bir yeni mantar cinsi gibi görüyor. Oysa bu doğru değildir. Terör de; hırsızlık gibi, fuhuş gibi ve bizzat adam öldürme olayının kendisi gibi evrensel'dir, yani mekanı yoktur, yaygındır, zamanı sınırlı değildir, ebedidir. Bugüne kadar terör olmuştur, bu an terörün içinde yaşıyoruz, bundan sonra'da yaşayacağız. Terör insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. Terörü bitirmek

⁴⁰ LAÇİNER Sedat," *Uluslar arası İlişkiler ve Terörizm Ders Notları*" , USAK Stratejik Gündem, Kasım, 2006.

sloganıyla ortaya çıkan politikaların safdillik derecesini ölçmek zorundayız. Eğer bu politikalarda gerçek anlamda bir cehalet ve bir bilgisizlikten ileri gelen safdillik yatmıyor ise hiç kimsenin bu yerkürede terörü bitirme imkanı yoktur. Bütün mesele, toplumların terörle birlikte yaşama dürtüsünü, birlikte yaşama yeteneğini elde etmesidir ve terörün kaynağına yani o anki kaynağına eğilebilirsek terör sorununu başımızdan defedebiliriz.⁴¹

Gerçekten de, sorunun özüne inen tüm bu gerekçe ve örnekler incelendiğinde modern bir olgu olarak Fransız devrimi sırasında oluşan düşünce yapısıyla, Sanayileşme Devrimi ve müteakiben gelen iletişim, ulaşım, teknoloji gibi alanlardaki gelişmelerden son derece etkilendiği ve gelişen dünyamızda, terörün teknolojik ve toplumsal değişimlerden beslendiği bir gerçektir. Terörün bugünkü artış seyrine baktığımızda, geçmişten günümüze kadar olan gelişimi ve kazandığı boyut incelendiğinde, uluslar arası siyasi ve ekonomik sistemlerin hassas dengeler üzerinde seyretmesine paralel olarak, hızını ve etkisini hiç azaltmadan “ebedi” niteliğini devam ettireceği ve toplumları daha fazla rahatsız edeceği aşikardır. Bu seviyede yapılması gereken tek şey, terörizmin ne şekilde, hangi şartlarda “kontrol edilebileceği” ve bunun için izlenecek uluslar arası ortak yolun terörden direkt veya dolaylı ya da şu an için etkilenmemekte gibi görünen devletlerin ortak bir paydada buluşmaları, fakat bunun için ortak ve net bir “terör ve terörizm” tanımını kabul etmeleri gerekmektedir.

Terörizm ile mücadele yollarını çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı bir şekilde ele alacağız.

⁴¹ ORTAYLI İlber “*Dünyada ve Türkiye de Terör*” T.C Merkez Bankası Yayını, Ankara,2002, s; 5.

II. BÖLÜM

ÜLKELERİN TERÖRİZME YAKLAŞIMI

2.1 ULUSLAR ARASI İLİŞKİLER ARACI OLARAK TERÖRİZM

Ulus-devletlerin iletişim şekillerinden biri olarak da tanımlanabilen terör, karşı tarafı tamamen yok etmeyi amaçlamaz. Terörün amacı, insanlar ve hükümetler üzerinde dramatik psikolojik etkiler oluşturmaktır. Böylece oluşturulan korkuyla mesaj verilmek istenen hükümetin, davranış ve politikalarında değişikliğe gitmesi amaçlanmaktadır. Terörden farklı olarak gerilla savaşında hedef, karşı tarafın askerleridir. Terör eylemlerinde ise siviller, devlet memurları gibi savaşmayan gruplar da hedef alınmaktadır.⁴²

Terör eylemlerini gerçekleştirenlerin amacı, terör uyguladıkları devleti tamamen yok etmek değildir. Asıl amaçları, karşı tarafa büyük bir gözdağı vererek onu hem kendi hem de uluslararası kamuoyu önünde rencide etmektir. Devletin bu noktada vereceği karşılığı iyi ayarlaması gerekir. Hükümetlerin aşırı tepki vermesi; sapla samanı birbirinden ayırmadan, fark gözetmeksizin herkese karşı önlem alması, kışkırtmalarla baskıcı yöntemler uygulayarak, terör örgütlerine destek olabilecek güçleri harekete geçirip kamuoyunu etkileyecek şekilde, tüm dikkatleri kendi üzerine çekmesi anlamına gelir ki; bu, terör örgütlerinin uluslar arası platformdaki amaçlarına hizmet etmek anlamına gelir.

Teröristler, hedefe doğru, siyasi bir amaç için saldırı düzenler. Bunlar ya bir yerin bağımsızlığını kazanmak, ayrılıkçı bir hareket yapmak veya hükümeti değiştirmek hedefinde olabilir. Bu tanıma uygun olarak PKK, IRA, ETA örnek gösterilebilir. Nitekim daha öncede belirttiğimiz gibi Birleşmiş Milletler Teşkilatı tarafından hazırlatılan “Uluslar arası Terörizm ve Nedenleri” başlıklı incelemede şöyle denilmekteydi:” Sefalet, hüsrana,dert,keder ve umutsuzluk terörizme götürür; teröristler uluslar arası ve ulusal siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelerden etkilenirler “

Bazı durumlarda devletler de terör uygular. Buradaki amaç devletin gücünün halka gösterilmesidir. Devletin bu tür olaylarda kullandığı taktikler: Sınır dışı etme, sürgüne gönderme, işkence, keyfi tutuklamalar, faili meçhul cinayetler, bazı vatandaşların diğerlerine karşı işledikleri suçlara göz yumma gibi uygulamalar olabilir (Fransız Devrimi sonrasında 1793-1794 yıllarında iç muhalefete uygulanan terör, Stalin’in muhaliflerini toplu sürgün etme kararı, Hitler’in Yahudilere ve Çingenelelere karşı soykırım uygulamaları gibi).

⁴² ÖZCAN Mesut, “Bir Uluslararası İlişkiler Aracı Olarak Terör”, Anlayış Dergisi, Sayı:8 Ocak 2004,ss;48-49.

Hükümetlerin yine terör eylemlerine başvurması söz konusu olduğunda, iktidarı korumak; hedef grupları kontrol altında tutmak, eylemden vazgeçirmek; iktidara itaatı, bağlılığı ve iktidarın bakış açısına uygunluğu sağlamak amacı düşünülebilir.⁴³

Ayrıca, bazı devletlerin, düşmanı olarak gördüğü devletlere karşı terör gruplarını desteklemesi de devlet destekli terör olarak sınıflandırılabilir. Örneğin ülkemizde PKK'nın diğer devletlerden aldığı lojistik ve maddi yardımları, akabinde uyguladıkları eylemlerini bu kategoride değerlendirebiliriz.

Soğuk Savaş sırasında yoğun olarak kullanılan yöntemlerle, ülkeler karşı karşıya gelip bir savaş olması riskini göze alamadıkları için, iki blok arasında sürekli olarak rejimi zayıflatmaya yönelik olarak, terör grupları devletler tarafından desteklenmiştir.

Günümüzde konvansiyonel tehdit algılamalarının değiştiği ve büyük çaplı savaşların yerini bölgesel çatışmaların ve terör tehdidinin aldığı genel kabul gören bir gerçektir. Bu yeni ortamda devletler, rakip devletlerin politikalarına zarar vermek ve onları güç duruma düşürmek için, doğrudan silahlı mücadele yerine, o ülkelere karşı faaliyet gösteren terör örgütlerini destekleme yoluna daha fazla başvurmaktadır. Yine bazı devletler ve kurumlar, terör örgütü listeleri hazırlamakta ve bu listede yer alan örgütlerin faaliyetlerini engellemeye çalışmaktadır. Sözgelimi AB'nin hazırladığı terör örgütleri listesine terörist kabul ettiği örgütleri sokmak, Türkiye için önemli bir dış politika hedefi haline gelmektedir. Benzer şekilde ABD de terör örgütleri listesi hazırladığı gibi, bazı devletleri de teröre destek veren ülkeler olarak nitelemekte ve bu ülkelere karşı müeyyideler uygulamaktadır.⁴⁴

Terörün, günümüzde kazandığı yaygın ve yoğun görünüm ile uluslar arası ilişkilerdeki içerik değişiminin, sadece teröre muhatap olan ülkeleri etkilemediği; her gün biraz daha küçülen dünyada, giderek daha çok ülkeyi yakından etkilediği ve etkileyeceği, tartışma konusu olmaktan uzaktır ve terör, soğuk savaş sonrası değişen konsept ile birlikte, yeni taktiklerle ortaya çıkmaya başlamıştır.

Soğuk savaş sonrası küreselleşen dünyada ortaya çıkan şartlar, yeni terör örgütlerini ve yeni taktikleri gündeme getirmiştir. Bu yeni terör örgütleri, herhangi bir siyasi varlığa veya belirli bir toprak parçasına bağlılık hissetmedikleri gibi, belirli bir toprak parçasının bağımsızlığı için de mücadele etmemektedirler. Küreselleşen dünyada, mensupları herhangi bir devletin vatandaşları ile sınırlı olmayan bu örgütler, transnasyonal faaliyetlerini sürdürmek

⁴³ TACAR Pulat Y., “*Terör ve Demokrasi*”, Bilgi Yayinevi, 1999,s: 48.

⁴⁴ ÖZCAN Mesut, “*Bir Uluslararası İlişkiler Aracı Olarak Terör*”, *Anlayış Dergisi*, Sayı:8 Ocak 2004,ss;48-49.

için iletişim imkanlarını ve finansal ilişkilerini çok iyi şekilde kullanmaktadırlar. Bu yeni transnasyonel örgütlerin en bilinen örneği El-Kaide örgütüdür.⁴⁵

Devletler, birbirlerini istikrarsızlaştırarak, bunu da gerektiğinde terörü kullanma kozunu uygulayarak avantaj sağlamaya çalışırlar. Güç dengesi politikalarında bu en eski ilkelerden biridir. Özellikle savaş sahasında yeterince güçlü olmayan ülkeler, rakiplerinin zayıf yönlerini aramışlar ve özellikle iç işlerinde onları zor durumda bırakabilecek faaliyetlere destek vermişlerdir. Buna ek olarak, klasik ittifak anlayışında “düşmanın düşmanı dost sayılmıştır” ve rakipleri’nin karşısında yer alan devletler desteklenmiştir. Bu çerçevede, rakip ülke içindeki ekonomik, sosyal, dini ya da etnik sorunlar diğer ülkelerin kullanabileceği önemli avantajlar sunmuştur. Bazı durumlarda da ülkeler diğer bir ülke içindeki bir grubu kendisine yakın bulmuş ve o ülkenin içinde bir yan kol olarak kullanmıştır. Bu anlamda terörizm, çok önemli bir araçtır.

Her şeyden önce, bir ülkeye karşı terör olaylarını desteklemek, diğer ülkeler için maliyeti oldukça düşük bir yöntemdir. Bazen lojistik bir destek dahi yeterli olabilir. Silah ve maddi destek de dahil maliyetler düşük kalır. Çünkü bu durumda da kendi ülkenizi ve askerlerinizi riske etmemiş olursunuz. Ayrıca terörizm, az ya da çok işe yarar. Çünkü terörizm her şeyden önce bir iç meseledir ve rakip ülke teröre karşı mücadelesinde aslında kendi kendisi ile mücadele ediyordur. Terör örgütü de başarılı olsa, devlet de başarılı olsa, bu süreçte söz konusu ülke büyük yaralar alır ve rakipleri karşısında zayıf duruma düşer.

Terör örgütlerini destekleme politikası, bu çerçevede daha ziyade, zayıf ülkelerin bir politikası olarak görülebilir. Nitekim Suriye, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana gerek sözde “Hatay sorunu” gerekse sözde “ Su Sorunu “ nedeni ile Türkiye’ye karşı hasmane bir tutum izleyerek neredeyse tüm terör örgütlerini hem lojistik anlamda, hem maddi hem de insan gücü anlamında desteklemiştir ve bunun önemli bir nedeni Türkiye karşısında kendisini zayıf hissetmesi ve kaderini bölgede güçlü olan Türkiye’nin inisiyatifine bırakmak istememesidir. Buna benzer örnekleri çoğaltabiliriz; 1980 ve 1990’lı yıllarda kendisini terörist olarak gören ABD’ye karşı terör örgütlerine destek veren Libya’nın da motivasyonu, iki ülke arasındaki güç dengesinin orantısızlığıdır.

Bu örneklere karşın, terörün bir siyasi araca dönüşmesi, sadece zayıf ülkelerin kaygıları nedeniyle gerçekleşmemektedir. Terörün siyasileşmesindeki en önemli faktör bahsettiğimiz güç dengesizliği nedeniyle, büyük güçlerin sömürgeleşme ve kültür emperyalizmi

⁴⁵ ÖZCAN Mesut, a.g.e.

politikalarını, savaşın günümüzde gayri ahlaki sayılması ve büyük güçlerin aralarındaki savaşların tüm dünyaya yayılması endişesi nedeniyle direkt olarak uygulamaktan kaçınmaları ve bu politikalarını terör örgütlerini kullanarak “Küreselleşme” kılıfı altında gizleyerek, uluslar arası platformda oluşabilecek olan tepkileri minimuma indirerek hedeflerine ulaşma düşüncesidir. Sedat Laçiner, Kasım 2006 yılında Stratejik Gündem’de yayınlanan “ Dış Politikanın Bir Aracı Olarak Terör” isimli makalesinde terör’ün siyasi bir araca dönüşmesinde büyük güçlerin, terör örgütlerini kullanmasının nedenlerini şu şekilde sıralamıştır;

İlk olarak; büyük ülkeler de diğer ülkeler gibi düşük maliyetli ama etkili yöntemler ararlar ve terörizm bunu sunar.

İkinci olarak; terör aracı, eğer doğru kullanılabilirse, bir ülkeyi ilişkilerinizi bozmadan belli bir kıvama getirebilir, ehliştirebilir. Özellikle ABD bu yaklaşımı müttefiklerine karşı yoğun bir şekilde kullanmıştır. Diğer ülkelere oranla ilişkilerinin çok daha iyi olduğu İngiltere’ye karşı dahi bu yöntem kullanılmıştır ve İngiltere IRA yoluyla bir anlamda terbiye olmuştur.

Üçüncü olarak; büyük devlet rekabetlerinde güce başvurmak çok büyük riskler taşır. Örneğin bir Çin-ABD veya Rusya-Çin çatışması kısa sürede total bir savaşa ve tüm dünya için felakete dönüşür. Bunun yerine, terör örgütleri kullanılarak daha sınırlı ve küçük alanlarda güçler çarpıştırılır. Soğuk Savaş dönemi bunun en çarpıcı örnekleriyle doludur. Nükleer güç dengesi içinde ABD ve SSCB birbirleriyle çarpışmayı göze alamamışlardır ve terör söz konusu rekabette önemli araçlar sunmuştur.

Dördüncü olarak; terör örgütleri büyük güçlerin istihbarat birimlerinin yan kolu gibi çalışırlar ve operasyonel olanaklar sunarlar.

Devletlerin terörü desteklemelerinin beşinci nedeni de, hukuksal ve ahlaki sınırlamalardır. Savaş ve şiddet uluslar arası hukuk tarafından normal şartlarda yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletler (BM) düzenli savaşı sadece meşru müdafaa ve Güvenlik Konseyi hallerinde meşru saymaktadır.⁴⁶ Bunun dışında kalan hallerde savaş hukukça yasaklanmıştır. Ayrıca günümüzde savaş çıkaran ülkeler ahlaki yaptırımlarla karşılaşabilmektedirler. Oysa teröre

⁴⁶ BM anlaşması ile birlikte savaş (kuvvet kullanımı), tüm beynelmilel aktörleri bağlayacak şekilde, BM Güvenlik Konseyi kararı ve meşru müdafaa halleri dışında tamamen yasaklanmıştır. BM Antlaşmasının temel prensibi, devletlerarası ihtilafların barışçıl yollarla çözümüdür. BM Antlaşmasının 6. bölümü tamamen uyuşmazlıkların barış yolu ile çözülmesine ayrılmıştır. Bu bölümde bulunan 33.madde aynen şu şekildedir; ”Uzaması milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek şekilde bir ihtilafa taraf olanlar, bu ihtilafın çözümünü her şeyden önce görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, tahkim ve yargı yolları ile veya bölge anlaşmalarına başvurarak yada kendilerinin tercih edeceği bir başka barışçıl çözüm yolu ile aramalıdır.”

verilen desteği kanıtlayabilmek oldukça gctr ve sonuçta karşılaşılan ahlaki ve hukuki yaptırımlar savaş ile karşılaştırıldığında son derece azdır. Uluslararası Hukuk henüz net bir terör tanımına dahi ulaşabilmiş değildir.

Devletlerin terörü desteklemeleri veya bir araç olarak kullanmalarının altıncı nedeni ise ideolojiktir. Komünizm, faşizm, kapitalizm veya başka bir “izm” kendisini tehlikede gördüğü zaman her türlü araç ile tehlikenin giderilmesine ve hatta kendi görüşlerinin yayılmasına onay verir. Üstelik bu savunmasında kullandığı araçları da terörizm olarak görmez. Örneğin Soğuk Savaş boyunca birçok ülkede aşırı sol terör SSCB tarafından desteklenmiş ve verilen destek de terör eylemleri de sosyalizm yolunda eylemler olarak görülmüştür. Aynı şekilde birçok ülkede sağcı terör gruplarını destekleyen ABD bu eylemlerini “zgr dünyanın savunması” kavramıyla açıklayabilmiştir. Soğuk Savaş bitmiş olmasına karşın ideolojiler çağının bittiği söylenemez. Çünkü ideolojisiz bir siyaset olamaz. Diğer bir deyişle her devletin bir kuruluş ideolojisi vardır ve rejimlerin çekirdek ideolojilerine yaklaşıldığıa verdikleri tepkiler yasal sınırları zorlamaya başlar. Son yıllarda bu konuda en dengeli rejim olarak görülen demokrasilerin dahi, kendisini savunma hakkından bahsedilmeye başlanmıştır. Daha otokratik ve ideolojik rejimlerde ise, rejimin kendisini savunurken uyguladığı yöntemler teröre çok yaklaşır ve bu uğurda terör örgütleri de desteklenebilir.

Devletlerin terörü desteklemesinde veya göz yummasında yedinci neden ise inançlar ve kültürel yakınlıklardır. Her bireyin öyle ya da böyle inançları ve kendisini yakın hissettiği bir kültürel iklim mevcuttur. İşte bu kişiler kendilerine yakın buldukları kişilerin veya grupların eylemlerin hatalarını görmekte zorlanırlar ve bunları gördüklerinde de daha ‘hoşgrl’ olabilirler. Solcu ve sağcı teröristlerin Soğuk Savaş döneminde kendilerine yakın ülkelerce görmezden gelinmesi, Kuzey İrlandalı teröristlerin Bağımsız İrlanda’da kolayca sığınak bulması, Ermeni terör rgt ASALA ve benzerlerinin Fransa gibi ülkelerde çok daha rahat hareket edebilmesi, geçmişte bazı dinci teröristlerin İnan zerinden Türkiye’ye sızışları verilebilecek örneklerden sadece bir kaçıdır.

Devletleri terörü desteklemeye iten bir diğer etken ise gemişleridir. 19. ve 20. yüzyılda kurulan devletlerin tamamına yakını, bağımsızlık savaşlarında terörü bir şekilde kullanmışlardır. İşgal altındaki ülkelerde halk ve bağımsızlık hareketi doğal olarak zayıftır ve kendilerine terör benzeri araçlar dışında, çok az savunma olanağı bırakılmıştır. Gcl işgalciye karşı, yoğun bir psikolojik savaşa girilir ve bu ortamda teröre başvurmak kaçınılmaz olabilir. İsrail’in kuruluşu, Batı terör kitaplarında ilk modern terör eylemleri olarak geçer. Aynı şekilde Cezayir bağımsızlık savaşında da, yoğun bir terör serisi ile karşılaşırız. Ayrıca

terör saldırılarına dayanarak kurulmamış olsalar da, belli bir bölgedeki şiddet geleneği devletlerin geleceğini esir alabilir ve terör olaylarından kurtulmalarını engelleyebilir. Geçmiş şiddet ile dolu veya terörle kurulmuş olan devletlerin gelecekte de bundan kurtulamadıkları gözlenmektedir. Örneğin terörle kurulan İsrail, takip eden yıllarda terörün hem kurbanı olmuştur, hem de terör örgütlerine çok yaklaşmıştır.

Bazı durumlarda ise devlet bir terör örgütünü desteklemek yerine bizzat kendisi teröre başvurabilir. Uluslararası alanda devletlerin teröre başvurmasının iki temel nedeni bulunmaktadır:

İlk olarak, devletler terör örgütlerinin tuzağına düşerler. Terör örgütleri devletlerin kendilerine benzemesini istemektedir. Çünkü terörle mücadelede devletin güç kaynağı meşruiyettir. Devlet ile terör örgütlerini ayıran temel nokta, devletin meşru kurallar çerçevesinde güce başvurmasıdır. Devlet ne zaman meşruiyetini kaybeder ise, o zaman terör örgütleri inisiyatifi ele geçirmişlerdir. Örgütlerin de amacı budur zaten. Devletler terörle değil de, teröristlerle mücadeleye başladığında ve güç kullanımında sınır tanımadığında, terör örgütü ile devletler arasındaki farkı uzaktan anlamak gittikçe zorlaşır. Örneğin devlet görevlileri terör eylemlerinden sonra intikam alacaklarını ilan ediyorsa, orada terör örgütüne benzeşme vardır. Çünkü devlet intikam almaz. Sadece suçun cezasını belli kurallar içinde verir. Devletler suçun bireyselliği ilkesinden hareket ederler. Bir kişinin suçu nedeniyle onun ailesinin evini Filistin’de olduğu gibi yıkmazlar. Kısacası devletler kurallarla hareket ederler, terör örgütleri ise devletleri kuralsızlığa davet ederler. Devlet ne zamanki teröristler ile şiddette yarışmaya kalkar, o zaman kaybetmeye başlar. Devletlerin bu tuzağa düştüğü en çarpıcı örnekleri İngiltere’nin IRA ile mücadelesinde, İsrail’in Filistinli terör örgütlerine karşı mücadelelerinde ve ABD’nin ‘küresel terörle mücadelesi’nde görüyoruz. Örneğin İngiltere’nin Cebelitarık Operasyonu’nda İngiliz SAS timi 1986’da silahsız kişileri infaz etmiştir. Ayrıca İngiliz MI5 ve diğer birimlerinin ABD’de veya başka coğrafyalarda tek tek militanları takip ettiği ve kimilerini yargısız infaz ettiği bilinmektedir. Bu örneklerde İngiliz güvenlik güçleri ve IRA militanları arasında izledikleri yöntem açısından ciddi bir fark bulunmamaktadır. İsrail örneğinde de Filistin’de çok sayıda kişi yargısız, sadece güvenlik güçlerinin kanaatleri ile katledilmiştir. Kalabalık sokaklarda helikopter ve uçaklar ile terörist avına girilmiş, taş atan çocukların üzerine gerçek kurşunlar ile ateş açılmış, intihar saldırısı düzenleyen kişilerin aileleri evleri yıkılarak cezalandırılmıştır. Görüldüğü üzere tüm bu uygulamalar hukukun en temel ilkeleri ile dahi çelişmektedir. Sadece bir ihbar nedeniyle İsrail hapisanelerinde yıllarca kalan kişiler vardır. ABD’nin 11 Eylül sonrasında başlattığı operasyonlar da benzeri hataları içermektedir. ABD, Guantanamo’da çok sayıda ilgisiz kişiyi

bir şüpheden hareketle tutmuştur. Guantanamo mahkumları'nın karşılaştığı uygulamalar bizzat ABD kurumlarınca da sert bir şekilde eleştirilmektedir. Aynı şekilde Bağdat'ta Ebu Gureyb Hapishanesi'nde ortaya çıkan binlerce işkence fotoğrafı ABD'nin Iraklı mahkumlara nasıl davrandığı gözler önüne sermiştir. Ebu Gureyb'deki işkencelere benzer işkenceleri uygulayabilen terör örgütü sayısı çok azdır.

Devletleri terör yöntemlerine iten bir diğer neden ise kendilerini zayıf hissetmeleri ve sorunları ile yasal sınırlar içinde mücadele edememeleridir.

Bu çerçevede terörizm, özellikle modern dönemde, uluslararası ilişkilerde güç dengesinin önemli bir aracı olarak görülmüş ve uygulanmıştır.”⁴⁷

Terörizm'in zarar verdiği ülke ve bölgeler arttıkça zarar gören devletlerin, günümüzde ortak hareket etme girişimleri de artış göstermektedir. Terörizmi, çıkarları ve ideolojileri için kullanan devletlerin bu politikaları bir bumerang gibi kendilerini vurduğunda terörün uluslar arası tanımı da değişti. Bu değişikliğe rağmen bakıldığında devletlerin terör için ortak bir mücadele ve tanımlama arzuları ile terör'e sağladıkları destek arasında ters bir orantı vardır. Bir yanda devletler, buldukları bölgelerde ya da ideolojilerini uygulayacakları kendilerinden uzak coğrafyalarda siyasal çıkar sağlama ve kendi ülkelerindeki iktidarlarını daha da güçlendirebilmek için terör organizasyonlarına ve faaliyetlerine kayıtsız kalmaktadır. Buna karşılık terörden mağdur olan devletlerde bu mücadeleye terörü andıran sert yöntemlerle karşılık verme yoluna girince tam anlamıyla kaotik bir durum ortaya çıkmaktadır. Fakat devletler, kısa süreli amaçlar için oluşturulmuş siyasi birlikler olmadığından, uzun bir süreç içinde oluşan bu devlet birlikteliğinin ve geleneğinin devamının sağlanması çok önemlidir. Vatandaşlarının refah ve güvenliğini koruması ve geliştirmesi görevi düşünüldüğünde, özellikle bölücü terör ile mücadele eden devletlerin, günümüzde uluslar arası mücadele gerektiren terörizm ile adil şartlarda mücadelesinin çok zor olduğu ve bazen bu mücadelenin sertleşmesinin de çok eleştirilmemesi haklılığı ortadadır. Bu haklılığın nedenlerini incelediğimizde; terör yoksulluk, ümitsizlik ve çaresizlikten beslenmektedir ancak birçok öngörüye göre, bugün gözlemlenen terör, yerel unsurların bir kısım haksızlıklara karşı başkaldırısı olarak şekillenen amatör bir şiddet türü olmaktan çıkmış, terör artık uluslar arası güçlerin yönlendirdiği, bir kısım sektörlerin teşvik ettiği, uluslararası istihbarat servislerinin yön çizdiği, içine ekonomik çıkarların girmesiyle kurumsal bir yapıya kayan ve daha profesyonel bir şekil haline gelen bir yıkım ve şiddet yapılanması haline gelmiştir. Yine uluslar arası baskı, dayatma ve sömürü sistemleri, dini ve etnik ayırım yapmayı sistemin ve

⁴⁷ LAÇİNER Sedat, “Uluslar arası İlişkiler ve Terörizm Ders Notları, Dış Politikanın Bir Aracı Olarak Terör”, USAK, Stratejik Gündem, Kasım 2006.

iktidarda kalmanın bir garantisi gibi gören ve bundan siyasi çıkarımlar sağlayarak ürettikleri tahammülsüzlük ve dışlayıcılık, yeni direniş yöntemlerinin türemesine ve bunların toplumsal hastalığa ve buna bağlı olarak bir çatışmaya dönüşmesine yol açmaya başlamıştır. Toplumlarda sağlanamayan adalet duygusu, refah ve eşitlik, tam anlamıyla tesis edilemeyen demokratik haklar gibi sorunların oluşturduğu ortamlar, buna karşı gelişen şiddet hareketleri, küresel güçlerin de çıkarıcı destekleriyle içinden çıkılmaz bir kaotik durum yaratmaktadır. Bu nedenler, insanca bir yaşam ve modern çağın gereksinimleri düşünüldüğünde elde edilmesi gereken kazanımlar için demokratik mücadeleyi gerektirmektedir. Fakat bugün Özgürlük ve Hak Arama Mücadelesi gibi gösterilen Türkiye'deki terör, tam anlamıyla buna örnek olarak gösterilemez, Türkiye'deki terör hak aramak, demokratik kazanımlar elde etmek amaçlı değil, tamamen dış destekli ve Türkiye'nin gerçeklerinden ve yaşanan ekonomik sorunlarından destek ve bahane bularak, küresel güçlerin Türkiye coğrafyası üzerindeki emellerine hizmet eden bir planın uygulanması durumudur. Bunun en açık örneği; yıllardır yaşanan ekonomik sıkıntılar Türkiye'nin her bölgesinde hissedilmektedir. Fakat malum bölgenin dışında, reaksiyon daha yapıcı ve ülke bütünlüğüne yönelmeyen, küresel güçlerin amaçlarına hizmet etmekten uzak "kol kırılır yen içinde kalır" düşüncesinde, sorunların çözümünün demokratik bir şekilde devlet kurumlarına bağlı kalarak bir bütünlük içinde çözülmesi düşüncesinde gelişmektedir.

2.2 BATILI DEVLETLERİN TERÖRİZM TANIMLARI VE YAKLAŞIMLARI

Terörizm, son yirmi otuz yıl boyunca Batı'da yaygın olarak kullanılan bir sözcük olagelmıştır. Terörizmin doğasını ve kaynaklarını betimleyen ve Batılı önderlerin ve terör uzmanlarının dile getirdiği temel örnekçe, başlıca şu öğeleri içerir:

- a. Batı, terörizmin suçsuz bir hedefi ve kurbanıdır. Batı değerleri ılımlılığı ve hukukun üstünlüğünü kabul eder.
- b. Batı, yalnızca diğer insanların zor kullanmasına karşılık vermektedir.⁴⁸
- c. Teröristler başka başka gerekçeleri olsa da," tümü de isteklerini korku yaratacak biçimde zor kullanarak dayatmaya kalkışır. Batı'yla karşılaştırıldıklarında teröristler," uygar davranış kuralları" na bağlı değildirler.
- d. Batı'nın, zor kullanan isyancılara destek verdiği durumlarda, bu, ABD'nin Nikaragualı Kontraları desteklemesinde olduğu gibi " baskıcı rejimlere karşı demokrasi adına" yapılı. Üstelik, Batı'nın desteklediği isyancılar, suçsuz sivilleri öldürmezler.

⁴⁸ " *The Semantics of Terrorism*" başlığıyla Batı'da,Orwellci "misilleme" kullanımına bakınız.

e. Demokrasiler, teröristlerde özellikle nefret uyandırır ve teröristler karşısında korumasızdır; teröristlerin amacı, “ kurumları güçten düşürmek, halkın ılımlı yönetim biçimine olan inancını yok etmektir.

f. Demokrasileri güçten düşürmeye yönelik çeşitli girişimler Sovyet (Şimdilerde Doğu ve özellikle İslam.) desteklidir. Bu girişimler dışarıdan destek görmemiş olsaydı terörizm pek çok ülkede çoktan sona ermiş olurdu.

Batı'nın, bu örneklerden anlaşılacağı gibi, erdemlerin tümünü kendine ve dostlarına yakıştıran, her türlü olumsuzluğu ve kötülüklerin tümünü de düşmana yıkan bir anlayış içinde olduğu anlaşılabilir. Batı, çıkarlarını ve siyasasını haklı göstermek için oluşturulmuş bu söylemlerini, dünya kamuoyuna sürekli lanse ederek kendisini, barışçıl değişimin ve hukukun üstünlüğünün destekçisi olarak betimler. Batı dünyasının, terörizm'in sürekli kuşatması altında olmasına karşılık Doğu'nun terör belasından uzak olduğu gibi bir savı da bulunmaktadır. Bu söylem, kısmen, terörizm'in, “demokrasilerin “ istikrarını bozmak için bir zamanlar Sovyetlerin, içinde bulunduğumuz dönemde de Müslüman dünyasının giriştiği fesat tertiplerin bir ürünü olduğu varsayımına dayandırılırken, Batı destekli isyancıların, her zaman “demokrasi”nin çıkarına hizmet ettiği ve “baskıcı hükümetler”e karşı olduğu bu isyancıların sivil halka zarar vermedikleri empoze edilmeye çalışılmıştır. Angola, Nikaragua, Vietnam, Mozambik gibi ülkelerde uygulanan dış destekli devlet terörü olayları, bu savın çok da inandırıcı olmadığını ispatlar niteliktedir. Bu örneklerden çıkan gerçek; az gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerin, terörist şiddetle “ demokratik devletler” den çok daha fazla karşılaşmış olduklarıdır.⁴⁹ Fakat Batı düşüncesi bunu kabullenemez: Boyutu, niteliği ne olursa olsun, yıldırma ve korkutma gibi bir amacı veya sonucu da olsa, saydığımız ülkelerde meydana gelen bu olaylar Batı' ya göre terörizm değildir. Yine ABD'nin nüfuz alanındaki Arjantin, İsrail ve Güney Afrika'da askeri yönetimlerin uyguladığı işkence ve sonucundaki kayıplar, bu ülkelerin “ güvenlik siyasası” olarak silaha ve askeri eğitime yaptığı yatırımlarla doğru orantılı artmış olmasına rağmen düşündürücü olan bu ülke yöneticilerinin ”Batılı düşüncüyü” ve teröristlerce çığnenen, “ uygar davranış kurallarını” görmezden geldikleridir. Batı destekli terörizm düşüncesi, örneğini verdiğimiz olaylardan anlaşılacağı gibi pek çok isyan hareketinin yerli ve Batı destekli terörizme dayanan köklerini gözlerden uzaklaştırır.⁵⁰ Batılı devletlerin terörizm tanımlamasındaki çifte standart, çoğu kez hangi terör eyleminin arkasında kimin olduğunun bilinmemesi ve yine gerçekleştirilen terör eylemleri sonrasında

⁴⁹ HERMAN Edward S. - O' SULLIVAN Gerry “*Terörizm Efsanesi “ ” Batı Örnekçesi ve Terörizmin Anlambilimi – Temel Batı Örnekçesi*”, Ayraç Yayınları 2004, ss:56-59.

⁵⁰ HERMAN Edward S. - O' SULLIVAN Gerry, “*Terörizm Efsanesi “ ” Batı Örnekçesi ve Terörizmin Anlambilimi – Temel Batı Örnekçesi*”, Ayraç Yayınları 2004, s: 60.

“verilen tepkiler” ve “dökülen gözyaşlarının” samimiyetsizliği ile ortaya çıkmaktadır. Batının çifte standardına birkaç örnek verecek olursak; savaş öncesi Irak’ta bulunmadığı, yapılan araştırmalar sonucu açıklanan “Kitle İmha Silahlarının” varlığını bahane edip tüm dünyayı aldaticı fabrikasyon bilgi ve belgeleri yayarak bu ülkeyi işgal eden A.B.D’ ne göre, işgale direnen Iraklılar teröristtirler. Ama aynı A.B.D ve İngiltere’ye göre, İkinci Dünya Savaşında işgal altındaki Fransa’da, Alman ordularına direnen yer altı örgütleri mensupları yurtseverlerden oluşmuştur ve ülkelerini savunma reflekslerini yerine getirmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı Fransa’sında; Alman ordularına cephe ve asker taşıyan konvoyları pusuya düşürmek kahramanlık, 2008 Irak’ında, asker ve cephe taşıyan Amerikan konvoylarını vurmak ‘terörizm’dir.

S.S.C.B döneminde, bu ülkenin anayasasında yer alan “özgürlük hareketlerinin desteklenmesi” bağlamında Filistinlilere verilen eğitim, istihbarat, lojistik destek Sovyetlere göre anayasal bir ödev, A.B.D ve İsrail’e göre “ devlet destekli terör” dür.

İsrail’in; Hizbullah’ın dini lideri Kör Şeyh Yasin’i camii çıkışında helikopterden atılan bir füze ile öldürmesi İsrail ve A.B.D’ ye göre terörle mücadelenin doğal bir sonucu ve yapılması gereken, Filistin ve daha bir çok ülkeye göre “ devlet terörü”dür.

A.B.D’nin, Latin Amerika ülkelerinde sol görüşlü dikta rejimlerine karşı silahlı hareketler organize ederek “ kontraları” örgütlemesi demokrasinin bir gereğidir, ama A.B.D yanlısı sağ görüşlü dikta rejimlerini S.S.C.B desteği ile devirmek “ terörizm “dir.

Yine bugün Avrupa Birliğinin lokomotif ülkelerinden birisi olan hukukun üstünlüğü ve insan haklarının kısıtsız kullanımı konusunda önderlik eden, Naziler ve Almanlar ayırımı ile günahlarından arınan ve arındırılan Almanya’da, 1940’lı yıllarda neredeyse tüm ailelerin çocuklarını Hitler’in Nasyonal Sosyalist Partisinin eşcinsel Ernst Roehm komutasındaki gençlik örgütü “ Kahverengi Gömleklilere” kaydettirmek için yarışa girdiklerini, acımasız SS (Schultz Staffel) birliklerinin kökeninin, genç yaşlarda Hitler Jugend olarak adlandırılan SA’lara dayandığını ve bunların çoğunlukla aristokrat sınıflardan geldiğini unutmamamız gerekir.

S.S.C.B’ nin Afganistan’ı işgal edip, Babrak Karmal’ın kişiliğinde kendisine sadık bir uydu yönetim oluşturmasına direnen Taliban, Suudi finansmanı ve Pakistan’ın askeri danışmanlığında CIA tarafından örgütlendirilirken “ Yurtsever Afganlılardan” oluşuyordu da, sıra A.B.D çıkarlarına direnme noktasına geldiğinde niçin “çağdışı teröristler” olarak anılmaya başlamışlardır. Günümüzde gücü elinde bulunduran ülkeler ve odaklarca, örneğin;

Suriye, İnan, Irak, Libya “teröre destek veren ülkeler” olarak sınıflandırılıp birtakım yaptırımlara muhatap kalırken, Taliban hareketini kimin ne amaçla organize ettiği sorgulanmamaktadır.⁵¹ A.B.D ve Avrupa'nın entelektüel çevreleri ve hükümetleri bu subjektif düşünce tarzlarıyla, terörizm konusundaki çifte standartlarını gözler önüne sermektedir.

2.3 TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN TERÖRİZM YAKLAŞIMI

Demokrasi, insan hakları, yakınlaşma ve barış içinde bir arada yaşama olgularının ülkeleri ve insanları birbirlerine daha çok yaklaştırdığı ve bağımlı kıldığı, küreselleşen ekonominin rekabeti kızıştırdığı, etnik unsurların ve milliyetçi duyguların daha çok kuvvetlendiği, gelenekler ve dini inançlar gibi ayırt edici özelliklerin diriltirme çabalarının yoğunluk kazandığı günümüzde, doğal olarak Türkiye de bu gelişmelerden fazlasıyla etkilenmektedir.⁵² Türkiye'deki ulusal bütünlük, terör eylemleriyle hedef alınarak etnik ve ayrılıkçı girişimler kültürel talepler adı altında tartışmaya açılmaktadır. Demokrasilerin de terörle mücadele hakkına sahip oldukları düşünüldüğünde, demokrasi sınırları içerisinde ülke bütünlüğünün korunması mücadelesi veren Türkiye Cumhuriyeti Devletinin iç hukukunda terör kavramının; “ baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemler”⁵³ şeklinde tanımlandığı görülmektedir. Terör örgütlerinin saldırılarının terörle mücadele inisiyatifinin ve politikaları belirleme soğukkanlılığının Türk devletinin elinden alınması gayretinin ön plana çıktığı günümüzde, Türkiye uzun yıllara dayanan deneyimi sonucu terörle mücadelede sorununa bütüncül yaklaşımla çözüm arayışı mantığını ön plana çıkarmıştır. Bu bütüncül yaklaşım, bir taraftan sosyo-ekonomik politikalar ile demokrasi ve özgürlük alanındaki kazanımların artırılması, diğer taraftan ise teröristlere yönelik mücadelenin koordineli yürütülmesi olmuştur.⁵⁴ Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu politikalarının yürütülmesinde etkin olan terörle mücadele mevzuatları ;

⁵¹ ÇİTLİOĞLU Ercan, “ Gri Tehdit Terörizm”, Ümit Yayıncılık, 2005, ss; 46- 49.

⁵² ÖZTÜRK Osman Metin , “ Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler,Olaylar” Asam Yayınları, 2000, ss; 134 – 135.

⁵³ 12-04-1991 Tarihli, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu , Madde: 1

⁵⁴ BAL İhsan,“Terörle Mücadelede Yön Arayışları “, USAK Stratejik Gündem, Usak Yayınları, 14.10.2008

- (3713) sayılı Terörle Mücadele Kanunu,
- (5271) Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- (5190) sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına Dair Kanun,
- (5237) Sayılı Türk Ceza Kanunu
- (2559) Sayılı Polis Vazife ve Selahiyat Kanunu
- (4959) sayılı Topluma Kazandırma Kanunu,
- (1481) sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanun,
- (5187) sayılı Basın Kanunu,
- (5253) sayılı Dernekler Kanunu
- (3201) sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu,
- (5442) sayılı İl İdaresi Kanunu,
- (442) sayılı Köy Kanunu,
- (2330) sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun,
- (2821) sayılı Sendikalar Kanunu,
- (2820) sayılı Siyasi Partiler Kanunu,
- (2911) sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu,
- (2822) sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu,
- (1774) Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu
- (2935) Sayılı Olağanüstü Hal Kanunu
- (1402) Sayılı Sıkıyönetim Kanunu
- Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği,
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi,
- İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi,
- İşkence ve Gayriinsani Muamelelerin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi,

- İşkence ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi' dir.⁵⁵

Ayrılcı ve etnik terörle mücadele, beraberinde uluslar arası denetimi gündeme getirmektedir. Bahsettiğimiz gözetime ilişkin esaslar tüm çifte standartlara rağmen uluslar arası hukuk çevrelerince düzenlenen; Birleşmiş Milletler Anlaşması, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi, 1992 Helsinki Bildirisi, 1993 Viyana İnsan Hakları Dünya Konferansı Deklerasyonu ve NATO'nun, terörle mücadeleyi içeren yeni Stratejik Konsepti⁵⁶ Türkiye tarafından da kabul edilerek uygulanmaktadır. Türkiye'nin de taraf olduğunu belirttiğimiz uluslar arası bu belgeler ile ilgili olarak Uluslar arası Adalet Divanı aldığı bir kararla, insan hakları konusundaki uluslar arası belgelerde yer alan esas ve usullere hukuksal olarak taraf olmayan ülkelerin bile, uymak zorunda olduğunu kabul etmektedir.⁵⁷

Türk Devletinin "bütüncül yaklaşımla çözüm arayışı" mantığını ön plana çıkarma ve sosyo-ekonomik politikalara ağırlık verme süreci, terörle mücadelenin sadece silahlı mücadele ile olmayacağını anlaşılmaması ve politika değişikliğine gidilmesi ile gündeme gelmiştir. 1990'lı yıllara kadar terörle mücadele sadece silahlı mücadele olarak görülmekteydi ve dolayısıyla "ne kadar çok terörist etkisiz hale getirilirse o kadar başarılı olunmuştur" tezi geçerliydi. Fakat bu yıllardan sonra bu görüşün çok etkili ve doğru olmadığı anlaşılmıştır, zira terör eylemlerindeki en ciddi artış bu dönemde yaşanmıştır. 1990'lı yıllardan sonra terörle mücadelede sadece silahlı yöntemler ile değil, demokratik açılımlar ile sosyal politikalara ve uluslar arası işbirliği ve güvenlik anlaşmaları yöntemleriyle diğer ülkelerin de sorunun çözümüne ortak edilme sürecine geçilmiştir.⁵⁸ Bu süreç içerisinde terörizmin boy hedefi haline getirilen Türkiye, yıllarca sürececek büyük bir soğukkanlılık içinde olayları değerlendirmiş, dünya milletlerini terörizm ile mücadeleye çağırmıştır.

2.4 TÜRK DEVLETİNİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NEZDİNDE TERÖR GİRİŞİMLERİ

Terör kavramı konusunda tek bir tanım bulunmadığını fakat uluslar arası toplumun terörle ilgili aldığı kararlarda, teröre karşı takınılacak tavır konusunda, uluslar arası çevrelerde bazı norm ve standartların oluşmuş olduğunu belirtmiştik. Birleşmiş Milletler (BM) çerçevesinde

⁵⁵ "Terörle Mücadele ve Harekat Dairesi Başkanlığı.htm" internet sitesi, "Terörle Mücadele Mevzuatı" Sayfası

⁵⁶ ÖZTÜRK Osman Metin, "Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar" Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları", Asam Yayınları, 2000, s: 136.

⁵⁷ AKILLIOĞLU Tekin, "İnsan Hakları- 1" A.Ü. SBF. İnsan Hakları Merkezi Yayınları No: 17, Ankara, 1995, ss: 22- 52.

⁵⁸ AKSU Abdülkadir (Eski İçişleri Bakanı), "Türkiye'de Terör" Konulu Konferansında Yaptığı Konuşmadan, Ufuk Üniversitesi, Ankara, 2008

son yıllarda Türkiye'nin inisiyatifi ile bazı kararlar alınmıştır.⁵⁹ Bunların sonuncusu 17 Nisan 1998 tarihli, "İnsan Hakları ve Terörizm" başlıklı karardır. Bu kararın ögeleri şu şekildedir ;

- Tüm terörizm eylemleri, nasıl, nerede ve kim tarafından yapılırsa yapılsın, hiçbir şekilde haklı gösterilemez; insan haklarının yerleşmesi uğruna terörizme başvurulması da haklı gösterilemez.
- En temel insan hakkı olan yaşama hakkını ortadan kaldırmayı amaçlayan terörizm, tüm biçim ve belirtileriyle devam etmektedir. Terörist gruplar insan haklarını ağır şekilde ihlal etmektedirler.
- Terörizm, demokrasiyi, sivil toplumu ve kanunun üstünlüğü ilkesini tehdit etmektedir.
- Terörizm, insanların korkusuzca yaşayabilecekleri bir ortamı ortadan kaldırmaktadır.
- Rasgele uygulanan terör ve şiddet, kadınlar, çocuklar, yaşlılar dahil olmak üzere pek çok sayıda masum insanı katletmekte, sakatlamaktadır; bu eylemler hiçbir şekilde haklı gösterilemez.
- Pek çok terörist grup, yasadışı silah kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı yapan, ayrıca cinayet, tehditle para sızdırma, insan kaçırma, saldırı, rehin alma, hırsızlık, kara para aklama ve ırza tecavüz eylemlerine karışmış olan başka suç örgütleriyle, ulusal veya uluslar arası düzeyde işbirliği yapmaktadır.
- Terörizme karşı alınacak önlemler, uluslar arası insan hakları normlarına ve uluslar arası hukuka uygun olmalıdır.
- Devletler arasında, uluslar arası ve bölgesel örgütler arasında, terörizme karşı mücadelede yapılan işbirliği artırılmalıdır; dolayısıyla hangi şekilde olursa olsun, nerede ve kim tarafından yapılırsa yapılsın tüm terörizm biçimleri ile mücadele edilmeli ve terörizm ortadan kaldırılmalıdır; terörizm herkes tarafından kınanmalıdır.
- Terörizm, insan haklarını, temel özgürlükleri ve demokrasiyi yok etmeye yönelik bir eylemdir, bu eylem devletlerin toprak bütünlüğünü ve güvenliğini tehdit etmektedir; meşru bir şekilde göreve gelmiş hükümetleri sarsmaya,

⁵⁹ (17.12.1979) 34/ 145, 38/ 130, 40/ 61, 42/ 159, 44/ 29, (09.12.1991) 46/ 51, 48/ 122, (09.12.1994) 49/ 60, (11.12.1995) 50/ 53,(22.12.1995) 50/ 186, (12.12.1997) 52/ 133, 52/ 165, (11.04.1997) 1997/42, (17.04.1998) 1998/ 47 sayılı B.M kararları örnek gösterilebilir.Bu kararlara;B.M'nin internet sayfası http://www.un.org/documents/instruments/docs_en.asp?year=1990 linkinden ulaşılabilir.

çoğulcu sivil toplumu ve hukukun üstünlüğü ilkesini yok etmeye yöneliktir. Devletlerin ekonomik ve toplumsal gelişmesine olumsuz etki yapmaktadır.

- Her türlü etnik kin ve nefret, şiddet ve terörizm kınanır.
- Devletler, uluslar arası insan hakları normlarına ve hukuka tam uygunluk içinde, nerede ve kim tarafından yapılırsa yapılsın her türlü terörizmi önlemeye, onunla mücadele etmeye ve ortadan kaldırmaya davet edilir; uluslar arası camia terörizmi ortadan kaldırmak için işbirliğine çağrılır.

Ana hatları verilen bu karar, 115 lehte ve 57 çekimser oyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Oylamanın ilginç yanı Batılı ülkelerin ⁶⁰ bu ve benzeri kararlara çekimser oy kullanmasıdır. Bu ülkelerin çekimser oy kullanmalarının nedeni, terörizmin bir insan hakkı ihlali olduğunun karara yazılı olmasıdır; Batı camiasına göre, insan hakkı ihlalleri sadece devletler tarafından yapılmaktadır. Türkiye ile Batılı devletler arasında terörizm konusundaki temel görüş ayrılığı buradan kaynaklanmaktadır. Yine Türkiye, 48. Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna “İnsan Hakları ve Terörizm Konulu” bir karar tasarısını 25 ortak sunucuyla birlikte sunmuş ve 20 Aralık 1993 tarihinde kabul edilmiştir. Kabul edilen bu karar, terörizmin insan haklarını ihlal ettiğini kabul eden ilk B.M Genel Kurulu metnidir. Bu bağlamda, bugüne kadar Birleşmiş Milletler Örgütüne yerleşmiş olan “insan haklarının ancak devletler, hükümetler ve onların görevlileri tarafından ihlal edilebileceği” anlayışı kırılmış, bu alanda yeni bir yaklaşım kabul ettirilmiştir. Bu yaklaşıma Batılı ülkeler ve onu izleyen birkaç ülkenin; Latin Amerikalıların, Avustralya ve Japonya’nın katılmadığını belirtmiştik.⁶¹ Bu örneklerden anlaşılacağı gibi Türkiye, BM nezdinde terörizm konusunda yoğun girişimlerde bulunarak bir çok karar alınmasında aktif rol oynamıştır. Fakat 1960’lı yıllardan bu yana terörün ve terörizmin hedefi olan ve terörle mücadele eden Türkiye, “demokrasi yanlısı Batılı dostlarına” bu haklı mücadelesini ne gerektiği gibi anlatabilmiş ne de anlaşılabilmiştir. Batı, teröre karşı yürütülen bu savaşa, genellikle teröristlerin kendilerini haklı çıkarma çabaları ve terör karşıtı operasyonlarda insan haklarının ihlal edildiğinin ileri sürülmesi neticesinde, duruma hep şüpheyle yaklaşmıştır. Bu şüphe, 11 Eylül saldırıları gerçekleşip terörün Batının kendisini de tehdit ettiğini ve zarar verebileceğini anlayana dek

⁶⁰ Karara çekimser oy veren bazı ülkeler ; Arjantin, Ermenistan, Avusturya, Avustralya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Şili, Kıbrıs Rum Yönetimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fransa, Finlandiya, Fiji,Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İzlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Kırgızistan, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya, Moldova, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, Suriye, Ukrayna, İngiltere, Özbekistan, ABD ...

⁶¹ TACAR Pulat Y., “ *Terör ve Demokrasi* ”, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, ss; 80 – 84.

sürmüştür. Bu olaydan sonra Türkiye'nin terör konusundaki çabaları Batı'da sempati kazanmaya başlamıştır.⁶²

2.5 BATILI DEVLETLERİN TERÖRLE MÜCADELE MEVZUATI

Terörist eylem ve uygulamalar, 20. yüzyılda büyük değişiklikler geçirmiştir. Terörizm aşırı sağdan aşırı sola uzanan siyasal bir yelpazede çok sayıda harekete damgasını vurmuştur. Bununla birlikte terörizm daha çok var olan siyasal kurumları sarsmak yada yıkmak amacıyla olan birey ve gruplarla özdeşleştirilmiştir. Sömürgeciliğe karşı bağımsızlık mücadelelerinde (İrlanda, Cezayir, Vietnam), aynı topraklar üzerinde hak iddia eden ulusal toplulukların mücadelelerinde (Filistin), farklı dinsel mezhepler arasındaki çatışmalarda (İrlanda) ve yönetimlerle devrimci güçler arasındaki iktidar mücadelelerinde (Malezya, Endonezya, Filipinler, İran, Nikaragua, El Salvador, Arjantin) taraflar çoğu kez birbirlerini terörizme başvurmaya suçlamışlardır. Almanya'da Baader Meinhof grubu, Japonya'daki Kızıl Ordu, İtalya'daki Kızıl Tugaylar, Fransa'daki Action Direct ve Türkiye'deki PKK, 20. yüzyılın en önemli terörist grupları arasında sayılabilir.⁶³ Uluslar arası terör örgütlerinin eylemleri düşünüldüğünde, bugün yürürlükte olan uluslar arası hukuk çerçevesinde, demokratik rejime sahip devletlerin, terör yada gerilla eylemlerine karşı mücadelede ne gibi olanakları ve kısıtlamaları vardır sorusu, sürekli olarak tartışma konusudur.

Terörün, özellikle de etnik unsur üzerine kurulu ülke içi çatışmaların, günümüzde en önemli güvenlik riski olduğu AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) , BAB (Batı Avrupa Birliği [Western European Union]) ve NATO (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü [North Atlantic Treaty Organization]) belgelerinde de kabul edildiği görülmektedir. Avrupa Konseyi bünyesinde de, etnik unsur üzerine kurulu terörizm ile ilgili alınan bir çok karar bulunmaktadır. Genelde, bütün dünyada gözlemlendiği gibi, Avrupa'da da terör örgütleri ve eylemleri, bir değişim yaşamıştır. 1970'li yıllarda bütün Avrupa'yı etkisi altına alan Marksist-Leninist bir ideolojik temel üzerine kurulup işletilen terör örgütleri ve faaliyetleri, iki kutuplu dönemin sona ermesine doğru yavaş yavaş silinmeye başlamış, bunların çekilmesi ile ortaya çıkan boşluk genelde etnik ayrımcılık üzerine kurulup işletilen terör örgütleri ve faaliyetleri tarafından doldurulmuştur. Halihazırda; büyük ölçüde etnik ayrımcılık üzerine kurulu Avrupa'daki terörün tıpkı Türkiye'deki gibi Fransa, İngiltere ve İspanya'da da öne çıktığını görmekteyiz. Fakat bu durum, terör örgütlerinin ve eylemlerinin diğer Avrupa ülkelerinde bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Örneğin Almanya özellikle 1972 Münih Olimpiyatları

⁶² MANGO Andrew," *Türkiye'nin Terörle Savaşı*", Doğan Kitap, 2005, Arka kapak yazısından alıntı

⁶³ ÇİTLİOĞLU Ercan, " *Gri Tehdit Terörizm*", Ümit Yayıncılık,2005, s: 88.

sırasında yaşanan olaylardan sonra, terörle mücadele konusunda yarı askeri bir özel örgüt kurmuştur. Yine o yıllarda, “ Olağanüstü Tedbirler Kanunu” isimli özel bir kanun çıkararak;

- Olağanüstü hallerde, cumhuriyetin bekası ve demokratik düzenin korunması için, Anayasada daha kolay değişiklik yapılmasını,
- Posta haberleşmesinin sansür edilebilmesini,
- Ülke içinde seyahat özgürlüğünün kısıtlanabilmesini,
- Cumhuriyeti ve demokratik düzeni hedef alan girişimlerine karşı, her vatandaşa direnme hakkının tanınmasını,
- Parlamento içinde oluşturulacak özel bir komitenin olağanüstü hallerde karar verme yetkisine sahip olmasını,
- Cumhuriyeti ve demokratik düzeni hedef alan girişimlere karşı, anayasada öngörülen hallerde, Silahlı Kuvvetlerin kullanılmasını öngörmüştür.

Aynı şekilde 1980’li yıllara doğru, İtalya’da Jandarma içindeki antiterör grubu, terörle mücadele konusunda öne çıkmış; iyi bir enformasyon ağı kurulup, işletilerek özellikle terör örgütlerinin liderleri üzerinde çalışılmış ve bu yolla terörün önüne geçilmeye çalışılmıştır. Hollanda’da ise, 1949 yılından beri Endonezya’nın bir parçası kabul edilen Güney Moluka halkından olupta, Hollanda’da yaşayan yaklaşık 40.000 kadar Moluka’lının öne çıktığı terör olaylarında, Hollanda tarafından özel eğitilmiş antiterör komandoları kullanılmış ve Molukalılara sadece kısmi ekonomik yardımda bulunulmuştur.⁶⁴ Daha detaylı inceleyecek olursak Batılı ülkelerin terörizm karşısındaki davranışlarını iki açıdan ele almak mümkündür. Birincisi kendi ülkelerinde yaşanan terör olayları, ikincisi başka ülkelerde yaşanan terör olayları karşısındaki konumlarıdır. İngiltere ve İspanya’nın terörizme mücadele yöntemleri Türkiye’nin terörle mücadelesinde zaman zaman model olarak sunulmaktadır. Bu yüzden bu iki ülkenin terörle mücadele mevzuatını biraz daha detaylı incelememiz doğru olacaktır.

İngiltere’de terörizmle mücadele etmek için iki yasa yürürlükte bulunmaktadır. Bu yasalardan biri İngiltere’nin genelinde terörizmle mücadele için çıkarılan Terörü Önleme Yasası (Prevention of Terrorism Temporary Provision Act) diğeri ise Kuzey İrlanda ile ilgili olan Kuzey İrlanda Yasası (Northern Ireland Emergency Provision Act)’dır. Bu yasal düzenlemeler zaman içinde ihtiyaca göre geliştirilmiştir. 1974 yılının Kasım ayında bir eğlence merkezinin bombalanması sonucunda 21 kişinin hayatını kaybetmesi, 180 kişinin de yaralanması eyleminden sonra Geçici Terörle Mücadele Yasası PTA (Prevention of Terrorism Act) çıkarılmıştır. Yasanın her yıl parlamentoda görüşülmesi benimsenerek, yasanın getirdiği

⁶⁴ ÖZTÜRK Osman Metin, ” Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar,” Asam Yayınları, 2000, s : 140.

sınırlayıcı hükümlerin geçici olduğu düşüncesi canlı tutulmuş, ancak geçici olarak hazırlanan yasa zaman içinde kalıcı hale gelmiştir. Bu yasa İrlandalılara karşı olumsuz duyguların yükseldiği bir dönemde hazırlanmıştır. Bahsettiğimiz yasa ile polis, İngiltere'nin daha önce alışık olmadığı geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu yetkilerden bazıları şunlardır :

- Polise, terör olaylarına karışan kişileri 48 saat gözaltında tutmak, İçişleri Bakanının izniyle bu süreyi 5 güne kadar uzatmak yetkisini vermiştir.⁶⁵
- İçişleri Bakanına, terörle ilgili şüpheli kişileri İngiltere ve Kuzey İrlanda dışına çıkarma veya girişlerini engelleme yetkisi vermiştir.
- Terör örgütü üyelerine, 10 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.
- Terör eylemlerini önceden öğrenebilmek için belli durumlar ve esaslar dahilinde polise, telefon dinleme ve postaya müdahale yetkisi vermiştir.
- Terör örgütü üyeleriyle mülakat yapılması ve yayınlanması yasaklanmıştır. Bu yasak terör örgütünü destekleyen yan kuruluşları içerecek şekilde genişletilmiştir.
- IRA'ya verilen desteği azaltmak ve caydırıcı olmak için tutuklu ve hükümlülerin af koşullarını hukuki olarak zorlaştırmaktadır.
- Cezaların infazındaki indirim oranı İngiltere'de 1/2 iken bu oran Kuzey İrlanda'da 1/3 olarak belirlenmiştir.⁶⁶
- Limanlardaki inceleme ve alıkoyma ile kontrol alanları yeniden düzenlenmiş, polisin yetkileri artırılmıştır.
- Umuma açık yerlerde terör örgütünün renklerini giyenler, işaretlerini gösterenler, terör örgütlerinin üyesi veya destekçisi oldukları değerlendirmesine neden olanlara 6 aya kadar hapis cezası verilmesi, terörizm suçunun kapsamının genişletilerek, terörizmin mali kaynaklarını önlemek ve kesmek için, terör örgütlerinin mallarının müsadere edilmesi esası getirilmiştir.

Kuzey İrlanda'da bulunan bir kişinin, polis yada asker tarafından istenilen bilgileri vermemesi suçtur. Yani herkes IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu [Irish Republican Army] gibi örgütler ile ilgili bir soru yöneltildiğinde güvenlik güçlerine bilgi vermek zorundadır. Güvenlik güçleri silah kullanma konusunda son derece geniş yetkilere sahiptir. Bu yasa ile,

⁶⁵ İngiltere'de 1978 tarihli Kuzey İrlanda Yasasının Olağanüstü Önlemler bölümü, polise ve orduya bireyleri tutuklama, sorguya çekme konusunda özel yetkiler vermiştir. Bir kişi terör eylemi zanlısı olarak tutuklanırsa sorgu için 72 saat alıkonulabilmektedir.

⁶⁶ YILMAZ Aytekin, " Kuzey İrlanda Sorunu, Avrasya Dosyası" ASAM Yayınları, Yayın No: 3, ss; 26-27.

terörist eylemlere teşvik ve katkı sağlamak ile terör örgütleri ve teröristler hakkındaki bilgiyi saklamak gibi iki yeni suç kavramının ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Yasa ayrıca polise, terörist saldırılara uygun yerleri belirleme, terörist faaliyetleri engellemek amacıyla aramalar yapma hakkını tanımıştır. Diğer suçlarla ilgili arama yapma hakkı belli bir saatte ve yazılı izinle yapılabilirken, terörizm ile ilgili suçlarda, araç ve şahıs aramalarında, bilgi toplama yöntemlerinde polise tanınan yetkiler genişletilmiştir.

Geçici Terörle Mücadele Yasasında 1984 yılında yapılan değişiklik ile uluslar arası terörizmin İngiltere uzantıları da yasa kapsamına alınmıştır.Yapılan düzenlemeye göre güvenlik güçlerine, uluslar arası teröre karışmış kişileri tutuklama, göz altına alma ve sorgulama yetkisi verilmiştir. Yasa bu konuda mahkemelere, terör fonlarına el koyma gibi yetkilerde vermiştir. Ayrıca yasa, terörizmle ilgili olduğu tespit edilen faaliyetleri polisin kendiliğinden araştırma yetki ve sorumluluğunu da getirmiştir.

1996 yılındaki düzenleme ile Terörle Mücadele Yasası'nın 20'nci maddesi terörizmi “Siyasi amaçla şiddet uygulanması ve halka yada halkın bir bölümüne korku salmak amacıyla herhangi bir şiddet uygulamasını içerir.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu yasaya göre, terörizmi diğer şiddet eylemlerinden ayıran nokta, bu şiddet kullanma türünün “kamuoyunun tamamını veya bir kesimini korku içerisinde bırakmak maksadıyla” işleniyor olmasıdır.

19 Şubat 2001 tarihinde İngiltere’de terörle mücadele kanununda yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Yapılan değişiklikle yürürlüğe giren yeni yasanın en önemli özelliği, terör kavramını eski yasalardaki tanımlamalara oranla çok daha geniş tutmuş olmasıdır. Bu yasa’ya göre terör; “Siyasi, dini yada ideolojik sonuçlara ulaşmak için hükümeti, toplumu yada toplumun herhangi bir bölümünü belli bir yöne zorlamak maksadıyla kişilere ve mala karşı yapılan ciddi şiddet kullanımı ya da şiddet kullanımı tehdidinde bulunulmasıdır”. Yeni yasa ile terör eylemlerinin tanımı da genişliyor ve yasaklanmış olan örgütlerin propagandasını yapmak, üye olmak, açık ya da kapalı alanlarda örgütün sembol ya da amblemini kullanmak, taşımak, örgüt adına kapalı ya da açık yerlerde üç kişiden fazla bir grupta toplantı, miting yada gösteri yapmak, bu örgütler için yardım toplamak, yardım etmek, ya da yardım toplanmasına destek olmak, terör eylemi sayılmaktadır. Bunun yanı sıra İngiltere İçişleri Bakanı Charles Clarke’ın yasa teklifine göre ise, terör olaylarına karıştığından şüphelenilen kişiler, ev hapsine alınabilecek ve bu kişilerin sokağa çıkması yasaklanabilecek, telefon ve internet kullanımına da sınırlamalar getirilebilecektir.⁶⁷

İngiliz Hükümeti, 28 Ocak 2005 tarihinde ülkesindeki mevcut terörle mücadeleye ilişkin mevzuat üzerinde ciddi değişiklikler yapmaya hazırlandıklarını açıklamıştır. Açıklanan

⁶⁷ ACAR Ünal – URHAL Ömer, “Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm” Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, ss; 334 – 337.

mevzuat değişikliğinin amacı, 11 Eylül 2001 tarihli terör saldırılarından kısa bir süre sonra, İngiltere’de kabul edilen Terörizmle Mücadele, Suç ve Güvenlik Yasasını revize etmek olarak belirtilmektedir. Mevzuat değişikliğiyle birlikte İngiliz Yönetimi’ne terör zanlıları üzerinde geniş yetkiler sağlanmaktadır. Parlamenteoya sunulan ve kabul edilen yasa, İçişleri Bakanı Charles Clarke’e sanıklar için, sınırlı sokağa çıkış yasağı koyma, elektronik bileklik kullanılarak sanıkların takip edilmesi, telefon ve internet kullanımlarının kısıtlanması, ikametgahlarında göz hapsinde tutulmaları yönünde karar verme yetkisi getirmektedir. Yasada öngörülen yeni denetim talimatları yabancılar için geçerli olduğu gibi İngiliz vatandaşları için de geçerli olacaktır. Daha önce sadece yabancılar yönelik olması istenen yasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin eşitliğe ilişkin hükümlerine aykırılık teşkil etmemesi adına, İngiliz vatandaşlarını da kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Blair Hükümetinin bundan önce kabul ettiği antiterör yasasının İngiltere Yüksek Mahkemesi tarafından reddedilmiş olması, yeni yasanın kişiler bakımından uygulama alanının geniş tutulmasında etkili bir diğer faktördür. Yüksek mahkeme denetimine takılan bundan önceki yasa tasarısı, herhangi bir terör saldırısında yer almasından şüphe edilen yabancıların, haklarında bir suçlama olmaksızın süresiz gözaltında tutulabilmelerini öngördüğü için ayrımcı nitelikte değerlendirilmişti. Önceki yasa taslağında yer alan yabancılar yönelik ayrımcılık içeren hükümler kaldırılmış olmakla birlikte, yeni yasada da insan haklarına aykırı hükümler bulunduğu iddia edilmektedir. Yasaya muhalefet eden uzmanlara göre, 28 Ocak tarihli yeni yasa taslağında, “suçlu olduğu ispat edilene kadar herkes masumdur” şeklindeki ceza hukuku ilkesi ihlal edilmiş olmaktadır. Bazı muhalif siyasetçiler ise, yasanın terörist eğilimleri engellemek yerine, onları tetikleyebileceği yönünde görüş belirtmişlerdir. Öte yandan İngiliz yönetiminin amacının, kendi denetimi dışında radikal faaliyetlere girişen grupları engellemek olduğu kabul edildiğinde, terörle mücadele yasasının büyük ölçüde, İngiliz yönetimiyle bağlantısı olmayan ya da ilişkisi zayıf olan yabancı grupları hedef aldığı söylenebilir.⁶⁸

09.11.2005 günü İngiliz Parlamentosu tarafından kabul edilen terörle mücadele yasası, 14.04.2006 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Yasayla birlikte; İngiltere’de ilk kez, terör faaliyetleri için eğitim almak, bir terör saldırısı planlamak ve teröre yönelik bildirimleri dağıtmak, terörü övmek, teşvik eden bildirimleri basın yoluyla dağıtmak suç kapsamına alınmıştır. Yasada ayrıca, milli güvenlik, toprak bütünlüğü, kamu düzeni veya toplum barışının terör tehlikesine karşı korunması için terör şüphelilerine gerektiği taktirde belirli yerlere giriş-çıkış sınırlamaları veya geçici seyahat yasakları da getirilebilecek, terör suçları

⁶⁸ DUVAN Ayşe ÖZKAN, “ İngiltere Terörle Mücadele Mevzuatını Değiştiriyor”, <http://asam.org.tr>
31. Ocak.2005

işleyen kişi ya da grupların faaliyetleri yasaklanabilecek, pasaport, ehliyet ve her tür ruhsatlarına el koyulabilecek ve bu kişilerden fotoğraf, parmak izi veya DNA örneği alınabilecektir. Gözaltı süresi de yeni yasayla 14 günden 28 güne çıkartılmıştır.⁶⁹

Özetle söylemek gerekirse; İngiltere’de Terörle mücadele konusunda özel yasaların çıkartılarak uygulanması ilk olarak 1960’lı yıllarda IRA örgütüne karşı çıkarılan anti-terör yasaları ile gündeme gelmiştir. 1988 yılında yeniden ele alınan İngiliz anti-terör yasaları, daha sonraki süreçte terörizmle mücadele kapsamında başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bir çok ülkede çıkartılan Terörle Mücadele Yasalarında belirleyici bir rol oynamıştır.

Terörden etkilenen bir diğer ülke olan Kuzey İrlanda’da kuruluşundan beri birlik yada ayrılma sorunu, siyasal yaşamın ana konusu olmuştur. Kuzey İrlanda’nın 1,6 milyon civarında olduğu bilinen toplam nüfusu içinde, Protestanlar Katoliklerin yaklaşık iki katı nüfusu oluşturmaktadır. Protestanlar, İngiltere ile birliği Katolikler ise, İngiltere’den ayrılarak İrlanda Cumhuriyeti ile birleşmeyi savunmaktadırlar. İrlanda, 1921- 1972 yılları arasında, bir parlamento ve bir başbakan ile az sayıda bakanın yer aldığı bir hükümete sahip olmuştur. Bu dönemler arasında sağlık, eğitim, tarım, sanayi, ulaşım ve iç güvenlik hizmetlerinden Kuzey İrlanda parlamentosu sorumlu olmuştur. Dış ilişkiler ve ulusal savunma ise İngiliz parlamentosunun sorumluluğunda kalmıştır.

1920’li yıllardan bu yana devamlı olarak devletin sağladığı barınma ve iş bulma imkanlarının adaletli bir şekilde dağıtılmadığını, seçim sistemindeki sorunlar nedeniyle yeterince temsil edilemediklerini ileri süren Katolikler 1968 yılında başlattıkları “Yurttaş Hakları” kampanyası ile önceki isteklerin yanı sıra, insanların tutuklama emri olmadan gözaltında tutulmasına imkan veren “ Özel Yetki Yasasının” kaldırılması istenmiştir. Bu kampanya ile paralel olarak artan iç huzursuzluk ve ayaklanmalar karşısında ülkede iç güvenliğin sağlanması Kuzey İrlanda yönetiminin sorumluluğunda olmasına rağmen düzeni sağlamak üzere İngiliz ordusu Kuzey İrlanda’ya çağrılmıştır. Bu ortamda Katolikler ve Protestanlar arasındaki güvensizlik ve korku artmış, askerler ile halk arasında sokak çatışmaları yaşanmış, İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) bu mücadelede Katoliklerin yanında yer almıştır. Şiddet eylemlerinin yaygın ve yoğun bir nitelik kazanması üzerine 1972 yılında Kuzey İrlanda parlamentosu geçici olarak kapatılmış, hükümet istifa etmiş ve Kuzey İrlanda doğrudan doğruya İngiliz parlamentosu tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Bu şekilde inişli çıkışlı bir süreç gösteren sorunlar, 1985 yılında İngiltere ve İrlanda Cumhuriyeti arasında yapılan anlaşma ile Kuzey İrlanda sorununun çözümüne yardımcı olmak üzere İrlanda Cumhuriyetinin “ danışman” olarak tanınması ve Kuzey İrlanda’daki statünün halkın

⁶⁹ T.C İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etüdler Merkezi (AREM), 26 Aralık 2008, <http://www.arem.gov.tr/rapor/basin/tmk.htm#1>

çoğunluğunun rızası olmadan değiştirilemeyeceği kabul edilmiştir. Bugün için, Kuzey İrlanda'nın iç işlerinde Özerk bir yapıya sahip olduğu ancak İngiltere ile olan ilişkilerinde Londra'nın hukuksal üstünlüğünün bulunduğu söylenebilir.⁷⁰

Kuzey İrlanda'da uygulanan Terörle Mücadele Yasası İngiltere'de uygulanan yasadan farklıdır ve idareye geniş yetkiler vermektedir. Bu yetkilere göre polise şüpheli kişilerin evlerine mahkeme kararı olmadan girmek, arama yapmak, şüpheli araçları durdurmak, silah taşıdığından şüphelenilen kişilerin üzerlerini aramak, herhangi bir kişiyi yargı kararı olmadan tutuklamak ve soruşturma için 48 saat gözaltında tutmak, IRA üyesi olduğundan şüphelenilen kişileri oturma ve seyahat özgürlüklerinden mahrum etmek yetkisi verilmiştir. İrlanda terörle mücadele yasasında 1991 yılında yapılan değişiklik polise ve askere, şüpheli kişileri tutuklama, sorguya çekme konusunda şu yetkileri vermektedir;

- Terör örgütüne stratejik yön verenlerin cezalandırılması,
- Terör eylemlerinde kullanılabilecek alet ve silahlara sahip olanların cezalandırılması,
- Terörle mücadelede yararı olabileceği düşünülen kayıt ve belgelerin polis tarafından incelenmesi,
- Yol açma ve barikat kaldırma amacıyla traktör, dozer vb. gibi iş makinelerine ordu tarafından el koyma yetkisi,
- İçişleri Bakanına, polisin ve askerinin kullandığı bazı yetkilere belli durumlar ve esaslar dahilinde yasa gücü kazandırma yetkisi,
- Terörizmle ilgili faaliyette bulunan kişilerin mallarına hakim kararıyla el koyma yetkisi verilmiştir.⁷¹

Yakın geçmişte terör eylemlerini en yoğun olarak yaşayan ülkelerden biri olan Fransa'da, iki ayrı terör dönemi yaşanmıştır. Bunlardan birincisi Marksist- Leninist bir temel üzerine kurulup işletilen bir terör dönemi iken ikincisi Korsika'nın bağımsızlığı için estirilen terör dönemi olmuştur. Bu nedenle Fransa'nın teröre karşı almış olduğu tedbirleri iki bölümde ele incelemek uygundur. Marksist- Leninist düşünce üzerine kurulu terör eylemlerine 1970'li yıllarda yoğun bir şekilde muhatap olan Fransa, bu dönemin koşullarına uygun çeşitli önlemler almıştır. 1973 yılında, Suudi Arabistan'ın Paris Büyükelçiliği'nin teröristlerce işgali, elemanlarının Jandarma Teşkilatı içinden seçilen özel bir Terörle Mücadele Örgütü

⁷⁰ ÖZTÜRK Osman Metin, “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, ss; 147-148.

⁷¹ ACAR Ünal - URHAL Ömer, “Devlet –Güvenlik,İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara,2007,s; 338.

kurulmasını sağlamıştır. Fransız devleti terörle mücadele konusunda ayrıca aşağıdaki tedbirleri almıştır:

- Kurulu düzeni hedef alan dernekler kapatılmıştır.
- Siyasal tarafsızlığa uymayan bütün yabancılar sınırışı edilmiştir.
- Yoğun olarak kullanılan cadde ve meydanlarda gösteri yapılması yasaklanmıştır.
- Valilere, konuyu 48 saat içinde Devlet Güvenlik Mahkemelerine intikal ettirmek şartıyla, toplantı ve gösterileri yasaklama, gerekli yerleri kapatma ve gerekli görülen güvenlik tedbirlerini alma hakkı verilmiştir.
- Üniversiteler de dahil olmak üzere, kamu binalarının işgal edilmesi ve kamu hizmetlerinin görülmesinin engellenmesi yasaklanmıştır.
- İlgili yasada değişiklik yapılarak, kollektif cezai sorumluluk ilkesi getirilmiş ve bu suretle, şiddet ve tahribata yönelen gösterilerde, suçüstü yakalananların yanı sıra, gösteriyi tertip edenler de sorumlu tutulmuşlardır.⁷²

Fransız devleti'nin o tarihte almış olduğu tedbirler, hem Korsika sorununun çözümü sırasında uygulanan tedbirlere hem de yakın zamanda gerçekleşen 11 Eylül ve Londra terör eylemleri sonrasında hazırlanan ve Kasım 2005 tarihinde kabul edilen yeni terör yasalarına⁷³ yön vermiştir.

Fransa'nın yaşadığı ikinci önemli terör sorunu olan Korsika, Akdeniz'de Fransa'ya bağlı bir adadır. Korsika sorunu üzerine kurulu terör, 20 yılı aşkın bir süre, Fransa'da gündemde bulunmuştur. Korsika'ya özerklik kazandırmak için silahlı mücadele yolunu seçen daha küçük iki grubun birleşmesiyle 1976 yılında ortaya çıkan FLNC (Korsika Ulusal Kurtuluş Cephesi[National Front for the Liberation of Corsica]), Fransa'ya karşı bir mücadele başlatmıştır. FLNC' nin uyguladığı temel yöntem, bombalı saldırı; ana hedefleri de, adada yerleşmiş yabancılardır. Örgüt, polis karakollarına, Fransa'daki ve Korsika'daki devlet dairelerine, bankalara ve benzer yerlere saldırılar düzenlemek suretiyle, Fransa'da terör rüzgarı estirmiştir. FLNC, nihai olarak bağımsızlığı amaçlamış olmakla birlikte; bugün için, Korsika dilinin resmi dil olarak kabul edilmesini, ada ekonomisinin iyileştirilmesini ve dış turizmin geliştirilmesini savunmuştur. Korsika, 1976 yılında, tamamen tarihi ve coğrafi koşulların baskısı altında, adaya ilişkin yönetim ve planlama işlerini kolaylaştırmak üzere, genel

⁷² ÖZTÜRK Osman Metin, “ Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, ss; 143-144.

⁷³ Fransa Temsilciler Meclisi, İngiltere'deki bombalı Terör eylemlerinin ardından hazırlanan yeni Terör yasasını 27 hayır oyuna karşılık 373 evet oyuyla kabul etti.

yönetmelik yapı içindeki bölgelerden biri haline getirilmiş ve bu suretle, bir Bölge Meclisi ile ekonomik, sosyal ve kültürel komitelere kavuşmuştur. Bunun anlamı, Korsika'nın, yasaların izin verdiği sınırlar içerisinde ve ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer bazı alanlarda, bağımsız olarak kendini yönetmesinin mümkün olabileceğidir. Bu sayede Korsika, Jakoben merkezîyetçi idare geleneğinin mabedi sayılan Fransa'nın, bölgelere yetki devrini düzenleyen ademi merkezîyet yasalarının uygulanmasını denediği ayrıcalıklı bir bölge olma hakkını kazanmıştır.

Korsika'ya tanınan bu yeni statünün Anayasa ile bağdaşp bağdaşmadığı tartışma konusu olmuş, Fransız Danıştay, Anayasa'nın ilgili maddesini geniş yorumlamak suretiyle, tartışmayı sonuçlandırmış ve Korsika'ya tanınan statünün⁷⁴ sürdürülmesi böylece mümkün olabilmıştır. 1980'li yıllarda, dönemin İçişleri Bakanı Pierre Joxe “ Joxe Planı ” olarak adlandırılan ve Korsika'da sınırlı bir özerk yapının oluşturulmasını öngören bir plan geliştirmiştir. Ayrıca, sosyo-ekonomik bir iyileştirme paketi de ortaya konmuştur. Söz konusu plan, Korsika halkının çoğunluğu tarafından kabul görmüş ve bu gelişmeler sonucunda, terör ve Korsika sorunu birbirinden ayrılmış teröre destek hissedilir şekilde azalmıştır.⁷⁵

11 Eylül saldırıları ve İngiltere'deki bombalı terör olaylarının gerçekleşmesi sonucu değişen terör tanımı Fransa'da da yeni terör yasası hazırlanmasını gündeme getirmiştir. Hazırlanan yeni terör yasası Fransa Temsilciler Meclisi tarafından Kasım 2008 tarihinde kabul edilmiştir. Fransa, terörle daha etkin mücadele edebilmek amacıyla mevcut yasal düzenlemelerde değişikliğe giderek Terörü hazırlık aşamasında önlemeyi amaçlayan yeni Terörle Mücadele Yasasını yürürlüğe koymuştur. Avrupa'nın en sert yasal düzenlemesi olarak değerlendirilen bu yasa ile;

- İşyerleri, kiliseler ve bankalar gibi daha önce kameraların yerleştirilmesinin mümkün olmadığı noktalara da kamera yerleştirilmesi,
- Uçak ve tren yolcuları ile internet kafelerde sörf yapanların bilgilerinin 1 yıl boyunca saklanması,
- Telefon konuşmalarının kaydedilerek ilgili makamların kullanımına sunulması,
- Otoyol gişelerinde sürücülerin ve araç plakalarının fotoğraflarının çekilmesi,
- Terör suçu ile ilgili şüphelilerin, 4 gün yerine 6 gün boyunca hakim karşısına çıkarılmaksızın gözaltında tutulabilmesi,

⁷⁴ Korsika'ya tanınan statüye göre; Bölge Meclisi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda Korsika ile ilgili kanunlar çıkarma yetkisine sahip olmuş, fakat bu yetkinin kullanımı, Fransa'nın toprak bütünlüğünü tehdit etmemesi için, Bölge Meclisi ve komitelerin üzerinde görev yapan ve merkez tarafından atanan bir Valiye verilmiştir. Bkz. www. milliyet.com.tr , 28.11.2007

⁷⁵ ÖZTÜRK Osman Metin, “ Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları ”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, ss; 144-145.

- Suikast suçundan mahkum olan kişilerin 20 yerine 30 yıl hapis cezasıyla cezalandırılması gibi yasal düzenlemelere gidilmesi kabul edilmiştir.

Ayrıca, Fransa Meclisi Terörle Mücadele kanununda alınan önlemlerin , devam edip etmemesini üç yıl sonra yeniden ele alacağını belirtmiştir.⁷⁶

Avrupa Birliğinin bugün ayrılıkçı terörle ile mücadele eden tek ülkesi olan ve Türkiye’de yaşanan terör ortamına en yakın sorunları yaşayan İspanya’nın yakın siyasi tarihi incelendiğinde, ayrılıkçı terör örgütü ETA ile mücadelesinde 40 yılını doldurduğunu görmekteyiz.⁷⁷ 1959 yılında BASK Milliyetçi Partisinden ayrılan bir grup tarafından 31 Ağustos 1959 tarihinde kurulan ETA (Bask Anayurdu ve Özgürlüğü [Euskadi Ta Askatasuno]), bağımsız bir devlet kurmak hedefi ile silahlı şiddet eylemlerini temel alan faaliyetlerine 1959-1960 yıllarında bildiri dağıtmak, duvarlara yazı yazmak gibi eylemlerle başlamıştır. ETA örgütünün diğer amaçları arasında Self Determination (Kendi Kaderini Tayin Edebilme), İspanya Güvenlik Kuvvetleri ile askeri birliklerinin BASK’ tan çekilmelerini sağlamak, Roma istilası sonrasında ayrılan BASK’ a komşu Navarro eyaletini BASK ile birleştirmek düşünceleri vardır. BASK bölgesi, İspanya’nın kuzeyinde Alava, Oupuzcoa ve Vizeaya kentlerinden oluşmaktadır. 2,2 milyon nüfuslu, İspanya sanayisinin temelini oluşturan zengin bir bölgedir. Bu bölge halkı İspanya ve diğer toplumların kültürleriyle yakınlaşmamaları sonucunda kendi kimliklerini korumuşlardır. Fransız ihtilalinin ardından XIX. Yüzyılda başlayan milliyetçilik hareketlerinden etkilenen muhafazakar Bask halkı ile sanayileşme sürecindeki İspanyol halkı arasında, bu dönemde başlayan gerginlik günümüze kadar süregelmiştir. Bask milliyetçisi Sabino Arana 1892 yılında yayınladığı kitabında tam bağımsızlık fikrini ortaya atmış, bu çerçevede çeşitli örgütlenmeler başlamıştır. İspanya iç savaşı sırasında özerkliklerini korumak isteyen Bask’lılara Cumhuriyetçiler ılımlı yaklaşırken Franco,⁷⁸ merkeziyetçi bir devlet yapısını savunmuştur. Bugünkü Bask hareketinin, Franco’nun Bask halkına uyguladığı baskı politikalarına milliyetçi bir tepki olarak ortaya çıktığını iddia edenler çoğunluktadır.⁷⁹ Vur-kaç taktiği uygulayan ETA örgütü, ilk şiddet eylemini 1961’de politikacıları taşıyan bir treni raydan çıkararak gerçekleştirmiştir.⁸⁰

⁷⁶ AB Haber.com – Brüksel, EU- Turkey News Network, 29-11-2005

⁷⁷ ÖZÇER Akin, “ *Terörle Mücadelede İspanya modeli* “, www.tümgazeteler.com, 20-10-2008

⁷⁸ Francisco Paulino Hermenegildo Teodulo Franco y Bahamonde, Demokratik cumhuriyetin yıkılmasıyla sonuçlanan [İspanya İç Savaşı](#)’nda (1936-1939) milliyetçi güçlere önderlik eden [İspanyol General](#) ve Devlet Adamı .İç Savaş’ın ardından 36 yıl boyunca ülkeyi diktatörlükle yönetmiştir.

⁷⁹ ACAR Ünal - URHAL Ömer, “*Devlet –Güvenlik,İstihbarat- Terörizm*”, Adalet Yayınları, Ankara,2007, s; 339.

⁸⁰ <http://www.ntvmsnbc.com/news/261109.asp>, 29-Haziran 2006

Şehir ve sanayi toplumunun bir ürünü olan ve yürüttüğü milliyetçilik ile kendine özgü tarihsel ve sosyal koşullar içinde ortaya çıkan ETA' yı, Bask ülkesine özerklik vererek ortadan kaldırmak ta mümkün olmamıştır. Özerk Bask yönetimi ile de çatışma içine giren örgüte yönelik olarak, İspanya devleti önce terörü önleme sonra demokratikleşmeye geçme yerine, terörle mücadeleyi demokratikleşme ile birlikte götürmeyi tercih etmiştir.⁸¹

İspanya Hükümeti ETA ile mücadele ederken siyasi, hukuki, kültürel ve ekonomik tedbirleri birlikte uygulamıştır. Terörün nedeni olarak gösterilen etnik talepler karşısında başta Anayasa olmak üzere köklü yasal değişikliklere gidilmiştir. Ekim 1979'da İspanya genelinde referanduma sunulan, 1978 tarihli İspanya Anayasası giriş bölümünde bütün İspanyolların insan haklarının, kültürlerinin, geleneklerinin korunması öngörülmektedir. Fakat Anayasanın ikinci maddesi "milliyetlerin ve bölgelerin özerklik hakkını tanımakla birlikte İspanya, ulusunun dağılmaz birliği üzerine inşa edildiğini" vurgulayarak İspanya ülkesinin ortak ve bölünmez niteliğini vurgulamaktadır. İspanya Anayasası'nın 148 nci maddesi, yasama haklarını da ayrıntılı bir biçimde tespit ettiği merkezi yönetimin, özerk yönetimler üzerindeki haklarını saymış ve ülkeyi 17 Otonom idareye bölmüştür. Bu özerk bölgelerden biri olan BASK bölgesine verilen özerklik, dış politika, eyalet savunma ve kamu güvenliği konuları dışında ki konuları kapsar. Mahalli polis, mahalli hükümete bağlıdır. Mahalli polis ile merkez güvenlik kuvvetleri arasındaki koordinasyon, eşit temsilcilerden kurulu bir heyet tarafından sağlanır. Mahalli hükümetin talebi üzerine veya merkez güvenlik kuvvetleri kendiliğinden eyalette kamu düzenini korumak için müdahale edebilme hakkına sahiptir.⁸²

İspanya'da, özellikle Franco döneminde, orduya yıpranmaması için terörle mücadele konusunda öne çıkmalarını sağlayacak çok aktif görevler verilmemiştir. Sadece Jandarma unsurları kullanılmış ancak Jandarmanın da, Ordu ile bağlantısı en az seviyeye indirilmiştir. Ordudan farklı üniforma ile donatılarak ve özel bir eğitimden geçirilerek, imaj ve işlevi yenilenmiştir. Terörle mücadele, bir iç güvenlik sorunu olarak kabul edilmiş, bu sorunun çözümünde iç güvenlik birimlerinin kullanılması yoluna gidilmiştir. Bu amaçla, 1978 yılında, "GEO" adı altında, askeri birliklerce eğitilen özel bir polis birliği kurulmuştur. Gerek bu birim, gerekse emniyet ve asayiş hizmetlerini yürüten "İç Güvenlik Genel Müdürlüğü" ve "Polis Genel Müdürlüğü", İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ayrıca, şu sıralarda Türkiye'de de kurulması gündemde olan bu birimler arasındaki koordinasyonu sağlamak üzere, yine İçişleri Bakanlığı bünyesinde, istihbarat ağırlıklı, "Güvenlik Sekreterliği" isimli özel bir birim kurulmuştur. Ulusal polis teşkilatı ve jandarmadan ayrı olarak, Bask Polis Teşkilatı da

⁸¹ ÖZTÜRK Osman Metin, "Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları", "Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar", ASAM Yayınları, Ankara, 2000, ss; 159-160.

⁸² ACAR Ünal - URHAL Ömer, "Devlet -Güvenlik,İstihbarat- Terörizm", Adalet Yayınları, Ankara,2007, s; 340.

oluşturulmuş ve halkın desteğini sağlamak amacıyla, bu özel teşkilat içerisinde belli oranda Baskılara da yer verilmiştir.⁸³

İspanya’da yürürlüğe giren 26 Aralık 1984 tarihli “Terörle Mücadele Yasası” temel hakların kısıtlanması konusunda adli denetimin yanı sıra, parlamento denetimini de getirmiştir. Yasaya göre; tutuklular 72 saat içinde hakim önüne çıkartılmak durumundadır. Bu süre hakim kararıyla 7 güne kadar uzatılabilir. Terör suçu işlediklerinden şüphelenenlerin hakim kararı ile haberleşmeleri en çok 3 aya kadar kontrol edilebilir. Hakim kararı ile üçer aylık sürelerle uzatılabilir. Acil hallerde dinleme kararı İç Güvenlik Müdürü tarafından alınabilir. 72 saat içinde bu kararı hakimin onaylama ya da iptal etme yükümlülüğünün bulunduğu yasanın diğer hükümlerindedir. İspanya Hükümetince terörle mücadele konusunda alınan tedbirler yalnızca polisiye tedbirlerden ibaret olmayıp, ETA’yı destekleyen siyasi ve sosyal güçleri demokratik platforma çekmeyi amaçlayan sosyal, hukuki ve siyasi alanda da alınan köklü tedbirlerle desteklenmiştir.⁸⁴ ”Hukuksal açıdan, terörizm suçları, “olağanüstü” suçlar kapsamından çıkarılmış, “örgütlü” suçlar kapsamına alınmıştır. Yargılamada, “doğal hakim” ve “olağan mahkeme” ilkesi kabul edilmiştir. Bununla beraber, “örgütlü” suçların önemi ve karmaşıklığı nedeniyle, bu tür davalara bakmak üzere beş yargıçtan oluşan bir “Ulusal Mahkeme” kurulmuş ve “merkezi” olarak görevlendirilmiş bir “soruşturma inceleme hakimliği”nin elde edeceği delilleri bu mahkemeye sunması esası getirilmiştir.”⁸⁵

İspanya’nın ETA ile sürdürdüğü mücadelede aldığı diğer tedbirleri de şu şekilde özetleyebiliriz;

- Terörizme karşı olan diğer partilerin basın ile işbirliği halinde yürüttükleri çok yönlü çalışmalar ile, ETA’nın siyasi temelleri yıpratılmaya çalışılmıştır.
- Bir yandan Bask milliyetçiliğine bazı tavizler verilmiş, diğer yandan ETA ve destekçileri arasındaki görüş ayrılıkları ve bölünmeleri basının da büyük desteği ile teşvik edilmiştir.
- ETA’nın siyasi destekçisi HB içinde, azınlıkta da olsa şiddete karşı olan gruplar gazete ve televizyon tarafından birinci haber olarak verilerek, ETA taraftarları etkilenmeye çalışılmıştır.

⁸³ ÖZTÜRK Osman Metin, “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, s; 160.

⁸⁴ ACAR Ünal - URHAL Ömer, “Devlet –Güvenlik,İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara,2007,s; 341.

⁸⁵ ÖZTÜRK Osman Metin, “Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, s; 161.

- ETA ve HB, Bask bölgesindeki Leizaran otoyolunun inşaatı konusunu ekolojik gerekçelerle siyasi istismar konusu yapmış, yolun güzergahının istediği şekilde olmaması halinde eylem tehditinde bulunmuştur. Hükümet ETA ve HB'nin isteğine yakın bir çözümü kabul etmiştir. Bu karar terörizme taviz verildiği eleştirilerine yol açmış olsa da, polisiye operasyona paralel gerçekleştirilen siyasi bir operasyon ile ETA'nın siyasal kozlarından biri daha elinden alınmıştır.
- Cezaevinde bulunan ETA mensuplarının topluma kazandırılması için tedbirler geliştirilmiştir. ETA mensuplarının birbirlerine ve ailelerine yazdıkları mektuplar basına sızdırılmış, özellikle ETA yönetimini eleştiren bölünme, moral bozukluğu, terörizmin çözüm olmadığı, şeklinde ifadeler taşıyan mektup ve ses kasetlerine basın ve TV'de geniş biçimde yer verilmiştir.
- ETA terörü bırakırsa demokrasi cömert olacaktır denilerek, örgütten ayrılmalar teşvik edilmiştir.
- Ekim 2001'de imzalanan Perpignan anlaşması ile Fransa'nın ETA'dan, İspanyanın da Korsikalılardan desteklerini çekmesi sağlanmıştır. Anlaşmadan sonra Fransa, ETA liderlerinin önemli bir kısmını da İspanya ya teslim ederek mahkum olmalarını sağlamıştır. Bunların sonucunda ETA'nın üst düzey yöneticilerinin birçoğu etkisiz duruma getirilmiştir.

Ayrıca; ETA'ya karşı yürütülen mücadeleye Bask özerk bölgesine bağlı Ertzainza polis gücünün de katılması ve başarılı olması, her terör eyleminden sonra terör karşıtı demokratik gösterilerin yoğunlaşması ve milyonlarca kişinin bu gösterilere katılması, terör eylemlerinin Bask bölgesindeki yabancı yatırımlara ve ekonomik gelişmeye engel olması üzerine Bask iş çevrelerinin ve halkın tepkilerinin artması, ETA'ya karşı mücadele eden terör mağdurlarının yakınları tarafından kurulan GAL adlı örgüte karşı, hükümetin ve kamuoyunun sert tepki göstererek taraf tutmaları gibi örnekler İspanya'nın ETA terörizmine karşı mücadelesini çok yönlü yürütmeye özen gösterdiğinin işaretleridir. Bu mücadelede polisiye ve yasal tedbirler, uluslar arası işbirliği ve hatta ülkemizde de çok tartışılan siyasal ve psikolojik manevralar aynı zamanda birbirine katkıda bulunacak biçimde koordineli olarak birlikte yürütülmüştür.

Bunlara ek olarak İspanya parlamentosu 2002 yılında ETA'nın siyasi kanadı olmakla suçlanan Batasuna partisinin yasaklanması yolunu açacak, terörizmi destekleyen partilerin kapatılmasını öngören yasa tasarısını oy çokluğuyla kabul etmiştir. Terörizmle mücadelede hiçbir baskı olmaksızın, İspanya basınının da ülke bütünlüğünden yana tavır alması, ETA terörünün hedefleri arasına aldığı hakim ve savcılarının da konuya gösterdikleri hassasiyet ve

kararlılığın, halkın her türlü terör eylemine demokratik yollardan tepki göstermesi, terörizmle mücadelede başarılı olunmasında önemli katkı sağlamıştır.⁸⁶ Yaşanan bu süreçte İspanya’da yeni bir demokrasi anlayışı hayata geçirilmiş, çok kültürlü ve farklı geleneklere sahip toplumsal yapının siyasal süreçte ifadesini bulması sağlanmıştır. Gerek ulusal, gerekse yerel siyasal sürecin, bütün tarafların eğilimlerini ve tercihlerini içine alacak ve uzlaştıracak yapıda ve esneklikte olması sağlanmıştır.⁸⁷

Dünya tarihinde terörden en fazla etkilenen ülkelerden biri olan Türkiye’de terörizmle mücadele, uzun yıllar “Türk Ceza Kanunu” çerçevesinde yürütülmüştür. Türkiye, “Terörle Mücadele Yasası” adı verilen yasayı ancak 1991 yılında çıkarabilmiştir. Bu kanunda “örgüt” terimi, Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümleri içeren özel kanunlarda geçen teşekkül, cemiyet, çete veya silahlı çeteyi kapsar; iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelmiş sayılır. Yasanın gerekçesinde terörün ülke için ciddi bir sorun olduğu belirtilmekte, terörizme karşı akılcı, kararlı bir mücadele programı ve araçlarının hazır bulundurulmasının zorunlu olduğu vurgulanmakta, demokratik ülkelerin demokrasi kurallarına göre terörü değerlendirdikleri, buna mukabil terörizmin hiçbir kural tanımadan faaliyet gösterdiği, başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de terörizm tehdidine karşı özel bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Yine kanunun gerekçesinde 1930 tarihli Rocco Kanunu olarak anılan İtalyan Ceza Yasasından alınan 141. ve 142. maddelerin tarihi gelişimi anlatıldıktan sonra Türk Ceza Kanununun geçirdiği değişiklikler sayılarak; “Milli bünyeyi sarsacak yıkıcı cemiyetlerin ve bunların şiddet kullanmak suretiyle vaki olacak fiili hareketlerin engellenmesi şüphe yok ki bir zarurettir ancak bu yapılırken düşünceyi ifade hürriyeti ile bu düşünce etrafında örgütlenme hürriyetinin de zedelenmemesi gerekir” denilmektedir. Buna rağmen kanunun 6. ve 8. maddeleri bir çok uzman tarafından düşünceyi ifade özgürlüğünün karşısındaki en büyük engel olarak görülmüştür.⁸⁸ Buna benzer eleştiriler, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda da yapılmıştır.⁸⁹

⁸⁶ ACAR Ünal - URHAL Ömer, “Devlet –Güvenlik,İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara,2007,ss; 341-343.

⁸⁷ ÖZTÜRK Osman Metin, “ Avrupa ve Ortadoğu Ülkelerinin Terör Karşısındaki Konumları”, “Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar”, ASAM Yayınları, Ankara, 2000, s; 162.

⁸⁸ TACAR Pulat Y., “Terör ve Demokrasi “, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, ss; 60-61.

⁸⁹ İlgili yasa içeriği için Bkz: Sf. 38, Dipnot No; 53.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (TMK) yaptığı terör tanımının belirsizliği ve genişliği, herkesi potansiyel terör suçlusu haline getirdiği görüşü ve eleştirisi nedeniyle sekizinci maddesi⁹⁰, 27.10.1995 tarihli 4126 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Yine 15 Temmuz 2003 tarihli 4928 sayılı kanunla 3713 sayılı TMK'nın birinci maddesinde yapılan terör tanımı başta olmak üzere, bazı maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. 4928 sayılı kanunla, 3713 sayılı kanunun 1. maddesinin “ terör tanımı”, “terör ve örgüt tanımı” şeklinde değiştirilmiştir. Daha açık bir anlatımla, 3713 sayılı kanunun birinci maddesindeki, “ terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle” ifadesi, 4928 sayılı kanunla “ terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle” şeklinde değiştirilmiştir. 4928 sayılı kanunla yapılan terör tanımı daraltılmış, terör suçunun oluşması “ cebir ve şiddet kullanarak” ifadesine bağımlı kılınmıştır. Bu değişiklik, terör suçunun oluşması için ön koşul olarak, cebir ve şiddet kullanımının olması esasını getirmektedir. Cebir ve şiddet kullanımı içermeyen baskı, korkutma, sindirme, tehdit, yıldırma hareketleri, 4928 sayılı kanunla yapılan değişiklik ile terör tanımlaması içine girmemektedir. 3713 sayılı kanunun 1. maddesinin son kısmındaki “ bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemdir” şeklindeki ifade, 4928 sayılı kanunla “bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemdir ” şeklinde değiştirilmiştir. Mevcut Terörle Mücadele Kanununda değişiklik yapan son 29.06.2006 tarih 5532 sayılı kanun ise, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci maddesinin başlığını “ Terör tanımı” şeklinde değiştirmiştir. Yapılan değişiklik ile, Türk Ceza Kanunu'nun da sayılan 55 ayrı suç ile 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun' da tanımlanan suçlar, Orman Kanununun 110 uncu maddesinin 4. ve 5. fıkralarında tanımlanan Kasten Orman Yakma suçları, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezası gerektiren suçlar “Terör Amacı ile İşlenen Suç” sayılabilecektir. Ayrıca Anayasanın 120 nci maddesi gereğince Olağanüstü Halin ilanına neden olan “Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması” biçiminde kendini gösteren olaylara ilişkin suçlarda “Terör Amacıyla İşlenen Suçlar” kapsamına alınmıştır. Yapılan bu değişikliklerle, Terörle Mücadele Yasasında belirtilen amaçlara yönelik olarak, suç işlemek üzere terör örgütü kuranları, yönetenleri ve bu örgüte üye olanları, örgütün

⁹⁰ 4126 sayılı kanunla değiştirilen 8. madde özetle şu şekildedir; “Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda ile toplantı, gösteri ve yürüyüş yapılamaz. Yapanlar hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve yüz milyon liradan, üç yüz milyona kadar ağır para cezası hükümlenir. 1.fıkra da belirtilen propaganda suçunun 5680 sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde belirtilen mevkateler vasıtasıyla işlenmesi durumunda ayrıca sahiplerine de ağır para cezası verilir. Bu mevkatelerin sorumlu müdürlerine de ayrıca altı aydan iki yıla kadar hapis cezası uygulanır”.

faaliyetlerini düzenleyenleri örgütün yöneticisi olarak Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi⁹¹ hükümlerine göre cezalandırılmasını öngörmektedir. Terör örgütünün propagandasını yapan, terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerin gizlenmesi amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatan, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde, örgüte ait amblem ve işaretleri taşıyan, slogan atan veya ses cihazları ile yayın yapan yada terör örgütüne ait amblem ve işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformayı giyenlerin cezalandırılmasını düzenlemektedir.⁹²

Terör saikiyle işlenen örgütlü suçlarla mücadelede etkinliği artırmak amacıyla 12.04.1991 tarihinde çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, günümüze kadar geçen sürede birçok kez değişikliğe uğradığını ve Terörizmle mücadele konusunda son derece tecrübeli olan Türkiye’de Terörizm ile ilgili kanunlarda sık sık değişiklikler gündeme geldiğini belirtmiştik. Sadi Çaycı terörü önleme konusundaki kanunlarla ilgili bir makalesinde görüşlerini şu şekilde belirtmiştir; “Bütün sorunların ceza kanunları ve silahlı güç kullanımı ile çözümlenebileceği izlenimi ediniliyor. Çıkış noktası bu şekilde yanlış olunca, umulan sonuçlar da elde edilemiyor. Her şeyden önce, ceza hukuku konularının farklı kanunlarda yer alması, sık sık değiştirilmesi ve af sonucunu doğuran düzenlemelere yer verilmesi, ceza kanunlarının caydırıcı etkisini neredeyse sıfıra indiriyor. Öte yandan, Terörle Mücadele Kanununun, özel bir ceza kanunu olmaktan çıkarılması gerekiyor. Terörizm bir silahlı mücadele biçimidir ve silahlı mücadele mahkeme salonlarında kazanılmaz. Ancak asıl yanlış, silahlı mücadeledeki başarının terörizmle mücadelede başarı olarak algılanmasıdır. Terörizmle mücadelenin asıl alanı silahlı mücadele değil, politika, diplomasi ve iyi - etkin kamu yönetimi alanında yürütülecek mücadeledir. Terörle Mücadele Kanunu; istihbarat, istihbarata karşı koyma ve güvenlik, gizli ve örtülü harekât, önleyici kolluk ve düzeltici kolluk, koruma hizmetleri ve önlemleri, özel güvenlik kuruluşlarının işlevi, özel harekât, Silahlı Kuvvetlerle işbirliği usulleri, güç kullanma yetkisi, özellikle de, kanunun kapsamına alınacak örgütlerin belirlenmesi ve kamuya duyurulmasına ilişkin esas ve usuller gibi konularla sınırlı olmalıdır. Temel amaç, istihbarat birimlerinin ve güvenlik güçlerinin yetenekleri ve yetkileri ile, hedef alınacak terör örgütünün veya örgütlerinin yetenek ve hareket serbestliği arasında eşitlik – denge sağlanması olmalıdır”.⁹³

⁹¹ T.C.K 314. Maddesi; "Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Yukarıdaki madde uyarınca oluşturulan teşekküllerin mensuplarına bilerek ve isteyerek barınacak yer gösteren veya erzak yahut silah ve cephane tedarik eden veya yardım edenlere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir."
<http://www.yenisafak.com.tr/arsiv/2001/ekim/13/g5.html>

⁹² ACAR Ünal - URHAL Ömer, “Devlet –Güvenlik,İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara,2007,ss; 346-347.

⁹³ ÇAYCI Sadi,” Terörle Mücadele Kanunu Değişikliği”, ASAM Yayınları, 23 Nisan 2006.

Bu yorum ve kanunlardan; yeni çıkarılan Temel Ceza Kanunları ile Terörle Mücadele için yetki ve imkanların muhafaza edildiği görüşü Hukukçular Birliğinin “Terörle Mücadele Kanun Tasarısı Değerlendirme Raporunda” aşağıdaki gibi yorumlanmıştır;

- 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen veya tasarı ile düzenlenmek istenen hiçbir terör suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yaptırımsız bırakılmamıştır.
- 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen veya tasarı ile düzenlenmek istenen özel soruşturma usulleri; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenmiş bulunmaktadır.
- Terörle Mücadele için gerekli yetki ve imkânlar, 04.07.1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nda da yer almaktadır.
- 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen veya tasarı ile düzenlenmek istenen özel infaz rejimi, gerek Türk Ceza Kanunu’nda gerekse 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da hüküm altına alınmıştır.⁹⁴

2.6 TÜRKİYE VE BATILI DEVLETLERİN TERÖRLE MÜCADELE MEVZUATLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Terörizmin yapısındaki değişim, toplumların sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve teknoloji yapılarındaki değişim gibi sürekli dir.⁹⁵ Terör ile mücadelede ekonomik, politik ve teknoloji ile bağımlı olan değişimi gündemde tutmak önemlidir. Terörle mücadele konusunda her ülke, kendi özel koşullarını değerlendirerek önlemler almıştır. Terör eylemlerinin, devletlerin düzenli işleyişini bozmak, demokratik kurumları yok etmek, iktidarı ele geçirmek gibi vahim amaçları bulunması nedeniyle, terör suçları pek çok ülke tarafından “ devlete karşı suç” çerçevesinde alınmıştır. Terör yasasını kabul eden ülke ya yeni bir suç çeşidi yaratacak yada var olan suçların terörle ilgili olanlarını daha ağır bir ceza rejimine tabi tutması gerekecektir.

Teröre maruz kalan ülkeleri incelediğimizde; Fransa bu seçeneklerden ikincisini uygulamış, bir başka deyişle terörle ilgili suçları ağır bir şekilde cezalandırma yolunu benimsemiştir. Türkiye’nin kabul ettiği sistem ise Fransa’dan farklıdır. Fransız sisteminden farklı olarak Türk hukuku, terörizmin siyasal amacını Terörle Mücadele Yasasının temel direği haline getirmiştir. Fransız sisteminde ise temel ağırlık terör, yıldırma ve korkutmadadır. Türk Terörle Mücadele Yasasında şiddet, güç kullanımı ve korkutma siyasal amacın arka planında kalmaktadır. Fransa yasasında birey de terör suçlusu olabilmektedir. Türk yasalarında ise en az iki kişiden oluşan bir terör örgütü terör suçu işleyebilmektedir. Fransız

⁹⁴ http://www.hukukcular.org.tr/haber_detay.php?haber_id=165, “Terörle Mücadele Kanun Tasarısı Değerlendirme Raporu”, 13.10.2005

⁹⁵ IŞIKLAR H.Rıfât, “Terörizmle Mücadelede Stratejinin Önemi”, Yeni Forum, Cilt: 15, Sayı:303, s: 41.

yasalarında “ağır” bir zarardan söz edilirken, Türk yasalarında zararın ağır yada hafif olmasının önemi yoktur. Zarar az da olsa suç, devlete, anayasal düzene, temel hak ve özgürlüklere karşı işlenmişse terör suçu olarak kabul edilmektedir.⁹⁶

Türk Terörle Mücadele Kanununun Terör tanımı başlığının birinci maddesinde belirlenen amaçlara ulaşmak için iki yada daha fazla kimsenin bir araya gelmesi ile “örgüt kurma” fiilinin gerçekleşmiş olacağını hükme bağlayan yasa, ikinci maddede, bu kişilerden yalnızca birisinin suç işlemesi halinde dahi örgüt mensubu olarak cezalandırılacağını, örgüt mensubu olup suç işlemeyenlerin (taşeron) yine terör suçlusu olarak yargılanacakları ve cezalandırılacaklarını hükme bağlayarak olabildiğince caydırıcı kılınmaya çalışılmıştır.

İngiltere Terörle Mücadele Kanununda terör; “Siyasi amaca ulaşmak ve toplumu veya toplumun çeşitli kesimlerini korku içinde bırakmak maksadıyla şiddet kullanılması “ şeklinde tanımlanır.⁹⁷ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın, İngiliz Ceza Kanunu'ndaki terörü önlemeye dönük maddelerini inceleyen çalışmasına göre, Türk ve İngiliz terörle mücadele mevzuatının karşılaştırması şu şekilde yapılmıştır:

İngiltere'de terör suçlarında İçişleri Bakanının başvurusu ve hakim kararıyla gözaltı süresi 28 güne kadar çıkabilmektedir. 7 günde bir hakim, gözaltına gerek olup olmadığına karar verme yetkisine sahiptir. Terörün tırmandığı Türkiye'de gözaltı süresi yakalanma anından itibaren 24 saattir. Toplu suçlarda ise süre 4 güne kadar uzamaktadır. İngiliz yasası, milli güvenlik, toprak bütünlüğü, kamu düzeni veya toplum barışının terör tehlikesine karşı korunması için terör şüphelilerine seyahat kısıtlanması, sürgün, mesleğin yapılmasının engellenmesi, DNA örneğinin alınması, yerleşim yeri ile ilgili kısıtlama gibi sert tedbirler getiriyor. Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) modelini çağrıştıran bu tedbir, şu anda Türk Terörle Mücadele Kanununda ve mevzuatında bulunmamaktadır. İngiliz Terörle Mücadele Kanununa göre, "Polis tutuklama müzekkeresi olmaksızın, gerekçeli şüpheden dolayı tutuklama yapabilmektedir". Türkiye'de polisin suçu önleme amaçlı şüpheden kaynaklı böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Tutuklama kararını delil durumuna ve suça göre mahkeme vermektedir.⁹⁸

Fransa'da ise Terörle Mücadele Kanununda terör; “Baskı veya tehdit yolu ile mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyet “ olarak tanımlanmaktadır.

Türk – İngiliz ve Fransız Terörle Mücadele Yasalarında, içeriklerindeki doğal farklılıklara karşın buluşulan ortak noktalar; bir anlamda terörün değişik tanımlamalarına karşın temel

⁹⁶ TACAR Pulat Y., “ Terör ve Demokrasi”, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, ss ; 73-74.

⁹⁷ ÇİTLİOĞLU Ercan, “ Gri Tehdit Terörizm” Ümit Yayıncılık, 2005, ss; 193-194.

⁹⁸ ARMUTÇU Oya, “ Kim Daha Uygar İngiltere mi Biz mi”, Hürriyet ,14 Nisan 2006

noktalarda yine de bir konsensüsün varlığını ortaya koymaktadır. Bu ortak noktalardan birincisi; terörün hedefi ve algılanmasındaki farklılığa karşın mutlaka siyasi bir amacının bulunması, ikincisi ise bu amaca ulaşmada baskıdan başlayarak, cebir ve şiddet kullanımına uzanan bir fiiller dizisinin işlenmesi gereğidir.⁹⁹

ABD yasalarına göre, terörün tanımı ise ABD'nin ya da herhangi bir eyaletinin ceza yasalarının çiğneyen ya da ABD'nin veya herhangi bir eyaletinin yargılama alanı içinde işlendiğinde ceza gerektirecek ihlal oluşturan bir şiddet eylemi ya da insan yaşamı için tehlike oluşturan eylem içeren bir etkinlik, sivil nüfusa gözdağı verme veya baskı yapma, suikast veya adam kaçırmaya suretiyle hükümetin bir eylemini etkilemek amacıyla güttüğü ortaya çıkan bir eylem anlamına gelmektedir.

ABD ordusunun "US Army Operational Concept for Terrorism Counteraction" adlı el kitabında ise, " Terör, siyasal, dinsel ya da ideolojik hedeflere varmak isteyen, önceden planlanmış şiddet kullanımı veya şiddet kullanma tehdidir." şeklinde tanımlanmıştır.¹⁰⁰ Bu tanımdan anlaşılacağı gibi ABD ordusunun terör tanımı daha çok terörün " zorlama, korkutma ve gözdağı verme" öğelerine ağırlık vermiştir.

Özetleyecek olduğumuzda Fransa Korsika'nın bağımsızlığı için mücadele eden ayrılıkçı hareket karşısında, bugüne kadar üniter yapısından taviz vermeye asla yanaşmamıştır.

İspanya'da silahlı gruplar veya teröristlerle mücadele gözetilerek Anayasada öngörülen kişi özgürlüğü, özel hayatın ve aile hayatının korunmasına ilişkin hükümlerin askıya alınabileceği öngörülmüştür. Polisin mahkeme kararı olmaksızın, ileri derecede yakalama ve gözaltında tutma yetkisi vardır. AB üyesi İspanya'da, Bask bölgesinin bağımsızlığı için mücadele eden ayrılıkçı terör örgütü ETA'nın siyasi kanadı olarak bilinen ve Avrupa Parlamentosu'nda bir üyeye sahip bulunan Bask bölgesi partisi Batasuna kapatılmıştır.

Alman Ceza kanununda, Anayasaya aykırı örgütlerin veya bunların yerlerine kurulan örgütlerin bayrak, flama veya mensuplarının üniformasını taşımak ya da slogan veya selam tarzlarını taklit etmek suç sayılmıştır.

11 Eylül saldırılarından sonra yaşanan gelişmeler de benzer nitelikte olmuştur. ABD'nin tehdit olarak gördüğü gruplara, ülkelere ve vatandaşlarına uyguladığı muamele eşi benzeri görülmemiş hatta insan haklarına yön verme iddiasında bulunan bir ülkenin söylemleriyle bağdaşmayacak bir yöne girmiştir.

⁹⁹ ÇİTLİOĞLU Ercan, " Gri Tehdit Terörizm" Ümit Yayıncılık, 2005, ss; 193-194.

¹⁰⁰ TACAR Pulat Y, " Terör ve Demokrasi", Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, ss ; 74-75.

Bütün bu örnekler, kendileri daha zayıf bir terör tehdidine muhatap olmuş iken, anılan ülkelerin hala katı bir terörle mücadele yaklaşımı içinde oldukları anlamına geliyor. O zaman Türkiye'ye TMK'nun 8. maddesini kaldır diyenler için, insanın aklına soru işaretleri gelmesi normal değil mi? Türkiye, ciddi bir tehdidi altında olmaya devam ederken, TMK'nun 8. maddesinin yürürlükten kaldırılması ne kadar doğrudur? Üstelik bu ülkelerde, teröristlere ciddi tavizler verilmiş olmasına rağmen, terör örgütleri ortadan kalkmamış ve terör eylemleri durmamıştır.

Bu süreçte, 11 Eylül 2001 saldırılarından hemen sonra, küresel ölçekte ABD ve diğer devletlerce yürütülecek bir terörle mücadele süreci başlatılmış ve adına da “sonsuz özgürlük operasyonu” denilmiştir. Ülke ve ulus bütünlüğü, ulusal güvenlik ve kamu düzeni adına özgürlüklerin kısıtlanabildiği yeni bir süreç ortaya çıkmıştır. Bütün bu örnekler ve karşılaştırmalar, kendileri daha zayıf bir terör tehdidine muhatap olmuş iken, anılan ülkelerin hala katı bir terörle mücadele yaklaşımı içinde oldukları anlamına geliyor.

Türkiye gibi terörle mücadele eden bazı ülkeler bakımından ulus devleti eriten en etkili süreç olarak kendini göstermekte olan bir süreç yaşanmaktadır. Bu süreç “bölgelleşme” olarak adlandırılabilir. Bir çok ülkede, ulus devletin içinde yer alan tarihsel, siyasal, etnik, kültürel ya da ekonomik özellikleriyle farklılaşan bölgeler 20. yüzyılın ikinci yarısında devletin işleyişinde söz sahibi olmuştur. Belçika, katı bir üniter devlet yapısından bölge ve topluluk esasına dayanan bir federasyona dönüşmesi bakımından bu konuda uç örneklerdir.

Bölgelleşme olgusu, özellikle Avrupa Birliği açısından büyük önem arz ediyor. Birliğin, gelecekte, ulus devletin erimesiyle birlikte bölgelere, topluluklara ve yerel yönetimlere dayanan bir yapıya kavuşacağına dair öngörüler vardır. Maastricht Antlaşması ile oluşturulan Bölgeler Komitesi sayesinde, ulusaltı birimler Birlik düzeyinde temsil edilmektedir. Komitenin yetkisi istişari nitelikte olmakla birlikte, bugüne kadar ki performansı ve Birliğin bölgelere ilişkin genel politikası dikkate alındığında, yakın gelecekte fiilen önemli karar organlarından biri konumuna gelmesi şaşırtıcı olmayacaktır.

Avrupa Birliği'nin bölgelleşmeyi teşvik eden politikası, üye devletleri idari yapılarını gözden geçirmeye zorlamaktadır. Örneğin, bölgelleşme ya da merkeziyetçiliğin azaltılması yönünde hiç bir eğilimin olmadığı Yunanistan'da hükümet, Birliğin “Akdeniz Programları”nı uygulayabilmek için bölge düzeyinde idari birimler oluşturmak durumunda kaldı. Aynı baskılarla karşılaşan İrlanda, 1994'te bölgesel birimler oluşturdu. Avrupa Birliği'nin bölgeler politikası, kuşkusuz ulus devleti ortadan kaldıracak nitelikte değildir. Hatta bazı fonksiyonlarını bölge yönetimlerine devretmekle, ulus devletin (merkezi yönetimin) asli fonksiyonlarını yerine getirmekte daha güçlü ve etkili olacağı bile söylenebilir. Ancak, ulus

devletin geleceğini yukarıda açıklanan üç boyutlu sürecin bütünü açısından görmek gerekir. Olaya böyle bakıldığında, Avrupa bakımından, yakın bir gelecekte şekli varlığını ve bazı fonksiyonlarını korumakla birlikte ulus devletinin eridiği, vatandaşların gözünde ulusüstü ve ulusaltı yönetimlerin daha çok önem kazandığı bir siyasal sistem oluşacaktır.

Bölgeselleşme olgusu Türkiye’de bazı kesimler tarafından kaygıyla izlenmektedir. Özellikle İtalya ve İspanya örnekleri üzerinde durulmakta ve ülkemizle çeşitli yönlerden karşılaştırılmaktadır. Tahmin edileceği gibi, konu daha çok devletin bölünmez bütünlüğü ve üniter siyasal yapının korunması yönüyle ele alınmaktadır. Peki, bölgeselleşme olgusu üniter ve federal siyasal yapılarla karşılaştırıldığında ne ifade ediyor?

Günümüzde, bazı üniter devletlerde, etnik, dilsel, dinsel, ekonomik veya tarihsel özellikleri nedeniyle farklılaşan bölgelerin, değişik ölçülerde özerklikten yararlandıkları görülüyor. Bu tür bölgelerin özerk statüleri, İtalya ve İspanya’da anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Birleşik Krallık’ta ise, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler’in özerklikleri anayasa ile değil; yasalar ve güçlü siyasal gelenekler ile korunmaktadır.

İtalya, İspanya, Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde bölgesel birimlere özerklik verilmesi, bu ülkelerin siyasal sistemlerini üniter olmaktan çıkararak federalizme dönüştürmüş değildir. Söz konusu olan, üniter siyasal sistem içinde, sınırlı veya geniş bir özerklik uygulamasıdır. Bu ülkelerin hiçbirinde, özerk yönetimlerin ulusal yönetimle hukuki eşitliği sağlanmamıştır. Özerk yönetimlerin, federal devletlerde olduğu gibi, ulusal karar alma sürecine etkin bir şekilde katılmaları söz konusu değildir. Ulusal yönetimin üstünlüğü tartışmasız kabul edilmiştir. Özerk yönetimler, yetkilerini ulusal (merkezi) yönetimden alan ve bu anlamda ona bağımlı iktidar merkezleridirler. Bütün bu özellikler, özerk yönetimlere sahip üniter devletler ile federal devletlerin, farklı nitelikleri olan siyasal örgütlenmeler olduklarını gösteriyor.¹⁰¹

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi teröre maruz kalan ülkelerin uyguladıkları terör mevzuatları ve sonuçları konunun boyutlarını göstermektedir. O zaman sürekli olarak Türkiye’ye TMK’nun 8. maddesinin kaldırılması, 301. maddenin değiştirilmesi için benzer konularda baskı yapılması, zihinlerde soru işaretleri oluşmasına neden olmaktadır. Türkiye, ciddi bir tehdit altında olmaya devam ederken, TMK’nun 8. maddesinin kaldırılması ve 301. maddenin¹⁰² değiştirilmesinin ne kadar doğru olduğu ve yaratacağı sonuçlar geçmişte

¹⁰¹ UYGUN Oktay, ”Ulusüstü Siyasal Birlikler ve Küreselleşme” www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm

¹⁰¹ Değiştirilen 301.maddeye göre, Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini veya Türkiye Büyük Millet Meclisini, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ve Devletin yargı organlarını alenen aşağılayan kişi, 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılacak.Devletin askeri veya Emniyet Teşkilatını alenen aşağılayan kişilerde aynı ceza uygulanacak. Fakat eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmayacak.

teröristlere ciddi tavizler verilmiş olmasına rağmen, (İspanya / ETA örneği vb) terör örgütlerinin tamamen ortadan kalkmamış olması ve terör eylemlerinin durmaması, Türkiye'den istenen tavizlerin daha çok sorunlar yaratacağını bize göstermektedir. İngiltere, İspanya, Fransa ve Türkiye'nin terörle mücadele yöntemleri kusursuz olmayabilir fakat terörizm ile mücadelenin getirdiği olağan üstü şartlar devletleri de olağan üstü şartlar uygulamaya ittiğini kabul etmek gerekmektedir.

III. BÖLÜM

DEĞİŞEN DÜNYANIN YENİ TERÖR PARAMETRELERİ VE KÜRESELLEŞEN TERÖR

3.1 11 EYLÜL SALDIRILARIYLA DEĞİŞEN TERÖR TANIMI VE KÜRESELLEŞEN TERÖRÜN TÜRKİYEYE ETKİLERİ

“Dünyayı derinden sarsan 11 Eylül terörü, aslında dikkatli bir gözlemci için hiç de şaşırtıcı değildir; Çünkü Küreselleşme olgusu, bir yandan dünyayı küçültürken, yani dünyada olup bitenleri, tüm gerginlik ve çatışmalarla birlikte herkesin evlerine taşırken, öte yandan da yenedünya düzenine muhalif gruplar için yeni hedefler belirliyordu. Küreselleşmenin ortaya çıkardığı yeni güç odakları bu muhalif grupların da hedefleri haline geliyordu. Tüm bu gelişmelerin ilginç yanı, “yenedünya düzenine” muhalif grupların, Soğuk Savaş döneminde bu yeni düzenin güç odakları tarafından yaratılmış olmalarıdır.”¹⁰³

Örnek verecek olursak; 11 Eylül saldırılarının mimarı Usame Bin Ladin, Soğuk Savaş döneminde S.S.C.B tarafından Afganistan’ın işgali sırasında bir İslam mücahidi diye tanımlanıp Amerika’nın parasal yardımı, örgüt ve eğitim desteğiyle güçlendirilerek işgale ve komünizme karşı büyük bir vurucu güç haline getirilmiş, fakat Soğuk Savaş döneminin bitmesi ile görevi bir anlamda sona eren bu etkili güç daha sonra kendisini yaratan efendisine karşı, mensubu olduğu din etkisiyle Siyasal ve Radikal İslam Mücahidi olarak mücadeleye girmiştir.

Usame Bin Ladin’in 11 Eylül saldırılarını açıkça üstlenirken bu saldırılarda New York ve Washington’daki iki önemli simge olan Dünya Ticaret Merkezi ve İkiz Kuleleri hedef seçmesinin nedenini, araştırmacı-yazar Emre Kongar da bu hedeflerin, Küreselleşmenin simgeleri olarak görüldüğü için tercih edildiğini belirtir. Amerika, 2001 yılının Mart ayında bir senato komisyonu tarafından hazırlanan eleştirel bir raporda belirtildiği gibi, kendi topraklarında bir saldırı bekliyor ve Pentagon uyarılıyordu.¹⁰⁴ Fakat böyle geniş çaplı bir saldırı beklenmiyordu. Yapılan bu saldırı, sadece insanların ölmesi ve yıkım değil, aynı zamanda ABD’nin küresel liderliğinin altına konulan bir “mayın” olması ve yarattığı moral bozukluğu düşünüldüğünde, amacına ulaşmış gibi görünmektedir.

Yine Kongar, bu terör eyleminin bir dinsel- ideolojik şemsiye altında gerçekleştirilmiş olmasını, Küreselleşmenin bir başka göstergesi olarak kabul etmekte ve Küreselleşmenin aslında bütün sosyolojik ve siyasi kavramlar gibi karmaşık ve kompleks bir nitelik taşıdığını ve tek bir değişkene indirgenemeyeceğini kabul etmektedir. Bu aşamada, Küreselleşmenin kaynağını inceleyerek, ne anlama geldiğini çözmemiz gerekmektedir;

¹⁰³ KONGAR Emre, “Küresel Terör ve Türkiye”, Remzi Kitabevi, Aralık 2001, s: 17.

¹⁰⁴ GÜVEN Erdal, “Dokunulmazlığa Veda”, Radikal, 15.Eylül.2001

3.1.1 Küreselleşmenin Birinci Kaynağı: İletişim- Bilişim Devrimi;

Küreselleşmenin kaynaklarından bir tanesi teknolojik, diğeri ise siyasaldır. Küreselleşme, önce bir teknoloji devriminin, yani bir teknoloji ihtilalinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Aslında bu teknoloji ihtilali de, iki ayrı devrimden ama ikisi birlikte oluşan iki devrimden meydana gelmektedir. Bunlardan birisi İletişim Teknolojisi Devrimi (Telekomünikasyon- Telefon), diğeri de Bilişim Teknolojisi Devrimi (Bilgisayar). Birlikte inanılmaz bir teknoloji devrimi yaratan bu cihazlarla, dünyanın her yerine her an erişebilmek ve bilgi aktarımı sağlamak mümkün hale gelebilmiştir.¹⁰⁵ 20. Yüzyılın sonunda bilgi işlem, iletişim ve benzeri alanlardaki teknolojik gelişmeler ve üretimin örgütlenmesindeki büyük değişim ile bağlantılıdır. Dünyanın son 20 yılda geçirdiği değişim, sanayi devriminin yarattığı değişim kadar köklüdür.. Günümüzde, ulus devletlerin kendi ekonomilerini yönlendirecek politikalar izleme olanağını yitirerek uluslararası finans piyasalarına bağımlı hale gelmeye başladığı bir süreci yaşıyoruz. Mevcut veriler ışığında, küreselleşme dalgasının siyasal sonuçlarının, derin ve sistematik olacağını söylemek bir kehanet sayılmaz.¹⁰⁶

3.1.2 Küreselleşmenin İkinci Kaynağı: Sovyetler Birliğinin Çökmesi, Soğuk Savaşın Sonu ;

Küreselleşmenin ikinci ayağı, Sovyetler Birliği'nin çökmesi yani bir siyasal olaydır. S.S.C.B'nin yıkılması bütün dünyanın seyrini değiştirmiştir. Çünkü İkinci Dünya Savaşından sonra, 1945 yılından itibaren bütün dünyada olup biten her şey soğuk savaş mantığına uygun gelişmiştir. İkinci Dünya savaşı bitince yeni bir savaş başlamıştır. Bu savaşın ismi Soğuk Savaş olarak adlandırılmış ve bu yaşanan dönem tüm dünyayı yeniden biçimlendirmiştir. Bu süreçte Türkiye'de olup biten tüm olaylarda bu soğuk savaş dönemine uygun gelişmiştir. İkinci Dünya savaşının bitiminde Nagazaki'ye ve Hiroşima'ya atılan Atom bombalarından tutunda, Rusların uzaya Sputnik adlı uyduyu yollamalarına, NATO'nun¹⁰⁷ ve CENTO'nun¹⁰⁸ kuruluşundan Birleşik Amerika'nın Ay'a adam yollamasına, Kore savaşından, Afganistan'ın

¹⁰⁵ KONGAR Emre," *Küresel Terör ve Türkiye*", Remzi Kitabevi, Aralık 2001, ss; 18-19.

¹⁰⁶ UYGUN Oktay,"*Ulusüstü Siyasal Birlikler ve Küreselleşme*", Yıldız Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, [http:// www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm](http://www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm).

¹⁰⁷ NATO ([İngilizce](#) resmi: **North Atlantic Treaty Organization**, [Türkçe](#): **Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü**'nün kısaltması), 2. Dünya sonrası oluşan politik ayırmda, [İngiliz](#) Lord Ismay'ın deyişi ile "Rusları dışarıda, [Almanya](#)'yı alaşağı edilmiş halde ve [ABD](#)'yi içeride" tutmak için 9 Nisan 1949'da Washington Antlaşmasıyla sadece salt amaç olarak [SSCB](#)'ye karşı güvenlik değil, aynı zamanda [Avrupa](#)'nın güvenliği için [ABD](#)'nin katkı koymasını sağlamak amacıyla [9 Nisan 1949](#)'da Washington Antlaşması ile kurulmuştur. <http://tr.wikipedia.org/wiki/NATO>

¹⁰⁸ **CENTO(Central Treaty Organization - Merkezi Antlaşma Teşkilatı)**,önceki adı:**Bağdat Paktı** (1955-58), [Türkiye](#), [İran](#), [Irak](#), [Pakistan](#) ve [Birleşik Krallık](#) arasında, [Sovyetler Birliği](#)'nin Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemeye yönelik olarak kurulan güvenlik ve savunma örgütü.[Şubat 1955](#)'te **Bağdat Paktı** adıyla kurulmuş, 1958'de Irak'ın pakttan çekilmesi üzerine [ABD](#)'nin de dahil olduğu yeni bir antlaşma yapılmıştır. 1979'da önce [Pakistan](#)'ın ardından da [İran](#)'ın çekilmesiyle CENTO 'nun varlığı sona erdi. <http://tr.wikipedia.org/wiki/CENTO>.

Sovyetler Birliği tarafından işgaline ve Amerika Birleşik Devletlerinin Sovyetlerle savaşmak üzere Usame Bin Ladin’i eğiterek, örgütlemesine ve silahlandırmasına, Türkiye’de 1970’lerde moda olan anti komünist hareketlerden, siyasi cinayetlere kadar, makro ve mikro düzeydeki her Şey soğuk savaşın bir sonucudur.

Amerika Birleşik Devletleri’nin liderliğinde, bir Batı dünyası ve Sovyetler Birliği’nin liderliğinde, bir Doğu dünyası arasındaki rekabet, 1945 yılından 1989-1991 yılları arasındaki Sovyetlerin yıkılma sürecine kadar dünya’daki her Őeyi belirlemiştir. Soğuk Savaş döneminin başladığı sırada, Sovyetler Birliğinin Türkiye’den Doğu Anadolu’da Kars ve Ardahan olmak üzere toprak istekleri ile Boğazlarda üs ve ortak savunma talepleri, ikinci dünya savaşı sırasında tarafsızlığını korumuş ve bu nedenle de Sovyetlerin büyük gücüne karşı yalnız kalmış olan Türkiye’yi Batının kucağına itmiştir. Böylece Türkiye, Batı’nın “ileri karakolu” olarak, dünyaya egemen olan soğuk savaş ortamından en çok etkilenen ülkeler arasına girmiştir.

1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla, 1991’de de Rusya, Belarusya, Ukrayna, ve Bağımsız Devletler Topluluğu arasında imzalanan bir anlaşmayla S.S.C.B merkezli yapı çökmüş ve çift kutuplu dünya, iki kamp arasındaki rekabete dayalı, kültürü, sanatı, edebiyatı, tabii ki teknolojisi, askeri yapısı, siyaseti bu ikili rekabet üzerine kurulmuş olan dünyada, bu rekabet ortadan kalkmış ve dünyanın dengesi 1991’den itibaren tamamen değişmiştir.¹⁰⁹ Bundan sonra yaşanacak olan sürecin adı artık Küreselleşmedir.

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler toplumsal yaşamın pek çok yönü üzerinde küresel sonuçlar doğuran değişimlere yol açtıysa da, dünya ekonomisi üzerindeki etkisi ulus devleti aşan ekonomik bloklarla sınırlı kalmıştır. Yakın gelecekte bu bloklaşmanın daha da güçleneceği ve oluşan blokların ulus devletlerle yaşışan siyasal aktörler konumuna geleceği kaçınılmaz gözükmemekte yeni ve daha büyük ölçekli bir siyasal birim yaratacağı öngörülmektedir. Daha önce yaşanan Batı Avrupa’da kapalı tarım ekonomisinden (Feodalizmden) ticari kapitalizme geçiş süreci o dönemin global toplum modeli olan feodal beyliklerin üzerinde ulusu ve ulus devleti yaratmıştı. Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren yaşanan küreselleşme dönemi ulus devletlerin üzerinde, konfederal ya da federal nitelikte yeni çokuluslu siyasal oluşumlar yaratacaktır.¹¹⁰

Küreselleşme kavramından ve sonuçlarından bahsetmek dünyanın içinde bulunduğu konumu gösterme açısından önem arz etmektedir.

¹⁰⁹ KONGAR Emre, ” *Küresel Terör ve Türkiye*”, Remzi Kitabevi, Aralık 2001, ss; 19-21.

¹¹⁰ UYGUN Oktay, ” *Ulusüstü Siyasal Birlikler ve Küreselleşme*”, Yıldız Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, [http:// www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm](http://www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm).

3.2 KÜRESELLEŞME

Ansiklopedik bir anlatımla; Küreselleşme; ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve ekolojik açılardan global bütünleşmenin, entegrasyon ve dayanışmanın artması anlamına gelmektedir.¹¹¹ Araştırmacı- yazar Emre Kongar ise Küreselleşmeyi, dünyanın yaşadığı Tarım ve Endüstri devrimlerinden sonra ortaya çıkan üçüncü büyük devrimin, İletişim- Bilişim devriminin görüntülerinden birisi olarak tanımlamaktadır. Küreselleşme son derece karmaşık, siyasal, ekonomik ve kültürel öğelerden oluşmaktadır. Küreselleşmenin siyasal ayağı kısaca, Amerika Birleşik Devletleri'nin siyasal liderliği ve dünya jandarmalığına soyunmasıdır. Yani Amerika Birleşik Devletleri, küreselleşen dünyanın hem siyasal liderliğine soyunmakta hem de bunun jandarmalığını yapmaktadır. Küreselleşmenin ekonomik ayağı siyasal ayağından biraz daha değişik bir nitelik taşımaktadır. Ekonomik ayak, Küreselleşmede uluslar arası sermayenin egemenliği anlamına gelmektedir. Her bir ülkenin bir başka ülkedeki yatırımları ve bunların ardındaki büyük şirketler Uluslar arası sermaye tanımını bize ifade etmektedir. Yani Uluslar arası sermayenin egemenliği ve bu sermayenin 1,5 trilyon dolar civarında olduğu düşünüldüğünde Uluslar arası sermayenin gücü ve dünya üzerindeki egemenliğinin önemi daha iyi anlaşılabilir. Küreselleşmenin Kültürel ayağı ise birbirini dengeleyen iki kola sahiptir. Bunlardan ilki tekdüze tüketim kültürünün bütün dünyadaki egemenliğidir. Bütün insanların aynı markaları kullanmaları aynı yiyecek markalarını tercih etmeleri yani global şirketlerin yada markaların egemenliği olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci kol ise bunun tam tersi kaba ve sınırlı deyimiyle mikro-milliyetçilik ve mikro-dinciliktir. Bu kavramların açılımını şu şekilde yapabiliriz;

“Mikro-milliyetçilik ve mikro-dincilik; kendisinin farklı kültürel öğeler taşıdığını iddia eden her gruba, içinde yaşadığı daha büyük toplumun siyasal örgütlenmesinden ayrı bir siyasi özerklik verilmesi eğilimidir. Milliyet, ırk, din, mezhep, dil, diyalekt, hatta coğrafya farklılıklarına göre, içinde yaşadığı geniş toplumdaki farklılık gösteren her gruba siyasal olarak çoğunluğun içinde bulunduğu siyasal birlikten özerk, ayrı, otonom bir yapı önerilmesi şeklinde de anlatılabilir. Yani her bir ayrı alt kültür grubunun, ait olduğu siyasal birlikten koparılması ve ayrı bir özerk siyasal yapıya kavuşturulması eğilimi Küreselleşmenin kültür ayağının ikinci koludur.

Genel bakacak olursak; Küreselleşmenin kültür ayağının iki farklı kolunun birlikte etkisi, insanlığın, tekdüze bir tüketim kültüründe marka ve firma imajlarıyla birleştirilmesi ve bütünleştirilmesi, buna karşılık siyasal bazda, kültür temeline dayalı olarak mikro parçalara bölünerek siyaseten iyice parçalanması olarak ortaya çıkmaktadır. Örnek olarak 11 Eylül teröristleri, bir yandan Küreselleşmenin getirdiği siyasal ve ekonomik egemenlik

¹¹¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCreselle%C5%9Fme>

merkezlerinin simgesel görüntülerine saldırırken, öte yandan yine Küreselleşmenin kültürel açıdan ortaya koyduğu eğilimlere (birine karşı çıkararak, ötekini kullanarak) göre tavır almışlardır.”¹¹²

Küreselleşmenin tanımlamasında; uluslararası ticaret, siyaset, ekolojik dengeler, kültürel etkileşim, internet, spor, terör, suç şebekeleri gibi faktörlerin önemli rolleri olduğunu belirtmiştik. Birçok sorunun kaynağının ve çözümünün ülkelerin sınırlarını hızla aştığı bir yüzyılda yaşadığımız için bu yöndeki gelişmeleri, Brüksel’de, dünyada en fazla diplomat, uluslararası memur, özel sektör temsilcisi, gazeteci ve lobicinin konuşlandığı bir kentte sürekli gözlemlemek doğal. Ne zaman ki, Avrupa’nın ücra köşelerinde veya dünyanın herhangi bir orta halli kentinde, hatta kırsal ortamda küresel boyutu olan konular karşımıza çıktığında, işte o zaman değişen dünya kendini daha iyi hissettirebilmektedir.

Küreselleşmenin etkilerini şu örneklerle daha net biçimde anlayabiliriz; Avrupa Birliği’nde 1990’lardan 2000’lerin başına kadar genelde iktidarda olan sol parti ağırlıklı hükümetler ekonomik liberalizmi kucaklarken, politikalarını Avrupa’nın sosyal değerleri ile dengeleme arayışı içinde oldular. Örneğin bugün küreselleşme karşıtı hareketin kalesi durumundaki Fransa’da bir Mc. Donalds şubesine saldıran kişi kahraman olabiliyor. Aynı Fransa’da, uzun süre iktidarda kalan sosyalist hükümet ülke tarihinin özelleştirme rekorunu kırıyor, Paris borsasında yabancı ağırlığı yüzde otuzu geçiyor, İnternet ekonomisine geçişte ABD ile aradaki fark azalıyor ve ülkenin dört bir yanında birçok teknoloji parkı, uluslararası işbirliği içinde hızla gelişiyor. Küresel siyasetin tek sorunu, ülkelerin iç politik dengelerinden ve toplumsal duyarlılıklarının uluslararası yansımalarının neden olduğu çelişkilerden ibaret değil. Gündemde bir de terörizm, göç, silah kaçakçılığı ve uyuşturucu trafiği gibi küreselleşen ekonomiden, teknolojik gelişmelerden ve ulaşım olanaklarından yararlanan uluslararası sorunlar var. Üçüncü dünyanın artan fakirliği ise, kendi başına bir saatli bomba. Küreselleşmede, ekonomik aşamadan siyasi aşamaya geçiş kolay olamayacak. Bu belki de 21. yüzyılın ilk önemli sınavı. Küreselleşme olgusunu benimseme ve beraberinde getirdiği siyasi sorunları algılama zorluğu çeken ülkelerin bu konuda zorluklarla karşılaşacakları kaçınılmaz görünmektedir.¹¹³

¹¹² KONGAR Emre,” *Küresel Terör ve Türkiye*”, Remzi Kitabevi, Aralık 2001, ss: 23-28.

¹¹³ KALEAĞASI Bahadır, “ *Küreselleşme, Avrupa ve Türkiye*” konulu 12. Ulusal Kalite Kongresi, İstanbul, 13-15 Ekim 2003

3.3 KÜRESELLEŞMENİN SONUÇLARI

Küreselleşmenin tanımı ve ortaya çıkışına yönelik tüm bu değerlendirmelerden, kavramın içeriğinin karmaşık olduğu görünmektedir. Küreselleşmeden ne anlaşıldığına, kavrama olumlu veya olumsuz neler atfedildiğine göre değişkenlik gösteren bu değerlendirmelerde, ortak olan bazı noktaları şu şekilde belirtmek mümkündür:

a. Öncelikle küreselleşme olgusu, iletişim ve insanlar arası etkileşimin dünya ölçeğinde ivme kazanması ve yaygınlaşmasına paralel olarak gelişme göstermiştir.

b. Bu gelişmeyi destekleyen sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmeler, adeta coğrafi sınırları ve uzaklığı ortadan kaldırmış ve insanın var oluşunu sorgulayarak, kendini yeniden tanımlama ihtiyacı duymasına neden olmuştur.

c. Küreselleşme, dünyada meydana gelen ekonomik, siyasal ve kültürel alandaki gelişmelerin sebebi sayıldığından, tekil ve alternatifsiz bir ideolojik kavram haline gelmiş veya öyle olduğu dayatılır olmuştur.

Buraya kadar belirtilenler çerçevesinde, küreselleşme olgusunun, sonuçları bakımından üç ana rotasının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Emre Kongar'ın da belirttiği Siyasal, ekonomik ve kültürel alanlar olarak sıralayabileceğimiz bu küreselleşme rotalarının bir neden mi, yoksa bir sonuç mu olduğu ise başka bir tartışma konusu olarak ele alınabilir. Başka bir ifadeyle, küreselleşme, siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin bir sonucu mudur? Yoksa, siyasal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin nedeni küreselleşme olgusu mudur? ¹¹⁴

Küreselleşmenin sonuçlarını irdelediğimizde, Emre Kongar, küreselleşmenin birinci sonucu olarak dünyanın küçüldüğünü, herkesin dünyada olup bitenden anında haberdar olduğunu ve duygusal, düşünsel, siyasal, mali ve ekonomik planda etkilenmekte olduğunu belirtmektedir. 11 Eylül terörünün bütün dünyayı etkileyen sonuçları, olayın sadece duygusal ve düşünsel düzeyde kalmayıp tüm dünyanın, ekonomik ve siyasal olarak bu olaydan etkilendiğini düşündüğümüzde 11 Eylül bu konuya iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Küreselleşmenin ikinci sonucu, bağımsız nitelikli ulus-devletlerin egemenliklerinin tehdit altında olmasıdır. Bir yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin egemenliği, öte yandan devletler üstü örgütlenmelerin önem kazanması ve Avrupa Birliği gibi oluşumlar, uluslar arası tahkim gibi uluslar arası sermayenin devletler üstü ayrıcalıklar elde etmesi, ulus-devletlerin egemenlik haklarını yukarıdan tehdit etmektedir. Ayrıca ulus-devletlerin içindeki farklı kültür gruplarının özerklik eğilimleri, ulus-devletleri aşağıdan da zorlamaktadır. İspanya'da Bask,

¹¹⁴ ORUÇ Hikmet, "Küreselleşmenin Siyasi Boyutu Bağlamında İnsan Haklarının Korunması Sorunu", http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/45/web/makaleler/Hikmet_ORUC.htm

Fransa'da Korsika, İngiltere'de İrlanda sorunları bu oluşumun, kültürel farklılığın, siyasal özerkliğe dönüşme eğilimlerini yansıtan örneklerdir. Aşağıdan böyle bir saldırıyla karşı karşıya olan ulus-devletler, yukarıdan da hem Birleşik Amerika, hem de uluslar arası sermaye ve uluslar arası kuruluşlar tarafından egemenlik haklarından yoksun bırakılmaktadırlar.

Küreselleşmenin diğer bir sonucu olan tekdüze bir tüketim kültürünün egemenliğinde, yerel ve ulusal kültürlerin zayıflamasıdır. Her zaman aynı doğrultuda sonuçlar vermeyen küreselleşme, bir yandan farklı yerel kültürlerin siyasal özerklik eğilimlerini destekler ve bu anlamda onları güçlendirirken, öte yandan tekdüze bir tüketim kültürü ve markalara dayalı birçok uluslu şirketler egemenliği yoluyla onları zayıflatmaktadır.

Küreselleşmenin sonuçları arasında sayabileceğimiz bir başka ayrıntı zenginlerin daha zengin, yoksulların daha yoksul olmalarıdır. Yenidünya düzeninin Küresel ekonomisi, uluslar arası sermayenin egemenliği yoluyla, ekonomik etkinlikler sonunda, sermayenin tekelleşmesine yol açmakta, piyasa ekonomisinin uluslar arası düzeydeki denetimsiz işleyişi, yoksulları daha yoksul, zenginleri ise daha zengin hale getirmektedir. Bunun sonucunda dünya üzerindeki gelir adaletsizliği yaygınlaşmakta, gelişmiş ülkelere gelişmemiş ülkeler arasındaki fark gittikçe büyüyerek kapatılması olanaksız bir uçurum meydana gelmektedir. Hiç kuşkusuz bu gelir adaletsizliği, uçurumu, özellikle az gelişmiş ülke halkları arasında Küreselleşmeye, yani yenedünya düzenine karşı olumsuz duygular ve isyana dönük protestolar yaratmakta, bu gidişatın geri kalmış ülkeler açısından kalkınma umutlarını söndürmesi ve bu nedenle de bu ülke halklarını umutsuz terör eylemlerine sürüklenme eğilimi yaratmaktadır. 11 Eylül terörünün altında radikal İslam'ın¹¹⁵ olması kadar, bu umutsuzluğun bulunduğu da göz ardı edilmemelidir.

Küreselleşmenin insan hakları kavramını ve demokrasi anlayışını yaygınlaştırma gibi olumlu bir etkisi de bulunmaktadır. Özellikle serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaştırılmasına dayalı uygulamalar ve düşünsel etkinlikler, bu kavramların dünya çapında yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

“Küreselleşmenin sonuçları düşünüldüğünde, konumuzla en yakından ilgili olan sonucu Terörün Küreselleşmesi ve yaygınlaşmasıdır. Gerek ulus- devletlere karşı özerlik eğilimi taşıyan alt kültür gruplarının terörist saldırıları, gerekse gittikçe yaygınlaşan ve bireysel olarak kullanılabilen teknolojik silah olanakları ve canlı bombalar ya da 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi, silaha dönüştürülen uçaklar, terörizmi her geçen gün yaygınlaştırmaktadır. Bir yandan iç savaş niteliğindeki askeri saldırılar, öte yandan intihar eylemleriyle öne çıkan

¹¹⁵ İki kez Nobel'e aday gösterilen, fizik, kimya ve moleküler biyokimya konusunda dünya çapında üne sahip olan Oktay Sinanoğlu, son günlerde sıklıkla dile getirilen “İslami Fundamentalizm” kavramının suni olarak üretildiğine dikkati çekerek Radikal İslam'ın, Pentagon'da üretilmiş bir kavram olduğunu belirtmiştir.

bireysel terör, bütün bu ayrılıkçı terör hareketlerinin ortak özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklerini verdiğimiz bu saldırılar, terörist yöntemleri olabildiğince yaygın hale getirmekte, kendilerine karşı terörist yöntemler kullanılan ulus-devletler de kendilerini korumak için aldıkları sert önlemler ile terörizmin Küreselleşmesine neden olmaktadır. 11 Eylül terörizmi ve onu izleyen A.B.D' nin Afganistan hareketi bu konuda verilebilecek en güzel örnektir.”¹¹⁶

Küreselleşme hangi bağlamda ele alınıralsa alınsın, sonuçları üzerinde bir konsensüse varmak zor gibi görünüyor. Küreselleşmenin sonuçlarının, atfedilen değer, ortaya konulan bakış açısı veya ideolojik yaklaşıma göre değişkenlik göstermesi, kavramın tartışmalı bir alanda hareket ediyor olmasına bağlanabilir.

Küreselleşme kavramını ideolojilerden, siyasal ve ekonomik yönlerden bağımsız olarak ele aldığımızda, insan haklarının küresel değerler olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan bakıldığında, meşruluğunu, demokrasi ve insan hakları ile etik bir temele oturtmayı hedefleyen küreselleşme ideolojisinin sonuçları üzerinde bir uzlaşma sağlamak zor gibi görünse de, bazı çıkarımlar yapılabilir.

Örneğin, siyasal küreselleşmenin ulus-devlet yapısı üzerinde meydana getirdiği erozyon, bireylerin o devletin yurttaşları olmaları nedeniyle talep ettikleri yurttaşlık haklarının yanı sıra, temel insan hakları taleplerinin de uluslararası denetim mekanizmalarınca ele alınmasını sağlıyor. Uluslararası toplumda saygın yer edinme iddiasındaki bir ülkenin veya bu saygınlığı taşıyan bir devletin mevcut konumunu koruyabilmesi açısından, sözü edilen taleplere duyarsız kalması beklenemez. Bu açıdan bakıldığında insan haklarının korunması sorunu, artık o ülkenin içişleri olmaktan öte bir anlam taşımakta; hukuksal, toplumsal ve ekonomik düzenlemeler için de referans oluşturmaktadır.

Küreselleşmenin siyasal boyutu, ulus-devlet yapısının temelini oluşturan yurttaşlık kavramını değersizleştirilmesi veya en azından sorgulanır hale getirmesi, kültürel haklar bağlamında azınlık haklarının güçlenmesine neden olmakta, bu da karşı tepki olarak aşırı milliyetçilik gibi bazı ideolojik yönelimlere ivme kazandırmaktadır. Böyle bir gelişmenin toplumsal yaşamı, devlet düzenini, ülkenin bütünlüğünü bozduğu iddiası da, temel hak ve hürriyetleri baskılayıcı bir takım anayasal düzenlemeleri beraberinde getirebilmektedir.¹¹⁷

Tüm bu anayasal düzenlemeler ve Küreselleşme trendinin, iletişim teknolojisinin gelişkinliği ile birleşerek dünyamızı küçük bir köye dönüştürdüğü günümüzde; bireyler ve toplumların, yönetenlerden beklentilerinin giderek yükselmesi, gelişmiş ülkeler halklarının

¹¹⁶ KONGAR Emre, “*Küresel Terör ve Türkiye*” Remzi Kitapevi, 2001, ss; 29-34.

¹¹⁷ ORUÇ Hikmet, “*Küreselleşmenin Siyasi Boyutu Bağlamında İnsan Haklarının Korunması Sorunu*”, http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/45/web/makaleler/Hikmet_ORUC.htm

refah düzeyine ulaşabilme arzularının ortak ve yaygın bir isteğe dönüşmesi, bilgi çağının doğal bir sonucu olarak az gelişmiş toplumların tabu niteliğinde algıladıkları ve tartışmaktan kaçındıkları konulara ilişkin düşünsel barajların yıkılması, sosyoekonomik farklılıkların temelinde yatan vahşi kapitalizm ve emperyal sömürü düzeninin giderek ve tırmanma trendini artırarak açığa çıkması gibi etmenler, korkulur ki görünür gelecek içerisinde terör olaylarının azalması değil artması sonucunu doğuracaktır.¹¹⁸

3.4 TERÖRÜN KÜRESELLEŞMESİ

Siyasi, ekonomik ve kültürel kavramların tanım değiştirerek küreselleştiği, bir başka ifadeyle dünyadaki birçok kavramın önüne küresel konduğu bir dönemde, 11 Eylül saldırılarını, Küreselleşmenin Terör ve Terörizmde kendini göstermesi şeklinde adlandırabiliriz. Yeni bir döneme, iletişim-bilişim devrimi dönemine geçen dünya, soğuk savaş sonrasında, bu yeni döneme uyum sancıları yaşıyordu. Gerek Taliban gerek Usame Bin Ladin, gerekse bunların ürünü olan 11 Eylül terörü, işte bu uyumsuzlukların sonuçlarından biridir. Bu çerçevede, 11 Eylül terörü sadece sonuçları itibariyle değil, kaynağı itibariyle de, Küreselleşmeye, yani onu doğuran soğuk savaşa bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Aslında, 11 Eylül ABD’yi vursa da sonuçları itibariyle küreselleşmeye yapılmış bir saldırıdır. Amerika bu sürecin lideri olduğu için saldırıya uğramıştır. Bu konuda Emre Kongar; “Pentagon, Amerikan’ın askeri gücünü, New York’taki Dünya Ticaret Merkezi’nin ikiz kuleleri ise ekonomik egemenliği simgeleyen hedeflerdi.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Nitekim 11 Eylül teröründen hemen sonra, Amerika Birleşik Devletleri, tıpkı Huntington’un¹¹⁹ önerdiği gibi, yeni bir döneme giren dünyayı yeniden düzenlemek için harekete geçmiştir. İlan edilen savaş, Amerika Başkanının sözleriyle, terörizme karşı uzun vadeli bir mücadele idi ve uluslararası bir koalisyon gerektiriyordu. Böylece sadece Usama bin Ladin’in değil, Taliban rejiminin de sonu ilan edilmiş oluyordu. Tabii ne Usame bin Ladin ne de Taliban rejiminin ortadan kaldırılması, küreselleşen terörün kökünü tümüyle ortadan kaldıracaktır.¹²⁰

Yine Kongar gibi terörün küreselleşmesini, 11 Eylül saldırılarıyla bağdaştıran araştırmacı yazar Faruk Örgün bu görüşünü, saldırılardan sonra tüm dünya ülkelerinde aynı tedirginliğin hüküm sürmeye başladığını ve saldırıya uğrama sırasının kimde olduğu korkusunun, tüm

¹¹⁸ ÇİTLİOĞLU Ercan, “*Gri Tehdit Terörizm*” Ümit Yayıncılık, 2005, s; 20.

¹¹⁹ HUNTINGTON Samuel Phillips, ABD’li Siyaset Bilimci, Türkiye de ve Dünyada “*Medeniyetler Çatışması*” adlı kitabıyla tanınmaktadır. Huntington, 1988 tarihinde yayımlanan kitabında ülkeler arasındaki çatışmaların ve ülkelerin kendi bünyelerinde yaşanan çatışmaların giderek kültürel ağırlık kazandığını savunur. Yazar, küreselleşme sürecinde Müslümanlar ile Müslüman olmayanlar arasındaki çatışmaların artacağı öngörüsünde bulunmaktadır. Huntington, milli devletlerin 21. yüzyılla birlikte artık merkezi siyasi rolünü tamamladığı görüşüne asla katılmamaktadır.

¹²⁰ KONGAR Emre, “*Küresel Terör ve Türkiye*” Remzi Kitapevi, 2001, ss; 81-82.

ülkelere yayılmasına bağlamış, bu saldırıların hedefine ulaştığını ve terör korkusunu artık tüm dünyanın hissettiğini, terörün küresel bir korku haline dönüştüğünü belirtmiştir. İncelendiğinde, 11 Eylül 2001 tarihine kadar gerçekleşen terör eylemlerinin bir ülkeyi ya da bir coğrafi bölgeyi etkilediği görülmektedir. Genellikle terör eylemlerinden direkt olarak o ülkenin insanları etkilenir ve teröre çözüm arayışları o bölge ülkeleri tarafından aranır. ABD'ye yapılan terör saldırısından sonra terörle ilgili tüm kavramlar ve teröre yaklaşım değişmiştir. Bu değişim hem tüm insanlığı hem de tüm devletleri etkilemiştir. “ Terör 19. yüzyılda pusu kurup adam öldürmek, el bombası atmak ve dinamit patlatmaktı. 20.yüzyılda teröre Kalaşnikof türü silahlar, bubi tuzakları ve gerilla taktikleri eklendi. Şimdi ise, yüksek teknoloji ve korkunç tahrip gücü dönemi yaşanmaktadır. Yani, terör yeni bir dönemi başlatmıştır. ¹²¹

“Anarşizmin simgesi siyah bayraklarla meydanlara son kez indiği, 1968 Öğrenci Olayları olarak adlandırılan yıllardan başlayarak kitlesel bir fenomene dönüşme eğilimi gösteren terörizmin, küresel bir kimlik kazanacağı, herhalde hiç düşünülmemiştir. 1970’li yıllardan başlayarak önceleri El-Fetih (Al Fatah), El- Fetih’in Filistin Kurtuluş Örgütü’ne (FKÖ) dönüşmesinden sonra Abu Nidal ve George Habbaş’a bağlı radikal fraksiyonların PFLP (Popular Front for Liberation of Paletsine – Filistin’in Kurtuluşu İçin Halkçı Cephe) 1970’li yıllarda uyguladıkları yolcu uçağı kaçıрма modelinin, günümüzde uçakların bir silah olarak kullanılacağı terör eylemlerine dönüşeceği akıllara hiç gelmemiştir. Soğuk savaş döneminin iki kutuplu rekabetçi dünyasında yeşeren ideolojik boyutlu Kızıl Tugaylar (Red Brigades)¹²², Baeder- Meinhof (Karl Baeder- Ulrike Meinhof) ¹²³ gibi Marksist-Leninist kimlikli terör örgütlerinin, günümüz tek kutuplu dünyasında radikal dini ve mikro-milliyetçiliğe dayalı örgütlere esin kaynağı oluşturabileceği de geleceğe dönük projeksiyonlar içerisinde yer almamıştır” şeklinde bir makalesinde görüş bildiren Ercan Çitlioğlu’na göre de, insanlık tarihi boyunca var olan ve insanlığın var olduğu sürece devam edeceği bir gerçeklik kimliğindeki “Terör”ün “Küresel” sözcüğü ile birlikte anılmasının miladı, 11 Eylül’de New York ve Washington’a yolcu uçaklarıyla düzenlenen saldırılardır. ABD’nin uğradığı hayal gücünü zorlayan bu saldırılara kadar pek çok terör örgütünün sınır aşan eylemlerine karşın, terörün küreselleştiği bir sav ya da gerçeklik olarak seslendirilmemiş ve kurama dönüştürülmemiştir. Bu bağlamda, ABD’nin uğradığı terör saldırısı örneklenerek terörizmin küresel kimlik kazanmasına, terörün hedeflerinin küreselleşmesi dayanak yapılmak isteniliyorsa, bu takdirde 1975-1986 yılları arasında 5 kıtada, 22 ülkede 699 eylem

¹²¹ ÖRGÜN Faruk, “ *Küresel Terör* “ Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, Ekim 2001, ss; 38-39.

¹²² 1970 yılında Cagol ve Renato Curcio tarafından kurulan solcu militan örgütün amacı silahlı mücadele vererek devrimci bir devlet kurmak ve İtalya’yı Batı bloğundan çıkartmaktır.

¹²³ 1968 yılında Frankfurt’ta süpermarket yakarak eyleme başlayan Marksist Leninist Alman terör örgütüdür.

gerçekleştirerek 39'u Türk, 72 kişinin ölümü, çeşitli uyruklara mensup 500'ü aşkın kişinin yaralanmasına neden olan ASALA (Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu [Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia]) ve JCAG'nin (Ermeni Soykırımı İçin Adalet Komandoları [Justice Commandos Against Armenian Genocide]) küresel terörün ilk örneklerini sergiledikleri sonucunu çıkarmak gerekir. Ya da El-Fetih ve PFLP'nin,(Filistin Halk Kurtuluş Cephesi [Popular Front for the Liberation of Palestine]) Münih olimpiyatlarında İsraili atletlere düzenlediği terör eylemlerini, Alman Lufthansa uçaklarını Entebbe'ye kaçırmalarını da hedef ve coğrafi konum açısından küresel kimlikli olarak adlandırmak gerekir. Örneğini verdiğimiz sınır aşan terör eylemlerinin gerçekleştirildiği 1970'li yıllarda “ küresel terörizm” ve sergilediği tehditlerden hiç söz edilmemiş olması, bu kavrama yeni bir açılımı gerekli kılmaktadır.

Terör örgütü mensuplarının aynı millet, ırk ya da dine mensup olma ve ortak kimlik özellikleri taşıma yerine çeşitli millet, ırk, din ve mezheplere aidiyetleri nedeniyle homojen olmayan yapıları, 11 Eylül başlangıç alınarak “terörizmin küreselleşmesi” kavramının gerekçesine dönüştürülmek isteniyorsa bu savı da doğrulamak mümkün gözükmemektedir. Örneğin Yaser Arafat önderliğindeki El-Fetih, Filistinli Müslümanlardan oluşan, aidiyet açısından tanımlanması olası homojen bir örgüttür. Ancak El-Fetih'ten ayrılarak çok daha radikal bir düzlemde mücadelelerini sürdüren PFLP'nin lideri Geoege Habbaş Lübnan'lı bir Hristiyandır. Türkiye'yi ilgilendiren bir konu olarak, terör eylemlerini Türkiye sınırları içinde gerçekleştiren ve üçüncü ülkeler yurttaşlarını hedef almayan PKK, eylemsel temelde yerel ancak mensupları açısından çokuluslu bir kimliğe sahiptir.¹²⁴

Verilen bu örneklerden, eylem konulan hedeflerin coğrafi yaygınlık ve çeşitliliği ile örgüt mensuplarının dinsel ve irksal aidiyetlerindeki farklılıklar, yakın geçmişte terör ve küresel sözcüklerinin yan yana anılarak yeni bir kavramın ortaya çıkışına neden olamayacağı anlaşılabilir. Nitekim, geniş bir coğrafyada eylem kapasitesine sahip (coğrafi açıdan küresel), çeşitli milletlere mensup militanlarına (Suudi, Ürdün, Irak, Cezayir, İngiliz, Türk, Malezya, Endonezya, Somali vb) karşın baskın Müslüman ve Sünni / Vehhabi aidiyeti yadsınarak, El-Kaide'ye küresel bir kimlik yüklemenin nedeni; aynı görüş ve öfkeleri paylaşan değişik grupların, bir tür Franchising¹²⁵ sistemi içerisinde, esasen dikey yerine yatay bir yapılanmaya sahip olmakla benzerlerinden ayrılan El-Kaide'nin adını kullanarak eylem gerçekleştirmeleri gibi görünmektedir. Aslında dikkatle incelendiğinde, küresel kimlik kazanan El-Kaide

¹²⁴ PKK'nın dağ kadrosu içinde sayıları 1000-1200 olarak tahmin edilen Suriye ve Irak vatandaşı bulunmakta olup, İran, Ermenistan ve Avrupa ülkeleri vatandaşlarından da katılımlar olduğu bilinmektedir.

¹²⁵ Franchising Sistemi; en gelişmiş anlamı ile, başarılı bir markanın (bu yazıda kullanılan anlamı Örgüt'tür) isim hakkının kullanılmasıdır.

markası altında girilen eylemler değil, bu tür örgütlerin Küresel güçlere karşı olan ideolojik duruşlarıdır.¹²⁶

Çalışmamızın başında da belirttiğimiz gibi, terörizm Roma imparatorları döneminden, Hassan Sabbah'ın Haşhaşin'lerine, İsrailoğullarının Scari'sine, Fransız İhtilali'nin birinci ve ikinci terör dönemlerine, Çarlık Rusya'sındaki Narodnoya Volya ve Narodniklere, Nihilistlere, Hitler'den Mussolini'nin Kara Gömleklilerine, Stalin ve Beria'nın Gulak Takımadalarındaki kamplarına, Korsikalı ayrılıkçılardan, ETA, IRA ve PKK'ya kadar hep vardı. Ancak gerek iletişim olanaklarının yetersizliği, gerek terör kimlikli şiddet hareketlerinin büyük bölümü, Batı'nın kendi değerleri ile çatışmasının ürünleri olduğu için yani Batı'nın Batı ile hesaplaşmasının yansımaları olduğu için, kendi sınırları içinde tutularak küresel bir tehdit olarak adlandırılmamıştır. Bu süreç, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer batılı ülkelerin, ekonomik çıkarları doğrultusunda mücadelelerini, merkezler yerine, enerji koridoru ve dünya yer altı kaynaklarının merkezi sayılan Ortadoğu ve Kafkaslar'da yürüterek kazanım sağlama taktiklerine karşılık "Ötekiler" diye adlandırılanların, varlıklarını korumak için terörü kullanmaları, sonuç olarak "küresel terör" kavramının dünya kamuoyunun gündemine yerleştirilmesini sağlamıştır.

3.5 DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİ VE TERÖR

Terörizm, bilinen ve karşı önlemler geliştirilen alışılmış klasik kalıplamaların dışına çıkarak günümüzde, "basit eylem" temelinden "yarı askeri bir stratejiye" dönüşmüştür. Nitekim terör örgütlerinin ilişkiler sisteminin günümüzde; "devlet destekli, devlet güdümlü, devlet yönetimli" olarak tanımlanması, anılan evrenin uzantı ve sonuçları olarak karşımıza çıkmış bulunmaktadır.¹²⁷

Değişen yenedünya düzeninin, terör kavramı da değişmiştir. Berlin Duvarı'nın yıkılışı, sosyalist sistemin çöküşü ve ABD'nin tek süper güç kalması ve tek kutuplu bir dünyanın oluşması, tüm kavramlar gibi terör kavramını da değiştirdi. 60'lı yıllarda tanıştığımız, 70'li yıllarda yoğunlaşan ve 90'lı yıllara kadar süren terör, yerini yeni terör kavramına bırakmıştır. Eskiden teröristler muhalefet ederlerdi. Şimdiki teröristler muhalefet etmiyor, kahrediyorlar. Eskiden kapitalist dünyaya muhalefet edenlerin kafalarında bir alternatif vardı. Şu ya da bu modelde bir sosyalist sistemi hayal eder, eylemlerinin nihai olarak bu sistemin kurulmasına hizmet ettiğini düşünürlerdi. Yani yıkmaya çalıştıkları şeyin yerine koymak istedikleri bir şey vardı. Günümüzde ise teröristler yerine koyacak bir şey bulamıyorlar. O yüzden de sadece ve sadece yıkmak istemekte sadece öler ve öldürerek, düşmanlık besledikleri bu dünyayı

¹²⁶ ÇİTLİOĞLU Ercan, "Terörizm ve Küreselleşme", Stratejik Analiz Dergisi, Aralık 2007 ss; 77-85.

¹²⁷ ÇİTLİOĞLU Ercan, "Terörizm ve Küreselleşme", Stratejik Analiz Dergisi, Aralık 2007, ss; 78-79.

protesto yolunu seçmektedirler. Yeni Dünya Düzeni'nin teröristi, tıpkı hedef aldığı global düzen gibi, kendisi de globaldir. Onu tanımlayan şey, ne dini, ne milliyeti, ne ırkı nede politik düşüncesidir. Onu tanımlayan şey, “ tutunamayanlardan” “treni kaçırmış olanlardan” olmasıdır.¹²⁸

Aynı sanayi devrimi gibi, küreselleşmede ertelenemez bir insanlık süreci olarak karşımızdadır. Küreselleşmenin ivmesi arttıkça, dünyadan yükselen çılgınlıklar da çoğalmaktadır. Feodal dönemden sanayi dönemine geçerken de insanlık büyük acılar yaşamıştır. Sanayi Devriminin insanlığa kazandırdığı refah ve özgürlük, kan ve gözyaşı ile büyümüştür. Bugün ise, muhakkak ki sanayi devriminden çok daha derin, kalıcı ve büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Eskinin kalıpları tuz buz oldukça, buna uyum göstermekte zorlananların da yaşam çilesi büyümektedir.¹²⁹

3.6 11 EYLÜL SALDIRILARININ KISA ANALİZİ VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

11 Eylül terör saldırıları, gerek kullandığı yöntem, gerek ABD'yi hedef alması ve gerekse yarattığı yıkımın büyüklüğü nedeniyle tüm dünyayı derinden etkileyen sonuçları da beraberinde getirmiştir. ABD'nin tüm dünya çapında terörizme savaş açtığını ilan etmesi ve dünya ülkelerini ya kendileriyle ya da terörle birlikte olma konusunda bir karar vermeye davet etmesi ise, 11 Eylül'ün teröristlerce belirlenen hedefine ulaşip ulaşmadığı hususundaki en önemli yanıttır. 11 Eylül saldırılarının genel nitelikleri incelediğimizde, karşımıza çıkan sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz;

- ABD tarihinde ilk kez kendi toprakları üzerinde bir yabancı saldırıya hedef oldu ve bu olay, tüm Amerikan toplumunda bir şok etkisi yaptı. Böylece küreselleşme olgusu, küreselleşen terör aracılığıyla, Amerikalıların geleneksel güvenlik duygusunu yok etti.
- 11 Eylül terörünün mimarlarını ve uygulayıcılarını, ABD soğuk savaş döneminde bizzat yaratmıştır. Soğuk savaşın bitmesinden sonra işlevsiz kalan eski mücahitler kendilerini yaratan güce karşı terör eylemlerine girmişlerdir. Bundan sonra her ne amaçla olursa olsun, terörist örgütlenmelere karşı Amerika'nın daha dikkatli davranması beklenebilir.
- 11 Eylül terörü, açıkça Müslümanlığın bir mezhebini ideoloji olarak kullanmıştır. Bu durum Müslümanlara karşı tavrın değişmesine ve Müslüman ülkelerin desteklenmemesine yol açmıştır.

¹²⁸ ÖRGÜN Faruk, “*Küresel Terör* “ Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, Ekim 2001, s; 46.

¹²⁹ ALTAN Mehmet, “*Küreselleşmeyi Hazmedemeyen Dünya*”, Sabah , 15.09.2001

- İsrail- Filistin savaşına daha önem verilmiş ve Müslümanlar yalnızlığa terk edilmiştir.
- Bütün Amerikalılarda yaşanan zihinsel etki, artık herhangi bir küçük olayda bile paniğe yol açabilmektedir.
- 11 Eylül terörü sadece insanların kendilerini canlı bomba olarak kullanabildiğini değil, aynı zamanda her türlü ulaşım aracının da, bir terör silahına dönüştürülebileceğini göstermiştir.
- İnsanların uçakla seyahat ederken sürekli korku yaşamasına neden olmuştur.
- 11 Eylül terörü, bireysel ve örgütsel terörün denetlenmesinin çok zor olduğunu göstermiştir. Bireysel terör eylemlerinin ve terör örgütlerinin Küresel olarak denetlenmesi çok zor olduğundan, ulus-devlet modeli, terörizmle mücadele eden dünyada yeniden önem kazanacaktır. Bu çerçevede ulus-devletleri tehdit eden ayrılıkçı yerel terör örgütlerine başka ülkeler tarafından verilen desteğin, teröre karşı Küresel savaş bağlamında azalması beklenebilir.
- 11 Eylül terörü Amerika Birleşik Devletlerine iletişim-bilişim devrimi ile değişmekte olan dünyayı kendi önderliğine ve denetimine uygun olarak yeniden düzenleme konusunda harekete geçmek için gerekli gerekçeleri üretmiştir.¹³⁰

Son madde, 11 Eylül saldırılarının Amerika Birleşik Devletlerine dünya önderliğini ve dünya düzenini kendi çıkarlarına göre belirleme gerekçesini tanıması açısından çalışmamızda önemli bir yer tutacaktır. Zira saldırılar gerekçe gösterilerek, Afganistan hareketiyle başlayan, tüm dünyayı ve özellikle de Orta Asya'yı, Ortadoğu'yu ve bölgede önemli bir ülke olan Türkiye'yi çok etkilediği devam eden sürecin önümüzdeki dönemde, bölgede birçok gelişmeye yol açacağı aşikardır. Bu bağlamda sürecin Türkiye'ye olan etkilerini incelememiz önem arz etmektedir.

3.6.1 11 EYLÜL SALDIRILARININ TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

11 Eylül sihirli bir tarih olarak, küreselleşme tartışmaları bakımından bir dönüm noktası olmuştur. Saldırıyla, dünyanın egemen güçlerinin Soğuk Savaş sonrası kurmakta olduğu yenedünya düzeninde hesap edemedikleri önemli faktörlerin varlığı fark edilmiş, görünürde yapılan bütün stratejik hesaplar ve tasarlanan yeni toplumsal – siyasal – ekonomik dünyanın inşa edilmesi için yapılan, sosyal mühendislik hesaplamaları bir anda boşa çıkmıştır.

¹³⁰ KONGAR Emre, “*Küresel Terör ve Türkiye*” Remzi Kitapevi, 2001, ss; 82-85.

Bazı yazarlar ise, bu saldırıların yeni dünya düzeninin şekillenmesi bakımından ya kasıtlı yaratıldığı ya da kullanıldığı şüphelerini ortaya koydular. Her ne kadar Fukuyama, dünyanın liberal kapitalizmden başka çaresinin ve hayalinin olmayacağını belirtse de, on dokuzuncu yüzyıldaki gibi, yeni kapitalizmin de karşıtları olacak ve insanlara umduklarını veremediği müddetçe tepki çekecektir. 11 Eylül nasıl bir tepkinin ürünüdür, bilinmese de, Fukuyama'nın¹³¹ öngördüğü evrimin düz çizgisel olmadığını, toplumsal değişme sürecinin inişli çıkışlı olduğunu göstermiştir. Değişme ve etkileşim süreci çok faktörlü ve çok yönlü olarak devam etmektedir. Dünyadaki farklı toplumlar, kültürler ve güçler karşılıklı etkileşim içinde yaşanan yeni olaylarla değişme sürecini sürdürmektedirler. Bu süreci gerçek dışı senaryolarla ve tasarımlarla kurgulamak ve yönlendirmek mümkün görünmemektedir.

11 Eylül saldırıları sonrası oluşan ortamda Batıda, Türkiye'yi de etkileyecek terörizm ile mücadele konusunda bazı adımlar atıldığını belirtmiştik. 11 Eylül saldırıları sonucu oluşan terör ortamının ve buna karşı geliştirilen stratejilerin Türkiye'ye olan etkilerini,

- Amerikan stratejilerinin Türkiye'nin jeopolitik konumu açısından önemi,
- Saldırlardan sonra Amerika ve Avrupa'nın Türkiye'nin terörle mücadelesini daha iyi anlaması, başlıkları altında inceleyebiliriz.

3.6.2 11 EYLÜL SONRASI AMERİKAN STRATEJİLERİ VE TÜRKİYE

Saldırılar sonrasında terörizmi cezalandırmak ve terörü önlemek için Amerika'nın ilk yaptığı manevra, Afganistan'da Taliban rejiminin muhafaza ettiği Usame Bin Laden güçlerinin ortadan kaldırılması mücadelesine başlamak oldu. Böyle bir manevrayı gerçekleştirebilmesi için de bu coğrafyaya yakın durumdaki ülkelerle işbirliği içinde olması kaçınılmazdı. Bu anlamda küresel jeopolitikte birtakım değişiklikler ile yeniden yapılanma gerekiyordu. Bunun için jeopolitik ve kültürel boyutundan dolayı Türkiye'nin konumu tekrardan ön plana çıktı. Rusya, Soğuk Savaşın karşı aktörü olmasına rağmen İkinci Dünya Savaşından beri ilk defa ABD öncülüğündeki Batılı güçlerle işbirliğine girişti. Dünyada küresel kararlar alırken ve uygulanırken mutlaka belirli güçlerle işbirliği yapmak ve onların desteğini almak zorunluluğu tekrar önem kazandı. Bunun yanı sıra küreselleştiği iddia edilen dünyada artık dünyayı etkileyebilecek önemli güç merkezlerinden birisinin de Çin olduğu daha açık görülmeye başladı. Bununla birlikte, Amerika'nın dünya üzerinde tek başına bir

¹³¹ FUKUYAMA Yoshihiro Francis, 1952 yılında Chicago'da doğmuştur. ABD Dışişleri Bakanlığında Politika Planlama Dairesinde Ortadoğu uzmanı ve Genel Direktör Yardımcısı olarak çalışmıştır. ABD'nin dünya hegemonyasını meşrulaştırmaya dönük çalışmalarıyla tanınmaktadır. Irak savaşında ABD Başkanı Bush'un en büyük destekleyicilerinden idi. "Tarihin Sonu" adlı kitabıyla ünlenmiştir. Neo-Muhafazakâr politikaların fikir babası ve aynı zamanda bu düşüncenin en ateşli savunucularındandır ve Amerika'nın güç kullanımını savunmaktadır.

kuvvet olmadığı, Avrupa'yı da güç dengeleri içinde hesaba katmak zorunda olduğu gerçeğini görmek gerektiği ortaya çıkmıştır.¹³²

Türkiye açısından meseleye bakılacak olursa, tarihi ve jeopolitik durumu, Türkiye'yi Soğuk Savaş sonrası gelişen olayların içine sürekli çekmektedir. Dışa kapalı, çekingen ve korku içindeki politikalar bugün artık dünya üzerinde tarihi rol oynamanızı engellemektedir. Siz istesenez de istemesenez de kendinizi olayların içinde bulmanız kaçınılmazdır. Dolayısıyla Türkiye'nin uluslar arası gelişmelerde kendi ağırlığını fark edip, buna göre tavır geliştirmesi de kaçınılmaz görünmektedir. Uluslar arası meşru organizasyonların gereği olarak, dünyanın problemlili bölgelerinde Türkiye'nin rol alması, hem kendi rolünün artması hem de etkisi bakımından önem arz etmektedir. BM anlaşması uyarınca İsrail'de gözlemci olarak görev alması her iki tarafın güvenini kazanmış bir ülke olarak etkili olmaktadır. Somali'de, Bosna'da, Kosova'da ve son olarak Afganistan'da aktif rol üstlenmesi Türkiye'nin dünya sistemi içinde özellikli bir yer sahibi olmasını pekiştirmektedir. Sovyetlerin yıkılmasından sonra ortaya çıkan ve bağımsızlıklarını kazanan ülkelerin de Türkiye ile çeşitli bağlar içinde olması, Türkiye'nin Soğuk Savaş sonrası yeni dünya düzeninde veya yeni geliştirilmekte olan global politikadaki durumunu güçlendirmektedir. Amerika'nın veya Avrupa'nın veya başka bir gücün dünya egemenliği mücadelesinde Türkiye hesaba katılması ve göz ardı edilmemesi gereken bir ülke konumundadır. 11 Eylül ve arkasından üretilmeye çalışılan politikalar bunu teyit etmektedir.

Amerikanın güvenlik gerekçesiyle dünyanın problemlili ve stratejik bölgelerine müdahale etmesi aşamasında, küresel politikaları gereği ciddi müttefiklere ihtiyacı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle Afganistan ve Irak müdahaleleri sırasında, yalnız başına bu problemlili bölgelerde hâkimiyet kuramayacağı ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler Türkiye ve Amerika'yı bir postmodern komşuluk ilişkisi içerisine sürükleyecek olayları tetiklemiştir. Türkiye yeniden bir aktör olarak Ortadoğu'ya yüzünü çevirmiştir. Yapısal şartlar dışarıdan belirlense bile, Türkiye için tarih yapma şansı bir kez daha gündeme gelmiştir. Amerikan yönetiminin tek taraflı askeri hegemonya tesisi mücadelesi, terörizme karşı savaş, Afgan ve Irak savaşları gibi kısa zamanda gerçekleşen gelişmeler bir anda dış politika gündemini doldurmuştur.¹³³

¹³² ORTAYLI İlber, “ 11 Eylül Sonrasında Türkiye- Rusya İlişkileri”, NPQ Türkiye, Cilt:4, Sayı:1, 2002.
<http://www.npq-turkiye.com.tr/index.asp>

¹³³ ARAS Bülent, “ 11 Eylül, Ortadoğu ve Türkiye”, Akşam , 07.10.2003.

3.6.3 11 EYLÜL SALDIRILARINDAN SONRA ABD VE BATI'NIN TÜRKİYE'NİN TERÖRLE MÜCADELESİNİ DAHA İYİ ANLAMASI

11 Eylül saldırısı, Batı medeniyetinin dünyanın geri kalan kısmıyla olan problemini hatırlatması bakımından sarsıcı bir etkisi olmuştur. Bir taraftan Soğuk Savaşın sona ermesiyle kendisini dünyanın efendisi görmeye daha fazla yaklaşmış olan ileri toplumlar ve özellikle Amerika, bu kadar teknolojik gelişmeye rağmen evinde vurulabileceğinin en şiddetli şokunu yaşadı. Amerikan insanı kendisinden uzakta cereyan eden olayları televizyonlarından sanki sanalmış gibi izlerken, aniden gerçekliğinin sıcaklığını kendi teninde hissetti. Saldırılardan sonra şarbonlu mektup vakalarının artmasıyla beraber, ne rahat bir biçimde marketler ve toplu yerlere gidebildi, ne de kendisine gelen mektubu tereddütsüz açabildi. Bu anlamda Amerikan toplumu tam özgürlüklerin ve huzurun zirvesine geldiklerini zannettikleri bir dönemde güvenlik ve özgürlük bunalımıyla karşı karşıya kalmıştır. Tarih sonunu New York'ta, Washington'da otururken statik bir resim olarak çekmenin ne kadar yanıltıcı olduğunu 11 Eylül'de yaşananlar göstermiştir. İddianın dayanağını oluşturan Batı medeniyetinin insanlığın mutluluğu için ürettiği 'modernite', içinde insanın bütün arayışlarına cevap verebilecek, teknolojinin dev adımlarla yol aldığı, rasyonaliteye dayalı siyasal (devlet) ve ekonomik (piyasa) mekanizmaların yönlendirdiği, mutlak bir güvenlik ve özgürlük alanının ortaya çıkacağı iddiasını taşıyordu. Bu mekanizmalar insanoğlunun tüm arayışlarına cevap verecek ve insanın güvenliği de, özgürlüğü de artacaktı. Fukuyama bunun 1989 yılından sonra gerçekleştiğini düşünmüştü, fakat yaşanan olaylar ve en son 11 Eylül, işin böyle olmadığını göstermiştir.

11 Eylül, bütün uyarılara kulak kapatanların, kendi bahçelerinde güvenlikte ve özgür olduklarını hissedenlerin, dünyadaki reel durumu kendi içlerinde hissetmeyi başlamaları açısından önemlidir. Bu anlamda tarihin sonu gelmemiştir. Özgürlük ve güvenlik sorunu çözülmedikçe de sonu gelmeyecektir. 11 Eylül öncesine kadar, genelde Batı insanı ama özellikle Amerikan insanı, nerede özgürlük ve güvenlik problemi olursa olsun bunu önemsemiyordu. Çünkü kendisinin kendi mekânında özgür ve güvende olduğunu düşünüyordu. Amerika bir özgürlük alanıydı, özgürlük ve güvenlik problemi hiç bir zaman Amerika'ya yansımayacaktı. Fukuyama 'insanoğlunun arayışı bitmiştir' derken, Batı insanını kastediyordu ve orada da yanılmıştı. Çünkü dünyanın çeşitli bölgelerinde güvenlik ve özgürlük problemi Soğuk Savaşla birlikte ortadan kalkmamıştı. Hem Fukuyama, hem de Huntington Batı merkezli, özellikle Amerika merkezli olarak olaylara baktıkları için çevre ülkelerde olup bitenleri fazla önemsemiyorlardı. Bunu 11 Eylül saldırısının ardından gösterilen tepkileri nakleden Huntington'da açık olarak görmek mümkün. Bu saldırılar, O'na

göre, birbirinden uzaklaşmakta olan Batılı güçleri tekrar ortak bir kimlik duygusu etrafında yakınlaşmaya götürmüştür.¹³⁴

1960'lı yıllardan bu yana terörün ve terörizmin hedefi olan ve onunla mücadele eden bir ülke olan Türkiye'ye, bu haklı mücadelesinde genellikle teröristlerin kendilerini haklı çıkarma çabaları ve terör karşıtı operasyonlarda insan haklarının ihlal edildiğinin ileri sürülmesi nedeniyle hep şüpheyle yaklaşılmıştır. Gerçekleşen 11 Eylül saldırıları ile terörün artık Batı içinde bir tehdit olmaya başladığının ortaya çıkması ile Türkiye'nin yıllar süren terörizmle mücadelesindeki haklılığının, Batı tarafından daha iyi anlaşılması ve artık bu konuya sempati ile yaklaşmasıyla bu şüphe ortadan kalkmaya başlamıştır. Yine İstanbul'da bir sinagoga, İngiliz Konsoloslukuna ve bir İngiliz bankasına Kasım 2003'te düzenlenen saldırılar da, Türkiye'deki terörü yeniden gündeme getirmiş ve Batı'nın Türk otoriteleriyle, terörün çirkin yüzüne karşı yapılacak işbirliğinin yeniden gözden geçirilmesini sağlamıştır.¹³⁵

¹³⁴ ATASOY Fahri, “ *Tarihin Sonunu İlan Eden Küreselleşme*”, 2023 Dergisi, Sayı:42, Ekim 2004.

¹³⁵ MANGO Andrew, “ *Türkiye'nin Terörle Savaşı*” Doğan Kitap, 2005, Arka Kapak Notlarından

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE TERÖR

4.1 TÜRKİYE'DEKİ TERÖRÜN NEDENLERİ VE ALINACAK TEDBİRLER

Başlangıcı “tarih kadar eski” olduğu bilinen terörizm konusunda, ne yazık ki Türkiye büyük acılar çekmiş devletlerden biridir. 12 Eylül müdahalesinden önceki iki sene içinde 32.893 terörist eylem meydana gelen Türkiye’de, 1979 ile 1983 yılları arasında terörizm 4448 kişinin hayatına mal olmuştur. Bu dönemde yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilere göre, 12 Eylül müdahalesinden sonra terörün durduğuna işaret edilmekteyse de istihbarat raporlarına göre aktif Türk terörist gruplarından birçoğu bazı Avrupa ülkelerinde büyük bir başarı ile yeniden örgütlenmişlerdir. Çeşitli Avrupa ülkelerinde, 15 değişik aşırı sol fraksiyonun çeşitli örgütleri kurulmuştur. Avrupa’da, çoğu o dönemki Batı Almanya’da olmak üzere 408 örgüt ve bölücü terörist örgütlerinde 118 fraksiyonu bulunduğu bilinmekteydi.¹³⁶

Türkiye’de tezgahtlanan siyasi oyunlar, 1960’lı yıllardan başlayarak safha safha ortaya getirilmiş ve sahneye konmuştur. Anarşi dalga dalga yayılmış, sadık ve çalışkan Türk işçisi, okulunu biran önce bitirmekten başka amacı olmayan Türk öğrencisi, devletine, hükümetine itaatkar Türk vatandaşı, örf ve adetlerine bağlı Türk halkı birdenbire kendini Devlete karşı organize hareketlerin içinde buluverdi. Türkiye bu hale kendiliğinden, tesadüfen gelmemiştir, gelemezdi. Bu oyun senelerce önce senaryosu yazılmış, provası ufak çapta yer yer yapılmış ve planmış bir trajedi idi.¹³⁷

1961 Anayasası ile oluşturulan geniş hürriyetler ortamında Türkiye, yeni ve farklı arayışlara sahne olmuştur. Tarihinde ilk kez batılı anlamda tanımlanabilecek işçi ve burjuva sınıflarıyla yeni paylaşım, bölüşüm tartışmaları gündeme gelmiş, hatta parlamentoya girmiştir. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi, insanların ufuklarını genişletmiş, talep ve beklentilerini artırmıştır. Kırsal kesimden kentlere olan yoğun göçlerin sonucu şehirlerde yaşayanların oranı, köylerde yaşayanlara nazaran hızlı bir artış göstermiştir. Ancak bu dönemde ekonominin sunduğu imkanlar, hızla gelişen ihtiyaçların gerisinde kalmıştır. İşte böylesi bir ortam içerisinde toplumun başta öğrenci ve işçi kesiminde kıpırdanmalar başlamıştır. Bu kıpırdanmalar 1967 yılında o zamanki ismiyle Federal Almanya’nın Berlin kentinde öğrenci olayları şeklinde kendisini göstermiş ve sonra hızla yayılarak tüm Avrupa’ya ve Türkiye’yi de kapsamıştır.

¹³⁶ İTİL Turan, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*” Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994, ss; 29- 30.

¹³⁷ SONGAR Ayhan, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*”, Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994, ss; 148- 149.

Bu olayların başlangıcından bir yıl sonra 1968 Haziran ayında Türkiye’de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile Ziraat Fakültesi’nde öğrenci olayları görülmeye başlanmıştır. Ardından olaylar İstanbul’a sıçramış, birbiri ardına üniversite işgalleri görülmüştür. Masum öğrenci talepleri şeklinde başlayan bu hareketler o zamanlar kamuoyunda tepki ile karşılanmamıştır. Çünkü dağıtılan bildiriler; “... hareketimiz sağ ya da sol eğilimli değildir. Amacımız üniversite reformunu gerçekleştirmektir.”, “...amacımız yanlış anlaşılmasın, kolay sınıf geçip, kolay diploma almak peşinde değiliz. Sadece bozuk eğitim düzeninin düzeltilmesini istiyoruz...” gibi masum istekleri içermekteydi. Ancak üniversite gençliği içerisinde silahlanmanın ilk kez bu dönemde başlaması, altı çok önemle çizilecek bir gerçektir.

Şu ana kadar özetle belirttiğimiz 1960’lı yıllardan itibaren yoğunlaşan terör hareketlerinin günümüze kadar dört ayrı dalga halinde Türkiye’yi etkilediği ve etkilemeye devam edeceği, çağdaş dünyada Türkiye kadar çok yönlü terör saldırılarına konu olmuş başka bir toplum bulmanın kolay olmadığı ortadadır.

Türkiye’deki terörist hareketleri ve nedenlerini araştırmacı – yazar Emre Kongar 4 ana grupta sınıflandırmaktadır. Türkiye’nin yakın geçmişinde kanlı olaylara ve dönüm noktalarına neden olan bu dört terör dalgası şunlardır;

- Ermeni Terörü,
- 1970’li Yıllardaki Sağ- Sol Çatışmaları,
- Irkçı – Bölücü Terör,
- Kökten Dinci Terör.

4.1 1 ERMENİ TERÖRÜ

Türkiye “ Siyasal Terör” ile hem yurt içinde hem de yurtdışında yoğun olarak 1970’li yıllarda tanışmıştır. Yurtdışında Ermeni Terörü, pek çok dış temsilcimizin ve diplomatımızın hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

Kökleri, 1774 Kaynarca Antlaşmasında, Rus Çarı’nın, Osmanlı topraklarındaki “Ermenilerin Koruyucusu” olarak kabul edilmesine kadar dayanan, esas olarak ise, zayıflamakta olan Osmanlı İmparatorluğu’nun Rusya, İngiltere, Almanya ve Fransa arasında bölünmesi anlamına gelen Doğu Sorununun yarattığı bu terör hareketi, Türklerin, Ermenilere “soykırım” (Jenosid) uyguladığı yanlış iddiasına dayalı olarak günümüzün siyasal gündemine taşınmıştır. Ermenilerin yurtdışındaki terörist örgütü olan Asala terör örgütü,

1970’li yıllarda başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, pek çok dış ülkedeki devlet temsilcimizi öldürerek yeni bir terör dalgası yaratmıştır.¹³⁸

Ermeni terörünün kökenine indiğimizde sorunun, bu milletin tarihinde halkın kendisini özellikle şiddete adamaya iten olağanüstü bir Türk – Ermeni geriliminden beslendiği görülmektedir. Ermeniler, “Hristiyan Monofizist Mezhebine”¹³⁹ bağlı oldukları için, İslam ve Türk düşmanlığına daha yatkın bir millettir. 19. yüzyılda yoğunlaşan ve şiddetlenen Uluslar arası alanda en akıldışı ve zararlı terör hareketlerinden biri haline gelen Ermeni terörizmi, 19 yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Osmanlı imparatorluğu’ndaki iç meselelerin kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Ermeni tarihinin geçmişi incelendiğinde bu tarihin uzun, karmaşık, kısmen karanlık ve genellikle münakaşalı olduğu görülmektedir. İncelenecek birçok döküman vardır ama bu döküman ve gelenekler bağımsız bilim adamları tarafından, birçok eski uygarlıkta olduğu gibi, titiz ve sıkı bir şekilde araştırılmamıştır. Mesela, Mısır, Yunan ve Roma tarihi esas olarak tarafsız tarihçiler tarafından yazılmış, bu uygarlıkların tarihi ile ilgili metinler, eski geçmişi yüceltmekten hiçbir hissi kazancı olmayan kişiler tarafından mümkün olan her açıdan incelenmiştir. Ermeni tarihi ise çoğunlukla Ermeniler tarafından incelenip yazılmıştır. Aynı şeyler tarihlerinde birçok olumsuz olay yaşamış olan Gürcü, Bulgar ve Macarlar için de söylenebilir ama Ermenilerinki çok aşırı bir durumdur. Çünkü kendi tarihini yazan bir kimse tarihini yüceltmek ve onun tartışmalı noktalarını objektif bir biçimde incelemekten kaçınmak eğilimindedir. Ermenilerde bu özellikle görülmektedir. Bu durum 20. yüzyılın ortalarından itibaren iyice açığa çıkmıştır. Bunun sonucu olarak Ermeniler, hissi bir dramatizasyonla çok eski çağlardan beri üstün faziletlerle sahip, gazi bir millet olarak tanınmış, hem eski çağlarda hem de günümüzde haksızlığa kurban olduklarına inanılmıştır. Böyle bir yöntem özellikle göçmen bir milletin kültüründe kendi kendini güçlendirir. Ermenilerde modern tarihi kendi geçmişleriyle karıştırmışlar ve onu bir mitoloji haline çevirmişlerdir.¹⁴⁰

Türk diplomatları ile yurtdışındaki diğer “ yumuşak noktaları ” hedef alan Ermeni teröristlerin faaliyetleri 1975- 1985 yılları arasında on yıl kadar sürmüştür. Birkaç terörist gruptan oluşan bu terör hareketinin içindeki gruplar bazen birlikte çalışıyorlar bazen de birbirlerine rakip oluyorlardı. Bu gruplardan en önemlileri 1975 yılında Beyrut’ta kurulan ASALA (Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu) ile JCAG (Ermeni Soykırımı İntikam Komandoları)’dır. JCAG’ın, Sovyet Rusya’nın çöküşünden sonra bağımsız

¹³⁸ KONGAR Emre, “ Küresel Terör ve Türkiye” Remzi Kitapevi, 2001, s: 86.

¹³⁹ Monofizist Mezhep anlayışı, Hz. İsa’da ilahi ve insani tabiatın birleşerek tek bir tabiat haline geldiğini kabul eden Hristiyanlık inancıdır.

¹⁴⁰ HENZE Paul B, A.B.D. Dışişleri Danışmanı, Washington D.C., A.B.D., “ Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı” Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994, ss: 173- 174.

Ermenistan’da iktidarı paylaşan eski Taşnaksutyun’un (Ermeni İhtilal Federasyonu) kollarından biri olduğu düşünülmektedir. Türk diplomatlarını öldüren Ermeni teröristler yıllar önce cereyan etmiş olan sözde olayların sözde intikamını almaya kalkışmasının sebebinin iki cevabı vardır.

- Tipik diaspora davranışından kaynaklanan yeni nesil Ermenilerin nesil kimlikleri ve neyin nesi oldukları hakkında düşünce lüksüne kapılarak milli hasletlerini yaşamak, köklerini araştırmak ve başka bir ifadeyle özellikle erimekte olduğu yerlerde kendi toplumlarının birlikteliğini sağlama gayreti ile anarşizmin tanımında söz edilen “ eylem yoluyla propaganda ” yoluna başvurmalarıdır.
- Ermeni terörizminin 1975 yılında başlamasının diğer bir nedeni ise, Lübnan’daki iç savaşın devlet otoritesinin çöküşüne yol açması ve şiddete dayalı hareketlere örnek olmasıdır. Ermeni toplumu, Lübnan iç savaşında tam manasıyla ortada kalmıştır. Daha önce ülkede egemen taraf olan Hristiyan Marunilerle genellikle birlikte hareket ederlerdi. Ama bu sefer Maruniler güçlerini kaybedince, şiddet eğilimindeki Ermeniler Filistinli militanların yanında yer aldılar. Bunun sonucu olarak ASALA, Filistin Kurtuluş Örgütünün en radikal kollarından biri olan Marksist görüşlü Filistin Halk Kurtuluş Cephesi tarafından desteklenmeye başlandı. Ermeni militanlar başka terörist örgütlerle de ilişki kurdu. 1980 yılında Güney Lübnan’ın Sayda şehrinde yaptıkları basın toplantısında ASALA o tarihten itibaren ayrılıkçı Kürt örgütü PKK ile işbirliği yapacağını ilan etmiştir. Bu durum terörizm için fesat ve fırsat ortamını doğuracaktı.¹⁴¹

Türk diplomatlarına 10 yıl süreyle düzenlenecek saldırıların ilki, 1973 yılının Ocak ayında Mıdırgıç Yanıkyan adındaki bir Ermeninin, Amerika’nın Los Angeles Türk Başkonsolosu ve yardımcısını, davet ettiği bir yemekte soğukkanlılıkla öldürmesiyle başlamıştır. Yanıkyan bu eylemiyle ASALA ve diğer terörist örgütlere emsal olmuştur.

24 Ekim 1975’te, ASALA’nın kuruluşundan dokuz ay sonra, Paris’teki Türk büyükelçisi korumasıyla birlikte şehit edilmiştir. Bunu takip eden yıllarda Fransa, Avusturya, Yunanistan, Hollanda, İspanya, İsviçre ve hatta Avustralya gibi uzak ülkelerde Türk diplomatları birbiri ardına suikastlara kurban gitmiştir. Bu saldırılarda diplomatların aileleri ve yakınlarından da öldürülenler olmuştur. 1978 yılının Haziran ayında Madrid’de Türk

¹⁴¹ MANGO Andrew, “ *Türkiye’nin Terörle Savaşı* ”, Doğan Kitap, 2005, ss; 23-24.

büyükelçisinin karısı, 1979 yılının Ekim ayında Hollanda büyükelçisinin oğlu öldürülmüştür. Farklı ülkelerde Türk Hava Yolları turist bürolarına saldırılar olmuş, Ermeni teröristler Mayıs 1977’de Yeşilköy Havaalanına ve Sirkeci Garına, 1982 yılında da Ankara Esenboğa Havaalanına saldırarak hiçbir ayırım gözetmeksizin terör estirmişlerdir. Arkasından Orly Havaalanı’ndaki dört Fransız, iki Türk ile bir Amerikalı ve bir İsveçli’nin öldürüldüğü bombalama olayı gerçekleştirilmiş, nihayet bu olaydan sonra Fransız makamları harekete geçmek zorunluluğu hissetmişler ve Ermeni teröristler kontrol altına alınmaya başlanmış ve alınan bu tedbirler sonuç getirmiş ve saldırılar durma noktasına gelmiştir. Ermeni terörünün Türk sivil hedeflerine karşı saldırıları, Fransa ve öteki yabancı hükümetlerin görmezden gelmesi nedeniyle on yıl kadar sürmüş ve tam 21 ülkedeki 110 terör olayında 42 Türk diplomatı şehit edilmiştir.¹⁴²

Başlangıcı aslında 1800’lü yıllara kadar uzanan ancak 1975 yılından başlayarak ASALA terör örgütünün eylemleri ile Türk kamuoyunun gündemine giren Ermeni sorununun; bugün kazandığı alan ve Türkiye’yi sıkıştırmaya başlayan siyasi niteliğini algılayabilmek, irdeleyebilmek ve değerlendirebilmek için, bu olayların tesadüfi değil, çok uzun yıllardır sürdürülen planlamaların sonucu olduğunu bilmemiz gerekir.

Bugün, Arjantin’den başlayarak Avustralya ve Amerika’ya kadar aralarında pek çok Avrupa ülkesinin de bulunduğu devletlerin; “ Ermeni Soykırımı” konusunda ulusal ve eyalet parlamentoları ile belediye meclislerinde (ki buna Avrupa Parlamentosu da dahildir.) aldıkları Türkiye’yi suçlayıcı kararların, hangi evrelerden geçerek bu noktalara vardığı bilinmediği sürece, bu olayın hangi noktalara taşınacağı konusunda da kestirimlerde bulunmak, elbette Türkiye açısından olanaksız bir hale dönüşmektedir.

Ermeni terörünün temelinde “ tarihi bir hesaplaşmanın ” yattığı ve bu hesabın önce terörize edilerek sonrasında siyasileştirildiği, çıkış ve dayanak noktaları göz ardı edildiği sürece, Türkiye’nin önümüzdeki yıllarda bu konu ile ilgili olarak daha pek çok kriz yaşayacağını ileri sürmek, tarihi gerçekler dikkate alındığında bir kehanet sayılmamalıdır.¹⁴³

Birçok sorunla karşılaştığımız ve karşılaşacağımız Ermeni terörü sorunu, intikam adı altında, Türklerin Ermenilere soykırım uyguladığı iddialarını dünya gündemine taşımayı amaçlamaktadır. Daha öncede belirttiğimiz gibi Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi ülkelerin tarihte olup biten yani tarihsel boyut taşıyan bir konuda siyasi kararlar alarak Türkiye Cumhuriyeti Devletini yargulamaları Ermeni soykırımı iddialarını dünya kamuoyuna taşıma isteklerinin bir göstergesidir.

¹⁴² MANGO Andrew, “ Türkiye’nin Terörle Savaşı ” Doğan Kitap, 2005, s; 25.

¹⁴³ ÇİTLİOĞLU Ercan, “Gri Tehdit Terörizm” Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005, s; 256.

Ermenilerin soykırım ithamları ve siyasi amaçlarla birçok devlet tarafından da desteklenen bu politikanın yanlışlığı, soykırım kelimesinin anlamını tanımlamakla ortaya çıkacaktır. Çünkü soykırım kelimesi Jenosid (Genocide)¹⁴⁴ anlamına gelmektedir. Yunanca “soy” demek olan “ genos” ve Latince “kesmek”, “öldürmek” anlamına gelen “ caedere” sözcüklerinden oluşan bir birleşik kelimedir. Irksal, dinsel yada ulusal bir grubun sistematik bir biçimde yok edilmesi anlamına gelmektedir. Nazilerin iktidara geldikleri 1933 yılından itibaren başlayan ve İkinci Dünya Savaşı’ını da kapsayarak 1945 yılına kadar hızlanan biçimde, Almanya’da altı milyon Musevi’yi sistematik bir şekilde öldürerek yok etmelerini belirtmek için kullanılan bir hukuki terimdir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaş suçularının yargılandığı Nürnberg mahkemesinde ortaya çıkan gerçekler ışığında, Jenosid 1946 yılında Birleşmiş Milletler tarafından uluslar arası bir suç olarak kabul edilmiş, 1948’de yine Birleşmiş Milletler tarafından bir uluslar arası sözleşme ile hukukleştirilmiş ve bu sözleşme, Türkiye tarafından da 23 Mart 1951 tarihinde imzalanmıştır.

“Katliam”, Arapça kökenli, “ öldürmek ” anlamına gelen “Katl” ile yine Arapça, “Umum” dan gelen ve “genel” demek olan “Amm” sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan, tarihsel olarak zapt olunan bir yerin, tüm halkını kılıçtan geçirerek öldürme anlamı taşıyan bir kelimedir.

“Mukatele” Arapça kökenli “Katl” sözcüğünden türetilmiş, “karşılıklı öldürme” anlamına gelen bir kelimedir. Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi 1915 yılında olup biten olaylar bir soykırım değil, Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı- Rus Savaşında, önce Ruslar sonra da Fransızlar tarafından kışkırtılan Ermenilerin, iki ülke arasındaki savaşa “içerden” katılmaları sonucunda ortaya çıkan bir “karşılıklı öldürme” yani “Mukatele” olayıdır. İlk ve Ortaçağlarda tüm imparatorluklar, yani devletler, din esasına göre örgütlenmiş olduklarından, bunlar arasındaki bütün savaşlar ve kendi tebaaları olan farklı dinlerden ve mezheplerden insanlara uyguladıkları yok etme yöntemleri, çağdaş bir kavram olan “soykırım” (Jenosid) tanımına zorla sokulabilir ama bu teşhis, tarih felsefesi açısından tarihi saptıran bir zorlama olacaktır. Tıpkı Haçlı seferleri, II. Ferdinando’nun İspanya’da ki Museviler ve Müslümanlar politikası, önce Portekizlilerin ve İspanyolların, sonra da Amerikalıların Güney ve Kuzey Amerika kıtalarının yerlilerini (İnkalar, Aztekler, Kızılderililer) yok etme çabaları, Fransa’daki San Bartelemi katliamı da, çağdaş bir kavram olduğu için, o dönemler açısından geçerli olmayan, “Soykırım” (Jenosid) tanımına sokulabilir.

¹⁴⁴ Soykırım’, Yunanca genos (ırk) ve Latince cide (öldürme) sözcüklerinden oluşan, “ırk katliamı” anlamına gelen genocide (jenosid) kavramının Türkçe karşılığıdır. Kısaca bir etnik veya dinsel azınlığın sistematikmen yok edilmesini içerir. Soykırım bir tasarım olarak ilk defa Polonyalı Yahudi hukukçu Raphaël Lemkin tarafından Nazilerin İkinci Dünya Savaşı’nda uyguladıkları politikayı açıklamak için tanımlanmıştır.

Fakat o dönemdeki tüm devletlerarası ilişkiler ve savaşlar, ülkelerin farklı din ve mezheplerdeki tebaalarına uyguladıkları baskılar ya din ya da milliyet esasına göre yapıldığından, bu tanıma girmeyen hiçbir savaş ve toprak işgali hemen hemen yoktur.

“Aynı mantık yani tarihin aynı yorumu, Osmanlı İmparatorluğu’nun katıldığı ve yenilerek yok olduğu Birinci Dünya Savaşı sırasında, İmparatorluğun savaştığı devletler arasında bulunan Ruslara yardım etmek için ayaklanan ve Rus orduları ile birlikte çevrelerindeki Türkleri ve Kürtleri katleden Ermenilere karşı İmparatorluğun uyguladığı tedbirler içinde geçerlidir. Savaş içinde ayaklanarak kendisine karşı savaşa katılan Ermenilere karşı Osmanlı Devleti’nin uyguladığı tedbirleri soykırım olarak kabul etmek için Osmanlıların da, aynen Naziler gibi önce kendi soylarının en yüce ırk olduğuna inanmaları yani ırkçı bir siyasete sahip olmaları gerekirdi. Oysa bilindiği gibi Türkçülük, Birinci Dünya Savaşı sırasında henüz filizlenmekte olan bir ideoloji olarak İmparatorluğun siyasetine egemen değildir. Yani Osmanlılarda ırkçı- milliyetçi ideoloji gelişmemiştir. Gelişmediği içinde, bir başka ırka yada millete, ırkçı – milliyetçi bir bilinçle soykırım uygulaması olanaklı değildir.”

“Ermenilerin, Rusların desteğiyle Türklere ve Kürtlere uyguladıkları katliam, bu çerçevede Türk ve Kürtlerinde, Ermenilere karşılık vermeleri ve Osmanlı İmparatorluğunun da bu durumda Ermenilere karşı aldığı önlemler, bir soykırım değil, Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan trajik bir mukatele olayıdır. Bu mukateleyi, bir soykırım gibi anlamak ve dünya kamuoyuna böyle sunmak, tarihin bilinçli olarak yanlış yorumlanması ve bu nedenle de saptırılması anlamını taşır.”¹⁴⁵

Ermeni’lerin yıllarca sürdürdükleri terör hareketleri, daha sonra da çeşitli taktiklerle Batı ve Dünya parlamentolarında lobi oluşturarak tarihi yeniden yazma ve yasa yoluyla değiştirme girişimleri ve bu milli kinlerini politikaya alet etmek düşünceleri Ermenilere çok fazla bir menfaat sağlamamıştır. Azerbaycan’ın topraklarının bir bölümünü işgal ederek topraklarını genişleten Ermenistan’da, yaşam şartlarının zorluğu nedeniyle genel nüfusu gittikçe azalıp sadece iki milyona inmiştir. Ermeni yöneticiler kin ve intikam ateşini bir kenara bırakıp, Türkiye ve Türklerle ilişkilerini normalleştirmeye çalışmış olsalardı bugün her şey daha olumlu olabilirdi. 2009 yılını yaşadığımız şu günlerde Avrupa Birliği ve Amerika’nın öncülüğünde, Türkiye – Ermenistan sınır kapısının açılması ve ilişkilerin bir ölçüde normalleştirilmesi gayretleri, bu yolda atılmış bir adım olarak değerlendirilebilir.

¹⁴⁵ KONGAR Emre, “*Küresel Terör ve Türkiye*”, Remzi Kitapevi, 2001, ss; 87-89.

4.1.2 1970'Lİ YILLARDAKİ SAĞ – SOL ÇATIŞMALARI

Türkiye’de Ermeni terörünün yaşandığı dönemde, aynı zamanda ülke içinde yaşanan öğrenci olayları ve sağ-sol çatışmaları ülkeyi kan gölüne çevirmiştir. Toplumumuzdaki bağnazlıktan kaynaklanan bu terör ortamı, bugün bile devam etme eğilimi göstermektedir. Bu dönemde yaşanan ortamda, sağ ve sol kavramlarının esas olarak siyasal kavramlar olmalarına karşılık, gerek etnik kavramların gerekse mezhep ayrımı kavramları da bu terör dalgasında kullanılmıştır.

Türkiye, bu terör dalgasına en yetenekli gençlerini kurban vermiş, yükseköğretim kurumları yıllarca kapalı kalarak ülkenin eğitimi büyük bir darbe yemiştir ve sonunda da 12 Eylül darbesi ile 1961 Anayasası’nın getirmiş olduğu pek çok demokratik atılım rafa kaldırılmıştır. Türkiye’nin gündeminde uzun yıllar yer alan bu dönemi biraz daha inceleyecek olursak, günümüze kadar süren sancılı yılların başlangıcı olan “68 Öğrenci Hareketini” ve bunun yansımalarını incelemeliyiz.

1950 – 1960 yılları arasında öğrencilerin uluslar arası sorunlara karşı ilgisizliği dikkat çekmektedir. Bu ilgisizliğin nedenini belki de, dış olaylar konusunda ülkede oluşan mevcut görüş birliğinin bir yansıması olarak görmek mümkündür. Bu dönemde öğrenciler belli başlı üç konuyla ilgilenmişlerdir;

- Komünizm ve Anti-Komünizm,
- Atatürk reformlarının korunması ve gericiliğe karşı mücadele,
- Kıbrıs sorunu

Bu dönemde, gerek ekonomideki dalgalanmalar, gerekse dünyadaki eylemlerin gidişatı, Türkiye’deki öğrenci eylemlerini de tetiklemiştir. Bunun sonucu olarak 1968’den sonra üniversite öğrencilerinin ilgilendikleri konuların içeriği büyük ölçüde değişmiştir. Kıbrıs bu dönemde de önemini korumakla birlikte, Kongo, Vietnam, sömürgecilik, emperyalizm gibi ifadeler artık öğrenci bildirimlerinde sık sık rastlanmaktadır. Bu da solcu olarak nitelendirilen gençliğin ideolojik eğilimini yansıtmaktadır. Bu dönemde Türkiye’nin iç politikasını da yakından ilgilendiren ve etkileyen öğrenci eylemleri, dünya ve Türk literatürüne, “ 68 kuşağı ” olarak, adını yazdırmıştır. 1968’den önce yayınlanan öğrenci bildirimleri kamuoyuna bilgi vermek amacı taşırken, sonraki bildirimler daha dinamiktir ve derhal eyleme geçilmesini ister. Hatta bazı bildirimlerde tehdit ifadelerine rastlanmaktadır. Öğrenci eylemlerinin bu dönemden sonra artık eylemsel bir yönü bulunmaktadır. Öğrencilerin bütün

dikkatleri eğitim ve öğretim sorunlarının yanında, sosyal adalet ve ekonomik kalkınma konuları üzerinde toplanmıştır.¹⁴⁶

Türk öğrencilerinin bu dönemdeki gayesi, benzeri Batılı öğrencilerin ana gayesinden farklıdır. Batılı gençler, savaş sonu gelişen materyalizme karşı çıkmışlardır. Türkiye’de ise gençleri kızdıran neden, ülkenin gelişmemişliğidir. Türkiye’de maddi olanaklar, 1950’den itibaren daha süratli gelişmeye başlamıştı. Fakat devletin kaynakları bu hızlı gelişmeyi finanse etmeye yeterli değildi, ekonomi enflasyona yenik düşmüştü ve ödeme dengesi başta Amerikan yardımı olmak üzere dış yardımlarla ayakta durabiliyordu. Bu dönemde sol görüşlü öğrenciler, ülkenin dertlerine Marksist ideolojiye bağlı yollarla çare bulunabileceğini iddia ediyor ve Türkiye’de ilk olarak 1961 anayasasının verdiği haklarla, hemen hemen serbestçe bunun propagandasını yapıyordu. Solcu öğrenciler, ülke ekonomisinin hızlı kalkınmasının sosyalist bir rejimle mümkün olabileceğine, Türkiye’nin geri kalmışlığının, ülke ekonomisinin kapitalist sisteme bağlı olmasını isteyen Amerikan emperyalizmi yüzünden olduğuna inanmaktaydılar.¹⁴⁷

Türkiye’de sancılı yılların başlangıcı olan “68 Öğrenci Hareketi” dünyadaki gelişmelerden bazı yönleriyle ayrılmaktadır. Gerek dünyadaki gerekse Türkiye’deki öğrenci hareketleri büyük bir coşkuyla başlamıştır. Avrupa’da öğrenci hareketlerinin Türkiye’ye oranla daha az sancılı gelişmesinin, Türkiye’de ise birkaç kuşağı peşinden sürüklemesinin nedenini, Türkiye’nin uzun yıllardır içinde bulunduğu konumla temellendirmek mümkündür. Bu da, Türkiye’de politik olayların, bütün sosyal ve ekonomik alanlarda tayin edici bir rol oynadığı gerçeğidir. Oysa doğal bir oluş çizgisi sürdüren her toplumda politikayı, ekonomik ve sosyal olaylar tayin eder. Çağdaş dediğimiz batı toplumları, kendi yapısına uygun olarak gelişmiştir. Bu süreç orta çağlarda feodal toplumun çöküntüye uğraması, ticaret ve kent hayatının canlanması ve üretimin çoğalmasıyla başlamıştır. Bu gelişme toplumda, burjuva diye adlandırılan yeni bir güç yaratmıştır. Burjuva, ticareti geliştirmek için özgürlük ve güvenlik gereği duymuş, bunun için de kendilerine bunu sağlayacak güçte hükümdarları desteklemişlerdir. Hükümdar ile burjuvanın amaçları denk düşmemiş olsa da, hükümdar onların desteğini kazanmadan zayıf duruma düşeceğinden, burjuvanın desteğini kişisel ve ekonomik özgürlüğü sağlama bağlayan fermanlarla kazanma yoluna gitmiştir. Yüzyıllar sonra, burjuvazi güç sınırını daha da genişletmek ve hükümdarın gücünün sınırını daraltmak isteyince, anayasalara dayanan hükümetler ortaya çıkmıştır. Bütün bu gelişmeler yüzyıllarca sürmüştür. Buradan anlaşılacağı gibi, bu öz yapısal gelişme, ekonomik etkinlikle başlamış, bu

¹⁴⁶ ACAR Ünal – URHAL Ömer, “ Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm ”, Adalet Yayınları, 2007, ss:413-414.

¹⁴⁷ MANGO Andrew, “ Türkiye ’nin Terörle Savaşı ”, Doğan Kitap, 2005, s: 27.

da toplumda yeni bir gücün doğuşuna götürmüş ve bu yeni gücün (burjuva) hükümdarla işbirliği yapması, merkeziyetçi devletin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu ülkeler, doğal gelişme süreci içerisinde temel reformlarını tamamlamışlar, endüstrileşmişler, sosyal adalet ve sosyal güvenlik tedbirlerini almışlar, çalışanların güvenliği ile birlikte asgari refahını sağlamışlar, kalkınmalarını gerçekleştirmişler ve çağdaş uygarlık düzeyinde önde gelen ülkeler arasında yer almışlardır. Bu nedenle, bu ülkelerdeki öğrenci eylemleri rejimi değiştirmeyi amaçlamadığından, kısa sürede kendiliğinden etkisiz hale gelmiştir. Bu sonucu sağlarken, ne rejim istikrarından bir şey kaybetmiş ne de olağanüstü tedbirlere gerek duyulmuştur.

Batı Avrupa dışında kalan birçok ülke, ya bağımsız ve belirli nitelikte bir gelişme gösterecek kadar uzun bir süre dış saldırılardan uzak kalamadılar, ya da Batı dünyasındaki gelişmelerle boy ölçüşecek derecede ekonomik güç ve siyasal güven sağlayamadılar. 19. yüzyıldan bu yana toplumlar ve bölgeler arasında güç eşitsizliği giderek arttı ve sonunda, Batılı olmayan toplumlar gelişebilmek için Batıyı taklit etmeleri gerektiğine karar verdiler. Özet olarak, Batı'ya hızla yetişmek için uğraşan ülkelerin gelişmesi, Batı Avrupa'nın doğal gelişmesinin tersine, değişime siyasal yapıyı değiştirmekle başlamak zorunda kalması ile açıklanabilir. Batı'da ekonomik değişim siyasal değişimi gerçekleştirmişken, Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkelerde siyasal değişim, ekonomik ve sosyal değişime öncülük etmiştir. Türkiye'de yaşanan bu dönemdeki ekonomik-toplumsal ve siyasal değişim, toplumda huzursuzluğu artırmış, dış güçlerinde yönlendirmesiyle, gençlerin, özellikle üniversite öğrenci kesiminin toplumsal hareketlerde başat rol oynamasına neden olmuştur. Bu dönemde, Üniversite reformu sloganıyla başlayan öğrenci eylemleri giderek siyasal bir nitelik kazanmaya başlamıştır. 28 Aralık 1968 günü Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde sağ ve sol gruba mensup öğrenciler arasında çatışma çıkmış, artık sağ ve sol kamplara ayrılan öğrenciler arasındaki mücadele karşılıklı adam kaçırmaya, silahlı çatışmaya ve adam öldürmeye kadar varan bir boyut kazanmıştır. Bu dönemde silah hayatın bir parçası olmuştur. Silah taşımak o kadar olağan hale gelmiştir ki, birçok öğrencinin elinde kalem yerine artık silah vardır. Gençlerin örgütlenip silahlanması olayları tetiklemiştir. Sağcı ve solcu gençlerin karşı karşıya gelmesi ve silahlı çatışmalar kaçınılmaz olmuştur. Dönemin en etkili gençlik örgütlerinin başında bulunan kişilerin düşüncelerine baktığımızda öğrencilerin şiddeti bir araç olarak kullanmaktan çekinmediklerini ve devrimin nasıl gerçekleşeceği konusunda şu üç temel görüş üzerinde tartıştıkları görülmektedir:

- Toplumsal düzen değişikliğinin parlamenter yolla mı, yoksa parlamento dışı bir yolla mı sağlanacağı,
- Parlamento dışı yollarla devrim geręekleőecekse ordu ve b¼rokrasi kullanılacak mı?
- Devrim halk kitlelerinin katılımı sonucu silahlı eylemle mi geręekleőecek?

¼lkenin d¼zenini değiştirmeyi amaçlayan ¼ęrenciler ¼lkenin y¼netimini ele geçirmek için ¼ęrenci derneklerinde değil, ter¼r ¼rg¼tlerinde yer almaya baőladılar. 1965 yılında ‘‘Fikir Kul¼pleri Federasyonu’’ olarak kurulan dernekte bu gelişmelere paralel olarak 1969 yılında ‘‘T¼rkiye Devrimci Genęlik Federasyonu’’ (DEV-GENÇ) adını alıyordu. T¼rkiye Devrimci Genęlik Dernekleri Federasyonu’nun (DEV-GENÇ) 17 – 18 Ekim kurultayında Mahir ayan ve arkadaőları Dev-Genç’in y¼netim kadrosunu ele geçirerek ‘‘T¼rkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (THKP/C)’nin oluşumu için çalıőmalara başlamışlardır.

1974 yılındaki Genel Af’tan sonra T¼rkiye’de sol hareketi açısından ‘‘b¼l¼nme’’ d¼nemi başlamış ve ¼rg¼tler bu d¼nemde Marksizmi, silahlı m¼cadelelerinin siyasi gerekęesi olarak yorumlamıőlar, daha geniş bir ¼rg¼tlenme ile silahlı eylemlere kaldıkları yerden devam etmişlerdir. 20 Eyl¼l 1971 tarih ve 1488 sayılı kanunla 1961 Anayasasının bazı maddeleri ter¼rle m¼cadele kapsamında deęiőtirilmiő, T¼rk Ceza Kanununun bazı maddeleri yeniden d¼zenlenmiő ama T¼rkiye’de ter¼r artarak devam etmiştir. ¹⁴⁸

4.1.3 AYRILIKÇI – B¼L¼C¼ (ETNİK) TER¼R

Ter¼rizmin en tehlikeli t¼r¼ olan Etnik ter¼r ¹⁴⁹ ideolojik, dinsel ya da ekonomik nedene dayanan ter¼rizmden farklıdır. Etnik yani b¼l¼c¼ ter¼ristler, temsil ettiklerine inandıkları etnik grubun siyasi amaçlarına hizmet için eylem yaparlar; bunlar gerilla savaşı yapan gruplarla benzerlik g¼sterirler. Solcu ya da ¼topyacı ter¼rist gruplardan da farklılardır. ¼rneęin Peru’daki Iőıldayan Yol Grubu, Peru H¼k¼metini devirip yerine yeni bir toplum ve h¼k¼met oluşturmak istemektedirler. Etnik ter¼rizm ırkçılığa yakındır; Hitler’in Yahudi soykırımını da bir çeşit etnik ter¼rizm ¼rneęi olarak g¼sterilebilir. Etnik ter¼rizme y¼nelenler iğlerine baőkalarını almaktan hoőlanmazlar; ¼rneęin Tamil Gerillalarına¹⁵⁰ Tamillerden baőkası katılamaz. Fakat PKK ter¼r ¼rg¼t¼, bu konuya istisnai bir ¼rnek olarak g¼sterilebilir. PKK’ya katılarak savaőan bazı Avrupa ¼lkesi vatandaşları vardır. Bunun yanında h¼k¼metleri tarafından PKK ter¼r ¼rg¼t¼ne destek vermek amacıyla g¼nderilen askerler ya da emekli ordu

¹⁴⁸ ACAR ¼nal - URHAL ¼mer, ‘‘ Devlet – G¼venlik, İstihbarat- Ter¼rizm ’’, Adalet Yayınları, 2007, ss; 414- 422.

¹⁴⁹ Etnik Ter¼r konusunda yapılmış en detaylı araştırma Daniel BYMAN tarafından ‘‘ Studies in Conflict Terrorism’’ dergisinin (1998) 21. sayısđ Sf: 149-169 ‘‘ The Logic of Ethnic Terrorism’’ baőlıęı ile yayımlanmıő makedir.

¹⁵⁰ Tamil Ealam Kurtuluş Kaplanları (LTTE) , Sri Lanka’nın Kuzeyinde orduya karşı savaőan bir ¼rg¼tt¼r.

mensupları vardır. Belgelerle ispatlanan verilere göre, Yunanistan'ın PKK'ya lojistik ve askeri destek vermek amacıyla bazı subaylarını görevlendirdiği bilinmektedir. Etnik terörizm, daha az ulusalcı olan dinsel terörizmden de farklıdır; bunlar ulusal düşüncelerin inananlar cemaatini böldüğünü düşünürler; Hizbullahçılar da bu şekilde düşünürler. Türkiye'deki Hizbullahçılar ise dini egemenlik kurmak amacıyla terör eylemlerine başvurmaktadırlar.¹⁵¹

1970'lerde sağ ve soldaki aşırı uçlar arasında adeta bir iç savaşa dönen ideolojik çekişme, 5000'e yakın can almış, akabinde devletin temellerine karşı yapılan saldırılarda 200'den fazla insan ölmüş, Radikal İslami Terör de buna en az 1000 kadar cinayete katılmıştır. Bu rakamlar ürkütücü boyutlardadır. Ancak 1978 – 2009 arasındaki 24 yıl içinde ayrılıkçı PKK örgütünün terör eylemleri sonucu 35000'den fazla kişinin öldürülmüş olmasının yanında bir hiç gibi kalmaktadır.

Örnek olarak incelemek gerekirse; 1968 – 2002 yılları arasındaki otuz dört yıl zarfında, Türkiye gibi ayrılıkçı terörle mücadele eden İspanya'da ETA (Bask Vatanı ve Özgürlüğü Örgütü) 800 kişiyi, İngiltere'de ise IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) Temmuz 1972 yılındaki “ Kanlı Cuma ” gününden bu yana 1800 kişiyi (650'si sivil) öldürmüştür. Bu üç örgüt de etnik terörizm peşindedir. Aynı zamanda ETA ve PKK, Marksist – Leninist görüşlerin çokça rağbet görmediği toplumlarda, Marksist – Leninist bir hareket olarak doğmuştur. Bu örgütler, kopmak istedikleri devletin sivil ve askeri yetkililerine kadar, kendi toplumları içindeki düşmanlarını da sindirmek için cinayetler işlemişler, kendi aşırı milliyetçiliklerini hatta ırkçılıklarını gizlemek için Marksist – Leninist bir maskenin arkasına gizlenmişlerdir.¹⁵²

1980 sonrasında dış destekli ırkçı ve bölücü terörle tam anlamıyla mücadeleye başlayan Türkiye'de, aslında bu terörün kökleri Cumhuriyetin ilk yıllarına dayanmaktadır. Özellikle tam Musul sorunu yani Kurtuluş Savaşı sonrasında Lozan'da sonuca bağlanmamış Ortadoğu petroleri konusu gündeme geldiğinde, İngiliz parmağıyla ortaya çıkan bu terör, o zamanlar daha çok din ağırlıklıydı. Aynı konu bu kez ayrılıkçı, ırkçı milliyetçilik eğilimleri gelişmiş bir biçimde, Yunanistan ve Suriye başta olmak üzere, pek çok ülkenin de desteğiyle yeniden 1980'li yıllarda gündeme gelmiştir.¹⁵³

1960'dan itibaren Türkiye'deki Kürtçülük hareketlerini aşırı sol'un desteklediğini bu dönemde düzenlenen doğu mitinglerinde açık bir şekilde görmekteyiz. Sol örgütler içinde bulunan bölücü gruplar edindikleri Marksist – Leninist birikimlerle Kürtçü örgütlerin

¹⁵¹ TACAR Pulat Y.,” *Terör ve Demokrasi* ”, Bilgi Yayınevi, Kasım 1999, ss; 190- 191.

¹⁵² MANGO Andrew, “ *Türkiye'nin Terörle Savaşı* ” Doğan Kitapevi, 2005, s; 49.

¹⁵³ KONGAR Emre, “ *Küresel Terör ve Türkiye* ” Remzi Kitapevi, 2001, s; 91.

kurulması gerektiğini gündeme getirmişlerdir. 1969 yılı başlarında bölücü örgütlerce siyasal Kürtçülük ve Kürt milliyetçiliği konusunun üniversitelerde okuyan doğu kökenli gençlere benimsetilmesi fikrinde birleşilmiş ve Mayıs 1969'da Ankara ve İstanbul'da sadece üniversite öğrencilerinin üye olabileceği "Devrimci Doğu Kültür Ocakları" (DDKO) kurulmuştur. DDKO Ankara ve İstanbul'dan sonra, Aralık 1970 – Ocak 1971 tarihleri arasında Diyarbakır, Silvan, Ergani ve Kozluk'ta şubeler açmıştır. DDKO'larının taktik ve stratejilerini şu başlıklar altında toplamak mümkündür;

- DDKO başkanları, üyelerini en kısa zamanda emirleri altında hazır bulunduracak,
- Üniversitelerde devrimci eylemlere katılınacak, eylemler Kürtçülüğe yöneltilecek,
- Üyeler silahlanacak,
- Her bölgede yoğun bir şekilde yayın ve propaganda faaliyetlerine girişilecek,
- Irak'ın kuzeyine gençler gönderilip silahlı eğitimden geçirilecek,
- Sabotajcı gruplar kurulacak,
- Dev – Genç ile sıkı ilişkiler sürdürülecek,
- Yurt dışındaki Kürtçülük faaliyetleri ile ilgi sürdürülecek. Bunun için bazı üyeler Avrupa'ya gönderilecek.

1974 yılında çıkarılan genel af ile cezaevindeki lider kadroda bulunan kişilerin serbest bırakılması, yurt dışına çıkanlarında büyük çoğunluğunun geri dönmesi, Marksist – Leninist örgütler içerisinde Kürtçülük konusunda yeniden tartışmalar yaşanmasına ve Kürtçülüğün sol örgütlerin bir iç çekişmesi olarak kullanılmasına yol açmıştır. Yapılan tartışmalar, Marksist – Leninist örgütler içerisinde yetişmiş, Doğu ve Güneydoğu kökenli bazı kişilerin bölücü örgütlere katılmasına neden olmuştur. Bu kişileri kaybetmek istemeyen Marksist – Leninist örgütler de, "Marksizimde Ulusal Sorun" adı altında yapılan kitap çalışmalarında, Kürtlerin ayrı bir ulus olduğu, kendi kaderlerini tayin etme hakkının bulunduğu görüşünü desteklemişlerdir. Sol grupların da siyasal Kürtçülük hareketini desteklemeleri Kürtçülük faaliyetlerinin, Doğu Anadolu bölgesi dışında da etkisinin artmasına neden olmuştur. Bu yıllarda Abdullah Öcalan, Ankara'da başta Tuzluca ve Dikmen olmak üzere değişik semtlerdeki "Kültür", "Güzelleştirme", "Yaşatma" sıfatlı derneklerde çeşitli yaş gruplarından gençleri ve aileleri örgüte kazandırmak için çalışmıştır. Abdullah Öcalan öncülüğündeki grup, 1975 yılında Dikmen semtinde yaptıkları toplantıda ideolojik oluşumun sağlandığı, asgari kadronun oluştuğu sonucuna varmıştır. 1975 yılında üst düzey militanlarla örgütün program taslağı niteliğindeki 68 sayfalık "Kürdistan Devriminin Yolu" isimli broşür hazırlanarak 1976

yılından itibaren faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu illerinde örgütlenme çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdürme kararı almıştır. Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Kars, Ağrı illerinde 1 yıl süre ile “Ulusalçılar”, “Ukocular”, “Kürdistan Devrimcileri” adı altında faaliyet sürdürmüşlerdir. Bu faaliyetleri sırasında genellikle öğrenci gençlik ve akraba aileleri ağırlıklı bir çevrenin örgüte katılması için çalışılmıştır. Yaklaşık üç yıl boyunca Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kadrolaşma faaliyetlerini sürdüren Abdullah Öcalan tarafından örgütün kuruluş bildirgesi o dönemde gizlenmekte olduğu Diyarbakır’da Aralık 1978- Ocak 1979 tarihleri arasında hazırlanmış ve 30 Temmuz 1979 tarihinde Şanlıurfa Milletvekili Mehmet Celal Bucak’a yapılan silahlı saldırı ile PKK örgütünün kuruluşu ilan edilmiştir. ¹⁵⁴

PKK’nın kuruluşunu takip eden iki yıl içinde 354 kişiyi öldürüp 366 kişiyi de yaralamıştır. PKK’nın, faşist ajanları ve bölgedeki reaksiyonerler dediği bu kişilerin tamamı Kürt asıllıydı. Bu arada PKK halktan zorla para toplamaya başlamış ve Öcalan’ın korkutucu şöhreti gittikçe yayılmaya başlamıştı. Ancak Türk Silahlı Kuvvetlerinin müdahalesiyle, Mayıs 1979’da Elazığ’daki PKK örgütü çökertilmiş, çete mensupları yakalanmıştı. Sıranın kendisine gelmesinden çekinen Öcalan 1979’da Suriye’ye kaçmıştır. Doğu Avrupa ülkelerine yaptığı iki kısa ziyaret dışında Türk Hükümetinin baskısıyla 1998’de Suriye’nin kendisini sınır dışı etmesine kadar da bu ülkede kalmıştır. ¹⁵⁵

Türk Silahlı Kuvvetleri’nin 1992’den itibaren giderek arttırdığı karşı taarruz sonucunda, terör örgütü önce gerilemeye sonra da kaçmaya başladı. Türkiye’nin terörizme karşı etkili savaşı Tansu Çiller’in başbakanlığı ve Doğan Güreş’in Genelkurmay Başkanlığı zamanında start almış ve dünya anti- terörizm hareketlerinin en önemlileri arasına girerek tarihe geçmiştir. Türkiye, vekaleten savaş statüsünde ve birden fazla ülke tarafından örgütlenen, lojistik anlamda sürekli desteklenen ve zaman zaman yabancı subay ve eğitmenler aracılığıyla bizzat yürütülen kapsamlı bir terörist saldırıya karşı zafer kazanan ilk ülkedir.

Aslında PKK terörizminin taktiği basit ve anlaşılırdı. Ekonomik anlamda ezik, çoğunluğu Kürtlerden oluşan güneydoğudaki Türk vatandaşlarına, içinde buldukları durumun nedeni olarak, Türk hükümetinin “ırkçılığını” gösteriyordu. Normal şartlar altında böyle bir kampanyanın tutması kolay olmazdı. Zira, Türk hükümetini ve bürokrasisini oluşturan insanların bir bölümü zaten Kürt kökenlidir. Ancak, içler acısı ekonomik durum, güneydoğudaki insanları, ülke idaresinde yer alan ve hali vakti yerinde Kürtleri kendilerinden görmemeye yöneltiyordu. PKK terörizminin uyguladığı taktikte uygundu; Türk hükümetine

¹⁵⁴ ACAR Ünal – URHAL Ömer, “ Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm ” Adalet Yayınları, Ankara 2007, ss; 424-426.

¹⁵⁵ MANGO Andrew, ” Türkiye ’nin Terörle Savaşı ”, Doğan Kitap, 2005, s: 53.

tetik çekerse, devletin güvenlik güçleri harekete geçecekti. Teröristler, bu hareketin ve terörizmi durdurmak için Türk devleti tarafından alınacak her türlü önlemin, sonunda oradaki Kürtleri ezeceğini ve kendileri için artı puana dönüşeceğini hesaplarını yaptılar. PKK terörizmi, her bakımdan zayıf ve halsiz düşmüş bazı bölge insanını, kendi ülkelerine karşı savaşa ikna etmekte işte bu nedenlerden dolayı başarılı olmuştur.¹⁵⁶

Amacı ve hayali “Bağımsız Birleşik Kürdistan” kurmak olan örgüt, bölgede etkili bir aşiret lideri ve milletvekili olan bir kişiye başarısızda olsa silahlı saldırı gerçekleştirmesi, örgütün bölgede etkinliğini arttırmıştır. Aynı dönemde Mardin, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Elazığ illerinde eylemlerin artırılarak sürdürülmesi amacıyla, bölgeye örgüt militanları gönderilmiş ve gerçekleştirilen eylemlerde artık küçük silahlar yerine ağır silahlar kullanılmaya başlanmıştır. Kuruluş aşamasında bir suikast eylemi gerçekleştirebilecek gücü ve yeteneği olmayan terör örgütü PKK kısa sayılacak bir süre sonra gerçekleştirdiği eylemlerle on binlerce insanın ölmesine ve sakat kalmasına neden olmuştur. Gerek Türkiye’de gerekse Türkiye dışındaki Kürtçe konuşan kişilerin yaşadığı bölge, jeopolitik ve ekonomik bakımdan büyük rekabetlere sahne olmuş ve ileride de olabilecek özelliklere sahip bir bölgedir. Her şeyden önce bu bölge su ve petrol bölgesidir. Batılı devletlerin anlayışına göre Kürdistan demek bir bakıma “petrolistan” demektir. Bu bölge üzerinde rekabet eden devletler Kürtçüleri kendi çıkarları yönünde kullanmaktadırlar.¹⁵⁷

Terörizm bir çıkış yolu değildir. Siyasi amaçlarına erişebilmek amacıyla masum insanları tehdit etmek, öldürmek kabul edilebilir bir yöntem olamaz. Türk halkının, PKK terörizmine bakış açısının temeli budur. En temel felsefi ve politik anlamda, insan hayatının değeri temelinde, PKK terörizmi, Anadolu ve Trakya’da yaşamlarını idame ettirmeye, ilerlemeye, saygı ve sevgi içinde var olmaya çalışan bir toplumun gidişatına sekte vurmaya çalışmış, ama başarılı olamamıştır.

PKK terörizmi, kendi insanlarını, yabancı ülkelerin aktardığı finansman ve silahlarla tehdit etmiştir. Stratejik ve taktik anlamda Türk ulusunu zor durumda bırakmak isteyen ülkeler tarafından kullanılmış ve halen kullanılmaktadır.¹⁵⁸

Türkiye’nin Güneydoğu sorunu veya başka bir ifadeyle Kürt sorunu aslında hep büyük devletlerin emelleri ve çıkarları doğrultusunda şekillenmiştir. Türkiye, 1984’ten bu yana yaşanan süreçte yaklaşık 35 binden fazla can vermiş ve yüz milyarlarca doları bulan bir ekonomik kayıp yaşamıştır ve yaşamaya devam etmektedir.

¹⁵⁶ TAMER Vecdi, “ *Türkiye’nin Terörizme Karşı Savaşı* ”, Truva Yayınları, 2007, ss; 89-90.

¹⁵⁷ ACAR Ünal – URHAL Ömer, “ *Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm* ” Adalet Yayınları, Ankara 2007, ss; 427-429.

¹⁵⁸ TAMER Vecdi, “ *Türkiye’nin Terörizme Karşı Savaşı* ”, Truva Yayınları, 2007, s; 92.

4.1.4 KÖKTEN DİNCİ TERÖR

Din insanlığın her döneminde, her bölgede, farklı yönleriyle insanları etkilemiştir. Aynı dinin değişik zaman ve değişik bölgelerde farklı algılanması, farklı yorumlanması söz konusudur. Bu nedenle aynı dine mensup farklı mezhep ve cemaatlerinde, farklı din yorumları vardır.¹⁵⁹

11 Eylül'ün mimarları, ilhamlarını İslam dininden aldıklarını iddia etmişlerdir. Bu iddia, Amerika Birleşik Devletleri başkanı George W. Bush ve demokratik devlet başkanlarının defalarca, karşılarındaki tehlikenin İslamiyet değil terörizm olduğunu belirtmelerine rağmen, “İslami Terör” mefhumunu, yeniden gündeme taşıdı. Oysa tarihe bakacak olursak teröristlerin çeşitli dinlere mensup veya dinsiz olabildiklerini görebiliriz. Bir terörist işlediği cinayeti dini sebeplere bağlayacak olursa, siyasi emelleri için dini kötüye kullanıyor demektir. Bu bakımdan “İslami terörizm” deyimini kullanırken, siyasi amaçlarla dini kötüye kullanıp şiddete başvuranları kastetmek daha doğru olur.

Türkiye, İslam dininin siyasi amaçlar için kötüye kullanılmasına karşı uzun süreli bir mücadele vermiştir. Çağın bilgilerinin yayılmasını, toplumun bu suretle gelişmesini önlemeye, ülkeyi Ortaçağ karanlığına taşımaya çalışan fanatiklerin yarattığı tehlikeleri çok yakından tanımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan çok önce de Osmanlı Devleti, din fanatikleriyle uğraşmak zorunda kalmıştır. Osmanlılar Ortadoğu'daki Arap ülkelerini idare ettiği zamanlarda, halen Suudi Arabistan ve Yemen'de iktidarda olan Vahhabi¹⁶⁰ ve Zeydi¹⁶¹ gibi mezheplerle mücadele etmişlerdi. Bugün İslamcı teröristler, şiddet taraftarı tutumlarının aslında Osmanlı düzenine karşı bir hareket olan Vahhabi- Selefî ekolünden doğduğunu belirtirler. Bu tür aşırı doktrinler Türklerin İslam anlayışına yabancı kalmıştır.¹⁶²

Türkiye'yi esir alan değindiğimiz diğer terör dalgaları gibi dış destekli olarak ortaya çıkan dinci terör, 1980'lerde kendisini hissettirmeye başlamıştır. Muammer Aksoy ve Bahriye Üçok'tan Çetin Emeç'e Uğur Mumcu'ya ve Ahmet Taner Kışlalı'ya kadar pek çok aydın, laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ni savundukları için dış destekli dinci terör örgütleri tarafından katledildiler.

¹⁵⁹ ACAR Ünal – URHAL Ömer, “*Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm*” Adalet Yayınları, Ankara 2007, s; 323.

¹⁶⁰ Vahhabilik ; XVIII. Yüzyılda Arabistan'da ortaya çıkan dinsel ve siyasal akımdır. Kurucusu Muhammet Bin Abdülvehab'dır. Başka mezheplere karşı tavrı çok serttir. Osmanlı Devleti'ne karşı da sık sık ayaklanmalar çıkarmışlardır. Afganistan'daki Taliban bu mezhebe örnektir.

¹⁶¹ Zeydilik ; Bir Şii mezhebidir. Sünniliğe en yakın Şii mezheplerindendir. Diğer Şii mezheplerinden farklı olarak bu mezhepte on iki imam'ın “ ismet” sıfatının doğuştan değil, öğrenme yoluyla kazanıldığına inanılır.

¹⁶² MANGO Andrew, “*Türkiye'nin Terörle Savaşı*”, Doğan Kitap, 2005, ss; 83-84.

Anti- komünist bir yaklaşımla dünyaya egemen olan “soğuk savaş” stratejisinin Türkiye’deki yansımaları olarak ortaya çıkan bu terör dalgası, 28 Şubat 1997’de komünizm’in çöktüğünün onaylanması ve irticanın bir numaralı düşman ilan edilmesiyle biraz duruldu. Tüm bu süreçte işin korkutucu yanı, bütün bu gelişme yani dış destekli olduğu bilinen ve bu odaklarca beslenen, Türkiye’deki çağdaşlaşma projesinin, cinayetlerle desteklenen bir siyasal ve kültürel eylem planıyla engellenmeye çalışılması, Türkiye Cumhuriyetine rağmen gerçekleşiyordu.¹⁶³

Öğrenci olaylarının yaşandığı dönemlerde, sol görüşlü öğrencilerin Dev-Genç adındaki federasyonu, Marksist ihtilalcilerin özü olduğu gibi, onun rakibi, Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) de aşırı sağ görüşlü, ırkçı ve İslami grupların ilk çerçevesiydi. 1970’lerde MTTB’nin dinci gençleri o tarihlerde, Türkiye’deki siyasi İslamcıların ana partisi olan Milli Selamet Partisi’nin (MSP) gençlik teşkilatına yönelmeye başlamıştır. Partinin gençlik teşkilatına “Akıncılar” adını ermişlerdi. Akıncılar 1970’lerde önemli bir tehlike oluşturmuyorlardı. O tarihlerde sağcıların şiddet yanlıları, milliyetçi bir topluluk olan “Ülkücüler” adı altında toplanmışlardı. Ancak 1980’lerde aralarında kökten dinciler de gelişmeye başlamıştır.

1979’da İran’daki İslami ihtilalin arifesinde, bu kökten dinci Türklerden İran’da Şaha karşı başlatılan harekete katılanlar olmuştur. Bu, İran’ın Türkiye’deki İslamcı terörü beslemeye başlamasının ilk girişimidir. Bu ilişkide Türkiye tarafının önemli ismi Hüseyin Velioğlu adında aşırı uçtan bir kişiydi. Bu kişi, Güneydoğu Anadolu’da İslami yayınların satıldığı bir kitapçı dükkanı açmakla işe başlamıştır. 2000 yılında Hizbullah davası adıyla akıllarda yer alan davadaki savcılık iddianamesine göre, Velioğlu ve arkadaşlarının 1980’de laik Cumhuriyeti silah zoruyla devirerek yerine İslami rejimi getirmeye karar verdikleri iddia edilmiştir. Yine bu iddianamede Velioğlu ve arkadaşlarının, birkaç defa İran’ı ziyaret ettikleri, İran Devrim Muhafızları tarafından askeri ve siyasi konularda eğitildikleri de belirtilmiştir.¹⁶⁴

İran - Hizbullah - Türkiye çizgisinde bir analiz yapacak olursak; İran Kürdistan Demokratik Partisi lideri Sadık Şerefkendi, Almanya’nın Berlin kentinde “mafya usulü” bir suikast ile öldürüldü. Bu olayın tetikçileri olan iki Lübnanlı ve bir İranlı Almanlar tarafından yakalandı. Soruşturma için özel bir komisyon kuruldu. Bu komisyonca yapılan ilk açıklamada, bu tetikçilerin İran’ın emriyle hareket ettiklerini ve İran gizli servisinin, yurt dışındaki eylemleri için “Hizbullah Örgütü”nü kullandıkları açıklandı. Teröristler açıklandığı kadarıyla “Tahran yakınlarında bulunan Kum kentinde” eğitilmişlerdir. İKDP’nin

¹⁶³ KONGAR Emre, “*Küresel Terör ve Türkiye*” Remzi Kitapevi, 2001, ss: 92-94.

¹⁶⁴ MANGO Andrew, “*Türkiye’nin Terörle Savaşı*”, Doğan Kitap, 2005, s: 86.

Şerefkendi'den önceki lideri Doktor Abdurrahman Kassemli'ya 1983'de Viyana'da düzenlenen ve ölümle sonuçlanan suikastın ardından yakalanan “ İnan Devrimci Ordusu”na mensup üç İranlının itirafları ile ele geçen iki Lübnanlı da Hizbullah üyesi olduklarını itiraf etmişlerdir. Bu olayda kendilerine gerekli araç-gereç ve barınmayı sağlayan Kazım Darabi'nin, İnan Gizli Servisi mensubu olduğu ortaya çıkmıştır. Yataklı ve azmettirici Kazım Darabi, tetikçilerle “ Kreuzberg” deki bir camide defalarca buluşmuş ve saldırının detayları da bu buluşmalarda netleşmiştir. Anılan bu cami, Avrupa'da ve özellikle de Almanya'da faaliyetlerini sürdüren “ Müslüman Cemaatler ” ve “Cemiyetler Birliği ” nin Tahran ile irtibat sağladığı mekanlardan biridir. Bu birliğin başında bulunan kişi ise, Türk kamuoyunca gayet iyi tanınan ve “ Kara Ses ” namıyla bilinen Cemalettin Kaplan'dır.¹⁶⁵

Şerefkendi olayıyla eşzamanlı olarak, Türkiye ilginç olaylara sahne olmaya başlamıştır. İnan Şahının eski komutanlarından Abbas Golizade, 28 Aralık 1992'de kaçırıldı ve cesedi parçalanmış olarak 30 Ocak günü Bursa'da bulundu. 1992 yılının Ekim ayında bir başka rejim muhalifi ve “ Halkın Mücahitleri ” örgütü üyesi Mansur Amini, yine İstanbul'da kaçırılarak öldürüldü. 24 Ocak 1993 günü, gazeteci – yazar Uğur Mumcu bombalı suikast ile öldürüldü.

Yine de, her bir olayın kendi içindeki önemini ayrı tutarsak, Türk istihbaratı ve kamuoyu için en anlamlı bilgi 28 Ocak 1993 tarihinde Profilo Holding yönetim kurulu başkanı işadamı Jak Kamhi'ye yönelik başarısız suikast girişiminden sonra ortaya çıkmıştır. Olaydan sonra yakalanan teröristler, ilk defa ve açıkça İnan tarafından yönlendirildiklerini ve eğitildiklerini söylemişlerdir. Mumcu suikastından sonra yoğun olarak Türkiye'de de sürdürülen Hizbullah operasyonunun en anlamlı bilgileri bunlardır. 1996 yılında İnan'a diplomatik kanallardan iletilen terör dosyalarının ilk sayfaları bu bilgilerle oluşmaya başlamıştır.¹⁶⁶

“Allahın Partisi” anlamına gelen “ Hizbullah ” deyimini evvela İnan da ortaya çıkmış, Humeyni'nin İslami devrimini destekleyenler için kullanılmaya başlanmıştır. Hizbullah'ın adı Türkiye'de ilk defa polisin, İstanbul'da Kasımpaşa semtinde bir terörist grubu ortaya çıkardığı zaman, 1983- 1984 yıllarında duyuldu. Bu çete daha sonra “İslami Hareket” adını aldı.

Türkiye'de ilk ortaya çıkışından beri Hizbullah deyimini, cinayetlerine dini bahaneler bulan terörist gruplara atfen kullanılmaktaydı. Türk Hizbullah'ı tek ve belli bir örgüt değildi,

¹⁶⁵ Merkezleri Almanya Köln'de bulunan, Türkiye ve Avrupa da İslam devleti kurma amaçlı politik dini hareketin lideridir.

¹⁶⁶ ERSANEL Nedret, “ Terörizm İncelemeleri- Teori, Örgütler, Olaylar” “ İnan-Hamas Çizgisinde Bir Terör Analizi ” Asam Yayınları, Ankara, 2000, ss; 266-267.

öteki İslamcı teröristler de aynı adı kullanmıyordu. Bunların işlediği suçlar daha çok dört grupta toplanabilir.

- Kendi aralarındaki savaş,
- Marksist PKK ile olan çatışma,
- Cinayet taşeronluğu,
- Bilhassa medya ve üniversitelerdeki tanınmış laiklere karşı yapılan saldırılar.

Türk aydınları arasında laikliği savunanların öldürülmesinin İran'daki bazı karanlık gruplar tarafından sipariş verildiği tartışma konusu olabilir, fakat kesin olan bir şey, bu cinayetleri işleyenler ve yardımcılarının birçoğunun İran'a kaçtıkları ve İranlılar tarafından eğitildikleridir.

Dinin adını kötüye çıkaran en feci katliam ise, 2 Temmuz 1993'de Sivas'ta meydana gelmiştir. Pir Sultan Abdal anma törenlerinde katılımcı olan Aziz Nesin, Salman Rüşdi'nin "Şeytan Ayetleri" adlı kitabından alıntılar yayımladığı için fanatiklerin saldırısına uğramış, katılımcıların kaldığı otel ateşe verilmiş, Aziz Nesin kıl payı kurtulmuş, fakat 36 aydın insan yaşamını yitirmiştir.¹⁶⁷

Hizbullah, çeşitli kitapevlerinin etrafında toplanan radikal dini gruplar içerisinde, 1990'lı yılların başında Türkiye'de Diyarbakır ilinde ortaya çıkmıştır.¹⁶⁸ Hizbullah'ın amacı; Anayasal rejimi yıkararak bu topraklar üzerinde şer'i hükümlerle yönetilen İran benzeri bir İslam devleti kurmaktır. Bu amaca ulaşmak için TEBLİĞ-CEMAAT-CİHAT safhalarından oluşan üç aşamalı bir stratejiyi benimsemişlerdir.¹⁶⁹

Türkiye'de Hizbullah, geçen süreçte düzeni yıkmaya yönelik stratejik hareket tarzı bakımından, İlimciler ve Menzilciler adıyla iki farklı kola ayrıldı. Menzilciler zaman zaman "Menzil cemaati", "Fecir cemaati", "Tevhidci grup" ve "İslami Halk Hareketi" adını da kullanmaktadırlar. Menzil Grubu, önce, legal yollardan "tebliğ" ve "davet" yoluyla halkı arkasına alarak örgütlenip, güçler dengesini kurmayı, sonra "dar-ül harp" ilkelerine göre halkı ayaklandırıp "cihat" etmeyi benimser. Her iki grubun da en üst organı olan şûra, örgütü hem yönetmekte hem de denetlemektedir. Şuranın altında siyasi ve askeri kanatlar yer alır. Siyasi kanat, İslam davasının propagandasını yapan elemanlardan oluşur. Bunlara tebliğci ya da davetçi denir. Siyasi kanadın cami gruplarına "seyda", grup sorumlularına "mele" (molla) adı

¹⁶⁷ MANGO Andrew, " Türkiye'nin Terörle Savaşı ", Doğan Kitap, 2005, ss: 87- 90.

¹⁶⁸ Teror.gen.tr / Hizbullah, 2004

¹⁶⁹ Yeşil.org/Hizbullah,2004

verilmektedir. Fiilen siyasi kanada bağı olarak çalışan "İçtimai ve istihbarat kolu" halkla ilişkileri düzenler ve daha ziyade örgüte mali destek sağlar. Siyasi kanat her biri üç ile beş kişiyi kapsayan üç alt birimden oluşur.

Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rakipsiz güç olmak isteyen Hizbullah, amacına ulaşmak için önce PKK'yı temizleme kararı almıştır. Hizbullah, 10 yıllık sürede belki de binlerce kişilik bir militan ve sempatizan ordusunu hazırlamayı başararak "Hizbulşeytan" diye tanımladığı hedeflere yöneldi. PKK'yı din ve İslam düşmanı ilan ederek "Partiya Kâfirin Kürdistan" (Kürdistan Kâfirler Partisi) biçiminde vasıflandırdı ve Ermenilerle işbirliği yaptığını ve onlardan yardım gördüğünü açıkladı.¹⁷⁰

Türk (daha çok Kürt) Hizbullah'ı ile PKK arasındaki çatışma, zaman zaman, adeta bir iç savaş halini almıştır. Bunun nedeni Güneydoğu'da rakip örgütlerin bölgeye hakim olmak mücadelesiydi. Bilhassa İlim grubuna bağlı İslamcı teröristlerin amacı önce PKK'yı ortadan kaldırmak, sonra laik Cumhuriyet'e karşı ayaklanıp İslamcı bir Kürt devleti kurmaktır.

İslamcı teröristler ile PKK teröristleri arasındaki çatışmanın, Türkiye'de kaç cana mal olduğu tam olarak bilinmemektedir. Sol eğilimli Kürt milliyetçiliğine taraftar olan Halkın Demokrasi Partisi'nin (HADEP) yerini alan Demokratik Halkın Partisi'nin (DEHAP) web sitesi, 150 kişinin adını verip bunların hepsinin " faili meçhul cinayet kurbanları " olduğunu iddia etmiştir. Fakat öte yandan PKK daha geniş çapta aralarında devlet memuru, köy korucusu, köylü ve sivil halk veya İslamcı terörist bulunan binlerce insanı öldürmüştür. 1990'lı yılların başında Türk Silahlı Kuvvetlerinin Hizbullah'a karşı operasyonlar düzenlemesi, 1993 Mart'ından sonra Türk Hizbullah'ı ile PKK arasında bir anlaşma yapılarak, Türk Devletine karşı kuvvet birliği içinde olma ve birbirlerine karşı yaptıkları saldırıları durdurma kararı almalarına neden olmuştur. Türk basın'ında çıkan haberlere göre, 13 Kasım 1998 tarihinde¹⁷¹ Hüseyin Velioğlu ile PKK üst düzey yöneticilerinden Nizamettin Taş arasında, Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıkarılmasından birkaç hafta sonra, İran istihbarat örgütü SAVAMA'nın nezaretinde bir barış protokolü imzalandığı bilinmektedir.¹⁷²

Dini konularda, "tek doğru benim inancımdır" tekelci anlayışı kırılmadığı sürece, dini istismar eden grupların tehdit olma özellikleri devam edecektir. Tarih, dinin siyasi egemenlik

¹⁷⁰ İslamiyetgerçekleri.org, 2004

¹⁷¹ 13 Kasım 1998 tarihinde o sırada İran'da bulunan Türk Hizbullah'ının lideri Hüseyin Velioğlu ile PKK'lı Nizamettin Taş arasında, İran istihbarat örgütü Savama ajanlarının gözetiminde Kelereş köyünde bir görüşme yapıldı. Görüşmede PKK- Hizbullah ateşkesi barışa dönüştürüldü, gerekli görüldüğü takdirde Türkiye'nin iç ve dış çıkarlarına karşı ortak eylem kararı alındı. Anlaşma sonrasında PKK ve Hizbullah arasında en küçük bir çatışma yaşanmadı. Kaynak; " Hizbullah'ın Amacı, Stratejisi ve Alınması Gereken Tedbirler " başlıklı rapor. (Radikal, 25 Ocak 2000)

¹⁷² MANGO Andrew, " Türkiye'nin Terörle Savaşı ", Doğan Kitap, 2005, ss; 90-92.

için çok kötü kullanıldığının örnekleriyle doludur. Siyasal egemenliğin kullanılması konusunda, dinin rolü hala tartışılmaktadır. Günümüzde Avrupa'da, Asya'da, Amerika'da, Afrika'da, Japonya'da özetle dünyanın her yerinde sadece İslam değil, her türlü dini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlayarak, insanların dini duygularını istismar eden terör örgütleri varlıklarını sürdürmekte ve insanlığı tehdit etmektedir.¹⁷³

Türkiye'de etkili olmuş ve etkili olmaya devam eden terör gruplarını incelediğimiz de, sonuç olarak karşımıza çıkan gerçek; Türkiye benzeri hiçbir ülkede görülmeyen bir şekilde;

- Direkt olarak Türkiye Cumhuriyetinin varlığı ve topraklarını hedef alan Ermeni terörü;
- 1970'lerde başlayan tüm toplumu derinden yaralayan sağ – sol içerikli terör;
- 1980'lerde ortaya çıkan binlerce cana mal olan ırkçı terör;
- Laik ve demokratik sisteme karşı olan dinsel motifli terör;

olmak kaydıyla, hem iç hem de dış kaynaklı dört terör dalgası yaşamış ve yaşamakta olan bir ülkedir.

4.2 TÜRKİYEDEKİ TERÖRİZM'E DESTEK FAALİYETLERİ

Dünya'da ve Türkiye'de yaşanan terör olayları analiz edildiğinde, terör'ün hem iç hem de dış destek olmaksızın yaşamasının mümkün olmadığını görmek hiç de zor değildir. Geçmişte, terör örgütlerine devletlerin verdiği destek için verilebilecek çok sayıda örnek vardır. Örneğin İrlanda'da yaşanan sorunda, Fransız desteği yüzlerce yıllık bir strateji olagelmıştır. 20. yüzyılda ise Almanların, İrlanda 1916 Paskalya Ayaklanması'na silah yardımları ve sonrasında Almanya'nın İrlanda ile olan özel ilişkileri çok bilinen örneklerdir. Bağımsız İrlanda kurulmasından sonra Kuzey İrlanda'daki terörün İrlanda tarafından görmezden gelinmesi ve İngiltere'nin Protestan İrlanda Terörü'nü uzunca süre görmemesi de başka örneklerdir.

Terör örgütlerine diğer devletlerin verdiği desteğe en canlı bir diğer örnek ise, daha önce çalışmamızda belirttiğimiz gibi, Ermeni teröründe karşımıza çıkar. Daha Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ermeni terör grupları birçok Avrupa ülkesince desteklenmiştir.

Özellikle ilk dönemlerde Ermeni terör örgütlerinin hiçbiri Osmanlı topraklarında kurulmamıştır. Prensiplerini Karl Marx'ın Komünist Manifestosundan alan ve üyelerinin

¹⁷³ ACAR Ünal –URHAL Ömer, “Devlet-Güvenlik, İstihbarat- Terörizm” Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s:32.

çoğunluğu Rus Ermenilerinden oluşan Hınçaklar ¹⁷⁴ İsviçre'nin Cenevre kentinde ve radikal milliyetçi Taşnaklar da ¹⁷⁵ Gürcistan'ın başkenti Tiflis'de kurulmuşlardır. Kurucularından hiçbiri Osmanlı vatandaşı Ermeniler değildir. Bu da hareketin ne kadar “ ithal” olduğunu kanıtlamaktadır. Gerek Yıldız suikast girişimi, gerekse Osmanlı Bankası baskınları modern anlamda terörün ilk örnekleri olmasına karşın, bugün dahi Batı terör literatüründe kendisine yer bulamamaktadır. Osmanlı bankası baskını bombalı bir baskındır ve sivil rehinelere vardır. Siyasi talepler ile bankayı ele geçiren Ermeni teröristler, İstanbul'daki önemli elçiliklerin arabuluculuğunda yurt dışına kaçmışlardır. 1. Dünya Savaşı sonuna kadar Ermeni saldırıları maddi ve siyasi desteği Rusya, Fransa, İngiltere gibi ülkelere almıştır. Misyoner okullarının alt katları cephanelik haline getirilmiştir. Savaş sonrasında da NEMESIS adı altında Ermeni teröristleri sorumlu saydıkları eski Osmanlı bakanlarını tek tek öldürmüşlerdir. Hedef listelerinde Mustafa Kemal Atatürk de vardır. Ne var ki Talat Paşa'nın öldürülmesi olayında olduğu üzere başta Almanya olmak üzere cinayetlerin işlendiği ülkelerde teröristler cezalandırılmamıştır. Talat Paşa örneğinde, mahkeme öldürülen kişiyi suçlu çıkarmaya dahi kalkmıştır. Ermeni terörü Cumhuriyet döneminde de sürmüştür ve 1970'li yıllar ve 1980'li yıllarda 40 kadar Türk diplomatı Ermeni teröristlerce öldürülmüştür. Bu dönemdeki terör dalgasının ardında da Sovyet istihbaratının olduğu sanılmaktadır. Ayrıca başta Fransa olmak üzere çok sayıda ülkenin Ermeni terörünü ‘anlayışla’ karşılaması ve suçluların yakalanmasında gösterilen gevşeklik uluslararası desteği açıkça göstermektedir. Ermenistan devleti kurulduktan sonra ise bizzat Ermenistan devleti Ermeni terörünü sahiplenmiş ve Ermeni teröristleri kahraman ilan etmiştir. Bazı teröristler ise Ermenistan'da rahatça yaşamlarını sürdürmektedirler.

Teröre uluslararası destek için, PKK da iyi bir örnek oluşturur. Abdullah Öcalan'ın uzun süre Sovyetler Birliği'nin müttefiki olan Suriye'de kalması, İran'ın PKK'ya lojistik ve diğer destekler sunması, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin her alanda verdiği destekler belgelenmiştir. Ayrıca Abdullah Öcalan'ın Suriye'den çıktıktan sonra yaşadığı macera da, Avrupa'nın bu konudaki desteğinin açık göstergesidir. Öcalan İtalya'nın başkenti Roma'da günlerce bir misafir gibi yaşamıştır. İtalya dünyanın en önemli teröristlerinden birini tutuklamamıştır dahi. Almanya'da hakkında suçlamalar bulunmasına rağmen Almanya

¹⁷⁴ Osmanlı Devletine Karşı cephe alan Ermeni Örgütlerinden biridir. 1887 yılında Kafkasyalı bir Ermeni olan Avedis Nazarbeg ve Marksist ideolojiye inanmış beş öğrenci ile birlikte İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulmuştur. Komitenin amacı, Batı Ermenistan'ı Osmanlı Devletinden kopararak Rus ve İran Ermenistan'ı ile birleştirmek ve böylece büyük Ermenistan'ı kurmaktır.

(http://tr.wikipedia.org/wiki/Ermeni_Devrimci_Federasyonu)

¹⁷⁵ Ermeni Devrimci Federasyonu, Radikal Milliyetçi Ermeni Siyasi Örgütü, Ermenistan'ın bağımsızlığını sağlamak amacıyla 1890 yılında kuruldu. Halen Ermenistan Cumhuriyetinde gerekse diaspora'daki Ermeniler arasında aktif bir siyasi partidir. Ermenice adıyla Taşnaksutyun veya kısaca Taşnak adıyla da bilinir. (http://tr.wikipedia.org/wiki/Ermeni_Devrimci_Federasyonu)

İtalya'nın kendisine iade etme önerisini kabul etmemiştir. Öcalan buradan Rusya ve Yunanistan'a gitmiş, bu ziyaretlerden bu ülkelerin en üst düzey yöneticileri haberdar olmuş, fakat hiçbir ülke Öcalan'ı tutuklamamıştır. Öcalan Kenya'da Yunanistan Elçiliği'nin önünde yakalandığında ise üzerinde Kıbrıs Rum Kesimi'nce düzenlenmiş bir pasaport vardır. Öcalan yakalandıktan sonra bir çok Rum ve Yunan siyasi hükümetlerini PKK'ya yeterince destek vermediği için eleştirmiştir.¹⁷⁶

PKK terörizmi ve destekçileri konusunu biraz daha açtığımızda; 1970'lerin sonlarından itibaren İran, Suriye, Irak, o zaman ki adıyla Ermenistan Sovyet Cumhuriyeti, Bulgaristan, Yunanistan ve Rusya Türkiye'ye karşı, PKK ve ASALA gibi terörist örgütler kurmak ya da o örgütleri desteklemek suretiyle harekete geçtiler. Bu ülkelerin aralarında herhangi bir koordinasyon olup olmaması çok önem arz etmemektedir. Zira terörizm söz konusu ülkeler tarafından Türkiye'ye karşı bir silah olarak kullanılmaya başlanmıştı. Hatta Yunanistan'daki PKK kampları (Lavrion) hala mevcudiyetini korumaktadır.

İran devletinin PKK terörizmini desteklemekte büyük bir çıkarı vardı. İran, bir numaralı ideolojik düşmanı gördüğü Türkiye'nin zafiyetlerinden faydalanarak Tahran'a karşı herhangi bir girişim içinde yer almasını veya böyle bir girişimi desteklemesini önlemek düşüncesi içindeydi.

Suriye, PKK terörizmine finans ve lojistik destek sağlamakla kalmadı, kucak açtı. Başkent Şam'da terörist başına rezidans ve ofis sağlandı. Teröristlerin operasyonlarını planlama ve icraat aşamalarında Suriye istihbarat örgütü Muhaberat bire bir yer aldı. 1990'larda artık PKK terörizmi, Suriye adına Türkiye'ye karşı vekaleten savaşır duruma geldi.

Irak ise, PKK terörizmine 1980'lerin başında destek vermiştir. Saddam'ın amacı, Türkiye'nin diğer komşularıyla aynıydı. Türkiye'nin ilerlemesine ket vurarak, Ortadoğu'nun en güçlü ülkesi haline gelmesini önlemektir.¹⁷⁷

Aslında bu örnekler çoğaltılabilir. Fakat şunu çok iyi bilmeliyiz ki, terörün uluslar arası destek olmaksızın uzun ömürlü olması mümkün değildir. Anılan ülkelerin terörizme verdikleri destek günümüzde kontrol altına alınarak sürüyor olsa da devletlerarası ilişkilerin en önemli bölümünü, ülkelerin birbirlerine karşı rekabetleri sırasında aldıkları önlemlerin oluşturduğunu ve en önemli yaptırımın terörizmin desteklenmesi olduğunu hatırlamakta fayda vardır.

¹⁷⁶ LAÇİNER Sedat, " *Uluslar arası İlişkiler ve Terörizm Ders Notları* ",USAK Stratejik Gündem, www.usakgundem.com

¹⁷⁷ TAMER Vecdi, " *Türkiye'nin Terörizme Karşı Savaşı* ", Truva Yayınları, 2007, ss; 70-71.

4.3 TERÖRİZMİN TÜRKİYE’NİN EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞİMİNE ETKİLERİ

21. yüzyılda, birçok ülkenin ulusal bütünlüklerini hedef alan ve birçok ülkedeki demokratik sistemin karşı karşıya bulunduğu en önemli sorunlardan birisi terördür. Terör, aynı zamanda demokratik sistemler açısından da önemli bir tehdit unsurudur. Devlete ve demokratik sisteme karşı bir meydan okuma olan terörün, hangi türü olursa olsun, başta yaşama hakkı olmak üzere, temel insan hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran eylemlerdir.¹⁷⁸

Her geçen gün biraz daha küçülen ve globalleşen dünyamızda terörizm, sadece muhatap aldığı ülkeleri değil, ortaya çıkan sonuçları itibariyle tüm dünyayı yakından ilgilendiren bir sorun haline gelmiş, 11 Eylül saldırıları sonrasında ise birçok ülkenin ekonomik, ticari ve sosyal hayatını olumsuz yönde etkileyen evrensel değerleri yok eden “Küresel” bir nitelik kazanmıştır.¹⁷⁹

Dünya tarihinde, terörden en fazla etkilenen, jeostratejik, jeopolitik ve jeoekonomik açılardan önemli bir konuma sahip olan Türkiye, yıllarca ülkede yaşanan terör olayları istikrarsızlıklar, üretimin artırılmasına yönelik yatırımlara ağırlık verilememesi ve bütçesinin önemli bir bölümünün terör olaylarının önlenmesi amacıyla harcanması sonucunda kalkınmasını tamamlayamamıştır.¹⁸⁰

Türkiye, geçmişte olduğu gibi günümüzde de üzerinde ve yakın çevresinde dünya güç dengesini etkileyecek tarzda, sürekli ve çok yönlü olarak çıkar-güç çatışmalarına sahne olan, hassas bir bölgede bulunmaktadır. Bu nedenle Osmanlıdan itibaren tarihi süreç içerisinde “değişik isimlerle” Türkiye üstünde çeşitli oyunlar, oynanmış ve oynanmaya devam etmektedir. Türkiye’nin kalkınmasını istemeyen güçler, sürekli olarak onu siyasi, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yönlerden baskı altında tutmanın yollarını aramaktadırlar.¹⁸¹

1950’li yıllar, ihracatının neredeyse tamamını tarım ürünlerine dayandıran Türkiye’nin sanayisini geliştirmek ve sanayi ürünlerini ihracatını gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarabilmek ve o yıllardaki yoksulluk ve fakirliği ortadan kaldırabilmek, zenginleşmek için önemli atılımlar yapmıştır. 1950’li yıllardan itibaren kalkınma yolunda atılan ciddi adımlar Türkiye’de bazı değişimlerin yaşanmasına neden olmuş, ekonomik ve toplumsal alanlarda yaşanan bu değişimlerin ülkedeki siyasal şiddet olaylarını artırmıştır. 1950’li yıllardan

¹⁷⁸ ÜNAL Şeref, “ *Terörizm İncelemeleri* ”, “ *Terörizm ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi* ”, ASAM Yayınları, Ankara,2000, s:88.

¹⁷⁹ ÖRGÜN Faruk, “ *Küresel Terör* ”, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul,2002, s: 6.

¹⁸⁰ UYGUR Ercan, “ *Türkiye’de Terör Konferansı Bildirileri* ”, “ *Terör’ün Ekonomik Yapıya Etkileri* ”, TCMB Yayınları, Ankara, 2002, s: 119.

¹⁸¹ ÖZGEN M. İhsan, “ *Türkiye’de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri* ”, Yeni Forum Yayınları, 1989, s:1.

itibaren hızla artan nüfus ülkede işsizliği, büyük şehirlerde ise gecekondulaşmayı ve çarpık kentleşmeyi beraberinde getirmiştir. Büyük şehirlerde giderek ağırlaşan geçim koşulları ile işsizliği propagandalarına malzeme yaparak istismar eden terör örgütleri, çevrelerine topladıkları işsiz ve üniversiteli gençlerle terör eylemlerine yöneldikleri görülmüştür.¹⁸²

1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren belirli aralıklarla ülke gündemini işgal eden terör olaylarının yarattığı istikrarsızlık veya çekingenlik, birçok yabancı firmanın Türkiye'ye yatırım yapmasını önlemiştir. Yine terörün yarattığı bütçe açıklarının enflasyona yaptığı etkiler bir noktada, hem doğrudan yabancı yatırımların Türkiye'ye gelmesini engellemiş, hem de Türkiye'deki yerli sanayinin yeterli finansman kaynağı bulmasını ve düşük faizlerle yatırım yapma imkanını ortadan kaldırmıştır. Oysa bir ülkeye yabancı yatırımın girmesi, üretimin, yatırımın, ihracatın yani reel sektörün gelişmesi, ekonomik-sosyal yapının ve toplumsal barışın teminatıdır.¹⁸³

Ülkede sağlanan güvenli ortam, ekonomik kalkınmanın ana koşuludur. Sermaye sahipleri bir ülkeye yatırım yapmadan önce o ülkenin güvenli bir ülke olup olmadığını yatırımları için herhangi bir riskin bulunup bulunmadığını araştırmaktadır. Bu nedenle bir ülkede kendini güvende hissetmeyen sermayenin o ülkeye yatırım yapması beklenemez. Ülkede güvenli ortamın tesis edilmesi amacıyla yürütülen faaliyetler, savunma harcamalarını artırmaktadır. Savunma harcamalarının aşırı derecede artması ise, ekonomik ve sosyal olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.¹⁸⁴

Türkiye'nin, 1950'li yılların ikinci yarısından sonra başlattığı kalkınma hamlelerinden en önemlisi Güneydoğu Anadolu Projesidir. 32 milyar dolarlık bir entegre kalkınma projesi olan GAP'ın bitirilmesi ile 17 milyar hektarlık bir arazinin sulanması, Türkiye'nin tüm barajlarından elde edeceği elektrik enerjinin % 21'ine tekabül eden 27 milyar kilovat saatlik bir elektrik enerjisinin üretilmesi hedeflenmiştir. Ancak GAP projesinin başlaması ile birlikte Türkiye'deki terör olayları da artmaya başlamış, ülkede giderek artan terör olayları nedeniyle Türkiye bu kadar büyük bir projeye yıllarca yeterli kaynağı aktaramamış bu yüzden proje halen bitirilememiştir. Oysa Türkiye'nin sadece PKK terörü ile mücadele etmek için harcadığı 120-130 milyar dolarla, 4 tane GAP'ın bitirilmesi mümkün olabilirdi.

Bu devasa projenin iç finans kaynaklarıyla gerçekleştirilmesi oldukça zor görülmektedir. GAP projesine 2001 yılına kadar yaklaşık 16 milyar dolar harcanmış, tamamlanması için de ayrıca bir 16 milyar dolara daha ihtiyaç vardır. Günümüze kadar bir yandan terörle, iç ve dış

¹⁸² KELEŞ Ruşen – ÜNSAL Artun, “ Kent ve Siyasal Şiddet ”, COGİTO, (Özel Sayı), 1996, ss; 6-7.

¹⁸³ ÇAĞLAYAN Zafer, 2001 yılı Meclis konuşmasından, <http://www.aso.org.tr/baskan/meclisEylül2001.html>.

¹⁸⁴ SEZGİN Selami, “ Savunma Harcamaları, Terörizm ve Ekonomi ”, http://www.stradigma.com/turkce/haziran2003/makale_07.html, 25.10.2003

borçlarla uğraşırken diğer taraftan bu borçları kapatmak için ciddi faiz yükü altına giren Türkiye GAP'a gerektiği kadar ödenek ayıramamıştır. Terör olaylarının ülkede oluşturduğu kaos ve tedirginlik yüzünden, yerli ve yabancı yatırımcılar, finans çevreleri Türkiye'ye ve GAP'a yatırım yapmaktan kaçınmışlardır. Türkiye, dünyanın en büyük projelerinden biri olan bölge ve ülkenin kalkınmasında önemli bir yeri bulunan GAP'a ayırdığı ekonomik kaynaktan daha fazlasını GAP projesinin uygulamaya başlamasıyla ortaya çıkan ve artarak devam eden terör olaylarının önlenmesi için harcamıştır. Her yıl milli gelirinin önemli bir bölümünü, terörle mücadele etmek için harcamak zorunda kalmıştır.¹⁸⁵

1960'lı yılların sonundan itibaren son 35 yılını sağ-sol ideolojik çatışmaları, Ermeni terörü, Bölücü terör ve Dini motifli terörle mücadele ederek geçiren Türkiye, 1984 yılından günümüze kadar PKK terör örgütüne karşı yürüttüğü mücadelede sonucunda 30-35 bin insanını ve kalkınma için kullanabileceği 120-130 milyar dolarını kaybetmiştir. Bu nakdi harcamaların sosyo-ekonomik ve kültürel yan etkileri de dikkate alındığında, bu rakamları ikiye katlamak mümkündür.

Terörle yapılan mücadelenin, Türk ekonomisine getirdiği maliyet ülkenin bugün içinde bulunduğu iç ve dış borç yükünün en önemli nedenlerinden birisi olduğu yadsınamaz bir gerçektir. 2000'li yılların başında, Türkiye'nin dış borcu yaklaşık 120 milyar dolara, iç borcu ise 100 katrilyona ulaşmıştır. Son 20 yılda PKK terör örgütünün bitirilmesi için yaklaşık olarak, Türkiye'nin dış borcu kadar bir para harcanmıştır. Ancak bu rakamlara, PKK terörünün ekonomik ve sosyal hayata olan etkileri dahil değildir. Bir başka ifadeyle 30 yıldan bu yana ülkede değişik isimler altında ortaya çıkan terör olaylarının, Türkiye'yi ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik ve siyasi açıdan istikrarsızlaştırarak yıprattığını söylemek mümkündür. PKK terör örgütü ile yıllardır devam eden mücadele, Türkiye'nin bütçesine yılda ortalama 6 milyar dolarlık ek bir yük getirmiştir. Ülkedeki terör olaylarının önlenmesi amacıyla yapılan askeri harcamalar, genel anlamda Türk ekonomisi üzerinde kamu harcamalarının artması şeklinde kendisini göstermiştir. Türkiye bir taraftan yıllarca terörün her türü ile mücadele ederken, diğer yandan da bölgedeki stratejik konumu ve çevresinde yaşanan istikrarsızlıklar (Kafkaslar, Balkanlar) nedeniyle, bu harcamaları yapmak zorunda kalmıştır. Terörle mücadele etmek amacıyla yapılan harcamalar başta sanayi, turizm ve tarım sektörleri olmak üzere birçok sektörümüzü ciddi biçimde etkilemiş ve Türk ekonomisi üzerine ek maliyetler-yükler getirmiştir. Terör olgusunun Türk ekonomisine getirdiği bu ek maliyetler, Türkiye'nin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiş, uygulanan dışa açık sanayileşme politikaları ise özellikle sanayi sektörümüzü durma noktasına getirmiştir.

¹⁸⁵ UZUNAY Birol - YAVUZ Ercan, " *Haydi Şimdi Bütün Eller Doğu'ya* ", <http://www.aksiyon.com.tr/arsiv/221/pages/kapak> , 17.11.2003.

PKK/KONGRA GEL terör olaylarının başladığı, 1984 sonrası dönemi içerisine alan 1985-1989 tarihleri arasında Türk Savunma Harcamaları içerisinde, ekipman harcamalarının % 18,2'ye, operasyonel harcamaların ise aynı dönemde % 38,4'e çıkararak cumhuriyet tarihindeki en üst seviyelere ulaştığı daha sonra giderek düştüğü görülmektedir.¹⁸⁶

Türkiye'de terörizmle yapılan mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için aktarılan kaynaklar, savunma harcamalarının ciddi biçimde artmasına neden olmuş artan harcamalar ise, Türkiye'de bütçe açıklarının ve kamu kesimi açıklarının temel nedenlerini oluşturmuştur. Bütçe açıklarının yarattığı enflasyonist baskının bir kaç yönden, sanayii olumsuz yönde etkilediğini, oluşan baskı nedeniyle sanayi yatırımlarının maliyetinin arttığını, maliyet artışlarının Türkiye'nin rekabet gücünü ve sanayiideki etkinliğini sınırladığı ve dışa açılma sürecini engellediğini söyleyebiliriz.

Savunmaya yönelik yapılan harcamalar personel, ekipman, altyapı ve operasyonel harcamalar şeklinde dördü bir sınıflandırmaya tabii tutulmaktadır. Altyapı ve personel harcamalarının özellikle gelişmekte olan ülkelerde, ülkenin kalkınmasına yardımcı olabileceği, ancak ekipman ve operasyonel harcamaların ülkenin kalkınmasını olumsuz etkileyeceği söylenebilir.¹⁸⁷

Özetle belirtecek olursak; Türkiye dünya tarihinde terörden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Son on beş yılda harcadığı 100 milyar dolardan fazla nakdi harcamanın ötesinde olayın sosyo-ekonomik ve kültürel yan etkilerini de göz önüne alırsak, bu rakamı ikiye katlamak mümkündür. Başka bir deyişle Türkiye, her yıl milli gelirinin önemli bir bölümünü terörle mücadele için harcamak zorunda kalmıştır. Ayrıca 35 bini aşkın sade vatandaş, polis, asker olmak üzere korkunç boyutlara varan can kaybı gerçekleşmiş, yüz bine varan şehit ailesinin evlat acısı matemi, terör örgütünün elebaşısı, Öcalan'ın yakalanması, Türk kanunlarına göre yargılanması ile kısmen azalmıştır. Türkiye'de 65 milyonu aşan vatandaş, terörün açtığı tahribat konusunda daha bilinçli hale gelmiş ve şehit ailelerinin acısının azaltılabilmesi için bir takım düzenlemelere başlanmıştır. Ancak, bir insanlık suçu olan terörün tam anlamıyla bitirilebilmesi için, herkesin üzerine düşen görevi önemle yerine getirmesi şarttır.¹⁸⁸

¹⁸⁶ SEZGİN Selami, “ *Savunma Harcamaları, Terörizm ve Ekonomi* ”, 25.10.2003, http://www.stradigma.com/turkce/haziran2003/makale_07.html,

¹⁸⁷ VAROL Kasım, “ *Terörizm'in Türkiye'nin Kalkınmasına Etkisi* ”, http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm10_makale4.htm

¹⁸⁸ ÖZDİKER Cengiz, “ *Terörizm İncelemeleri*”, “ *Terör, Terörün Boyutları ve Teröre Karşı Hükümler*”, ASAM Yayınları, Ankara 2000, Sf: 179.

4.4 TERÖRÜN ÖNLENMESİ KAPSAMINDA ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER

İstanbul'da, polis tarafından çevresi sarılan ve sürekli “ teslim ol ” çağrısının yapıldığı bir terör örgütü evindeki kişilerin, telefonla arkadaşlarına söyledikleri sözler çok düşündürücüydü; “ Şu anda evimiz sarılmış durumda... Birazdan çatışma başlar. Çatışacağız. Evlerde, sokaklarda... Malatya dağlarında şehit düşen yoldaşlarımız gibi, gülerek gidiyoruz ölüme. Kanımızın son damlasına kadar çarpışacağız ”.

Bu, ne denli güçlü bir inanç ve bu düzene karşı ne denli büyük bir öfke idi ki, bu genç insanlar canlarını duraksamaksızın verebiliyorlardı. Yaşamlarının en güzel çağında bu insanlar, neden intihar eder gibi ölümü seçiyorlardı? Daha mutlu bir düzen kurmayı mı düşünüyorlardı? Bunun tek çözümü terör müydü? Öldürmek ve ölmek miydi? Yoksa kimi yöneticilerin dediği gibi, bu gençlerin tümü de dış odakların maşası, kandırılmış yada birer ruh hastası ve serüvenci miydi? Acaba, bu “ bozuk düzen” in derin aksaklıkları giderilmiş olsaydı, bu gençler terörün pençesinden kurtulabilirler miydi?

Bu korkunç terör bilançosunu daha iyi anlayabilmek için “ ölüm tablosu ” na bir göz atmakta fayda var;

1975 – 1978	1200
1979 – 1980 (12 Eylül)	3900
1980 - 1983 (Kasım)	600
1983 – 2009	35000
TOPLAM :	40700

Kesin sayıları bilmek ve bulmak zor olsa da kesin olan, suçsuz vatandaş, güvenlik görevlisi ve kandırılmış yada çözümü ölmek veya öldürmek ikileminde gören teröristler olmak kaydıyla otuz dört yılda binlerce insanın terör nedeniyle hayatını kaybetmiş olmasıdır. Oysa, Türkiye Cumhuriyeti tarihine yön veren Kurtuluş Savaşımızda bile şehit sayısı 5713, Kıbrıs Barış Harekatında ise 418 kişiydi. Terör Türkiye’de yıllardır böylesine bir ölüm makinesi gibi işliyordu. Kimileri, terörün 12 Eylül Harekatından sonra bittiğini ve 1983 yılından sonra yeniden canlandığını ileri sürüyorsa da yukarıda ki tablodan da anlaşılacağı

gibi, terör hiçbir dönemde bitmiyordu.¹⁸⁹ Gerçekten tahlil edilmesi gereken, sormamız ve düşünmemiz gereken de buydu. Terör, neden Türkiye’de hiç bitmiyordu.

Türkiye’nin yıllarca süren terörizme karşı birinci aşama mücadelesinde zafer kazandığını söylemek yanlış olmaz. Bu birinci aşamanın askeri anlamda bir zafer olduğunu bilmemiz gerekir. Gerçekten de Türkiye terörizme karşı askeri anlamda savunma ve savunmaya dönük taarruzda yüksek performans sergilemiş, koyduğu hedeflerin kritik olanlarında büyük başarılar kazanmıştır. Düşük – yoğunluklu iç savaş ortamının yerini idare edilebilir terörizm vakaları almıştır. Bu net bir ilerlemedir.

Eğer şu noktaya kadar kat edilen askeri yol nazarı dikkate alınarak bir eleştiri yapılacaksa, ordumuzun operasyon politikalarının doğru olup olmadığına ilişkin sorular yöneltilebilir. Ancak, bu soruyu sorabilmek için, öncelikle başka bir alternatif var mıydı ona bakmak gereklidir.

Başka bir alternatif yoktu. Düşman, akla gelebilecek her türlü terörist yöntemle ülkeyi parçalamak üzere harekete geçmişti ve arkasında bildik, bilmedik çeşitli güçler duruyordu. Suriye, Ermenistan, İran, Yunanistan, Rusya vb. Hatta, Güney Afrika Cumhuriyeti eski başkanı Nelson Mandela, kendisine takdim edilen Atatürk Barış Ödülünü “ Siz Kürtleri eziyorsunuz ” bahanesiyle almayı reddetmişti. Artık Türkiye’nin Dünya çapında halkla ilişkiler olayını çoktan kaybettiği aşikardı. Terörist bir saldırıdan Türkiye kendini korumaya çalışıyor fakat bunu kimseye anlatamıyordu. Benzer tehditlere maruz kalan demokrasinin beşiği sayılan İngiltere, IRA ile mücadelesi sırasında özgür basına sansürler koymuş Kuzey İrlanda’ya yığıldığı birlikler Türkiye’nin PKK ile mücadele ettiği bölgelere yığıldığından tam 3 kat fazla sayıya ulaşmıştır. Yine Fransa görece olarak daha az öneme sahip eleman sayısı, etkinliği uluslar arası alanda faaliyet göstermesi açısından daha zayıf bir örgüt olan FLNC ile mücadele ederken bile FRANCIA isimli bir anti terör örgütü kurarak “devlet terörü” uygulamıştır.¹⁹⁰ Bu ülkelerin aldıkları önlemleri tam olarak doğru olarak kabul edemeyiz fakat bu İngiltere ve Fransa’nın demokratik ülkeler olmadığı anlamına gelmemekte bu ülkelerin yoğun bir terörle mücadele içinde olduğunu ifade etmektedir. Bu durum Türkiye içinde geçerlidir ve kabul edilmelidir.

Ancak, Türkiye’nin terörizme karşı mücadelenin “ yumuşak güç ” ile ilgili diğer alanlarında ordu ile aynı başarıyı gösterdiği söylenemez. Siyasi arenada, terörist PKK’yı temsil ettiğini bildiğimiz, kendilerini açıkça o şekilde ifade ve tarif eden partilerin kısmi

¹⁸⁹ BÖLÜĞİRAY Nevzat, “ Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir ”, Tekin Yayınevi, 1996, ss; 9-10.

¹⁹⁰ ŞENOCAK Hasan Emre, “Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları”,Platin Yayınları, ss; 185-187.

popülaritesi önünde alınan önlemler zekice olduysa da çoğu zamanda hatalar içeriyordu. Bu partilerin Kürt kökenli vatandaşlarımızı etnik – milliyetçilik bazında ve Türklükten soğutma ekseninde örgütleyebilmeleri, onların başarısından çok Türk Siyasetinin bu alanda fikir üretememesinden kaynaklanmıştır. Yine de talih Türkiye’den yana olmuştur. Terörist örgütü siyaset arenasında temsil arzusuyla hareket edenler, bu çabalarında başarıya ulaşacak alt yapıya sahip değillerdi.¹⁹¹

4.5 TERÖRİZMLE MÜCADELE İLKELERİ

Bu bilgilerden sonra, terörün önlenmesi ve terörizmle mücadele ilkelerinin neler olabileceğini inceleyeceğimiz bölüme geçerken terörün, kişilerin yaşam haklarını, ülkelerin güvenliğini ve bütünlüğünü tehdit eden çok yönlü bir olay olduğunu, günümüzde sosyal, ekonomik, siyasi, askeri daha geniş bakış açısı ile de kültürel jeopolitik şartların getirdiği bir sonuç olduğunu hatırlamakta fayda vardır.

Terörün geniş etki ve ilgi alanı, teröre karşı sosyal, ekonomik, politik, askerlik gibi bütün alanlarda önlem alınmasını gerektirmektedir. Şüphesiz özgür ortamı yaşatmak, geliştirmek ve aynı zamanda bağımsız bir ülke olmak hiç kolay değildir. Bu nimetlerin, sahip olunan insanca değerlerinde elbette ki sorunları, sorumlulukları ve bir bedeli olacaktır.¹⁹²

Terörizmle mücadelenin her şeyden önce yasal yetkiler içerisinde devletin görevi olduğu unutulmadan, terörizmle mücadelede nelerin öncelikli yapılması gerektiği, değişik disiplinlerden uzmanların katkılarıyla en iyi şekilde tespit edilerek ortaya konulmalıdır. Dolayısıyla, terörizmle mi, yoksa teröristle mi mücadele yapılması gerektiği bilinmelidir. İnsanları terörist olmaya iten nedenleri insanın doğasındaki kötülüğe yüklemek ve ardından sadece güvenlik güçleriyle şiddeti şiddet ile bastırmaya çalışmak sorunu çözmez aksine şiddetin daha da artmasını sağlar. Teröristle mücadele terörizmi önlemekten ziyade teröristlerin sayısının artmasına neden olmaktadır. Diğer bir ifade ile terörizm bir güvenlik sorunundan çok siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve dış etkenlerden kaynaklanan bir sorundur. Bu nedenle terörizm ile mücadelede güvenlik güçlerini kullanarak şiddet merkezli yaklaşım kanser hastalığını ağrı kesici ile tedavi etmeğe benzer. Terörizmle mücadeleyi sadece güvenlik güçlerine bırakmak belki başlangıçta terörün hızını kesebilir, fakat terörün yaygınlaşmasını engelleyemez.¹⁹³

¹⁹¹ TAMER Vecdi, “*Türkiye’nin Terörizme Karşı Savaşı*”, Truva Yayınları, 2007, ss; 60-61.

¹⁹² İLHAN Suat, “*Terör; Neden Türkiye*”, ASAM Yayınları, Ankara, 2002, ss; 265-266.

¹⁹³ ACAR Ünal, URHAL Ömer, “*Devlet- Güvenlik, İstihbarat- Terörizm*”, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, ss: 407-408.

Terörün önlenmesi için gerekli önlemleri başlıklar altında inceleyelim;

4.5.1 TERÖRÜN KAYNAĞINA İNMEK

İstikrarsızlık, bunalım, yasa egemenliğinin olmadığı anarşi (trafik, gecekondulaşma, kötü şehirleşme, dış ve iç göç, gümrükler, çarşı pazar yönetim, belediyeler) terör çizgisini izler. Terör öncesi ve terör altı olan diğer olgular terörü hazırlar ve devamına olanak verir. Terör batağı, istikrarsızlık, bunalım ve anarşiden oluşur, büyük ölçüde kültür boşluklarından ve sosyal disiplinsizlikten kaynaklanır.

Sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi ve uluslararası boyutları noksan bir terörizmle mücadele yaklaşımı aslında terörizmle mücadele değil, teröristle mücadeledir. Ülkelerin önceliği de teröristle değil terörizmle mücadele olmalıdır. Bu nedenle terör olaylarının yoğun olarak yaşandığı ülkeler, öncelikle ülkelerinde teröre neden olan ve terör örgütlerinin propagandalarında kullandıkları konuları dikkate almalıdır. Aslında terörizm toplumdaki sorunları anlamada güçlü bir belirtidir ve erken teşhis edilmesi durumunda bu sorunlar çok daha kolay çözülebilir ve örgütlerin istismar ettiği konular elinden alınmış olur.¹⁹⁴

Bu sebeple en kalıcı önlem, yasa egemenliğini ve sosyal disiplini her alanda sağlayarak anarşiyi önlemek, düzenli bir ortam ve düzeyli demokrasi kültürü ile bunalımlara ve istikrarsızlığa son vermektir. Terör, karşı güçler geliştirerek caydırılabilir, her aşamada ulusal ve uluslar arası kamuoyu kazanılmalıdır.

4.5.2 TERÖRLE İLGİLİ POLİTİKA VE STRATEJİ GELİŞTİRMEK

Terör doğmadan, muhtemel gelişmelere cevap verecek, teröre karşı politikalar, stratejiler, taktikler belirlenmeli, bunlara dayanan planlar, programlar değişen şartlarla birlikte geliştirilmelidir. Çalışmalar, üniversiteler, stratejik araştırma kurumları ve Dışişleri Bakanlığı dahil devlet ve örgütlü toplum kurumları ile birlikte yürütülmelidir.

Her terör türü için ayrı politika, strateji ve taktik belirlenerek uygulanmalıdır. Bunun anlamı; Her terör türüne karşı yararlanılacak güçlerin, amacının, hareket tarzlarının, yöntemlerin, seçenekleri içerecek şekilde belirlenmesidir. Diğer güvenlik güçleri ve ordu, devlet kurumları, örgütlü toplum (sivil toplum) kurumları ve en önemlisi kamuoyu, yararlanılacak güç olarak hazırlanmalı ve geliştirilmelidir.

¹⁹⁴ ACAR Ünal, URHAL Ömer, “Devlet- Güvenlik, İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s:408.

Mikro milliyetçiliğe karşı, kendi dilinde eğitim ve TV yayını isteği kültürel değil, siyasi bir istektir ve bölünmenin ilk ve büyük aşamasını teşkil eder. Kimlik tanımak da siyasi bir olaydır. Etnik bir grup, entite yaratır ve bölünmenin yolunu açar.

Karşı tedbir alınması gereken bir diğer iddia da mozaik benzetmesine dayalı ayrılık yaratma yöntemleridir. Öncelikle, inisiyatif teröristten alınmalı ve bir daha verilmemelidir. Terörde de zaman başarıya doğru gitmekte olanın yararına çalışır. Terörle mücadelenin uzun zaman alacağı bilinmelidir. Zaman genellikle devletten yana çalışır.

Her bağımsız ve ulusal devletin bir hududu vardır. Hudutlar bütün çarelere başvurularak güvenli bir şekilde kapatılmalıdır. Hudutların güvenliği sağlanmadan, dış ilişkiler ve destek kesilmeden terörün sonlandırılmayacağı unutulmamalıdır. Vietnam’da ABD, Afganistan’da Rusya karşı güçlerin dış desteklerini önleyemedikleri için başarılı olamamışlardır. Terörü destekleyen dış güçlere karşı caydırıcı önlemler vazgeçilemez, göz ardı edilemez yöntem değerindedir.

Teröre karşı politika ve stratejiyi destekleyen, teröre özgü bir diplomasi tespiti ve uygulaması kaçınılmazdır.

4.5.3 GÜVENLİK GÜÇLERİNİN TUTUMU

“Terör örgütlerinin yapısının gerektirdiği gizlilik ve örgüt mensuplarının bu konudaki katı tutumları, güvenlik kuvvetlerinin terör örgütleriyle olan mücadelesinde bilgi ve araç gereç yönünden donanımlı olmasını zorunlu kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle terör örgütlerinin karmaşıklığı ve özellikleri, terör örgütleriyle mücadele edecek personelin eğitilmiş olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle terör örgütleriyle mücadelede çok iyi eğitilmiş ve terörizmi iyi bilen personel ile mümkün olacaktır. Terör örgütleriyle etkin mücadele yürütebilmek için gerekli olan her türlü yasal tedbirin de zamanında alınması ve uygulanması sağlanmalıdır. Çünkü alınan hukuki tedbirlerin yeterli düzeyde olması caydırıcılık unsurunu artıracak ve örgütlerin hareket alanını kısıtlayacaktır.”¹⁹⁵

Şehirlerde polis, kırdanda jandarma, yasa egemenliğini sağlayacak kuruluş, donanım, eğitim ve yasal yetkilere kavuşturularak, bu güvenlik güçlerinin etkinliğinin yitirilmemesi sağlanmalıdır. Bu etkinin yitirilmesi terörün günlük hayatın bir parçası haline gelmesine sebep olacaktır. Terör örgütleri, resmi makamların vatandaş üzerinde baskısını davet edici ve güvenlik güçlerinin moralini bozacak eylemlere girişerek güvenlik güçlerinin bilinçsiz bir tepki göstermesini sağlayarak devlet güçlerinin aleyhinde propaganda ortamı oluşturmaya çalışırlar. Bu yüzden polis ve jandarma görevini iyi yaptığı, kanunsuzlukları önlediği,

¹⁹⁵ ACAR Ünal, URHAL Ömer, “Devlet- Güvenlik, İstihbarat- Terörizm”, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, ss: 409-410.

vatandaşa güvenli ve adaletli bir yaşam sağladığı takdirde toplumun güvenini daha çok kazanacaktır.

4.5.4 EĞİTİMİN YAYGINLAŞTIRILMASI VE KAMUOYU OLUŞTURULMASI

Terörü ve terörizmi anlamak, bilmek terörizmle mücadelede en önemli konulardan biridir. Terör konusu yaygın ve örgün eğitimin bir parçası haline getirilerek halk kanun hakimiyetinin yok olduğu, anarşi ve terörün zararları hakkında eğitilmelidir. Akademik çözümler aranması aralıksız sürdürülmelidir. Bölücü terörün büyük ihtiyaç duyduğu tarih yaratma çabaları, bilimsel araştırmalarla engellenmelidir. Bu konu ile ilgili olarak üniversitelerde enstitüler kurulmalı, buralarda yapılan bilimsel araştırmalar sık sık yayınlanarak iç ve dış kamuoyu kazanılmalı ve terörle mücadelede hangi değerlerin tehdit altında olduğu kamuoyuna çok iyi anlatılmalıdır. Ulusal kamuoyunun teröristin en fazla ilgi duyduğu güç olduğu hatırlanarak terörizme karşı ulusal düzeyde ve uluslar arası düzeyde tepki gösterilmelidir.

4.5.5 BASIN VE YAYIN ORGANLARININ TARAFSIZLIĞI

Küreselleşen dünyada iletişim araçlarındaki gelişmeler, basını zaman zaman tek kuvvet durumuna getirebilmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de basın hangi partinin ve hangi liderin iktidara gelmesi gerektiğine karar veriyor ve toplumu bu yönde yönlendirebiliyor. Basın bu gücünü, olumlu ve eğitici bir şekilde fakat tarafsız kalarak ve terörü tiraj kaygısıyla kullanmaktan vazgeçerek toplumu bilgilendirme de kullanmalıdır.

4.5.6 PSİKOLOJİK SAVUNMA VE PROPAGANDA’NIN ETKİNLEŞTİRİLMESİ

Terörün ve teröre karşı hareketin üç önemli ayrılmaz psikolojik savunma, istihbarat ve propagandadır.

İstihbarat için terör örgütüne sızılması şarttır. Çünkü diğer istihbarat önlemleri tek başına yeterli olmamaktadır. Psikolojik savunmanın terörist için olduğu kadar, teröre karşı da en etkili yöntemlerden biri olduğu unutulmamalıdır. Bunun içinde devletin olanaklarının daha fazla ve etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Psikolojik savunma ve propaganda ortamında terörist devletten taviz koparamayacağını bilmelidir. Teröristler arasında, çalışmamızın bir bölümünde belirttiğimiz gibi İspanya ve Fransa’nın uyguladığı ve başarılı olduğu teröristler arasında fikir ayrılıkları yaratarak düzenlerini ve morallerini bozma yolları psikolojik etkilerle gerçekleştirilebilir. Teröristin en önemli silahı propagandadır bu yüzden sadece propaganda amaçlı eylem yapabilir. Düşünce suçu bahanesiyle, terör yasasının bölücü propagandayı yasaklayan 8. maddesinin kaldırılması veya hafifletilmesi uygulamaları teröre

ve bölücülüğe verilebilecek en önemli destek olacağından bu ve benzeri uygulamalar kamuoyunun desteği alınarak engellenmelidir. Bunun yanı sıra vatandaşa güvenlik güçlerince şefkatli davranış gösterilmesi, her durumda destek verilmesi, inanç, gelenek ve göreneklerine saygı gösterilerek onlara sorumluluk ve vatan sevgisinin aşılması sağlanmalıdır.

4.5.7 ULUSLAR ARASI İŞBİRLİĞİ VE YASAL DÜZENLEMELER

Yıllardır terörizmle mücadele eden Türkiye karşılaştığı bu sorunun ancak uluslar arası işbirliği ile halledilebileceği gerçeğini çok önceden anlayıp BM nezdinde birçok girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerin önemi diğer devletlerce maalesef geç anlaşılmış 11 Eylül saldırıları ile global hale gelen terörizm ile mücadelede uluslar arası işbirliğinin öneminin ortaya çıkışı Türkiye'yi haklı çıkarmıştır.

Günümüzde de bu ilkelerden vazgeçilmeden uluslar arası terör hukukunun teşekkülü ve gelişmesi devam ettirilmeli bunun için diplomatik alanda girişimci davranılmalı ve katkılarda bulunulmaya devam edilmelidir. Bugüne kadar neler yapıldığı, neler yapılmasının gerektiği belirlenmeli ve planlı olarak hem uluslar arası mevzuatın hem de ulusal mevzuatın eksiklerinin giderilmesi yönünde çalışmalar hızla sürdürülmelidir.

4.5.8 TERÖRE SAĞLANAN DIŞ DESTEĞİN ÖNLENMESİ

Değişik ülkelerde gerçekleşen terör eylemlerinin perde arkasına bakıldığında terörizmin en az iki yüzünün olduğunu artık görmekteyiz. Terörizmin birinci yüzü, ülkede yaşanan sorunların çözümünü amaçlayan masum yüzü, diğeri ise dış güçlerin ülkede yaşanan sorunları istismar eden örgütlere destek verip, ülke üzerindeki amaçlarını gerçekleştirmek olan terörün gerçek yüzüdür. Ülkemizde yıllardır yaşanan terör ortamını değerlendirdiğimizde 1960-1980 yılları arasında komünist düşüncüyü yaymak için o dönemdeki adıyla Sovyetler Birliği ve doğu bloğu ülkelerince desteklenen sol örgütler tarafından terör eylemlerinin gerçekleştirildiği düşünülmekteydi. Fakat Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra ortaya çıkan gerçekler ülkemizdeki sol örgütlerin sanıldığı gibi SSCB ve doğu bloğu ülkelerince değil, daha çok batılı demokratik devletlerce desteklendiğini göstermiştir. Türkiye'de terörün hız kazandığı dönemler ise, genellikle bölgesel ve ülke düzeyinde yaşanan gelişmelerle çok yakından ilgili olduğu bilinmektedir. Zira 1991 yılında yaşanan Körfez krizinin yaşandığı dönemde Türkiye'deki terör olayları bir önceki yıla oranla büyük bir artış göstermiş 1992 ve 1993 yıllarında da terör olayları artarak devam etmiştir. Yine Irak'ın ABD tarafından işgal edildiği 2003 yılında da Türkiye'deki terör olayları bir önceki yıla oranla yüzde yüz artmıştır.¹⁹⁶

¹⁹⁶ ACAR Ünal, URHAL Ömer, "Devlet- Güvenlik, İstihbarat- Terörizm", Adalet Yayınları, Ankara, 2007, ss: 408-409.

Terörizm'in devamını sağlayan en önemli etkenin dış destek olduğunu belirtmiştik. Bu soruna çare bulunmadan terörün hızının kesilmesi olanaklı değildir. Teröre destek veren ülkeler uluslar arası platformda mutlaka cezalandırılmalıdır. Zamanında Suriye cezalandırılırdı, Yunanistan, Güney Kıbrıs, İran, Ermenistan PKK'yı destekleyemezdi. Maalesef Türkiye'nin ihmalleri sonucu PKK bu ülkelerin Türkiye politikasında bir yaptırım aracı haline gelmiştir.¹⁹⁷

4.5.9 KÜLTÜREL İSTEKLERİN MANTIKLI BİR ZEMİNE ÇEKİLMESİ

Kültür, bilgi ve deney birikimine dayanan düşünce gücü, beceri ve davranış özelliğidir. Kültürün unsurları, toplumun temel düşünce sistemi, dil, din, tarih, folklor, sanat, örf-adet, gelenekler, teknoloji, ziraat, hukuk, askerlik ve spordur. Terör sorununun temelinde de kültür vardır. Kültür çevreleri, aile, il, ülke, din, dil vb. dikkate alınacak kültür birimleri aynı zamanda psikolojik hedeflerdir. Bu yüzden, kimlik tanıma, mikro milliyetçilerin istediği kendi dillerinde eğitim propagandaları kültürel istekler olmayıp, bölünme ile sonuçlanacak siyasi taleplerdir. Bu tehlikenin fark edilerek sorun yaratacak tavizlerden kaçınılmalıdır.¹⁹⁸

¹⁹⁷ İLHAN Suat, “ *Terör; Neden Türkiye* ”, ASAM Yayınları, Ankara, 2002, ss; 265-275.

¹⁹⁸ İLHAN Suat, “ *Terör; Neden Türkiye* ”, ASAM Yayınları, Ankara, 2002, ss; 265-275.

SONUÇ

Ülkemizde ve dünyada yaşanan ve insanlığa birçok olumsuz sonuç yaşatan terörizm hiçbir zaman tümüyle önlenemeyecektir. Terörün oluşmasına neden olan sorunların bugün vardığı boyutlara ulaşmasında iki temel neden olduğu söylenebilir. Bunlardan birincisi “Siyasi Yönetim ve Yöneticiler”, ikincisi ise “Dış Odaklar ve Destekleri”dir.

Gelmiş geçmiş tüm siyasi yönetimler önce anarşi ve terörün ülkede yaşanan sosyal dengesizliklerle olan ilişkisi hakkında doğru bir tanı koyamamışlar, özellikle “anarşi ve terörün doğrudan nedenlerine” öncelik ve ağırlık vererek gerekli planlamaya ve uygulamalara geçememişler, bu da terör sorunu’nun bugünkü boyutlarına ulaşmasında en büyük etkenlerden biri olmuştur. Çünkü anarşi ve terörle savaşmada, siyasi iktidarların göstereceği “siyasi kararlılık” yada “siyasi istem” başarının temel taşıdır.

İkinci temel neden olan “Dış Odaklar ve Destekleri” ise aslında en önemli ve belki de şu ana kadar Türkiye’de süren terörizm hareketlerinin bu kadar güçlü ve sürekli olmasına neden olan etmendir. Anarşi ve terör için tüm nedenler, olanaklar ve ortam yaratılırken, “dış güçler” bu ortamda yeşeren anarşi ve terörü kendi çıkarları ve hesapları yönünde kışkırtıyor ve kullanıyorlardı. Hiç kuşku yok ki daha önce de belirttiğimiz gibi “dış güçler ve odaklar”ın desteği olmadan anarşi ve terör bu boyutlara ulaşamaz ve binlerce insanımızın canına mal olmazdı.

Batı’nın, Türkiye ile ilgili “iki yüzlü” ve “çifte standartlı” politikaları ve uygulamaları gereği, Türkiye’deki insan hakları ihlalleri ve antidemokratik olaylar sonucu hazırlanan raporların, bilgilerin çok abartıldığı ve Türkiye’ye karşı uluslararası platformlarda baskı aracı, terör örgütleri için ise destek amacı ile kullanıldığı artık aşıkardır. Türk düşmanları’nın bol bol kullandığı bu konularda yapacakları iyileştirmelerle bu kozları onların elinden almayı başaracak bir siyasi iktidar, daha bağımsız, salt ülke çıkarlarına ağırlık veren sağlam bir dış politika uygulayarak uluslararası örgütleri lehimize çevirecek girişimleri artırarak devam ettirmelidir.

Neredeyse yarım asırdır teröre maruz kalan ve terörle mücadele eden ve bu konuda, Ermeni terörü, sağ-sol olayları, bölücü terör ve dini terör gibi dört ayrı terör dalgası yaşamasına rağmen Türkiye, Osmanlı İmparatorluğunun bir devamı olması düşünüldüğünde bile, modern milliyetçiliği en derinden hissederek hareket edebilmeyi başarmıştır. Bunun ispatı, Avrupa’da inanılmaz ırkçı ve etnik gelişmeler olurken, Osmanlı’dan ve Anadolu’da, Trakya’da yaşayan insanların vicdanından kaynaklanan bir irade ile, ne Osmanlı ne de

Türkiye, Almanların Nazi yada İtalyanların faşist tarzı toplumsal ve siyasi sapkınlıklarına kapılmamıştır.

Yine, Güneydoğu Anadolu'da yıllardır süren hatta İngilizlerin kışkırtmaları ile başlayan Kürt isyanlarını da düşünürsek, Türk insanının neredeyse tamamı, bu bölgedeki terör hareketlerinin yani PKK kaynaklı terörizmin dış destekli bir kışkırtma hareketi olduğunu bilmektedir ve o bölgedeki sorunun nedenini Güneydoğu halkına mal etme gibi bir hataya düşmemiştir.

Son olarak şunu da hatırlamalıyız; Türkiye, yıllardır yoğun olarak terörizmin kuşatması altında yaşarken dahi temel insan hak ve özgürlüklerinin yerleştirilmesi amacıyla ayrılmamaya çalışmıştır. Unutmamalıyız ki tüm dünya demokrasilerinde olduğu gibi, Türk demokrasi'sinin de kendini koruma ve geliştirme görev ve sorumluluğu vardır. Bu haklılık Türkiye Cumhuriyeti'nin güçlenmesini istemeyen Sevr mantığını taşıyan dış güçlerce bilinmeli ve bildirilmelidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR ve MAKALELER

- Acar, Ünal – Ömer, Urhal, “*Devlet-Güvenlik, İstihbarat-Terörizm*”, Adalet Yayınları, Ankara, 2007
- Akıllıoğlu, Tekin, “*İnsan Hakları Cilt:1*”, Ankara Üniversitesi SBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları, No; 17, Ankara, 1995
- Altuğ, Yılmaz, “*Terörün Anatomisi*”, Altın Kitaplar, Ankara, 1995
- Altan, Mehmet, “*Küreselleşmeyi Hazmedemeyen Dünya*”, Sabah ,15-09-2001
- Aras, Bülent, “*11 Eylül, Ortadoğu ve Türkiye*”, Akşam, 07-10-2003
- Armutçu, Oya, “*Kim Daha Uygur İngiltere mi Biz mi*”, Hürriyet, 14-04-2006
- Atasoy, Fahri, “*Tarihin Sonunu İlan Eden Küreselleşme*”, 2023, Sayı; 42, Ekim 2004
- Başeren, Sertaç,” *Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*”, Asam Yayınları, Ankara, 2000,
- Başeren, Sertaç, “*Avrasya Dosyası Dergisi*”, Ankara, Cilt;1, Sayı;4, 1994-95
- Bölügiray, Nevzat, “*Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir*”, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1996
- Bal, İhsan, “*Terörle Mücadelede Yön Arayışları*”, Usak Yayınları, 2008
- Chomsky, Noam, “*Terörizm Efsanesi*”, Ayraç Yayınları, Ankara, 1999
- Çaycı, Sadi, “*Terörle Mücadele Kanunu Değişikliği*”, Asam Yayınları, Ankara, 23-04-2006
- Çınar, Bekir, “*Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*”, Ankara, 1997
- Çitlioğlu, Ercan, “*Gri Tehdit Terörizm*”, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005
- Çitlioğlu, Ercan, “*Terörizm ve Küreselleşme*”, Stratejik Analiz, Aralık 2007
- Duvan, Özkan Ayşe, “*İngiltere Terörle Mücadele Mevzuatını Değiştiriyor*”, <http://asam.org.tr>, Ocak, 2005
- Ersoy, Ömer , *Stratejik Gündem*, Usak Yayınları, Ankara, 2008
- Ergil, Doğu, “*Uluslar arası Terörizm*”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt; 47, Sayı; Haziran-Aralık 1992
- Ersanel, Nedret, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*”, Asam Yayınları, Ankara, 2000,

- Ferracuti, Franco, "Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara Üniversitesi Yayınları, 1984
- Güven, Erdal, "Dokunulmazlığa Veda", Radikal, 15-09-2001
- George, Alexander, "Terörizm Efsanesi", Ayraç Yayınları, Ankara, 1999
- Güzel, Cemal, "Silinen Yüzler Karşısında Terör", Ayraç Yayınevi, Ankara, 2007
- Henze, Paul, "Uluslar arası Terörizm Ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994
- Herman, Edward, S. – Gerry O'Sullivan, "Terörizm Efsanesi" Ayraç Yayınları, Ankara, 2004
- Işıklar, H.Rıfat, "Terörizmle Mücadelede Stratejinin Önemi", Yeni Forum, Cilt:15, Sayı: 303
- İtil, Turan, "Uluslar arası Terörizm Ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994
- İlhan, Suat, "Terör: Neden Türkiye", Asam Yayınları, Ankara, 2002
- Karacan, İsmet, "Uluslar arası Terörizm Ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994
- Kaya, İbrahim, "Türk Harb-İş Sendikası Dergisi", Ankara, Sayı: 210
- Keleş, Ruşen – Artun Ünsal, "Kent ve Siyasal Şiddet", COGİTO, Özel Sayı, 1996
- Kongar, Emre, "Küresel Terör ve Türkiye", Remzi Kitapevi, İstanbul, 2001
- Kösebalaban, Hasan, "Terör Sorununa Teorik Bir Bakış", Anlayış, Sayı: 8, 2004
- Laçiner, Sedat, "Uluslar arası İlişkiler ve Terörizm Ders Notları", Usak Yayınları, Kasım 2006
- Laqueur, Walter, "Silinen Yüzler Karşısında Terör", Ayraç Yayınları, Ankara, 2007
- Leatue, Jacques, "Uluslar arası Terörizm Ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı", Ankara Üniversitesi Yayınları, 1994
- Mango, Andrew, "Türkiye'nin Terörle Savaşı", Doğan Kitap, Eylül, 2005
- Oruç, Hikmet, "Küreselleşmenin Siyasi Boyutu Bağlamında İnsan Haklarının Korunması Sorunu", www.egm.gov.tr
- Ortaylı, İlber, "Dünyada ve Türkiye'de Terör", TCMB Yayınları, Ankara, 2002
- Ortaylı, İlber, "11 Eylül Sonrasında Türkiye- Rusya İlişkileri", "NPQ Türkiye, 2002
- Özgen, M. İhsan, "Türkiye'de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri", Yeni Forum Yayınları, 1989
- Özcan, Mesut, "Bir Uluslar arası İlişkiler Aracı Olarak Terör", Anlayış, Ocak 2004

- Öztürk ,Osman Metin, “*Terörizm İncelemeleri, Teori, Örgütler, Olaylar*”, AsamYayımları, Ankara, 2000,
- Özçer, Akın, “*Terörle Mücadelede İspanya Modeli*”, 2008, www.tumgazeteler.com
- Özdiker, Cengiz, “*Terörizm İncelemeleri*”, Asam Yayınları, Ankara,2000
- Örgün, Faruk, “*Küresel Terör*”, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, Ekim 2001
- Sezgin, Selami, “*Savunma Harcamaları, Terörizm ve Ekonomi*”, www.stradigma.com, 25-10-2003
- Songar, Ayhan, “*Uluslar arası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*”, A.Ü Yayınları, 1994
- Şenocak, Hasan Emre, “*Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları*”,Platin Yayın,2006
- Tacar, Pulat Y. “*Terör ve Demokrasi*”, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999
- Tamer,Vecdi, “*Türkiye'nin Terörizme Karşı Savaşı*”, Truva Yayınları, İstanbul, 2007
- Uygur, Ercan, “*Türkiye'de Terör Konferansı Bildirileri*”,TCMB Yayınları, Ankara, 2002
- Uygun,Oktay, “*Ulusüstü Siyasal Birlikler ve Küreselleşme*”,
<http://www.geocities.com/vildizsarn/makale7.htm>.
- Uzunay, Birol – Ercan Yavuz, “*Haydi Şimdi Bütün Eller Doğuya*”, www.aksiyon.com.tr, 17-11-2003
- Ünal, Şeref, “*Terörizm İncelemeleri, Teori,Örgütler, Olaylar*”, Asam Yayınları,Ankara,2000
- Varol, Kasım, “*Terörizmin Türkiye'nin Kalkınmasına Etkisi*”, www.egm.gov.tr/
temuh/terorizm/10_makale4.htm
- Wilkinson, Paul, “*Silinen Yüzler Karşısında Terör*”, Ayraç Yayınları, Ankara, 2007
- Yılmaz, Aytekin, “*Kuzey İrlanda Sorunu*”, Avrasya Dosyası, Asam Yayınları,Ankara,Sayı;3

İNTERNET ADRESLERİ

www.aso.org.tr

www.stradigma.com

www.npq-turkiye.com.tr

www.teror.gen.tr

www.yesil.org.tr

www.islamiyetgercekleri.org

www.arem.gov.tr

www.abhaber.com

www.tumgazeteler.com

www.ntvmsnbc.com

www.yenisafak.com.tr

www.hukukcular.org.tr

www.wikipedia.org

www.egm.gov.tr

www.hurriyetim.com.tr

www.radikal.com.tr

www.aksam.com.tr

www.aksiyon.com.tr,

www.asam.org.tr,

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	:	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
ASALA	:	Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu
BAB	:	Batı Avrupa Birliği
BASK	:	İspanya'nın Kuzeyinde Yer Alan Bir Bölge
BM	:	Birleşmiş Milletler
CENTO	:	SSCB'nin Ortadoğu'da Nüfuz Kurmasını Engellemek Amacıyla Kurulan Güvenlik ve Savunma Örgütü
CIA	:	Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilatı
DDKO	:	Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DGM	:	Devlet Güvenlik Mahkemesi
DEHAP	:	Demokratik Halkın Partisi
DEV-GENÇ	:	Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
EOKA	:	Kıbrıslıların Milli Mücadele Örgütü
ETA	:	Bask Ülkesi ve Özgürlük
FARC	:	Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri
FKÖ	:	Filistin Kurtuluş Örgütü
FLNC	:	Korsika Ulusal Kurtuluş Cephesi
FLQ	:	Quebec Kurtuluş Cephesi
GAP	:	Güneydoğu Anadolu Projesi
HADEP	:	Halkın Demokrasi Partisi
HB	:	Herri Batasuna
IRA	:	İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
İKDP	:	İran Kürdistan Demokratik Partisi

JCAG	: Ermeni Soykırımı İçin Adalet Komandoları
MI5	: İngiliz Gizli Teşkilatı
MS	: Milattan Sonra
MSP	: Milli Selamet Partisi
MTTB	: Milli Türk Talebe Birliği
NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PFLP	: Filistin'in Kurtuluşu İçin Halkçı Cephe
RAF	: Kızıl Ordu Fraksiyonu
SAVAMA	: İran İstihbarat Örgütü
SS	: Schultz Staffel (Nazi Gençlik Örgütü)
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
THKP/ C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi / Cephesi

DÜNYADA FAALİYET GÖSTEREN TERÖR ÖRGÜTLERİ		
	İNGİLİZCE ADLARI	TÜRKÇE ADLARI
1	Kurdistan Workers Party (PKK)	Kürdistan İşçi Partisi
2	<u>* 1 October Antifascist Resistance Group</u>	<u>* 1 Ekim Antifaşist Direniş Grubu</u>
	(GRAPO)	(GRAPO)
3	<u>* 15 May Organisation</u>	<u>* 15 Mayıs Örgütü</u>
4	<u>* 17 November</u>	<u>* 17 Kasım</u>
5	<u>* Abu Nidal Organisation</u>	<u>* Abu Nidal Örgütü</u>
	<u>* Fatah Revolutionary Council</u>	<u>* Fetih Devrimci Konseyi</u>
	<u>* Arab Revolutionary Council</u>	<u>* Arap Devrimci Konseyi</u>
	<u>* Arab Revolutionary Brigades</u>	<u>* Arap Devrimci Tugayları</u>
	<u>* Black September</u>	<u>* Kara Eylül</u>
	<u>* Revolutionary Organisation</u>	<u>* Sosyalist Müslümanların</u>
	<u>of Socialist Muslims</u>	<u>Devrimci Örgütü</u>
6	<u>* Abu Sayyaf Group (ASG)</u>	<u>* Abu Seyyaf Grubu</u>
7	<u>* Aden-Abyan Islamic Army</u>	<u>* Aden-Abyan İslâmi Ordusu</u>
8	<u>* Ahl-e-Hadees</u>	<u>* Ehl-i Hadis Cemaati</u>
	<u>* Jamiat-e-Ahl-e-Hadees</u>	
9	<u>* Alex Boncayao Brigade</u>	<u>* Alex Boncayao Tugayı</u>
10	<u>* Al-Fatah</u>	<u>* El-Fetih</u>
	<u>* Al-'Asifa</u>	<u>* El-Asifa</u>
11	<u>* al-Gama'at al-Islamiyya</u>	<u>* İslâmi Cemaat</u>
	<u>* Jama'a Islamia</u>	
	<u>* Islamic Group (IG)</u>	
12	<u>* al-Jihad</u>	<u>* İslâmi Cihad</u>
	<u>* Jihad Group</u>	
	<u>* Islamic Jihad</u>	
	<u>* New Jihad Group</u>	
	<u>* Vanguard of Conquest</u>	
	<u>* Talaa' al-Fateh</u>	

13	<u>* Alliance of Eritrean National Force</u>	<u>* Eritre Ulusal Gücü İttifakı</u>
14	<u>* Allied Democratic Forces</u>	<u>* Demokratik Güçler İttifakı</u>
	<u>* National Army for the Liberation of Uganda (NALU)</u>	<u>* Uganda Ulusal Kurtuluş Ordusu</u>
15	<u>* al-Qa'ida (The Base)</u>	<u>* El Kaida</u>
	<u>* Maktab al-Khidamat (MAK-Services Office)</u>	<u>* Mekteb ül-Kidamat</u>
	<u>* International Islamic Front for Jihad Against the Jews and Crusaders</u>	<u>* Yahudilere ve Haçlılara Karşı Uluslararası İslâmi Cephe</u>
	<u>* Usama Ibn Ladin / Osama bin Laden</u>	<u>* Usame bin Laden</u>
16	<u>* Armed Forces of Puerto Rican National Liberation</u>	<u>* Porto Riko Ulusal Kurtuluş Ordusu</u>
	<u>* Fuerzas Armadas Liberacion Nacional Puertorriquena (FALN)</u>	<u>* Boricua Halk Ordusu</u>
	<u>* Popular Boricua Army</u>	<u>* FALN</u>
	<u>* Ejercito Popular Boricua</u>	<u>* Macheteros</u>
	<u>* Macheteros</u>	
17	<u>* Armed Islamic Group (GIA)</u>	<u>* Silâhlı İslâmi Grup</u>
18	<u>* Armenian Secret Army for the Liberation of Armenian (ASALA)</u>	<u>* Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu</u>
	<u>* Orly Group</u>	<u>* Orly Grubu</u>
	<u>* 3rd October Organisation</u>	<u>* 3 Ekim Grubu</u>
19	<u>* Aum Supreme Truth (Aum)</u>	<u>* İlahî Gerçek</u>
	<u>* Aum Shinrikyo</u>	<u>* Aum</u>
20	<u>* Basque Fatherland and Liberty</u>	<u>* Bask Anayurdu ve Özgürlüğü</u>
	<u>* Euzkadi Ta Askatasuna (ETA)</u>	<u>* ETA</u>
21	<u>* Brigade Rosse</u>	<u>* Kızıl Tuğaylar</u>
	<u>* Red Brigades</u>	
22	<u>* Caprivi Liberation Front</u>	<u>* Kaprivi Kurtuluş Cephesi</u>

23	<u>* Chukaku - Ha</u>	<u>* Çekirdek Fraksiyonu</u>
	<u>* Nucleus or Middle Core Faction</u>	
24	<u>* CNRT Timorese National Resistance Council</u>	<u>* Timor Ulusal Direniş</u>
	<u>* FALINTIL National Armed Forces for the Liberation of East Timor</u>	<u>Konsevi</u>
	<u>* FALINTIL Forças Armadas De Libertacao Nacional De Timor Leste</u>	
	<u>* FRETILIN Revolutionary Front</u>	
	<u>for an Independent East Timor</u>	
	<u>* FRETILIN Frente Revolucionaria de Timor-Leste</u>	
25	<u>* CNDD Conseil national pour</u>	<u>* Demokrasiyi Savunma</u>
	<u>la défense de la democratie</u>	<u>Ulusal Konseyi</u>
	<u>* FDD Forces pour la défense</u>	<u>* Demokrasi Savunma Kuvvetleri</u>
	<u>de la democratie</u>	
26	<u>* CIRA Continuity Irish Republican Army</u>	<u>* Daimi İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu</u>
	<u>* IRA Continuity Army Council</u>	
	<u>* Óglaigh na hÉireann</u>	
	<u>(Volunteers of Ireland)</u>	
27	<u>* Dayak</u>	<u>* Dayak</u>
28	<u>* DFLP Democratic Front for the</u>	<u>* FDKC Filistin Demokratik</u>
	<u>Liberation of Palestine</u>	<u>Kurtuluş Cephesi</u>
29	<u>* DHKP/C Revolutionary People's</u>	<u>* DHKP/C Devrimci Halk</u>
	<u>Liberation Party/Front</u>	<u>Kurtuluş Partisi/Cephesi</u>
	<u>* Revolutionary Left</u>	<u>* Devrimci Sol</u>
30	<u>* ESSA - Eastern Shan State Army</u>	<u>* ESSA - Doğu Shan Eyalet Ordusu</u>
	<u>* MTA - Mong Tai Army</u>	<u>* MTA - Mong Tai Ordusu</u>
	<u>* MNDAA - Myanmar National Democratic Alliance Army</u>	<u>* MNDAA - Myanmar Ulusal Demokratik İttifak Ordusu</u>
	<u>* UWSA - United Wa State Army</u>	<u>* UWSA - Birleşik Wa Eyalet Ordusu</u>
Kaynak: http://www.angelfire.com/dc/arastirma/tw028-01.htm		

Siyasi Terör ve Terörizm Temel Bir Tipolojisi

TİP	HEDEFLER	ÖZELLİKLER
Devrimci Denebilecek	Köklü devrimci değişiminden başka siyasi güdüler: örneğin; devletleri siyaset ya da yasa değişikliklerine zorlamak, devlet görevlilerini görevden aldirmek veya cezalandırmak, rakip gruplarla siyasi savaşa tutuşmak.	Bireyler tek başına eylemde bulunabilmesine rağmen, tipik bir biçimde küçük gruplar halinde çalışırlar, oldukça kestirilemezdirler; psikopatolojik ve kanunsuzların şiddetinden ayırt edilmeleri genellikle güçtür.
Devrimci	Devrim yada yöntemli bir biçimde devrimci amaçlara ulaşmak.	Küçük bir grup da olsa, her zaman bir lideri ideolojisi ya da kaba taslakta olsa programı olan bir grup fenomenidir. Alternatif örgütsel yapılar geliştirirler. Şiddet ve terörizm örgütü tipik bir biçimde, devrimci hareket içerisindeki uzman suikastçi ya da askeri nitelikli örgütler tarafından üstlenilmiştir.
Bastırıcı	Baskıcıların istenmeyen ortak tasarladığı davranış biçimlerini, bireyleri yada grupları baskı altına almak veya keyfi olarak seçilmişleri "tasfiye" etmek.	Genellikle kanlı toplu terörle kendisini gösterir. Sık olarak iktidar partisi ve ordu gibi öteki organları içermesine rağmen, tipik bir biçimde uzman terör makinesi, gizli polis bu işi gerçekleştirmek üzere yetiştirilir. Asıl teknikleri işkencedir. Totaliter, ideolojik yönetim teröründe korku ve karşılıklı kuşku her yere yayılmış ve yiyip bitirici olabilir, ayrıca liderin paranoyasının aracı haline gelebilir.
İkincil	Hiçbir belli hedefi yoktur: geniş ölçekli bir şiddetten kaynaklanan bir yan üründür.	Kasten planlanmış ya da düzenlenmiş değil rastgeledir. İçinde sistematik terörizmin eşlik edici bir öge olabileceği oldukça kanlı mücadelelerin yapıldığı koşullarda ortaya çıkar.